

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

ISSN 2286-8860

ACADEMIC JOURNAL OF NORTH BANGKOK UNIVERSITY

ปีที่ 13 ฉบับที่ 2 เดือน กรกฎาคม – ธันวาคม 2567

Vol.13 No.2 July – December 2024

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

ACADEMIC JOURNAL OF NORTH BANGKOK UNIVERSITY

ปีที่ 13 ฉบับที่ 2 เดือน กรกฎาคม – ธันวาคม 2567

Vol.13 No.2 July – December 2024

ISSN 2286-8860

วัตถุประสงค์

สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

- เพื่อเป็นเวทีเผยแพร่งานวิจัย และบทความทางวิชาการของนักศึกษา คณาจารย์ และนักวิจัย
- เพื่อกระตุ้น ส่งเสริม สนับสนุน ให้นักศึกษา อาจารย์ และนักวิจัย พัฒนาองค์ความรู้ในสาขาต่างๆ
- เพื่อเป็นสื่อกลางในการศึกษา ค้นคว้า และเป็นแหล่งวิทยาการความรู้ด้านต่างๆ

เจ้าของ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

ที่ปรึกษาบรรณาธิการ

ผศ.ดร.สิทธิพร ประวัติรุ่งเรือง

อธิการบดี มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

บรรณาธิการ

รศ.ดร.เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

กองบรรณาธิการ

ศ.ดร.จรรยา สุวรรณทัต

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (เกษียณอายุราชการ)

ศ.ดร.ปรัชญนันท์ นิลสุข

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

ศ.ดร.วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (เกษียณอายุราชการ)

ศ.ดร.สายหยุด จำปาทอง

กระทรวงศึกษาธิการ (เกษียณอายุราชการ)

รศ.ดร.ชลวิทย์ เจียรจิต

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

รศ.ดร.ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (เกษียณอายุราชการ)

รศ.ดร.ภารดี อนันต์นาวิ

มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

รศ.ดร.มนสิข สิริสมบุญ

มหาวิทยาลัยนเรศวร

รศ.ดร.วันชัย ปานจันทร์

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

รศ.ดร.วิชัย แหวนเพชร

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร (เกษียณอายุราชการ)

ผศ.ดร.เฉลิมชัย วิโรจน์วรรณ

มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

ผศ.ดร.ปัญญา ธีระวิทย์เลิศ

มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม (เกษียณอายุราชการ)

ผศ.ดร.ฤทธิชัย อ่อนมิ่ง

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผศ.ดร.สมยศ อวเกียรติ

มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

ผศ.ดร.สิทธิชัย ธรรมเสนห์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ผศ.ดร.อนันต์ ธรรมชาลัย

มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

ผศ.สุรเดช บุญลือ

มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

กำหนดตีพิมพ์เผยแพร่ ปีละ 2 ฉบับ

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม – มิถุนายน

ฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม – ธันวาคม

ผลงานที่ปรากฏในวารสารฉบับนี้เป็นลิขสิทธิ์เฉพาะส่วนบุคคลของผู้เขียน
ซึ่งต้องรับผิดชอบต่อผลทางกฎหมายที่อาจเกิดขึ้นได้
และไม่มีผลต่อบรรณาธิการและกองบรรณาธิการ

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

ACADEMIC JOURNAL OF NORTH BANGKOK UNIVERSITY

ปีที่ 13 ฉบับที่ 2 เดือน กรกฎาคม – ธันวาคม 2567

Vol.13 No.2 July – December 2024

ISSN 2286-8860

สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ (Peer Review) ประจำฉบับ

ศ.ดร.ปรัชญนันท์ นิลสุข	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
รศ.ดร.ขวัญหญิง ศรีประเสริฐภาพ	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
รศ.ดร.ณกมล ปุณฺชเขตต์ทิกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
รศ.ดร.ทวิตต์ มณีโชติ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร (เกษียณอายุราชการ)
รศ.ดร.เทื้อน ทองแก้ว	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
รศ.ดร.ธัญญา ปลื้มสำราญ	มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ
รศ.ดร.พงศ์ หรดาล	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร (เกษียณอายุราชการ)
รศ.ดร.มนสิข สิริสมบุญ	มหาวิทยาลัยนเรศวร
รศ.ดร.วันชัย ปานจันทร์	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รศ.ดร.วิภาส ทองสุทธิ	วิทยาลัยนครราชสีมา
รศ.ดร.สมเกียรติ วรรณญาณันต์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
รศ.ดร.สุรัชย์ ลิกขาบัณฑิต	มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย
รศ.ดร.สุพล บุญลือ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
รศ.ดร.อนิรุทธิ์ สติมัน	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผศ.ดร.ปัญญา ธีระวิทยเลิศ	มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม (เกษียณอายุราชการ)
นาวาตรี ผศ.ดร.พงศ์เทพ จิระโร	วิทยาลัยนานาชาติเซนต์เทเรซา
ผศ.ดร.สิทธิชัย ธรรมเสนห์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ผศ.ดร.อัศรเดช มณีภาค	มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
ดร.สุวพร เข้มเฮง	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (เกษียณอายุราชการ)

บทบรรณาธิการ

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ ฉบับนี้ เป็นวารสารปีที่ 13 ฉบับที่ 2 ยังคงมุ่งเน้นการเผยแพร่ผลงานวิชาการและผลงานวิจัยของอาจารย์ นักการศึกษา นักวิจัย นักวิชาการ นิสิตนักศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา และผู้สนใจทั่วไป ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ในรูปแบบของบทความวิจัย บทความวิชาการ และบทปริทัศน์หนังสือ ซึ่งนับว่าวารสารฉบับนี้จะเป็นแหล่งเผยแพร่ผลงานวิจัย แนวคิด หลักการ ข้อคิดเห็นทางวิชาการ องค์ความรู้ในศาสตร์สาขาต่างๆ อันจะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาการได้อย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น นับเป็นแหล่งการให้บริการทางวิชาการแก่สังคมที่สำคัญแหล่งหนึ่ง

กองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่า บทความในวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อท่านผู้อ่าน อีกทั้งยังสามารถเป็นสื่อทางความคิดระหว่างท่านกับสังคมได้อีกทางหนึ่งด้วย

(รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต)

บรรณาธิการ

สารบัญ

บทความวิชาการ

1	การจัดการวางแผนการตลาดเชิงกลยุทธ์ธุรกิจแปรรูปข้าว
จังหวัดอุบลราชธานี	กานต์ วัฒนะประทีป
สุภาวดี สมศรี
ทิพย์สุดา หมั่นหาญ
11	บทบาทพระสงฆ์กับการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต	พระมหาไชยา ปญญาโม
19	การทดสอบภายหลังการวิเคราะห์ความแปรปรวน	อุทัยวรรณ สายพัฒนา

บทความวิจัย

32	การพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบจากหัวเพื่อเพิ่มศักยภาพทางการตลาด
ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงเกษตรสร้างสรรค์สมหวัง
ที่วังยาง ตำบลวังยาง อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี	เกื้อจิตร ชีระกาญจน์
จรัญญา ปานเจริญ
สุกัญญา สิงห์ด้อย
42	ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการขับขี่รถจักรยานยนต์ปลอดภัยของนักเรียน
ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ	เจษฎากร อังกุลพัฒนาสุข
ภัทรา วายจตุต
58	ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นครู
สหวิทยาเขตนมินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2	เทวธิดา ฉลาดเจน
ระติกรณ นียมะจันทร์
70	การศึกษาส่วนประสมการตลาด 7P ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการ
เสริมความงามของกลุ่มผู้บริโภคในแต่ละเจนเนอเรชั่น (Generation XYZ)	เพียรใจ โพธิ์ถาวร
พรทิพย์ ดันติวิเศษศักดิ์
83	รูปแบบการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน เพื่อเสริมสร้างคุณภาพ
ผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศในวิชาชีพอุตสาหกรรม	จรัสพงษ์ เลหาประดิษฐ์สกุล
เสาวณีย์ ลิกขาบัณฑิต
ขวัญหญิง ศรีประเสริฐภาพ
93	การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและกระบวนการการแก้ปัญหา
จากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT
ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	จันทร์ ดิยะวงศ์

สารบัญ (ต่อ)

บทความวิจัย

104	รูปแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษา
ในภาคเหนือของประเทศไทย	ชุตินันท์ อังอำนวยการพงศ์
นิษฐ์วดี จิรโรจน์ภิญโญ
สถาพร พงษ์พิบูล
118	คุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการและลักษณะของสถานประกอบการ
ที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
ของจังหวัดขอนแก่น	นิศารวรรณ ไพบุลย์พรพงศ์
128	ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับสถานะทางกฎหมายของแคชเชียร์เช็ค	บุญทริกา โอทกานนท์
135	การศึกษาเปรียบเทียบคุณสมบัติของผู้ใกล้เคียงตามพระราชบัญญัติ
การใกล้เคียงข้อพิพาท พ.ศ. 2562 โดยเฉพาะการใกล้เคียง
โดยศูนย์ใกล้เคียงข้อพิพาทภาคประชาชน	ป้อมฤดี กุมพันธ์ คริสต์
ศิริเพ็ญ จันทร์นิยม
146	ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมกับการบริหารสถานศึกษากลุ่มกรุงเทพเหนือ
สังกัดกรุงเทพมหานคร	อติดยา หอศิลป์
นิษฐ์วดี จิรโรจน์ภิญโญ
157	การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ วิชาการออกแบบและเทคโนโลยี
ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5	อุดมทรัพย์ เทียงธรรม
จันทร ดิยะวงศ์

การจัดการวางแผนการตลาดเชิงกลยุทธ์ธุรกิจแปรรูปข้าวจังหวัดอุบลราชธานี

Strategic marketing planning management of rice processing business in Ubon Ratchathani Province

กานต์ วัฒนะประทีป (Karn Wattanaprateep)¹ สุภาวดี สมศรี (Supawadee Somsri)²

ทิพย์สุดา หมื่นหาญ (Thipsuda Muenham)³

Received: July 11, 2024

Revised: August 20, 2024

Accepted: October 15, 2024

² Corresponding author, Email: supawadees@siamtechno.ac.th

บทคัดย่อ

การจัดการวางแผนการตลาดเชิงกลยุทธ์ธุรกิจแปรรูปข้าวจังหวัดอุบลราชธานี ประกอบด้วย การวิเคราะห์สภาพภูมิศาสตร์พื้นที่การปลูกข้าวหอมมะลิในเขตอำเภอเมือง เขื่อนใน วารินชำราบ เดชอุดม บุนทริก และพิบูลมังสาหาร สำโรง ส่วนข้าวเหนียวในพื้นที่เขื่อนใน พิบูลมังสาหาร เดชอุดม บุนทริก ตระการพืชผล ศรีเมืองใหม่ ตาลชุม การออกแบบกลยุทธ์ทางการตลาด เกษตรกรเรียนรู้กลไกการตลาดร่วมกับองค์กรภาครัฐจัดตั้งกองทุนค้ำประกันราคาข้าวถึงยังฉาง เพื่อให้เกษตรกรกู้ยืมเงินไปใช้หนี้สินก่อนรอเวลาข้าวขึ้นราคาจึงนำข้าวไปจำหน่าย การวางแผนการตลาดเชิงกลยุทธ์ธุรกิจแปรรูปข้าวจังหวัดอุบลราชธานี เกษตรกรหรือผู้ประกอบการ ได้วิเคราะห์ถึงความคาดหวัง ความต้องการและพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เพื่อตอบสนองความพึงพอใจในการตัดสินใจที่จะซื้อสินค้าหรือบริการ

คำสำคัญ: การจัดการ, วางแผนการตลาดเชิงกลยุทธ์ธุรกิจแปรรูปข้าว

Abstract

Strategic marketing planning for the rice processing business in Ubon Ratchathani Province consists of analyzing the geography of jasmine rice growing areas in Mueang District, Khueang Nai, Warin Chamrap, Det Udom, Buntharik, and Phibun Mangsahan, Samrong, and sticky rice in the Khueang Nai area. Phibun Mangsahan Det-Udom Buntharik Trakam Phuet Phuet Sri Mueang Mai Tansum Marketing Strategy Design Farmers learn about marketing mechanisms together with government organizations to set up a fund to guarantee rice prices to the granary. To allow farmers to borrow money to pay off debt first Waiting for the rice price to increase, then selling the rice. Strategic marketing planning for rice processing business in Ubon Ratchathani Province. Farmer or entrepreneur it has analyzed the expectations, needs, and behavior of consumers that are constantly changing. To respond to satisfaction in deciding to purchase a product or service.

Keywords: Management, Strategic marketing, Planning rice processing business

^{1,3} อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม

Lecturer of bachelor of business administrator program in management, Siam Technology College

² อาจารย์ประจำหลักสูตรบัญชีบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชี วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม

Lecturer of bachelor of accountancy program in accountancy, Siam Technology College

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เมื่อก่อนข้าวเป็นอาหารที่ใช้บริโภคหลักในชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ โดยเฉพาะคนในทวีปเอเชียนิยมบริโภคข้าวเป็นอาหารหลัก และมีประเทศที่ผลิตปลูกข้าวเพื่อการส่งออกเป็นรายได้หลักมีเพียงไม่กี่ประเทศ ซึ่งประเทศไทยก็เป็นอีกหนึ่งในจำนวนประเทศผู้ผลิตปลูกข้าวเพื่อการส่งออกเป็นรายได้หลัก ต่อมาวัฒนธรรมการบริโภคข้าวเป็นอาหารหลักของมนุษย์ทั่วโลกได้เปลี่ยนแปลงไปและลดจำนวนการบริโภคลง ดังนั้นการปลูกข้าวในปีและนาปรังเพื่อการผลิตข้าวสารบริโภคจึงต้องทบทวนกันใหม่ว่า “...อัตราการบริโภคข้าวของคนไทยลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่ ลดลงเหลือคนละ 72 กิโลกรัมต่อปี เมื่อเทียบกับปี 61 ที่เคยบริโภคคนละ 100 กิโลกรัมต่อปี และที่สำคัญในพื้นที่กรุงเทพฯ มีอัตราการบริโภคลดลงแบบน่าตกใจเหลือเพียง 50 กก.ต่อปีเท่านั้น...” (เดลินิวส์, 2566, น.1) จากสภาพปัญหาการบริโภคข้าวลดลงนี้ส่งผลกระทบต่อระบบการผลิตข้าวมาก จึงพบปัญหาการวิจัยและวิเคราะห์ทางการตลาดผลิตข้าวสารและข้าวเปลือกในตลาดโลกเกิดความผันผวนอยู่ตลอดเวลา แม้ว่าประเทศไทยเป็นผู้ผลิตข้าวมากอันดับ 6 ของโลก และเป็นผู้ส่งออกข้าวมากอันดับ 2 ของโลก แต่จำต้องมาทบทวนการผลิตและการแปรรูปข้าวสารกันใหม่

สถิติข้อมูลการปลูกข้าวและแปรรูปข้าวสาร พบว่าประเทศไทยมีพื้นที่การปลูกข้าวทั่วประเทศเกือบ 70 ล้านไร่ ซึ่งสามารถแบ่งเป็นข้าวนาปี 61.19 ล้านไร่ และข้าวนาปรัง 7.32 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 46.40 ของพื้นที่การเกษตรกรรมทั้งหมดของประเทศ จากจำนวนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวจำนวน 4.16 ล้านครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 65 ของเกษตรกรทั่วประเทศ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2566) เนื่องจากมีการแข่งขันทางการตลาดข้าวค่อนข้างสูง เพราะเกษตรกรผู้ผลิตข้าวของประเทศไทยยังจำเป็นต้องพัฒนาคุณภาพข้าวอีกมากเพื่อสามารถการแข่งขันทางการตลาดโลกเสรี โดยเฉพาะการเพิ่มประสิทธิภาพผลการผลิต การลดต้นทุน และการพัฒนาคุณภาพของกระบวนการผลิตและผลผลิตข้าวให้ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับทางการตลาดโลก หรือผู้บริโภคข้าวทั้งในประเทศและต่างประเทศอีกด้วย นอกจากการเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันแล้ว ยังต้องสร้างความปลอดภัยให้กับ

เกษตรกรผู้ผลิตข้าว ผู้บริโภค และสิ่งแวดล้อม (โชติรส นพพลกรัง และคณะ, 2566, น.22) ถือเป็นขบวนการคุณภาพชีวิตทางการตลาดข้าวของสังคมโลกใหม่ที่ต้องพึ่งพาอาศัยกัน ไม่ควรละเลยแนวคิดการจัดการวางแผนจัดการตลาดเชิงกลยุทธ์ ด้วยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม การออกแบบกลยุทธ์ทางการตลาด กำหนดโปรแกรมการตลาด เพื่อดำเนินการและควบคุมการตลาดธุรกิจแปรรูปข้าวของเกษตรกรเป็นสำคัญ

อย่างไรก็ตาม การผลิตข้าวเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทย และมีการส่งออกข้าวเป็นสินค้าสร้างรายได้ให้กับประเทศในแต่ละปีเป็นจำนวนมาก จากสถิติข้อมูลการส่งออกผลผลิตข้าวไทยในปี พ.ศ.2566/67 มีปริมาณส่งออกข้าว 8.76 ล้านตัน เพิ่มขึ้น 13.62% เกินกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ 8 ล้านตัน คิดเป็นมูลค่า 178,136 ล้านบาท เพิ่มขึ้น 28.43% หรือประมาณ 5,144 ล้านเหรียญสหรัฐ โดยตลาดข้าวไทยที่สำคัญ 5 ลำดับแรก ได้แก่ อินโดนีเซีย สัดส่วน 16.11% เป็นตลาดส่งออกอันดับ 1 ของไทย รองลงมาตลาดแอฟริกาใต้ สัดส่วน 10.10% อิรัก 9.74% สหรัฐฯ 8.06% และจีน 5.38% ในจำนวนข้าวที่ส่งออก แยกเป็นข้าวขาว สัดส่วน 55.54% ข้าวหอมมะลิไทย 19.17% ข้าวหนึ่ง 15.70% ข้าวหอมไทย 5.97% ข้าวเหนียว 2.97% และข้าวกล้อง 0.65% (กรมการค้าต่างประเทศ, 2567) จะเห็นได้ว่าข้าวเป็นผลผลิตทางการเกษตรหลักของประเทศไทย แต่ในขณะเดียวกันเกษตรกรต้องเผชิญกับปัญหาที่ไม่จบสิ้นเป็นปัญหาที่รัฐบาลพยายามกำหนดนโยบายเพื่อให้การช่วยเหลือและสนับสนุนเกษตรกรไทยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ทำให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอย่างยั่งยืน ซึ่งสามารถสรุปปัญหาได้ดังนี้ (กรมประชาสัมพันธ์, 2565)

1. เกษตรกรมีต้นทุนการผลิตข้าว เนื่องจากมีราคาปุ๋ยเคมี ยาฆ่าแมลง ยาฆ่าหญ้าที่มีราคาสูง และแรงงานในการทำนาไม่มี จึงต้องใช้เครื่องจักรในการเก็บเกี่ยวผลผลิตข้าวและส่งผลถึงราคาน้ำมันที่สูงเพิ่มขึ้นทั้งหมดนี้จึงเป็นต้นทุนในการปลูกข้าวที่สูงขึ้น
2. เกษตรกรมีคุณภาพข้าวที่ลดลง และไม่สนใจถึงการทานาข้าว เพื่อให้ได้คุณภาพแต่เร่งทำนา เพื่อให้ได้ผลผลิตออกมามากที่สุด มีการใช้สารเคมีปุ๋ยโดยหวังว่าจะได้จำนวนข้าวที่เพิ่มขึ้น ซึ่งไม่ได้นึกถึงคุณภาพและสารพิษที่ตกค้างในข้าวแต่อย่างใด

3. ราคาขายข้าวที่ตกต่ำ จากผลผลิตข้าวที่มีคุณภาพต่ำและปนเปื้อนสารพิษจำนวนมาก ส่งผลให้การส่งออกไปยังต่างประเทศ โดยการสำรวจการตอบรับจากผู้บริโภค พบว่า คุณภาพข้าวไทยตกต่ำเป็นอย่างมาก ในปัจจุบันจากเป็นผู้นำด้านข้าวอันดับที่ 1 ตกลงเป็นอันดับที่ 3 แล้วประเทศอินเดีย ประเทศเวียดนามขึ้นไปแทน

4. เกษตรกรไม่มีที่ทำกินเป็นของตนเองกว่า 50% โดยทำการเช่าที่ทำกินจึงทำให้ต้นทุนในการปลูกเพิ่มขึ้น และการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ ในลักษณะการแจกจ่าย จะไม่ถึงมือเกษตรกร เพราะนายทุนเจ้าของที่นาถึงทะเบียนเป็นเกษตรกรเพื่อรองรับประมาณสนับสนุนแจกจ่ายจากทางภาครัฐ

5. เกษตรกรการปลูกข้าวแบบผสมไม่เป็นไปตามความต้องการของตลาดข้าว เพราะเกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกข้าวตามๆ กันไม่ได้ดูว่าความต้องการของตลาดคือข้าวอะไร และการคัดเลือกเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ไม่มีมาตรฐาน มีการผสมผสานหลายชนิดในพื้นที่ เมื่อถึงเวลาเก็บเกี่ยวข้าวปนเปื้อนจึงทำให้ได้ข้าวที่ไม่มีคุณภาพข้าวปนเปื้อนจึงส่งผลให้ราคาข้าวตกต่ำ

6. เกษตรกรขาดแคลนน้ำในการปลูกข้าว ซึ่งในหลายพื้นที่การปลูกข้าวอยู่นอกเขตชลประทาน มีปัญหาขาดแคลนน้ำในการปลูกข้าว โดยเฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือประสบปัญหาด้านนี้เป็นอย่างมาก เนื่องจากปริมาณน้ำฝนน้อยจากการเกิดปรากฏการณ์เอลนีโญ ส่งผลกระทบต่อการงอกของต้นกล้า และการสร้างรวงของต้นข้าวที่กำลังเจริญเติบโตได้ไม่เต็มที่ นอกจากนี้ ยังเสี่ยงต่อการพบโรคและแมลงศัตรูพืชระบาด เช่น ไหม้คอรวง เพลี้ยไฟ เป็นต้น

การวิเคราะห์พื้นที่ตามภูมิประเทศของภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับการปลูกข้าว มีลักษณะภูมิประเทศเป็นพื้นที่แอ่งกระทะหยาบขนาดใหญ่ เป็นที่ราบสูงในบริเวณขอบพื้นที่ของภาค ที่ราบลุ่มอยู่ทางตอนล่างของภาค มีพื้นที่การปลูกข้าวนาปีอยู่ 38,577,000 ไร่ ได้ผลผลิต 12,974,098 ตัน (คิดเป็น 336 กก/ไร่) และข้าวนาปรังอยู่ 1,892,820 ไร่ ได้ผลผลิต 1,080,911 ตัน (คิดเป็น 572 กก/ไร่) ผลการผลิตได้น้อยมาก โดยจังหวัดอุบลราชธานีมีพื้นที่การปลูกข้าวนาปีอยู่ 1,395,640 ไร่ และพื้นที่การปลูกข้าวนาปรังอยู่ 79,618 ไร่ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์,

2565) ตามรายงานของศูนย์ข้าวชุมชน หรือศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์คุณภาพดี เป็นศูนย์กลางการพัฒนาข้าวในชุมชน และพัฒนาเกษตรกรให้มีความรู้ด้านการผลิตข้าวอย่างมีประสิทธิภาพ ในการบริหารจัดการศูนย์ข้าวชุมชนให้มีประสิทธิภาพและได้รับการสนับสนุนในด้านต่างๆ ศูนย์ข้าวชุมชนจึง ต้องมีการจดทะเบียนเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อจะได้รับการคุ้มครองและสนับสนุนตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ.2548 (กรมการข้าว, 2551) ในการดำเนินการวิสาหกิจชุมชนเป็นทางเลือกหนึ่งในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากโดยมีหลักในการดำเนินงาน คือ ชุมชนจะเป็นเจ้าของและเป็นผู้ดำเนินการโดยชุมชนเองและให้ความสำคัญเกี่ยวกับการผลิตข้าวอินทรีย์ที่มีคุณค่า คุณภาพ และเกษตรกรผู้ผลิตต้องมีคุณธรรม ความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ต่อผู้บริโภคเน้นการพึ่งตนเอง การใช้ภูมิปัญญาและประสบการณ์ควบคู่ไปกับการจัดการสิ่งแวดล้อมในแปลงนาข้าวอินทร์ (สมนึก ปัญญาสิงห์ และเศกสรรค์ ยงวิชัย, 2565, น.4) อีกทั้งยังสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) ได้สนับสนุนให้ชุมชนมีการรวมกลุ่มในรูปแบบกลุ่มอาชีพ โดยสนับสนุนให้นำภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นมาใช้ในการสร้างคุณค่าให้กับสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ สนับสนุนให้เกิดการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการลงทุนสร้างอาชีพ จัดสรรรายได้อย่างเป็นธรรมแก่ชุมชน สร้างระบบแบ่งปันวิสาหกิจชุมชนควบคู่กับการพัฒนาความรู้ด้านการจัดการตลาด และทักษะในการประกอบอาชีพต่อไป และยังสอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัดอุบลราชธานี พ.ศ. 2566-2570 การส่งเสริมเกษตรปลอดภัยมูลค่าสูง มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรยกระดับการผลิตให้มีประสิทธิภาพ และได้มาตรฐาน รวมทั้ง สร้างมูลค่าสินค้าเกษตรเพื่อตอบสนองความต้องการด้วยระบบตลาดนำการผลิตบนพื้นฐานข้อมูล Big Data ด้านการเกษตร และใช้ประโยชน์จากดิจิทัลแพลตฟอร์ม 2) เพื่อสร้างความภาคภูมิใจในอาชีพเกษตรกร สามารถพึ่งพาตนเองได้ มีการถ่ายทอดความรู้อย่างต่อเนื่อง เกิดการรวมกลุ่มเกษตรกรและเชื่อมโยงเครือข่ายกับภายนอกอย่างเข้มแข็ง และลดความเหลื่อมล้ำทางรายได้ 3) เพื่อ

ส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรการเกษตรอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถปรับตัวและสร้างภูมิคุ้มกันรองรับการเกิดภัยพิบัติธรรมชาติและโรคระบาด

แนวคิดเกี่ยวกับการปลูกข้าวนาปีและนาปรัง

การปลูกข้าวและการดูแลรักษาต้นข้าวในนา โดยเริ่มตั้งแต่การปลูกข้าวไปจนถึงเก็บเกี่ยว ซึ่งการปลูกข้าวในแต่ละท้องถิ่นอาจจะแตกต่างกันไปตามสภาพของดินฟ้าอากาศ ก็ต้องกะระยะเวลาการปลูกข้าวให้เหมาะสมกับช่วงที่มีฝนตกอย่างสม่ำเสมอ ฤดูทำนาปีในจังหวัดอุบลราชธานี คือ การทำนาตามฤดูกาลนิยม จะเริ่มช่วงเดือนพฤษภาคม ถึงเดือนกรกฎาคมของทุกปี มีการทำนาในช่วงฤดูฝนและสามารถเก็บเกี่ยวในช่วงที่ฤดูฝนหมดพอดี หรือประมาณ 3 เดือน โดยข้าวที่ปักดำหรือหว่านเอาไว้จะสุกงอมเต็มที่พร้อมเก็บเกี่ยวสำหรับการเลือกข้าวมาปลูกนั้น ส่วนมากจะเป็นข้าวที่ไม่ไวต่อแสง สามารถปลูกได้ดีในช่วงที่มีน้ำมาก ไม่จำเป็นต้องใช้แสงในการปลูกเยอะ เป็นช่วงการทำนาที่ได้รับความนิยมมากที่สุด และสามารถรู้วันเก็บเกี่ยวได้แน่นอน เพราะไม่ว่าจะเริ่มปลูกเมื่อไหร่ รวงข้าวก็จะออกมาพร้อมๆ กัน ส่วนการทำนาปรังในจังหวัดอุบลราชธานี คือการทำนาออกฤดูกาล สามารถทำได้ตลอดปี เพราะพันธุ์ข้าวที่ใช้ปลูกเป็นข้าวไวต่อแสง ข้าวก็สามารถออกรวงได้ดีเกษตรกรควรควบคุมระดับน้ำให้พอดีและระบายน้ำออกจากแปลงเมื่อข้าวเริ่มโน้มคอรวงหรือระบายน้ำออกจากแปลงในช่วงก่อนเก็บเกี่ยวข้าว 10 วัน จะได้ผลผลิตข้าวนาปรังที่มีคุณภาพดี และได้ปริมาณผลผลิตสูงเมื่อข้าวเจริญเติบโตครบกำหนดอายุก็สามารถเก็บเกี่ยวได้ เพราะสามารถนับอายุการปลูกข้าวได้ตั้งแต่ขั้นตอนเริ่มต้นส่วนใหญ่จะทำในบริเวณใกล้เขื่อนชลประทาน

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของธุรกิจแปรรูปข้าวจังหวัดอุบลราชธานี

แนวคิดสภาพแวดล้อมในเชิงภูมิศาสตร์พื้นที่ของจังหวัดอุบลราชธานี โดยพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นดินร่วนทราย และมีสภาพอากาศเหมาะแก่การปลูกข้าวหอมมะลิ และข้าวหอมมะลิจังหวัดอุบลราชธานีมีความแตกต่างจากข้าวหอมมะลิที่ปลูกในจังหวัดอื่นๆ ซึ่งพื้นที่การปลูกข้าวนาปีมากที่สุดส่วนใหญ่อยู่ในเขตอำเภอเมือง อำเภอเขื่องใน และอำเภวารินชำราบ ส่วนพื้นที่ปลูกข้าวมี

ความเหมาะสมปานกลางอยู่ในเขตอำเภอเดชอุดม บุณฑริก และพิบูลมังสาหาร โดยภาครัฐสนับสนุนการใช้ที่ดินเป็นแหล่งผลิตข้าวของจังหวัดมีการบริหารจัดการน้ำชลประทาน การจัดการดิน ปุ๋ย พันธุ์ข้าว มีการรวมกลุ่มเกษตรกรนาแปลงใหญ่การพัฒนาต่อยอดด้านการตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ ยังมีการแปรรูปข้าวโดยภาครัฐเข้ามาสนับสนุนคุณภาพและมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ GAP ซึ่งข้าวหอมมะลิจังหวัดอุบลราชธานี ขึ้นทะเบียนตัวบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indications: GI) จากกรมทรัพย์สินทางปัญญา ทะเบียนเลขที่ สช 60100099 วันที่ 26 พฤษภาคม พ.ศ. 2559 ด้วยสภาพภูมิอากาศจังหวัดอุบลราชธานี ทำให้ข้าวหอมมะลิอุบลราชธานีที่ปลูกมีรสชาติและลักษณะเฉพาะตัวแตกต่างจากข้าวหอมมะลิที่ปลูกในพื้นที่จังหวัดอื่น ๆ ด้วยคุณภาพและชื่อเสียงการยอมรับจากผู้บริโภค เป็นที่ต้องการของโรงสีและพ่อค้าข้าวทั้งตลาดภายในประเทศและภายนอกประเทศ เช่น จีน ฮองกง ไต้หวัน เป็นต้น แต่การส่งออกข้าวหอมมะลิของไทยในช่วงหลายปีที่ผ่านมา พบว่าปริมาณการนำเข้าข้าวหอมมะลิของประเทศจีนมีแนวโน้มที่ลดลงเนื่องจากปัญหาด้านคุณภาพข้าว และปริมาณความหอมที่ต่ำลง ส่งผลต่อภาพลักษณ์และความมั่นใจของผู้บริโภคข้าวหอมมะลิ (ธงชัย สุวรรณสิชณน์, 2560, น.19) อย่างไรก็ตาม กระทรวงพาณิชย์ได้สร้างมาตรฐานคุณภาพข้าวหอมมะลิเพื่อเป็นเกณฑ์ในการซื้อขายได้แก่คุณภาพการสี ความยาวของเมล็ดข้าว ความชื้นของเมล็ดข้าว และปริมาณสิ่งเจือปน ในขณะที่ปริมาณความหอมซึ่งเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นและเป็นที่ต้องการของผู้บริโภค ยังไม่ได้ระบุมาตรฐาน อาจจะเป็นเพราะว่าปริมาณความหอมมีความแปรปรวนสูง ซึ่งความหอมของข้าวหอมมะลิสูง ประกอบด้วยสารระเหยกลุ่ม carbonyl มากกว่า 20 ชนิด (Sunthonvit et al., 2005) แต่สารให้กลิ่นที่สำคัญ คือ 2-acetyl-1-pyrroline (2AP) ซึ่งมีลักษณะกลิ่นคล้ายใบเตย (Yahya et al., 2011) หรือข้าวโพดคั่ว (Champagne, 2008) โดยสารระเหย 2-acetyl-1-pyrroline สารระเหย 2-acetyl-1-pyrroline (2AP) (2AP) เป็นสารที่ระเหยได้ง่าย เนื่องจากมีสมบัติทางกายภาพ เป็นของเหลวใส ไม่มีสี และไม่เสถียร การรักษาความหอมของข้าวหอมมะลิให้อยู่นานนั้นจึงเป็นไปได้ยากมาก (ธงชัย สุวรรณสิชณน์, 2560, น.1)

จากการศึกษาการเพาะปลูกข้าวหอมมะลิในพื้นที่ จังหวัดอุบลราชธานี ในปัจจุบันต้องยอมรับว่า ข้าวหอมมะลิมีปัญหาด้านความหอมที่ต่ำกว่าในอดีตอย่างมาก เริ่มตั้งแต่แหล่งเพาะปลูกจนถึงผู้บริโภคปลายทาง ได้แก่ พันธุกรรมของข้าว การเพาะปลูก (ปุ๋ย สิ่งแวดล้อม วิธีการเพาะปลูก) การเก็บเกี่ยว (วิธีการ เก็บเกี่ยว อายุ ของข้าว ฤดูกาล ปริมาณความชื้น) กระบวนการลดความชื้น (วิธีการ ลดความชื้น สภาพการเก็บรักษา) กระบวนการขัดสี (วิธีการขัด ระดับความขาว) การเก็บข้าวสาร (บรรจุภัณฑ์ อุณหภูมิ ระยะเวลา และสภาวะแวดล้อม) ตลอดจนกระบวนการหุงต้มเพื่อการบริโภค เช่น การข้าวขาว การแช่ข้าว การหุงข้าว และอุณหภูมิของข้าวในระหว่างรับประทาน (Champagne, 2008) อย่างไรก็ตาม ยังมีนักวิชาการหลายท่านได้เสนอถึงแนวทางช่วยลดการสูญเสียกลิ่นหอมของข้าวหอมมะลิได้ เช่น การเลือกใช้บรรจุภัณฑ์ที่สามารถป้องกันการแทรกซึมของอากาศ การเคลือบที่ผิวของเมล็ดข้าวด้วย biopolymer ป้องกันการระเหยของสาร 2AP ออกจากเมล็ดข้าว หรือการลดอุณหภูมิ และความดันในระหว่างการเก็บรักษา (Yoshihashi et al., 2004; Shin et al., 1986; Lam & Proctor, 2003; Widjaja et al., 1996; Tulyathan et al., 2008) แต่วิธีการต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมานั้น ยังเป็นวิธีการที่มีต้นทุนในการผลิตสูง และยังไม่สามารถปฏิบัติได้จริงในประเทศไทย จึงทำให้ข้าวหอมมะลิของไทยมีความหอมลดลง และมีแนวโน้มได้รับความนิยมนจากผู้บริโภคลดลงด้วย ทั้งนี้ ศูนย์วิจัยข้าวอุบลราชธานี (2563) ได้ให้คำปรึกษากับเกษตรกรที่มีปัญหาในเรื่องดิน การวางแผนการปลูกข้าว วิธีการปลูกข้าวแบบต่าง ๆ การจัดการปุ๋ยในนาข้าว รวมทั้งการตรวจวิเคราะห์หาปริมาณธาตุอาหารพืชในดินทั้งธาตุหลัก ธาตุรอง คุณสมบัติทางเคมีและกายภาพของดิน รวมทั้งการหาปริมาณก๊าซเรือนกระจกที่ปลดปล่อยจากนาข้าว โดยธาตุอาหารหลักที่สามารถตรวจวิเคราะห์ได้ ได้แก่ ไนโตรเจน ฟอสฟอรัส โพแทสเซียม ธาตุอาหารรอง ได้แก่ โซเดียม แคลเซียม แมกนีเซียม ซัลเฟอร์ สังกะสี เหล็ก และแมงกานีส (รณชัย ช่างศรี และคณะ, 2558, น.191) สมบัติทางเคมีของดิน ได้แก่ ความเป็นกรดเป็นด่าง สภาพการนำไฟฟ้า และอินทรีย์วัตถุ สมบัติทางกายภาพ ได้แก่ เนื้อดิน ความชื้นในดิน การอุ้มน้ำ การตรวจวิเคราะห์หาปริมาณก๊าซที่ปลดปล่อยจากนา

ข้าว ได้แก่ ก๊าซมีเทน ก๊าซไนตรัสออกไซด์ และก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ โดยเฉพาะฟอสฟอรัสพบในดินธรรมชาติมีปริมาณสูงกว่าในจังหวัดอื่นๆ ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดอำนาจเจริญ ยโสธร สุรินทร์ นครราชสีมา มหาสารคาม สกลนคร และหนองคาย นอกจากนั้น ในวิถีชีวิตประชาชนจังหวัดอุบลราชธานีนิยมบริโภคข้าวเหนียวอยู่แล้ว ผนวกกับภูมิศาสตร์พื้นที่เหมาะแก่การปลูกข้าวเหนียวพันธุ์อุบล 2 เกิดจากการผสมพันธุ์ข้าวระหว่างสายพันธุ์ SPT7149-429-3 กับสายพันธุ์ IR21848-65-3-2 ที่สถาบันวิจัยข้าวระหว่างชาติประเทศสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ เมื่อปีพ.ศ.2525 ปลูกคัดเลือกสายพันธุ์ข้าวที่ 6 ที่ศูนย์วิจัยข้าวอุบลราชธานี ทำการประเมินผลผลิตตามขั้นตอนการปรับปรุงสายพันธุ์ข้าวของกรมวิชาการเกษตร ระหว่างปี พ.ศ.2526-2540 ให้ผลผลิตประมาณ 463 กิโลกรัมต่อไร่ ถือว่าข้าวเหนียวพันธุ์อุบล 2 มีผลผลิตสูงสุดตลาดข้าวในประเทศและต่างประเทศเป็นจำนวนมาก (กองวิจัยและพัฒนาข้าว กรมการข้าว กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2559)

การออกแบบกลยุทธ์ทางการตลาดของธุรกิจแปรรูปข้าวจังหวัดอุบลราชธานี

จังหวัดอุบลราชธานีมีพื้นที่การปลูกข้าวนาปี อยู่ 38,577,000 ไร่ ได้ผลผลิต 12,974,098 ตัน (คิดเป็น 336 กก./ไร่) ผลการผลิตที่น้อยมากทั้งราคาขายข้าวมีความผันผวน ซึ่งในบางปีมีราคาสูงและบางปีมีราคาต่ำมาก จึงเกิดแนวคิดองค์ความรู้ประสบการณ์เกษตรกรจังหวัดอุบลราชธานีในการขายผลผลิตข้าวจากการสำรวจราคาข้าวเปลือกในแต่ละจังหวัดของสมาคมโรงสีข้าวไทย พบว่าราคาข้าวเปลือกมีราคาอยู่ที่ 11 บาทต่อกิโลกรัม หรือตันละ 11,000 บาท ส่งผลให้เกษตรกรเดือดร้อนในเรื่องราคาข้าวเป็นอย่างมาก โดยจังหวัดอุบลราชธานียังต้องเผชิญปัญหาน้ำท่วม น้ำแล้ง ศัตรูพืช และถูกกดราคา ในการกำหนดราคาข้าวเปลือก คือ โรงสี หรือพ่อค้าคนกลาง ที่เป็นผู้ส่งราคารับซื้อให้กับพ่อค้าท้องถิ่นที่รวบรวมผลผลิตข้าวเปลือกมาเสนอขายว่าจะซื้อราคาเท่าไร สำหรับผู้ที่มีบทบาทกำหนดราคาข้าวสาร คือ หยง (ผู้ทำหน้าที่เป็นนายหน้าการซื้อขายข้าวสารระหว่างโรงสีกับพ่อค้าขายส่งและพ่อค้าส่งออก) ใช้ปัจจัยราคาตลาดโลก

เป็นตัวกำหนดแก่โรงสีทำให้เกิดระบบพ่อค้าคนกลางในพื้นที่ท้องถิ่น ซึ่งหลังจากเกษตรกรเก็บเกี่ยวผลผลิตตามฤดูกาลพ่อค้าท้องถิ่นจะทำหน้าที่รับซื้อและรวบรวมข้าวในระดับท้องถิ่นเพื่อนำมาขายให้โรงสี แต่ในปัจจุบันเกษตรกรจังหวัดอุบลราชธานีนำข้าวมาขายให้โรงสีโดยตรงก็ยังเสียเปรียบให้พ่อค้าคนกลางกดราคาอยู่มาก ซึ่งเกษตรกรเรียนรู้กลไกการตลาดร่วมกับองค์กรภาครัฐฯ จัดตั้งกองทุนค่าประกันราคาข้าวถึงยังจางเพื่อให้ความช่วยเหลือเกษตรกรกู้ยืมเงินไปใช้หนี้สินก่อน เพื่อรอเวลาข้าวขึ้นราคาจึงนำข้าวไปจำหน่ายอีกครั้งหนึ่ง

ในปัจจุบันข้าวหอมมะลิอุบลราชธานี เป็นทั้งข้าวเปลือก ข้าวกล้อง และข้าวขาว ที่แปรรูปมาจากข้าวหอมมะลิพันธุ์ ข้าวขาวดอกมะลิ 105 กข15 กข33 กข51 กข75 กข6 ข้าวมีเมล็ดเรียวยาว ถ้าเป็นข้าวขาวจะมีสีขาวใสเป็นเงา มันวาว มีท้องไข่น้อยกว่าร้อยละ 6 เมื่อนำมาหุงจะมีกลิ่นหอม มีความเหนียวนุ่ม มียางข้าวเหนียวปนเล็กน้อย เนื่องจากมีพันธุ์ข้าวเจือปนอยู่ตั้งแต่ในแปลงนา เกษตรกรยังจัดสรรพื้นที่ส่วนหนึ่งไว้สำหรับปลูกข้าวเพื่อไว้บริโภคในครัวเรือน (สารสนเทศท้องถิ่นอีสาน ฅ อุบลราชธานี, 2565) แต่ในปัจจุบันการค้าข้าวในจังหวัดอุบลราชธานี เริ่มมีผู้ส่งออกข้าวรายใหญ่บางรายได้ดำเนินธุรกิจค้าข้าวอย่างครบวงจรขึ้นมา มีการส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกข้าว มีโรงสีของตัวเองรับซื้อข้าวเปลือกทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่ และส่งเสริมจากพ่อค้าท้องถิ่นมากขึ้นนำมาเป็นธุรกิจแปรรูปเป็นข้าวสารบรรจุกระสอบ บรรจุถุงขนาดต่างๆ ขายส่งและขายปลีกในประเทศ รวมถึงหาตลาดต่างประเทศเพื่อส่งออกข้าวขายเองอีกด้วย ในระบบตลาดโลกยังมีบริษัทที่เป็นนายหน้าการส่งออกข้าว (Broker) เพื่ออำนวยความสะดวกในการซื้อขายและหาลูกค้าในต่างประเทศ โดยนายหน้าการส่งออกข้าวจะมีความเชี่ยวชาญและมีข้อมูลข่าวสารที่รวดเร็ว ถูกต้องแม่นยำ มีประสิทธิภาพ และรู้ถึงปริมาณการผลิตข้าวและรู้ราคาข้าวแหล่งส่งออกและนำเข้าทุกแหล่ง

การวางแผนการตลาดเชิงกลยุทธ์ธุรกิจแปรรูปข้าวจังหวัดอุบลราชธานี

การวางแผนการตลาดเชิงกลยุทธ์ด้วยการกำหนดกลุ่มเป้าหมายขายผลผลิตข้าวในยุคใหม่ ธุรกิจ

แปรรูปข้าวจังหวัดอุบลราชธานีในเชิงธุรกิจขนาดย่อม (ตัวเกษตรกรแปรรูปขายผลผลิตข้าวเอง) นำมาสู่การวิเคราะห์ข้อมูลการจัดการวางแผนการตลาดเชิงกลยุทธ์ธุรกิจแปรรูปข้าว ซึ่งเกษตรกรผู้ประกอบการจดทะเบียน SMEs วิสาหกิจมาตรฐานผลผลิตข้าว ได้แก่ วิสาหกิจชุมชนข้าวกล้องงอกร่องมาลี (ข้าวกล้องงอกหอมมะลิ) ตำบลสระสมิง อำเภอวารินชำราบ วิสาหกิจชุมชนส่งเสริมอาชีพแม่บ้านน้ำคำแดง (ข้าวไรเบอร์รี่ 100 เปอร์เซนต์) ตำบลเตย อำเภอม่วงสามสิบ วิสาหกิจชุมชนผลิตข้าวกล้องปลอดสารบ้านสร้างมิ่ง (ข้าวกล้องงอก) ตำบลหนองเมือง อำเภอม่วงสามสิบ (ระบบสารสนเทศวิสาหกิจชุมชน กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร, 2567) ทั้งยังมีผู้ที่ได้รับอนุญาตให้ใช้ตราสัญลักษณ์ สข 60100099 ข้าวหอมมะลิอุบลราชธานี จากกรมทรัพย์สินทางปัญญา ได้รับอนุญาตส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ตำบลปะอาว อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี และกระจายอยู่ในเขตอำเภอสำโรง อำเภอเดชอุดม อำเภอโพธิ์ไทร และอำเภอนุชนก ซึ่งผู้ที่ได้รับอนุญาตที่อยู่ในลักษณะของกลุ่มเกษตรกรจะต้องมีการตรวจสอบคุณภาพและต่อรับอนุญาต ได้แก่ (สารสนเทศท้องถิ่นอีสาน ฅ อุบลราชธานี, 2565)

1. กลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวบ้านชำโคม (อนุญาตวันที่ 29 พฤศจิกายน 2561-28 พฤษภาคม พ.ศ.2563)
2. โครงการส่งเสริมเกษตรกรอินทรีย์ บจก.ข้าวพันธุ์ดี (อนุญาตวันที่ 29 พฤศจิกายน 2561-28 พฤษภาคม พ.ศ.2563)
3. กลุ่มข้าวอินทรีย์บ้านโนนสวรรค์ ต.สำโรง อำเภอสำโรง จังหวัดอุบลราชธานี (อนุญาตวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ.2562-3 ธันวาคม พ.ศ.2564)
4. บริษัท ทิพย์อุบล อินเทอร์เน็ตในชั้นแนล จำกัด ต.หนองสิม อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี (อนุญาตวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2562-3 ธันวาคม พ.ศ. 2564)
5. กลุ่มข้าวอินทรีย์บ้านหนองไฮ ตำบลหนองไฮ อำเภอสำโรง จังหวัดอุบลราชธานี (อนุญาตวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ.2562-3 ธันวาคม พ.ศ.2564)
6. กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์แม่สันทิศ ตำบลสมสะอาด อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี (อนุญาตวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ.2562-3 ธันวาคม พ.ศ.2564)

7. กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์บ้านเกาะแกด ตำบลโพธิ์ไทร อำเภอโพธิ์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี (อนุญาตวันที่ 4 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2564-3 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2566)

8. โครงการส่งเสริมเกษตรกรอินทรีย์ โดยบริษัท ข้าวพันธุ์ จำกัด ตำบลบัวงาม อำเภอบุณฑริก จังหวัดอุบลราชธานี (อนุญาตวันที่ 4 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564-3 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2566)

อย่างไรก็ตาม สินค้าข้าวนอกจากจะขายเป็นรูปข้าวเปลือกและข้าวสารแล้ว ยังมีการศึกษาและค้นคว้าวิจัยธุรกิจแปรรูปข้าว เพื่อให้เป็นสินค้าที่เพิ่มมูลค่าอีกมากซึ่งผลิตภัณฑ์แปรรูปให้เป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ โดยส่วนหนึ่งมาจากภูมิปัญญาชาวบ้าน หรือจากที่มีอยู่ในตลาดท้องถิ่นมานานแล้ว มีการใช้เทคโนโลยีบรรจุกินให้ตลาดสินค้ากว้างขึ้น สามารถส่งออกต่างประเทศได้ นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างทางการเกษตร และสร้างเครือข่ายองค์กรเกษตรกรที่เชื่อมโยง และพัฒนาความร่วมมือในด้านการผลิตทางการเกษตรกรรม การแปรรูป การตลาด และการบริโภคเพื่อการยังชีพระหว่างเครือข่ายองค์กรเกษตรกรกับภาครัฐ และภาคเอกชน โดยมุ่งเน้นดำเนินการใน 5 เรื่องหลักให้บังเกิดผลแก้ไขปัญหาได้อย่างเป็นรูปธรรม ประกอบด้วย ปัญหาหนี้สิน ปัญหาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร ปัญหาที่ดินทำกิน ปัญหาราคาสินค้าเกษตร เรื่องสวัสดิการเกษตรกรสิทธิเกษตรกรและการไม่ได้รับความเป็นธรรม โดยมีการวางแผนการตลาดเชิงกลยุทธ์ธุรกิจแปรรูปข้าว เกษตรกรมีผลผลิตเหลือจากการบริโภคภายในครัวเรือนก็สามารถนำไปจำหน่าย โดยมีช่องทางการจำหน่าย การโฆษณา และการประชาสัมพันธ์นอกจากการขายในชุมชนแล้ว ยังมีสื่อ Social สามารถทำให้ผลิตภัณฑ์เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น ได้แก่ Facebook, Tiktok, Shopee, Lazada และ Line โดยต้องสร้างเรื่องราวเกี่ยวกับความเป็นมา ขั้นตอนการผลิตข้าว ขั้นตอนการแปรรูป และคุณประโยชน์ของผลิตภัณฑ์

บทสรุป

ธุรกิจแปรรูปข้าวให้มีความสำคัญในการทำเกษตรอินทรีย์ตามแนวพระราชดำริพอเพียงและเป็นการรักษาวิถีชีวิตของคนในชุมชน เพื่อลดการใช้สารเคมีธุรกิจแปรรูปข้าว เป็นสินค้าที่มีสัดส่วนการส่งออกน้อย

แต่มีการเติบโตที่สูงขึ้น การทำนาข้าวของเกษตรกรจะเปลี่ยนจากการดำนาด้วยมือมาเป็นเครื่องจักร กรมการค้าได้ตั้งศูนย์วิจัยข้าวอุบลราชธานี เพื่อพัฒนาขยายเมล็ดพันธุ์ จึงทำให้เมล็ดพันธุ์ข้าวหอมมะลิในจังหวัดอุบลราชธานีมีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง การผลิต การจัดจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ และการเข้าถึงของเกษตรกร จึงเป็นไปอย่างมีระบบและมีคุณภาพ จึงทำให้เกษตรกรได้รับเมล็ดพันธุ์ที่ดีในการนำไปเพาะปลูก เพื่อเพิ่มอาชีพให้กับกลุ่มเกษตรกรในช่วงที่ไม่ได้ทำนาและยังเป็นการรณรงค์ให้ชุมชนเข้มแข็ง โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น คือ ข้าวหอมมะลิเพื่อเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์มีรายได้เสริมให้กับครอบครัว และสามารถลดค่าใช้จ่ายในครอบครัวได้ อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้คนในท้องถิ่นรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ โดยมีความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนต่างๆ เพื่อส่งเสริมและปรับปรุงกิจการของกลุ่มเกษตรกรให้รู้จักวิธีการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ จนเป็นที่มาของโครงการแปรรูป/แปรรูปข้าวหอมมะลิคุณภาพซึ่งเริ่มจากแปรรูปข้าวเปลือกเป็นข้าวสาร โดยโรงสีของสหกรณ์จังหวัด จากนั้นก็มาแปรรูปเป็นข้าวกล้องงอกและผลิตภัณฑ์ต่างๆ การแปรรูปจากข้าวเปลือกเช่น ข้าวซ้อมมือ ข้าวกล้อง ข้าวขาว การแปรรูปจากข้าวมาเป็นแป้งข้าว เช่น ขนมจีน ข้าวเม่า ขนมนางเล็ด กาละแม เป็นต้น

จะเห็นได้ว่า ข้าวเป็นสินค้าเกษตรที่สำคัญของประเทศไทยโดยส่งออกในรูปข้าวสารเป็นหลักการส่งออกในรูปผลิตภัณฑ์แปรรูปจากข้าวในกลุ่มอาหารสำเร็จรูปพร้อมบริโภคยังมีน้อยและมีแนวโน้มเป็นที่สนใจและนิยมกันมากขึ้นของผู้บริโภค ซึ่งในจังหวัดอุบลราชธานีมีธุรกิจแปรรูปข้าวจากข้าวหอมมะลิมาแปรรูปเป็นข้าวกล้องงอก เพราะเป็นข้าวที่มีคุณค่าทางอาหารและมีใยอาหาร กรดโฟติก กรดเพรูลิก วิตามินบี วิตามินอี และ GABA ซึ่งจะช่วยป้องกันโรคต่าง ๆ ได้เช่น มะเร็ง เบาหวาน ช่วยในการควบคุมน้ำหนักตัว เป็นต้น ส่วนข้าวเหนียวเป็นข้าวที่นิยมนำมาทำข้าวเม่า เป็นข้าวที่ได้มาจากรวงข้าวใกล้เก็บเกี่ยวสีข้าวไล่มาจนถึงสีข้าวตากน้ำตาล ข้าวเม่าทำได้จากทั้งเมล็ดข้าวเหนียว และเมล็ดข้าวเจ้า แต่ส่วนใหญ่จะทำจากเมล็ดข้าวเหนียว เพราะข้าวเม่าที่ทำมาจากข้าวเหนียวจะมีลักษณะนุ่มนวลรับประทาน ถ้าเป็นข้าวเจ้า

นั้นแข็ง ต่ำยาก และเมล็ดข้าวไม่สวย ทั้งนี้ ศูนย์วิจัยข้าวอุบลราชธานี ยังได้จัดอบรมการทำธุรกิจแปรรูปข้าว ได้แก่ ข้าวเขียวใบข้าวหอมมะลิ เครื่องดื่มข้าวกล้องงอกสำเร็จรูป สบู่ น้ำมันรำข้าว โลชั่นน้ำมันรำข้าว ลิปปาล์ม น้ำมันรำข้าว และกระดาษสาจากฟางข้าว

อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่พัฒนาจนเกิดนวัตกรรมใหม่ ๆ โดยให้ครอบคลุมไปถึงผลิตภัณฑ์ข้าวที่มีอยู่ในตลาดส่งผลกระทบต่อมูลค่าของผลิตภัณฑ์ข้าวจากที่มีอยู่ทำให้ธุรกิจหรือวิสาหกิจต่าง ๆ จะต้องมีการพัฒนากระบวนการผลิต การตลาดสำหรับธุรกิจแปรรูปข้าวให้ยกระดับรายได้ของเกษตรกร เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ มีการผลิตข้าวหอมมะลิ ข้าวเหนียวเพื่อการบริโภคภายในประเทศ และการผลิตเพื่อการพาณิชย์ โดยใช้เทคโนโลยี Digital disruption การออกแบบรูปลักษณ์ของการนำธุรกิจข้าวไปแปรรูปในอุตสาหกรรมอาหาร เช่น เครื่องดื่ม (เช่น สุราหมัก-แช่) ขนม และส่วนประกอบของอาหาร (Fusion food) ข้าวเหนียวผสมกับข้าวเจ้าเป็นวัตถุดิบในการทำอาหาร และยังคำนึงถึงการแก้ไขปัญหาการตกต่ำของราคาข้าวได้เป็นอย่างดี โดยใช้โมเดลเศรษฐกิจ BCG หรือโมเดลเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นเศรษฐกิจทฤษฎีใหม่ที่ผสมผสานการพัฒนา 3 ด้านหลัก คือ 1) เศรษฐกิจชีวภาพ (Bio economy) 2) เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular economy) และ 3) เศรษฐกิจสีเขียว (Green economy) เพื่อให้เกิดการพัฒนาในด้านสังคม เศรษฐกิจ ควบคู่ไปกับการรักษาสິงแวดล้อมอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน หรือ Sustainable development goals: SDGs ขององค์การสหประชาชาติ (UN) และยังสอดคล้องกับทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงรัชกาลที่ 9 โดยจังหวัดอุบลราชธานี สามารถพัฒนาเศรษฐกิจของผลิตภัณฑ์ข้าว โดยเน้นการพัฒนาพันธุ์ข้าว การใช้เทคโนโลยี IoT, Precision agriculture, Drone เครื่องจักรกลการเกษตรสมัยใหม่ มีระบบสื่อสารเพื่อช่วยข้อมูลเรื่องของฝน อุณหภูมิ และเน้นการใช้ประโยชน์ จากวัฏศุการเกษตรตกค้างในนาข้าว (Circular economy) และการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก Methane ในนาข้าวอีกด้วย อีกทั้งยังให้ความสำคัญในเรื่องการจัดการวางแผนการตลาด

เชิงกลยุทธ์ธุรกิจแปรรูปข้าวจังหวัดอุบลราชธานี ช่วยให้เกษตรกรหรือผู้ประกอบการ ได้วิเคราะห์ถึงความต้องการของผู้บริโภคหรือลูกค้าโดยตรงเป็นหนึ่งในจัดการวางแผนการตลาดเชิงกลยุทธ์ที่สามารถนำมาเพื่อตอบสนองความพึงพอใจของลูกค้ากลุ่มเป้าหมายได้อย่างเหมาะสม โดยมุ่งเน้นไปที่ธุรกิจแปรรูปข้าวในมุมมองของผู้บริโภคที่มักมีความคาดหวัง ความต้องการ และพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาในการตัดสินใจที่จะซื้อสินค้าหรือบริการ ซึ่งส่งผลให้เครื่องมือทางการตลาดแบบดั้งเดิมไม่สามารถทำให้ลูกค้าตัดสินใจซื้อสินค้าได้ โดยมีการวางแผนการตลาดเชิงกลยุทธ์มาการประยุกต์ใช้กับกลยุทธ์ทางการตลาด 4C ซึ่งประกอบด้วย

1) ด้านความต้องการของผู้บริโภค (Consumer wants and needs) ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับคุณค่าทางโภชนาการ มีพันธุ์ข้าวบอกถึงคุณสมบัติของข้าว ได้รับการรับรองจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน มีกลยุทธ์ในการประชาสัมพันธ์ มีการให้ข้อมูลวิธีการปลูกข้าวแบบอินทรีย์ ผ่านช่องทางทั้งแบบออนไลน์และออฟไลน์ รวมถึงการพัฒนาแพ็คเกจให้มีเอกลักษณ์ และสร้างความหลากหลายเหมาะสม

2) ด้านต้นทุนของผู้บริโภค (Consumer's cost to satisfy) ผู้บริโภคที่ให้ความสำคัญกับราคาจำหน่ายที่ชัดเจน มีให้เลือกหลายระดับราคา

3) ด้านความสะดวกในการซื้อของผู้บริโภค (Convenience to buy) ผู้บริโภคมีความต้องการที่คำนึงถึงความสะดวกสบายของผู้บริโภค เช่น การเพิ่มช่องทางในการค้นหา ช่องทางในการชำระเงิน และช่องทางในการขนส่งให้มากยิ่งขึ้น การขายผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ต่างๆ มีการถ่ายรูปสินค้า และการเขียนคอนเทนต์ทางการตลาด เพื่อกระตุ้นการตัดสินใจซื้อ

4) ด้านการสื่อสาร (Communication) ช่วยทำให้เกิดความเข้าใจในความต้องการของผู้บริโภคอย่างแท้จริง สามารถสื่อสารกับผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อยอดขายมากยิ่งขึ้น กลยุทธ์การขยายตลาดใหม่ มีการจัดหาความร่วมมือ การขายในชุมชนและชุมชนใกล้เคียง และหน่วยงานราชการในระดับท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

- กรมการข้าว. (2551). ศูนย์ข้าวชุมชน. กลุ่มส่งเสริมการผลิตและจัดการผลผลิต สำนักส่งเสริมการผลิตข้าว.
- กรมการค้าต่างประเทศ. (2567). สรุปปี 66 ไทยส่งออกข้าวทะลุเป้า 8.76 ล้านตัน เพิ่ม 13.62% ปี 67 ลดเหลือ 7.5 ล้านตัน. <https://shorturl.asia/I4Prg>
- กรมประชาสัมพันธ์. (2565). ข้าวรักษ์โลกกับการแก้ไขปัญหาข้าวไทย. <https://www.prd.go.th/th/content/category/detail/id/39/id/136186>
- กองวิจัยและพัฒนาข้าว กรมการข้าว กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2559) องค์ความรู้เรื่องข้าว. [https://www.dailynews.co.th/news/2018453/](https://newwebs2.ricethailand.go.th/webmain/rkb3/โซติรส นพพลกรัง และคณะ. (2566) การศึกษาการจัดการโซอุปทานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวหอมมะลิ 105 บ้านยาง โดยใช้ตัวแบบจำลองอ้างอิงการดำเนินงานโซอุปทาน วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, 3(1), 22-32.</p>
<p>เดลินิวส์. (2566). น้ำตกใจ! คนไทยเมินกินข้าว อัตรานิโคมลดฮวบ พาณิชย์ ห่วงเกษตรกรเดือดร้อน <a href=)
- ธงชัย สุวรรณสิขณ. (2560ก). ข้าวหอมมะลิ หอม “คงความหอมมะลิข้าวหอมมะลิไทยตลอดห่วงโซ่”. สถาบันวิจัยและพัฒนาแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ธงชัย สุวรรณสิขณ. (2560ข). KU สร้างสรรค์ข้าวไทยศาสตร์แห่งแผ่นดินเพื่อความกินดีอยู่ดี. สถาบันวิจัยและพัฒนาแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570). สำนักฯ
- ธงชัย ช่างศรี และคณะ. (2558). ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อคุณภาพข้าวหอมมะลิไทย. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการ ข้าวและธัญพืชเมืองหนาว ประจำปี 2558 หน้า 191-230.
- ระบบสารสนเทศวิสาหกิจชุมชน กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร. (2567) <https://shorturl.asia/gSdte>.
- ศูนย์วิจัยข้าวอุบลราชธานี. (2563). งานบริการเพื่อรองรับเกษตรกรและรองรับงานวิจัย ด้านการวิเคราะห์ปริมาณธาตุอาหารพืชในดิน ปริมาณก๊าซเรือนกระจกที่ปลดปล่อยจากนาข้าว และการส่งเสริมการใช้เครื่องจักรกลในการผลิตข้าว. <https://ubn-rrc.ricethailand.go.th/page/3378>
- สมนึก ปัญญาสิงห์ และเศกสรรค์ ยวงนิชัย. (2565). การจัดการของกลุ่มเกษตรกรผลิตข้าวอินทรีย์กรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชนกลุ่มข้าวคุณค่าเกษตรกรคุณธรรมบ้านโนนทรายงาม. วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์, 7(1), 1-20.
- สารสนเทศท้องถิ่นอีสาน ณ อุบลราชธานี. (2565). การแปรรูปผลผลิตด้านการเกษตร ข้าวหอมมะลิอุบลราชธานี สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) ของจังหวัดอุบลราชธานี. <https://www.esanpedia.oar.ubu.ac.th/esaninfo/?p=6102>
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2565). ตารางแสดงรายละเอียดข้าวนาปรัง. <https://shorturl.asia/i1wyx>
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2566). วารสารเศรษฐกิจการเกษตร เดือนพฤศจิกายน 2566. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
- Champagne, E.T. (2008). Rice aroma and flavor: A literature review. *Cereal Chemistry*, 85, 445-454.
- Lam, H.S. & Proctor, A. (2003). Milled Rice Oxidation Volatiles and odor Development. *Journal of Food Science*, 68(9), 2676-2681.
- Shin, M.G., Yoon, S.H., Rhee, J.S., & Kwon, T.W. (1986). Correlation between Oxidative Deterioration of Unsaturated Lipid and Normal-Hexanal During Storage of Brown Rice. *Journal of Food Science*, 5, 460-463.
- Sunthonvit, N., George S., & John C. (2005). Comparative Study of Effects of Drying Methods and Storage Conditions on Aroma and Quality Attributes of Thai Jasmine Rice. *Drying Technology*. 23(7), 1407-1418.
- Tulyathan, V., Srisupattarawanich, N., & Suwanagul, A. (2008). Effect of rice flour coating on 2-acetyl-1-pyrroline and n-hexanal in brown rice cv. Jao Hom Supanburi during storage. *Postharvest Biology and Technology*, 47(3), 367-372.

- Widjaja, R., Craske, J.D., & Wootton, M. (1996). Changes in volatile components of paddy, brown and white fragrant rice during storage. *J. Sci. Food Agric*, 71, 218–224.
- Yahya, F., Fryer, P.J., & Bakalis, S. (2011). The absorption of 2-acetyl-1-pyrroline during cooking of rice (*Oryza sativa* L.) with pandan (*Pandanus amaryllifolius* Roxb.) leaves. *Procedia Food Science*, 1, 722-728.
- Yoshihashi, T., Nguyen, T. T. H., & Kabaki, N. (2004). Area dependency of 2-acetyl-1-pyrroline content in an aromatic rice variety, Khao Dawk Mali 105. *Jarq-Japan Agric. Res. Q*, 38, 105–109.

บทบาทพระสงฆ์กับการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

The role of monk in life-long learning

พระมหาไชยา ปญญาคโม (Phra Maha Chaiya Panyakhamo)*

Received: November 17, 2024

Revised: December 2, 2024

Accepted: December 12, 2024

*Corresponding author, Email: phramahachaiya@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นการนำเสนอบทบาทสำคัญของพระสงฆ์ในฐานะผู้นำทางการศึกษาของสังคมไทย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการพัฒนาการศึกษาพระปริยัติธรรม การศึกษาในโรงเรียนปริยัติสามัญ และการศึกษาในระดับโรงเรียนที่ขยายโอกาสให้กับชุมชน ผ่านความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน (บวร) โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน จากการศึกษาพบว่า พระสงฆ์มีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้แก่ชุมชนผ่านองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านปรัชญาและทฤษฎี 2) ด้านหลักการและเป้าหมาย 3) ด้านกิจกรรมการจัดการศึกษา 4) ด้านการจัดการเรียนรู้และประเมินผล และ 5) ด้านแหล่งเรียนรู้ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของพระพุทธศาสนาต่อการพัฒนาชุมชนในสังคมไทยทั้งในด้านความสัมพันธ์เชิงเครือญาติและการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้

คำสำคัญ พระสงฆ์, การศึกษา, การเรียนรู้ตลอดชีวิต, บวร, ชุมชนแห่งการเรียนรู้

Abstract

This article presents the significant role of Buddhist monks as educational leaders in Thai society from past to present, particularly in developing Pali studies, general Buddhist schools, and educational opportunities for communities through the collaboration of homes, temples, and schools (BOW: Ban, Wat, Rongrian), with temples

serving as community learning centers. The study reveals that ecclesiastical monks play a crucial role in managing lifelong learning for communities through five components: 1) philosophy and theory, 2) principles and goals, 3) educational management activities, 4) learning management and assessment, and 5) learning resources. These findings reflect the importance of Buddhism in Thai community development, both in terms of kinship relationships and learning communities.

Keywords: Buddhist monks, Education, Lifelong learning, BOW (Ban-Wat-Rongrian), Learning community

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระสงฆ์เป็นส่วนหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญทางด้านการศึกษามาแต่โบราณกาล โดยเฉพาะในส่วนของพัฒนาการศึกษาด้านปริยัติธรรมคือนักธรรมและบาลี และยังมีส่วนช่วยสำคัญในการพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานครอบคลุมไปถึงโรงเรียนและนอกโรงเรียนให้กับชุมชนของแต่ละบริบทที่เรียกว่า บวร คือ บ้าน วัด ราชการ หรือโรงเรียน จะเห็นได้ว่าบ้าน วัด และโรงเรียน มีความเชื่อมโยงกันตลอด โดยที่วัดเป็นจุดศูนย์กลางหรือเป็นฐานในการจัดกิจกรรมการศึกษา หรือการจัดการศึกษาโดยอาศัยหลักพุทธธรรมเป็นหลักในการจัดการเรียนการสอน พระสงฆ์ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่เป็นหัวหน้าในการปกครองคณะสงฆ์ที่อยู่ในพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นพื้นที่วัดทุกระดับ ตั้งแต่หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จนถึงจังหวัด รวมถึงเขตการปกครองใน

* พระอาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Lecturer, Mahamakut Buddhist University

ระดับภาค คณะหน นอกจากนี้ยังมีหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา สาธารณูปการ ก่อสร้างศาสนวัตถุภายในวัด และบริหารจัดการสงฆ์ที่อยู่ในเขตปกครอง เพื่อให้ชุมชนอยู่ด้วยกันอย่างสงบสุข มีความปรองดองสามัคคีกัน อันเป็นเป้าหมายเชิงอุดมการณ์ของพระพุทธศาสนา

การจัดการเรียนรู้หรือการจัดการศึกษาเป็นกระบวนการหนึ่งที่ประเทศที่เจริญแล้วได้นำมาเป็นเครื่องมือในการพัฒนามนุษย์ในประเทศของตนเองอย่างแพร่หลาย เนื่องจากการเรียนรู้ เป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่มีประสิทธิภาพที่สามารถนำมาต่อยอดพัฒนามนุษย์ให้เจริญงอกงามได้ทั้งทางกายภาพ ด้านสังคม จิตใจ ด้านสติปัญญา ด้านกายภาพนั้นการเรียนรู้เป็นเครื่องมือทำให้มนุษย์รู้จักวิธีการพัฒนาสุขภาพร่างกายของตนทั้งด้านสุขอนามัย ตลอดจนการพัฒนาให้รู้จักติดต่อเกี่ยวข้องกับสิ่งทั้งหลายที่อยู่ภายนอกทางอินทรีย์ทั้ง 5 ด้วยดี และปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านั้นในทางที่เป็นประโยชน์ มิให้เกิดโทษ ทางด้านสังคม การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาทำให้มนุษย์รู้จักพัฒนาความประพฤติ ทำให้มนุษย์ตั้งอยู่ในกฎเกณฑ์มีระเบียบวินัย ไม่ละเมิดกฎระเบียบทางสังคม

หน้าที่หลักของพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนา ได้แก่ การศึกษาหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาแล้ว นำมาปฏิบัติตาม พร้อมทั้งนำหลักคำสอนมาเผยแผ่แก่ประชาชน สำหรับพระสงฆ์ไทยมีหน้าที่และบทบาทที่ต้องรับผิดชอบ ตามระเบียบของมหามณฑลได้จัดหน้าที่ของพระสงฆ์ไว้ดังนี้ (พระเทพเวที ประยุทธ์ ปยุตโต, 2532, น.70-71) ดังนี้

1. ด้านการปกครอง ได้แก่ งานด้านการบริหาร พระภิกษุสามเณร ซึ่งพระสงฆ์ที่มีความรู้ ความสามารถ จะได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าคณะต่าง ๆ ตำแหน่งพระสมเด็จ พระสังฆราช เป็นตำแหน่งสูงสุด รองลงมาคือเจ้าคณะหน เจ้าคณะภาค เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส และเลขานุการแต่ละเจ้าคณะ มหามณฑล ถือว่าเป็นตำแหน่งปกครองสูงสุดของคณะสงฆ์ทั้งสองนิกาย

2. ด้านการจัดการศึกษาแก่พระภิกษุสามเณร และประชาชนทั่วไป ได้แก่ การบริหารและเป็นอาจารย์สอนตามสถาบันการศึกษาของสงฆ์ที่มีอยู่ ได้แก่ มหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่งคือมหาวิทยาลัยมหามกุฏ

ราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย โรงเรียนพระปริยัติธรรมทั้งแผนกธรรมบาลี และแผนกสามัญศึกษา

3. ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ได้แก่ การสอน การอบรม การแสดงธรรม การปาฐกถาธรรม และการเขียนตำรา และการปฏิบัติธรรม โดยเผยแผ่ผ่านสื่อทางออนไลน์ วิทยู โททัศน์ และสื่อสิ่งพิมพ์ เป็นต้น

4. ด้านการสาธารณูปการภายในวัด หมายถึง การเป็นผู้ดูแลการสร้างวัดอาราม และการรักษาบูรณะซ่อมแซม

5. ด้านงานสาธารณสงเคราะห์ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการทำประโยชน์แก่สังคมด้านต่างๆ เช่น การเป็นกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานฝ่ายพระสงฆ์ช่วยอบรมชาวบ้าน การจัดการศึกษาแก่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในวัด การต่อต้านยาเสพติด การบริจาคเงินทุนหน่วยงานกลุ่มต่างๆ ในองค์กรเทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบลต่างๆ ตลอดจนการส่งเสริมวิชาชีพต่างๆ เป็นต้น

การจัดการศึกษาในสถาบันพระพุทธศาสนา

ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันสถาบันศาสนามีบทบาทมากในการจัดการศึกษาระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระพุทธศาสนาซึ่งมีวัดเป็นศูนย์กลางในการประกอบกิจกรรมทางการศึกษา (พระมหาไชยา หัตถะประกอบ, 2560, น.46) โดยพระสงฆ์เป็นผู้เผยแผ่พระพุทธศาสนาและทำการสอนวิชาการต่างๆ ให้แก่บุคคลที่เข้าไปอาศัยอยู่ในวัด ซึ่งการจัดการศึกษานั้นเริ่มมีบทบาทมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย พระเป็นผู้สอนวิชาภาษาบาลี ภาษาไทยและวิชาสามัญขั้นต้น (ธีรศักดิ์ อุปไมยอริชัย, 2557, น.15) ปัจจุบันการจัดการศึกษาในวัดมีอยู่ 3 รูปแบบ ได้แก่

1. การศึกษาทางพระปริยัติธรรมทางตรง หมายถึงการจัดการเรียนการสอนแผนกธรรมบาลีเป็นการรักษาคำสอนทางพระพุทธศาสนาทางตรง เรียกว่า “พระปริยัติธรรมแผนกธรรมและบาลี” มีการจัดการเรียนการสอนนอกระบบและการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยทั้งพระสงฆ์และฆราวาส พระสงฆ์ตามวัดต่างๆ ทั่วประเทศที่เป็นหลักแต่ละจังหวัดทั่วทั้งภูมิภาค ซึ่งปัจจุบันเพื่อเป็นการสนองพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงส่งเสริมให้พระราชคณะที่เป็นเปรียญได้เรียนและสอบเลื่อนชั้นจนถึงเปรียญธรรม 9 ประโยค ซึ่งมี

พระราชกฤษฎีกาหลายรูปตลอดถึงสมเด็จพระราชาคณะที่มีอายุพรรษามากแล้วได้กลับมาเรียนนับเป็นมิติใหม่ทางการศึกษาภาษาบาลี ส่วนนักธรรมก็เป็นหน้าที่ของวัดแต่ละวัดที่พระสังฆาธิการจะต้องจัดการศึกษาให้กับพระภิกษุที่บวชเข้าไปศึกษาพระธรรมวินัย มีนักธรรมชั้นตรี นักธรรมชั้นโท และนักธรรมชั้นเอก เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในพระพุทธศาสนา ตลอดถึงการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาไปยังโรงเรียน สถาบันการศึกษาในชุมชนเพื่อให้คนเหล่านั้นได้เรียนธรรมศึกษาอันเป็นหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาสามารถนำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้ชีวิตประจำวันได้

2. การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ มีการจัดการเรียนการสอนในวัดเป็นการจัดการเรียนการสอนนอกระบบ เพื่อเปิดโอกาสให้พระภิกษุสามเณรที่พลาดโอกาสทางการศึกษาได้ศึกษาที่มีการจัดการศึกษาทั้งทางโลกและทางธรรมควบคู่กันไป ตั้งแต่ระดับมัธยมจนถึงระดับอุดมศึกษา

3. การศึกษาแบบผสมผสาน เป็นการศึกษาแบบบูรณาการที่เปิดโอกาสให้ผู้ใหญ่ และผู้สูงอายุได้เข้าไปศึกษาในวัดเพื่อดับทุกข์ แก้ปัญหาชีวิต เช่น การจัดการเรียนการสอนกรรมฐานหลักสูตรครูสมาธิ ที่วัดธรรมมงคล หลักสูตรอบรมกรรมฐานเสริมสัจใจ วัดปทุมวนาราม หลักสูตรอบรมกัมมัฏฐานที่วัดโสมนัสวิหาร หลักสูตรอบรมกรรมฐานที่วัดบวรนิเวศวิหาร เป็นต้น

การศึกษาตลอดชีวิต

การศึกษาและการเรียนรู้มีได้ในทุกช่วงวัย ตั้งแต่เกิดจนตาย มิได้ถูกจำกัดสำหรับคนช่วงวัยใดวัยหนึ่ง หากแต่สามารถเกิดขึ้นได้กับทุกคนทุกวัย (พระมหาไชยา หัตถประโกบ, 2560, น.12) ซึ่งนั้นรวมถึงบุคคลที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่และผู้สูงอายุด้วยตลอดถึงวัยเด็กและเยาวชนมีความจำเป็น เพราะสภาพสังคมปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ภัยพิบัติต่างๆ ทั้งอุทกภัย วาตภัย อัคคีภัย สามารถเกิดขึ้นได้ทุกขณะและกับทุกกลุ่มชนไม่ว่าจะเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่รวมทั้งผู้สูงอายุ หากเราประมาทขาดสติเลินเล่อเอาแต่ความสะดวก สนุกสบายเข้าว่าโดยไม่นึกผลที่ตามมาชีวิตก็อาจจะจบลงได้โดยง่าย การจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตในวัยเด็กและผู้ใหญ่ รวมทั้งกลุ่มพระสงฆ์มีความจำเป็นและแตกต่างจากกลุ่มเป้าหมาย

ช่วงวัยอื่น มีแนวคิดและทฤษฎีการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ การพัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้ ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ ตลอดจนสามารถ ประเมิน กำกับติดตามการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ด้วย ทั้งนี้ความเข้าใจดังกล่าวสามารถนำไปสู่การสร้างกลไกสำคัญในการจัดการเรียนรู้สำหรับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ใหญ่ด้วย เริ่มตั้งแต่ครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา เป็นต้น

ความหมายของการศึกษาตลอดชีวิต

การเรียนรู้เกิดขึ้นพร้อมกับชีวิตมนุษย์และอยู่คู่กับชีวิตมนุษย์มาตลอด กล่าวคือมนุษย์ต้องเรียนรู้อยู่เสมอ ไม่ว่าเพศวัยใดก็ตาม แต่คนส่วนใหญ่มักเข้าใจว่าการศึกษาและการเรียนรู้มีเฉพาะในโรงเรียนเท่านั้น แต่ในความเป็นจริงการเรียนรู้ภายนอกโรงเรียนนั้นยาวนานมากกว่าในโรงเรียน มนุษย์จึงมีความจำเป็นต้องเรียนรู้ตลอดช่วงวัยของชีวิตเพื่อปรับตัวกับสภาพสังคม เศรษฐกิจ ที่เปลี่ยนแปลง มีผู้ให้คำนิยามการเรียนรู้ตลอดชีวิตไว้ดังนี้

สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2552, น.14) การศึกษาตลอดชีวิต หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวบุคคล ตลอดช่วงชีวิตของผู้นั้นอันเป็นผลมาจากกระบวนการพัฒนาสติปัญญา โดยครอบคลุมการเรียนรู้ที่เกิดจากการศึกษาทั้ง 3 ระบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองและสังคม

สุนทร สุนันท์ชัย (2557, น.72). การศึกษาตลอดชีวิตหมายถึง การรับความรู้ทักษะ และเจตคติทั้งจากโรงเรียนและนอกโรงเรียน โดยตั้งใจและไม่ตั้งใจ มีการจัดและไม่มีการจัด ทั้งมีการวางแผนและไม่มีการวางแผน

อาชัญญา รัตนอุบล และคณะ (2557, น.54) การศึกษาตลอดชีวิต หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ของบุคคลในทุกช่วงวัย เป็นการเรียนรู้จากวิถีชีวิตของตนเอง และใช้ทรัพยากรที่สนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ตามความต้องการของตนเอง เพื่อนำไปสู่ประสบการณ์อย่างมีคุณค่า โดยการเข้าร่วมกิจกรรมหรือไม่เข้าร่วมกิจกรรมก็ตาม

สรุป การศึกษาตลอดชีวิตเป็นกระบวนการเรียนรู้ของบุคคลทุกช่วงวัย โดยครอบคลุมการเรียนรู้ทั้ง 3 ระบบ ได้แก่ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

ปรัชญาแนวคิดและทฤษฎีในการจัดการศึกษา

ในการที่พระสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตให้กับชุมชนใช้ปรัชญาการศึกษาผู้ใหญ่และปรัชญาการศึกษาตลอดชีวิต โดยเชื่อว่าผู้ใหญ่สามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องซึ่งเชื่อกันว่าเป็นกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต การศึกษาคือชีวิต มนุษย์ต้องเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่แรกเกิดจนถึงตาย โดยระบบการศึกษาต้องพัฒนาบุคคลทุกช่วงวัย และสอดคล้องกับความต้องการของบุคคลในแต่ละช่วงชีวิต ทั้งการศึกษาทั้งสามระบบ เพื่อให้คนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น สอดคล้องกับปรัชญาคิดเป็นของ โกวิท วัฒนกุล ได้ให้แนวคิดว่าการที่บุคคลจะดำรงชีวิตได้อย่างเป็นสุขได้ในสังคมนั้น ต้องเป็นผู้ที่คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น สามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อม เช่น องค์ประกอบสำคัญของกระบวนการคิด ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับตนเอง ด้านวิชาการ ด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมมาประกอบในการพิจารณาและตัดสินใจเลือกที่เหมาะสมกับตนเองและสังคม (อัมพร พงษ์กังสนันท์, 2550, น.276)

สรุปได้ว่า ในการจัดการศึกษาทุกระดับทุกระบบ เพื่อพัฒนามนุษย์ให้สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจต้องใช้ปรัชญาเป็นตัวนำ โดยในยุคศตวรรษที่ 21 ต้องเน้นการศึกษาอย่างต่อเนื่องให้ความสำคัญกับผู้เรียนทุกระดับและหลากหลายยืดหยุ่นเหมาะสมกับสภาพของกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น

เป้าหมายการศึกษาตลอดชีวิต

ตามปรัชญาการศึกษาตลอดชีวิต ถือว่าบุคคลทุกคนไม่ว่าจะอยู่ในช่วงวัยใด เพศใด อาชีพอะไร พื้นฐานมาจากอะไร ควรได้รับการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาตนเองและสังคมให้เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข ในยุคของการเปลี่ยนแปลง และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป และการศึกษาที่คนควรได้รับคือการศึกษานอกระบบ และตามเรียกทฤษฎีนี้ว่า แอนดราโกยี (Andragogy) และอาชัญญา รัตนอุบล และคณะ (2552, น.12) ได้ให้นิยามไว้ว่า เป็นศิลป์และศาสตร์การช่วยให้ผู้ใหญ่เกิดการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย

1. มโนทัศน์ของผู้เรียน (Self- Concept) ผู้ใหญ่จะมีลักษณะที่เติบโต ทั้งด้านร่างกายและมีวุฒิภาวะสูง มโนทัศน์ต่อตนเอง จะพัฒนาจากการพึ่งพาผู้อื่นไปเป็นการนำตนเอง เป็นตัวของตนเอง

2. ประสบการณ์ของผู้เรียน (Experience) ผู้ใหญ่มีวุฒิภาวะมากขึ้น มีประสบการณ์อย่างกว้างขวางที่จะเป็นแหล่งทรัพยากรที่มีค่าของการเรียนรู้ ขณะเดียวกันก็จะมีพื้นฐานเปิดกว้างเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ

3. ความพร้อมที่จะเรียน (Readiness) ผู้ใหญ่จะมีความพร้อมที่จะเรียน เมื่อรู้สึกว่าการเรียนจำเป็นต่อบทบาทและสถานภาพทางสังคมของตน

4. ผู้ใหญ่ยึดเป็นปัญหาเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ มุ่งเอาความรู้ไปใช้ทันที

ทฤษฎีการเรียนรู้ผู้ใหญ่

ในการจัดการศึกษาให้กับชุมชน เนื่องจากชุมชนมีความหลากหลายควรใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ (Modern adult learning theory) ซึ่งมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้ (Kowles, 1978, p.31 อ้างถึงใน สุวัฒน์ วัฒนวงศ์, 2533, น.248) คือ

1) ความต้องการและความสนใจ (Needs and interests) ผู้ใหญ่จะเรียนรู้ได้ดีถ้าหากว่าตรงกับความต้องการและความสนใจในประสบการณ์ที่ผ่านมา เขาก็จะเกิดความพึงพอใจ เพราะฉะนั้นควรจะมีการเริ่มต้นในสิ่งเหล่านั้นอย่างเหมาะสม โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมทั้งหลายเพื่อให้ผู้ใหญ่เกิดการเรียนรู้นั้นจะต้องคำนึงถึงสิ่งนี้ด้วยเสมอ

2. สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตผู้ใหญ่ (Life situations) การเรียนรู้ผู้ใหญ่จะได้ผลดีถ้าหากถือเอาตัวผู้ใหญ่เป็นศูนย์กลางในการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมที่เหมาะสมเพื่อการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ควรจะยึดถือเอาสถานการณ์ทั้งหลายในชีวิตผู้ใหญ่เป็นหลักสำคัญ

3. วิเคราะห์ประสบการณ์ (Analysis of experience) เนื่องจากประสบการณ์เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่มีคุณค่ามากที่สุดสำหรับผู้ใหญ่ ดังนั้น วิธีการหลักสำคัญคือวิเคราะห์ถึงประสบการณ์ของผู้ใหญ่แต่ละคนอย่างละเอียดว่ามีส่วนไหนของประสบการณ์ที่สามารถนำมาใช้ได้ แล้วจึงหาทางนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

4. ผู้ใหญ่ต้องการเป็นผู้นำตนเอง (Self-directing) ความต้องการที่อยู่ในส่วนลึกของผู้ใหญ่ก็คือการมีความรู้สึกรู้สึกที่สามารถนำตนเองได้

5. ความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual difference) ความแตกต่างระหว่างบุคคลจะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ในแต่ละบุคคลเมื่ออายุเพิ่มขึ้น

สรุปว่า ผู้ใหญ่ สามารถเรียนรู้ต่อไปต่อยอดจากประสบการณ์เดิมที่มีอยู่แล้วเพื่อให้เกิดคุณค่าแก่ชีวิต ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และเศรษฐกิจ

รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นั้นมีหลายรูปแบบที่พระสงฆ์สามารถเข้าไปช่วยในการจัดกิจกรรมการศึกษาให้กับกลุ่มต่างๆ ให้ประสบผลสำเร็จ เช่น กลุ่มเยาวชน มีการฝึกอบรมธรรมะ ให้แนวทางการศึกษาทางพระพุทธศาสนาเพื่อเป็นหลักในการดำเนินชีวิต แก่กลุ่มเด็กและเยาวชนตลอดถึงผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ เช่นการจัดอบรมกรรมฐาน การจัดอบรมเข้าค่ายคุณธรรม แก่เด็กนักเรียน การสอนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เป็นต้น

ขั้นตอนและวิธีการจัดการเรียนรู้

ในการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยพระสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วม ควรคำนึงถึงความต้องการและความเหมาะสมของผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรม โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วม ซึ่งมีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ดังนี้

1. การวางแผน (Planning)

1.1 ตั้งคณะกรรมการะวางการจัดทั้งบรรพชิต และคฤหัสถ์ กำหนด วัน เวลา สถานที่ที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้

1.2 ประกาศรับผู้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้

1.3 จัดประชุมคณะกรรมการทั้งฝ่ายบรรพชิต และคฤหัสถ์

1.4 ประชุมผู้เข้าร่วมกิจกรรม

2. ขั้นเตรียมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (Prepare) ดำเนินการดังนี้

2.1 กำหนดจุดประสงค์ของกิจกรรม

2.2 วางแผนการจัดการเรียนรู้

2.3 จัดเตรียมสถานที่ร่วมกัน

2.4 จัดเตรียมเครื่องมือและอุปกรณ์

2.5 ตรวจสอบสภาพเครื่องมือ

2.6 กำหนดค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมกิจกรรม

2.7 มีการแบ่งกลุ่ม ตั้งคณะกรรมการ มอบหมายหน้าที่

2.8 มีการศึกษาวางแผนกิจกรรมไว้ล่วงหน้า

2.9 มีการกำหนดกิจกรรมไว้ล่วงหน้า

3. ขั้นตอนแบบกิจกรรมการเรียนรู้ เน้นความหลากหลาย ยืดหยุ่น ผสมผสาน บูรณาการ วิธีการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน มุ่งประสบการณ์ให้ผู้เรียนเรียนรู้ตามอัธยาศัย สามารถวิเคราะห์แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

3.1 เน้นกระบวนการกลุ่ม การทำงานเป็นทีม สามารถเรียนรู้เป็นกลุ่ม

3.2 มีการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษณพันธ์ เฟิงศรี (2553, น.122)

4. ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (Learning Activities)

4.1 ใช้กิจกรรมการเรียนรู้ใช้ชุมชนเป็นศูนย์กลาง เช่น วัด บ้าน สถานศึกษา ให้มีกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามอัธยาศัย

4.2 มีส่วนร่วมในการเรียนรู้เป็นกลุ่ม

4.3 นำปัญหาหรือเหตุการณ์ปัจจุบัน มาเป็นประเด็นในการวิเคราะห์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ หาทางแก้ปัญหาพร้อมกัน

4.4 มีการนำเข้าสู่บทเรียน เข้าสู่เนื้อหากระบวนการเรียนรู้ เก็บรวบรวม วิเคราะห์สรุปผล

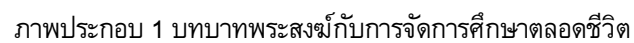
5.ขั้นการประเมินผล (Evolution)

5.1 ประเมินด้วยการสังเกตเข้าร่วมกิจกรรม

5.2 แนะนำประเมินผลร่วมกัน

5.3 จากงานที่ได้รับมอบหมาย

ในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตโดยใช้ชุมชนเป็นฐานสามารถสรุปได้ดังภาพประกอบ 1

ผลกระทบของการนำโมเดล "บทบาทพระสงฆ์กับการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต" ไปประยุกต์ใช้

ผลกระทบด้านบวก

1. มิติด้านสังคมและชุมชน: มีการเสริมสร้างความเข้มแข็งของความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน, สร้างการมีส่วนร่วมและความสามัคคีในชุมชน, พื้นฟูบทบาทของวัดในฐานะศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน รวมทั้งก่อให้เกิดเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างชุมชนและสถาบันทางศาสนา

2. มิติด้านการศึกษา: มีการเพิ่มโอกาสการเข้าถึงการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับทุกกลุ่มวัย, มีการบูรณาการความรู้ทางธรรมะกับการดำเนินชีวิตประจำวัน, มีการสร้างรูปแบบการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นและหลากหลาย รวมทั้งเปิดโอกาสให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างรุ่น

3. มิติด้านวัฒนธรรม: มีการอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น, มีการรักษานขนบธรรมเนียมประเพณีผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ รวมทั้งมีการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมในชุมชนสืบทอดหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

4. มิติด้านการบริหารจัดการ: มีระบบการจัดการที่เป็นขั้นตอนชัดเจน, ก่อให้เกิดการแบ่งปันทรัพยากรระหว่างองค์กรในชุมชน, มีการสร้างกลไกการมีส่วนร่วมที่เป็นระบบ รวมทั้งมีการพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนและพระสงฆ์

ผลกระทบด้านลบและความท้าทาย

1. มิติด้านการดำเนินงาน: อาจเกิดความล่าช้าในการตัดสินใจเนื่องจากต้องผ่านหลายขั้นตอน, เกิดความยากในการประสานงานระหว่างหลายภาคส่วน, การจัดสรรเวลาของผู้เกี่ยวข้องอาจไม่สอดคล้องกัน รวมทั้งอาจมีข้อจำกัดด้านงบประมาณและทรัพยากร

2. มิติด้านการมีส่วนร่วม: อาจมีข้อจำกัดในการเข้าร่วมของบางกลุ่ม เช่น ผู้สูงอายุ ผู้พิการ, มีความไม่ต่อเนื่องในการเข้าร่วมกิจกรรม, มีความแตกต่างของความสนใจและความต้องการของผู้เรียน รวมทั้งอาจมีผลต่อการสร้างแรงจูงใจให้คนในชุมชนเข้าร่วมอย่างสม่ำเสมอ

3. มิติด้านความยั่งยืน: อาจส่งผลต่อการพึ่งพาตัวบุคคล (พระสงฆ์) มากเกินไป, มีความท้าทายในการสืบทอดการดำเนินงาน, มีผลต่อการรักษามาตรฐานและคุณภาพของการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งความยากในการปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงของสังคม

การเสนอแนะทางการนำโมเดล ไปประยุกต์ใช้อย่างมีประสิทธิภาพ

การนำโมเดลไปใช้จำเป็นต้องคำนึงถึงบริบทเฉพาะของแต่ละชุมชน และควรมีการปรับใช้อย่างยืดหยุ่น โดยรักษาหลักการสำคัญของการมีส่วนร่วมและการบูรณาการระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของชุมชน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การเตรียมความพร้อม: มีการพัฒนาศักยภาพพระสงฆ์และผู้เกี่ยวข้องก่อนนำโมเดลไปใช้, เสริมสร้างความเข้าใจร่วมกันในชุมชน, จัดทำแผนการดำเนินงานระยะสั้นและระยะยาว รวมทั้งเตรียมระบบสนับสนุนด้านทรัพยากรและงบประมาณ

2. การดำเนินการ: เริ่มจากกิจกรรมขนาดเล็กและขยายผลตามความพร้อมสร้างระบบติดตามและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ, สร้างและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือที่เข้มแข็ง, มีการปรับกิจกรรมให้สอดคล้องกับบริบทของแต่ละชุมชน

3. การพัฒนาต่อยอด: สร้างระบบการจัดการความรู้เพื่อต่อยอดประสบการณ์, ส่งเสริมและพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบท, มีการขยายเครือข่ายความร่วมมือไปยังชุมชนอื่น รวมทั้งมีการบูรณาการเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้

บทสรุป

บทความวิชาการนี้ได้นำเสนอให้เห็นถึงความสำคัญของพระสงฆ์ในฐานะผู้มีบทบาทสำคัญด้านการศึกษาของสังคมไทยมาตั้งแต่อดีต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการพัฒนาการศึกษาพระปริยัติธรรม และการขยายโอกาสทางการศึกษาสู่ชุมชนผ่านความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน หรือที่เรียกว่า "บวร" ซึ่งมีวัดเป็นศูนย์กลางของการจัดการเรียนรู้

บทความนี้ได้มีการนำเสนอโมเดลการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีพระสงฆ์เป็นผู้ขับเคลื่อนสำคัญ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ 1) ขั้นตอนการวางแผน ที่เน้นการจัดตั้งคณะกรรมการและการประสานงานระหว่างบรรพชิตและคฤหัสถ์ 2) ขั้นตอนเตรียมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ครอบคลุมการกำหนดจุดประสงค์ การวางแผน และการจัดเตรียมทรัพยากรต่าง ๆ 3) ขั้นตอนออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ที่เน้นความหลากหลาย ความยืดหยุ่น

และการบูรณาการโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน 4) ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ใช้ชุมชนเป็นศูนย์กลางและส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และ 5) ขั้นตอนประเมินผล ที่ใช้วิธีการประเมินที่หลากหลายและเน้นการมีส่วนร่วม

โดยโมเดลนี้สะท้อนให้เห็นถึงการผสมผสานระหว่างหลักพุทธศาสนา การศึกษา และการพัฒนาชุมชน โดยมีองค์ประกอบสำคัญ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านปรัชญา และทฤษฎี 2) ด้านหลักการและเป้าหมาย 3) ด้านกิจกรรมการจัดการศึกษา 4) ด้านการจัดการเรียนรู้และประเมินผล และ 5) ด้านแหล่งเรียนรู้ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความครอบคลุมในการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน

การนำโมเดลนี้ไปประยุกต์ใช้สามารถสร้างผลกระทบเชิงบวกในหลายมิติ ทั้งการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน การอนุรักษ์วัฒนธรรม การพัฒนาการศึกษา และการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ อย่างไรก็ตาม ยังมีความท้าทายที่ต้องคำนึงถึง เช่น การบริหารจัดการทรัพยากร การสร้างการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง และการรักษาความยั่งยืนของโครงการ

โดยสรุป บทความนี้ได้นำเสนอแนวทางที่เป็นระบบในการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยใช้ศักยภาพของพระสงฆ์และความร่วมมือของชุมชน ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละชุมชน เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืนต่อไป การนำโมเดลไปใช้ควรคำนึงถึงการเตรียมความพร้อม การดำเนินการอย่างเป็นระบบ และการพัฒนาต่อยอดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชนและสังคมไทย

เอกสารอ้างอิง

- กฤษณพันธ์ เฟิงศรี. (2553). *รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมสำหรับผู้สูงอายุ*. [ปริญญาณิพนธ์การศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ธีรศักดิ์ อุโปไมยอริชัย. (2557). *พื้นฐานการจัดการศึกษา*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2532). *การศึกษาที่สากลบนพื้นฐานแห่งภูมิปัญญาไทย*. โครงการตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พระมหาไชยา หัตถประกอบ. (2560). *การพัฒนา รูปแบบการจัดการศึกษาตลอดชีวิตโดยใช้วัดเป็นฐาน*. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. (2552). *หลักสูตรการพัฒนาสมรรถนะนักบริหารระดับสูง กศน. เอกสารประกอบการฝึกอบรม การพัฒนาสมรรถนะนักบริหารระดับสูง กศน. ปีงบประมาณ 2552*. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.

สุนทร สุนันท์ชัย. (2557). *หลักปรัชญาการศึกษาตลอดชีวิต*. เอกสารการสอนชุดวิชาการศึกษาตลอดชีวิตและการศึกษานอกระบบ หน่วยที่ 1 เล่มที่ 1 สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. (2533). *จิตวิทยาการเรียนรู้ผู้ใหญ่*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

อัมพร พงษ์กังสนานนท์. (2550). *การพัฒนา รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต*. [ปริญญาณิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อาชัญญา รัตนอุบล และคณะ. (2552). *การศึกษาสภาพ ปัญหา ความต้องการ และรูปแบบการจัดกิจกรรม การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการเตรียมความพร้อม เมื่อเข้าสู่วัยผู้สูงอายุของผู้ใหญ่วัยแรงงาน*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อาชัญญา รัตนอุบล. (2557). *คำจำกัดความ แนวคิด และลักษณะการศึกษาตลอดชีวิต การศึกษา และการเรียนรู้ตลอดชีวิต*. โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การทดสอบภายหลังการวิเคราะห์ความแปรปรวน

Post hoc analysis of variance test

อุทัยวรรณ สายพัฒนา (Uthaiwan Saipattana) *

Received: June 5, 2024

Revised: June 18, 2024

Accepted: July 20, 2024

* Corresponding author, Email: uthaiwan.sa@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อนำเสนอสาระเกี่ยวกับวิธีเปรียบเทียบรายคู่ หรือการเปรียบเทียบพหุคูณ (Multiple comparison) สำหรับงานวิจัยที่มีการศึกษาประชากรมากกว่า 2 กลุ่ม บางครั้งก็เรียกว่า Post hoc comparisons เพราะเป็นการตรวจสอบหลังจากการวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA: Analysis of variance) ด้วยสถิติทดสอบ F หรือ F-test แล้วพบว่า ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างโดยรวม (Omnibus test) มีความแตกต่างกัน จึงต้องทำการตรวจสอบว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างคู่ใดบ้างที่แตกต่างกัน ซึ่งวิธีการตรวจสอบโดยการเปรียบเทียบเป็นรายคู่มีหลายวิธี แต่ละวิธีมีข้อดีข้อด้อย มีวัตถุประสงค์และคุณลักษณะเฉพาะในการเปรียบเทียบแตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ผู้วิจัยควรพิจารณาเลือกใช้วิธีการเปรียบเทียบให้สอดคล้องและเหมาะสมกับลักษณะของข้อมูลและลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้ได้ผลของการตรวจสอบสมมติฐานที่มีความคลาดเคลื่อนน้อยที่สุด และตอบปัญหาการวิจัยได้ชัดเจนมากที่สุด ในที่นี้ผู้เขียนนำเสนอวิธีการเปรียบเทียบพหุคูณที่นักวิจัยส่วนใหญ่นิยมนำมาใช้ในการตรวจสอบความแตกต่าง 3 วิธี คือ วิธี LSD วิธี Tukey-Kramer และวิธี Scheffe' และยกตัวอย่างขั้นตอนวิธีการวิเคราะห์จากโปรแกรม SPSS ด้วยวิธี Scheffe' และการนำเสนอการแปลผลการวิจัย

คำสำคัญ: การเปรียบเทียบเป็นรายคู่, วิธี LSD, วิธี Tukey-Kramer, วิธี Scheffe'

Abstract

This academic article aimed to present information about how to compare pairs or multiple comparisons (Multiple Comparison), sometimes called Post Hoc Comparison because it is checked after the analysis of variance (ANOVA) with the F test statistic (F-test) when it was found that the average of the overall sample (Omnibus test) was different. Therefore, it must be checked that which pairs of sample means are different? There are many ways to check by comparing pairs. Each method has its own terms. There are different objectives and specific characteristics of comparison. The researcher should consider selecting the comparison method accordingly and appropriate to the nature of the data and the characteristics of the sample group, in order to get the results of the inspection with the least deviation and answer research questions as clearly as possible. Here, the author would like to mention 3 methods of multiple comparison that most researchers like to use to check the differences: LSD method, Tukey-Kramer method, and Scheffe' method. Also, give an example of the steps, analysis methods from the SPSS program using the Scheffe' method, and present the interpretation of the research results.

Keywords: Multiple comparison, LSD method, Tukey-Kramer method, Scheffe' method

* อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
Lecturer, Faculty of Education, North Bangkok University

บทนำ

ในการวิจัยเชิงเปรียบเทียบที่ต้องการทราบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มใดมีความแตกต่างจากกลุ่มอื่นหรือไม่ กรณีที่มีการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ก็นิยมใช้สถิติ Z-test หรือ t-test ซึ่งการเลือกใช้สถิติทดสอบแบบใดขึ้นอยู่กับความแปรปรวนของข้อมูลในประชากร และขนาดของกลุ่มตัวอย่างนั้น สำหรับกรณีที่ต้องการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่มีมากกว่า 2 กลุ่ม หรือตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป และต้องการทดสอบว่า ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มมีความแตกต่างกันหรือไม่ ถ้าใช้การทดสอบทีละคู่จะทำให้ไม่สะดวก เสียเวลาในการทดสอบ และที่สำคัญทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนประเภทที่ 1 (Type I error) หรือเรียกว่า Pairwise error: PE) สูงเกินไป เช่น ในการทดสอบค่าเฉลี่ยของประชากร 4 กลุ่ม ถ้าใช้ t-test ทดสอบค่าเฉลี่ยทีละคู่ จำนวน 6 ครั้ง คือ

ครั้งที่ 1 ทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มที่ 1 กับค่าเฉลี่ยของกลุ่มที่ 2

ครั้งที่ 2 ทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มที่ 1 กับค่าเฉลี่ยของกลุ่มที่ 3

ครั้งที่ 3 ทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มที่ 1 กับค่าเฉลี่ยของกลุ่มที่ 4

ครั้งที่ 4 ทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มที่ 2 กับค่าเฉลี่ยของกลุ่มที่ 3

ครั้งที่ 5 ทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มที่ 2 กับค่าเฉลี่ยของกลุ่มที่ 4

และ ครั้งที่ 6 ทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มที่ 3 กับค่าเฉลี่ยของกลุ่มที่ 4

การทดสอบแต่ละครั้ง เราจะต้องกำหนดให้ระดับนัยสำคัญเป็น .05 ($\alpha = .05$ คือมีความเชื่อมั่น 95%) เมื่อต้องการทดสอบทีละคู่ จำนวน 6 ครั้ง ระดับนัยสำคัญจะมากกว่า .05 ที่กำหนดไว้ หรือมีความเชื่อมั่นลดลง นั่นคือ การทดสอบค่าเฉลี่ยมากกว่า 1 คู่ จะมีค่าความคลาดเคลื่อนที่เกิดขึ้นทั้งหมด เรียกว่า Familywise Error: FE

$$FE = 1 - (1 - \alpha)^c$$

เมื่อ c เป็นจำนวนครั้งของการทดสอบโดยใช้ t-test และ α เป็นระดับนัยสำคัญของการทดสอบ t-test แต่ละครั้ง

ถ้ามีกลุ่มตัวอย่าง 4 กลุ่ม เมื่อใช้ t-test ทดสอบทีละคู่ จำนวน 6 ครั้ง และกำหนดระดับนัยสำคัญไว้ที่ .05 นั่นคือ จะเกิดความคลาดเคลื่อนประเภทที่ 1 เท่ากับ $1 - (1 - .05)^6 = .19$ ซึ่งค่ามากกว่า .05 ดังนั้นจึงมีการนำเทคนิค การวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of variance: ANOVA) มาใช้ในการทดสอบเกี่ยวกับความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่มากกว่า 2 กลุ่ม หรือตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป (k กลุ่ม โดยที่ $k \geq 3$) โดยทำการทดสอบเพียงครั้งเดียวด้วยสถิติการทดสอบรวม (Omnibus test) ที่นิยมเรียกกันทั่วไปว่า F-test เป็นการทดสอบว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทุกกลุ่มในการวิจัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญหรือไม่ ซึ่งการวิเคราะห์ความแปรปรวนเป็นเทคนิควิธีที่ดี เพราะไม่ต้องเสียเวลามาทดสอบหลายครั้ง และมีความคลาดเคลื่อนประเภทที่ 1 เท่าเดิมตามที่กำหนดไว้

การวิเคราะห์ความแปรปรวน

การวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of variance: ANOVA) โดยใช้ F-test ที่เรียกว่า A posteriori multiple comparisons เป็นการวิเคราะห์เพื่อศึกษาอิทธิพลของตัวแปรอิสระ (Independent variable) หรือตัวแปรจัดกระทำ (Treatment variable) ที่มีต่อตัวแปรตาม (Dependent variable) ถ้าการวิเคราะห์ความแปรปรวนที่มีตัวแปรอิสระ 1 ตัวและตัวแปรตาม 1 ตัว เรียกว่า การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ถ้ามีตัวแปรอิสระ 2 ตัวและตัวแปรตาม 1 ตัว เรียกว่า การวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทาง (Two-way ANOVA) ในบทความนี้จะกล่าวเฉพาะการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวเป็นการศึกษาอิทธิพลของตัวแปรอิสระ 1 ตัว ว่ามีผลต่อตัวแปรตามอย่างไร โดยตัวแปรอิสระมีหลายระดับ (k ระดับ) หรือเป็นการทดสอบว่า ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง k กลุ่มแตกต่างกันหรือไม่ ยกตัวอย่างเช่น การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน โดยสนใจศึกษาตัวแปรอิสระ คือ ระดับการศึกษา ที่ต่างกัน 3 ระดับ คือ ครูที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก เป็นต้น

ซึ่งก่อนที่จะทำการวิเคราะห์ความแปรปรวน จะต้องพิจารณาข้อตกลงเบื้องต้น (Assumption) ของการวิเคราะห์ก่อนว่า ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์นั้นมีลักษณะเป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นหรือไม่

ข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์ความแปรปรวน ทางเดี่ยว (Clinch & Keselman, 1982, pp.42-43; Cochran & Cox, 1976, pp.104-106) มีดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างได้มาจากการสุ่มอย่างเป็นอิสระ
2. ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างมีการแจกแจงเป็นโค้งปกติ (Sample normal distribution)
3. คุณลักษณะของตัวแปรตาม (Dependent Variable characteristic) จะต้องมีลักษณะเป็นตัวแปรต่อเนื่องหรืออยู่ในมาตราวัดระดับอันตรภาคชั้น (Interval scale) ขึ้นไป
4. กลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มที่ใช้ในการทดสอบต้องเป็นอิสระจากกัน
5. ความแปรปรวนระหว่างกลุ่มตัวอย่าง (Heterogeneity between sample groups) แต่ละกลุ่มเท่ากัน

เทคนิคการวิเคราะห์ความแปรปรวน เป็นการทดสอบว่า ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างจำนวน k กลุ่มนั้น มีความแตกต่างกันหรือไม่ ถ้าการทดสอบพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (significant) ก็เป็นการบอกเพียงว่ามีค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย 1 คู่ที่มีความแตกต่างกัน แต่จะไม่แสดงให้เห็นว่าคู่ใดที่แตกต่างกัน ดังนั้น ผู้วิจัยจะต้องทำการทดสอบภายหลัง (Post hoc tests หรือ Post hoc comparisons) การวิเคราะห์อีก เพื่อจะทดสอบว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มใดหรือคู่ใดบ้างที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ เป็นการตรวจสอบในรายละเอียด ซึ่งวิธีการทดสอบมีหลายวิธี แต่ละวิธีมีวัตถุประสงค์และคุณสมบัติเฉพาะในการเปรียบเทียบแตกต่างกันออกไป ผู้วิจัยจึงต้องเลือกใช้ให้เหมาะสม เพื่อให้ผลการทดสอบมีความคลาดเคลื่อนน้อยที่สุด และตอบปัญหาการวิจัยได้ชัดเจนที่สุด

วิธีการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยภายหลังการทดสอบรวม ที่พบว่ามีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่

- วิธี Least -significant different test: LSD
- วิธี Fisher least-significant different test: FLSD

- วิธี Duncan's new multiple range test: DC หรือ DMRT

- วิธี Student Newman-Keuls test or Newman-Keuls multiple range test: S-N-K

- วิธี Tukey's honestly significance difference test: Tukey A หรือ TA หรือ HSD

- วิธี Tukey's alternate test: Tukey B หรือ TB

- วิธี Scheffe' test: Scheffe' หรือ S

- วิธี Dunnett's test: DN

- วิธี Stepwise multiple comparison test: SMC

- วิธี Bayes significance difference test: BSD หรือ Bayes LSD

- วิธี Bayes exact test: BET

- วิธี Bonferroni t statistic และ

- วิธี Williams' method เป็นต้น

ซึ่งวิธีการแต่ละวิธีนั้น จะต้องมีความเหมาะสมกับลักษณะของข้อมูลและลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง ดังนั้น ผู้วิจัยจะต้องพิจารณาปัจจัยที่สำคัญประกอบการเลือกใช้วิธีการเปรียบเทียบต่าง ๆ ให้สอดคล้อง และเหมาะสมด้วย ซึ่งปัจจัยที่สำคัญนั้น ได้แก่

1. ลักษณะความคลาดเคลื่อนทางสถิติ

ความคลาดเคลื่อนทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลมี 3 ประเภท คือ

1.1 ความคลาดเคลื่อนประเภทที่ 1 (Type I error หรือ α error) เป็นความคลาดเคลื่อนที่เกิดจากการปฏิเสธสมมติฐานที่เป็นกลาง (null hypothesis: H_0) ซึ่งความเป็นจริงนั้น null hypothesis มีความถูกต้อง (Probability of rejecting a true null hypothesis)

1.2 ความคลาดเคลื่อนประเภทที่ 2 (Type II error หรือ β error) เป็นความคลาดเคลื่อนที่เกิดจากการยอมรับสมมติฐานที่เป็นกลาง (null hypothesis: H_0) ทั้ง ๆ ที่ความเป็นจริงนั้น null hypothesis ไม่ถูกต้อง (Probability of failing to rejecting a false null hypothesis)

1.3 ความคลาดเคลื่อนประเภทที่ 3 (Type III error หรือ γ error) เป็นความคลาดเคลื่อนที่เกิดจากการปฏิเสธสมมติฐานที่เป็นกลาง (null hypothesis: H_0) และผลของการยอมรับสมมติฐานทางเลือก (alternative hypothesis) นั้นขัดแย้งกันเอง ในลักษณะตรงข้ามกับความเป็นจริง (Probability of declaring one treatment superior to another when the reverse is actually true)

ในทางปฏิบัติของการวิเคราะห์ข้อมูลแล้ว โอกาสที่จะเกิดความคลาดเคลื่อนประเภทที่ 3 มีน้อยมาก แต่มักจะเกิดความคลาดเคลื่อนประเภทที่ 1 และ 2 ซึ่งนักสถิติมักจะกำหนดระดับนัยสำคัญเพื่อป้องกันการเกิดความคลาดเคลื่อนประเภทที่ 1 มากกว่าป้องกันการเกิดความคลาดเคลื่อนประเภทที่ 2

2. ลักษณะการเปรียบเทียบของแต่ละวิธี

การเปรียบเทียบแต่ละวิธีมีลักษณะเฉพาะ ผู้วิจัยจะต้องรู้และทำความเข้าใจลักษณะเฉพาะเหล่านั้น เพื่อจะได้เลือกใช้ได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสมกับเรื่องที่ตนศึกษา ซึ่งแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

2.1 กลุ่มที่ใช้ค่าพิสัยค่าเดียว (The fixed range test) เป็นกลุ่มที่ใช้ค่าพิสัยค่าเดียวในการเปรียบเทียบทั้งหมด สถิติเปรียบเทียบในกลุ่มนี้ ได้แก่ วิธี LSD วิธี FLSD วิธี Tukey (HSD) วิธี Scheffe' และวิธี Dunnett

2.2 กลุ่มที่ใช้ค่าพิสัยหลายค่า (The multiple range test) เป็นกลุ่มที่ใช้ค่าพิสัยหลายค่าตามจำนวนครั้งของการเปรียบเทียบ หรือจำนวนชั้นของระยะห่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มที่เปรียบเทียบกัน สถิติเปรียบเทียบในกลุ่มนี้ ได้แก่ วิธี S-N-K, วิธี DMRT และวิธี Tukey's alternate test: Tukey B

3. ขนาดของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่มที่เปรียบเทียบ

วิธีการเปรียบเทียบเกือบทุกวิธี ใช้สำหรับเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดเท่ากัน ยกเว้นวิธี Scheffe' ซึ่งในทางปฏิบัติ ผู้วิจัยส่วนมากมักใช้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างไม่เท่ากัน ด้วยเหตุผลที่ว่า ในระหว่างการทดลองนั้น จำนวนของกลุ่มตัวอย่างอาจมีจำนวนลดลง หรือเรื่องวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง หรือเหตุผลใดก็ตาม

จากวิธีการเปรียบเทียบหรือวิธีการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้นนั้น มีวิธีการเพียงบางวิธีเท่านั้น ที่นักวิจัยส่วนใหญ่นิยมนำมาใช้ในการทดสอบความแตกต่าง ในที่นี้จะขอยกกล่าวถึงเพียง 3 วิธีเท่านั้น คือ วิธี LSD วิธี Tukey-Kramer และวิธี Scheffe' ซึ่งมีรายละเอียดของแต่ละวิธีดังนี้

1.วิธี Least-significant different (LSD)

วิธีการเปรียบเทียบพหุคูณแบบ LSD หรือ Fisher's least – significant different เป็นเทคนิคที่ R.A. Fisher (1959) เป็นผู้พัฒนาขึ้น เป็นการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยประชากรครั้งละหลายคู่ โดยต้องสุ่มตัวอย่างแต่ละชุดเป็นอิสระกัน และควรเป็นกรณีที่มีการวางแผนไว้ก่อนที่จะเก็บข้อมูล วิธีนี้บางครั้งเรียกว่า Fisher's LSD โดยใช้สูตร

$$LSD = t_{\frac{\alpha}{2}; n-k} \sqrt{MSE} \sqrt{\frac{1}{n_i} + \frac{1}{n_j}}$$

$$\text{โดยที่ } n = \sum_{i=1}^k n_i$$

เมื่อ LSD แทน สถิติทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยวิธี Fisher's LSD

MSE แทน ค่าประมาณของความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อน

k แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

n แทน จำนวนตัวอย่างทั้งหมด

n_i แทน จำนวนข้อมูลกลุ่มที่ i

n_j แทน จำนวนข้อมูลกลุ่มที่ j

การทดสอบของวิธีการ Fisher's LSD มีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ทำการทดสอบสมมติฐาน

$$H_0: \mu_1 = \mu_2 = \dots = \mu_k$$

ถ้าปฏิเสธ H_0 ทำขั้นที่ 2 ต่อ

ขั้นที่ 2 หาค่าวิกฤต LSD

ขั้นที่ 3 หาค่า

$$|\bar{X}_i - \bar{X}_j| \text{ ทุกค่า } i \neq j; i, j = 1, 2, \dots, k$$

ขั้นที่ 4 การตัดสินใจ

ถ้า $|\bar{X}_i - \bar{X}_j| \geq LSD$ แสดงว่า $\mu_i \neq \mu_j$ หรือค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างมีความแตกต่างกัน

2. วิธี Turkey – Kramer

การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยตามวิธี Turkey-Kramer (Kirk. 1995, pp.144-155) นี้ มีความแตกต่างจากวิธีการของ Tukey (1953) และ Kramer (1956) สำหรับกรณีที่กลุ่มตัวอย่างมีขนาดไม่เท่ากัน และมีข้อตกลงเบื้องต้นที่เป็นปกติ มีความแปรปรวน

เท่ากัน วิธีการทดสอบทางสถิติของวิธีนี้ แบ่งเป็น 2 กรณี ดังนี้

2.1 กรณีที่กลุ่มตัวอย่างมีขนาดเท่ากัน (Equal sample size) กรณีที่ $n_1 = n_2 = \dots = n_k = n_c$ โดยที่ค่าวิกฤตหาได้จากสูตร

$$T = q_\alpha(k, n - k) \sqrt{\frac{MSE}{n_c}}$$

เมื่อ T แทน สถิติทดสอบความแตกต่างของ

ค่าเฉลี่ยตามวิธี Tukey-Kramer

q_α แทน ค่าวิกฤตของ Studentized Range

MSE แทน ค่าประมาณของความแปรปรวนของ

ความคลาดเคลื่อน

k แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

n แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

n_c แทน จำนวนสมาชิกในกลุ่มตัวอย่างของ
กลุ่มที่ c

2.2 กรณีที่กลุ่มตัวอย่างมีขนาดไม่เท่ากัน (Unequal sample size) กรณีที่ $n_1 \neq n_2$ อย่างน้อย 1 คู่ โดยที่ค่าวิกฤตหาได้จากสูตร

$$T = q_\alpha(k, n - k) \sqrt{\frac{MSE}{n_c} \left(\frac{1}{n_i} + \frac{1}{n_j} \right)}$$

เมื่อ T แทน สถิติทดสอบความแตกต่างของ

ค่าเฉลี่ยตามวิธี Tukey-Kramer

q_α แทน ค่าวิกฤตของ Studentized Range

MSE แทน ค่าประมาณของความแปรปรวนของ

ความคลาดเคลื่อน

k แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

n แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

n_c แทน จำนวนสมาชิกในกลุ่มตัวอย่างของ
กลุ่มที่ c

ถ้าการทดสอบสมมติฐาน $H_0: \mu_i = \mu_j$ ถูกปฏิเสธ
เปรียบเทียบค่า $|\bar{X}_i - \bar{X}_j|$ กับค่า T ที่ได้

ถ้า $|\bar{X}_i - \bar{X}_j|$ มากกว่าหรือเท่ากับค่าวิกฤต T
จะสรุปได้ว่า $\mu_i \neq \mu_j$ ที่ระดับนัยสำคัญ α

ขั้นตอนการทดสอบของวิธี Tukey-Kramer มีดังนี้

ขั้นที่ 1 ทำการทดสอบสมมติฐาน

$$H_0: \mu_1 = \mu_2 = \dots = \mu_k$$

ถ้าปฏิเสธ H_0 ทำขั้นที่ 2 ต่อ

ขั้นที่ 2 เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากน้อยไปมาก

ขั้นที่ 3 หาค่าวิกฤต T

ขั้นที่ 4 หาค่า $|\bar{X}_i - \bar{X}_j|$ ทุกค่า $i \neq j$;
 $i, j = 1, 2, \dots, k$

ขั้นที่ 5 ถ้า $|\bar{X}_i - \bar{X}_j| \geq T$ แสดงว่า $\mu_i \neq \mu_j$
หรือค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างมีความแตกต่างกัน

3. วิธี The Scheffe's post hoc comparison (Scheffe')

วิธีการเปรียบเทียบพหุคูณแบบ Scheffe' เป็นเทคนิคที่พัฒนาขึ้นโดย Scheffe (1953) การทดสอบการควบคุมความคลาดเคลื่อนประเภทที่ 1 ที่น้อยกว่า α สำหรับการเปรียบเทียบจำนวนที่ไม่จำกัดระหว่างค่าเฉลี่ย $p \geq 3$ วิธีของ Scheffe' จะเป็นวิธีการที่ให้ ผลการทดสอบไม่ต่างกับวิธี LSD แต่วิธี LSD มีอำนาจการทดสอบสูงกว่าวิธีของ Scheffe' เมื่อกลุ่มตัวอย่างมีขนาดเท่ากัน (นิภาพร ขำสะอาด, 2552) และเมื่อเป็นการเปรียบเทียบที่ไม่ใช่รายคู่ วิธีของ Scheffe' จะใช้การกระจายกลุ่มตัวอย่างแบบ F ที่เหมือนกับการวิเคราะห์ความแปรปรวน และมีความแข็งแกร่ง และเป็นวิธีการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยที่สามารถใช้ได้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดเท่ากันหรือไม่เท่ากันก็ได้ วิธีการทดสอบของ Scheffe' มีสูตร ดังนี้

$$F_{\alpha}(\bar{X}_1, \bar{X}_2) = \frac{(\bar{X}_1 - \bar{X}_2)^2}{MS_w \left(\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right) (k - 1)}$$

ในกรณีที่เปรียบเทียบ $\bar{X}_1$ กับ $\bar{X}_2$

เมื่อ F แทน สถิติทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย
วิธีของ Scheffe' โดยที่ $df_1 = k - 1$, $df_2 = n - k$

k แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

n แทน จำนวนตัวอย่างทั้งหมด

n_1, n_2 แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่างของกลุ่มที่ 1
และกลุ่มที่ 2

วิธีการเปรียบเทียบของ Scheffe' มีขั้นตอนการ
ทดสอบ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ทำการทดสอบสมมติฐาน

$$H_0: \mu_1 = \mu_2 = \dots = \mu_k$$

ถ้าปฏิเสธ H_0 ทำขั้นที่ 2 ต่อ

ขั้นที่ 2 สร้าง 1-way ANOVA ได้ค่า $S_2 = MSE$

ขั้นที่ 3 หาค่าวิกฤต F

ขั้นที่ 4 หาค่า $|\bar{X}_i - \bar{X}_j|$ ทุกค่า $i \neq j$;

$i, j = 1, 2, \dots, k$

ขั้นที่ 5 ถ้า $|\bar{X}_i - \bar{X}_j| \geq F$ แสดงว่า $\mu_i \neq \mu_j$ หรือค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างมีความแตกต่างกัน

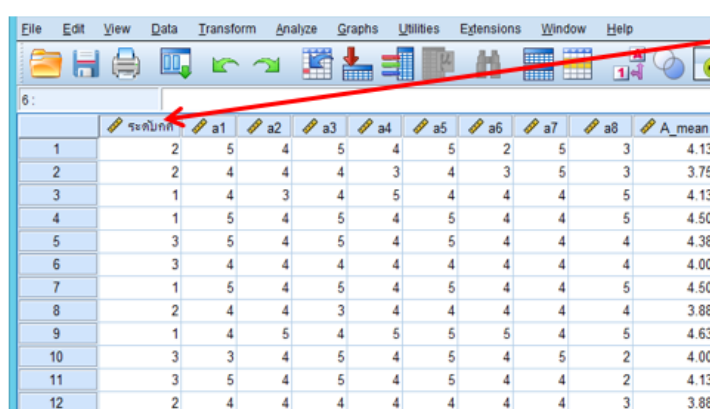
อย่างไรก็ตาม การเปรียบเทียบพหุคูณแต่ละวิธีที่กล่าวมานั้น ปัจจุบันมีโปรแกรมที่เอื้อให้มีความสะดวกในการวิเคราะห์ เช่น โปรแกรม SPSS SAS MINITAB หรือ STATISTICA เป็นต้น ในบทความนี้จะขอยกตัวอย่างแนวทางการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรม SPSS ในการตรวจสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้วยวิธี Scheffe' ดังนี้

ตัวอย่างงานวิจัยที่มีการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของข้อมูลที่มีมากกว่า 2 กลุ่ม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย: เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนของครูที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน คือ ระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก เป็นต้น

สมมติฐานการวิจัย: ครูที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล แตกต่างกัน เริ่มใช้โปรแกรม SPSS เพื่อการคำนวณโดยเปิดโปรแกรม SPSS แล้วบันทึกข้อมูลที่เก็บรวบรวมมา ดังภาพประกอบ

ตัวอย่าง: การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

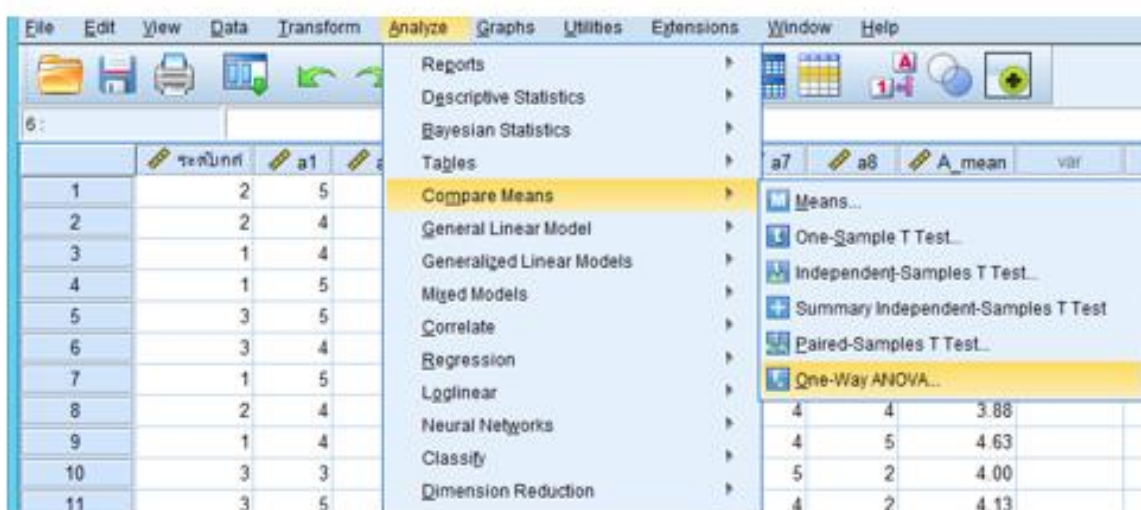
ระดับการศึกษา	a1	a2	a3	a4	a5	a6	a7	a8	A_mean
2	5	4	5	4	5	2	5	3	4.13
2	4	4	4	3	4	3	5	3	3.75
1	4	3	4	5	4	4	4	5	4.13
1	5	4	5	4	5	4	4	5	4.50
3	5	4	5	4	5	4	4	4	4.38
3	4	4	4	4	4	4	4	4	4.00
1	5	4	5	4	5	4	4	5	4.50
2	4	4	3	4	4	4	4	4	3.88
1	4	5	4	5	5	5	5	5	4.63
3	3	4	5	4	5	4	5	2	4.00
3	5	4	5	4	5	4	4	2	4.13
2	4	4	4	4	4	4	4	3	3.88

ตัวแปรต้น คือ ระดับการศึกษา
มี 3 กลุ่ม คือ ปริญญาตรี
ปริญญาโท และปริญญาเอก

ตัวแปรตาม คือ ค่าเฉลี่ยของ
ระดับความคิดเห็นต่อการบริหาร
ตามหลักธรรมาภิบาล

ภาพประกอบ 1 ไฟล์ข้อมูลที่ต้องเตรียม

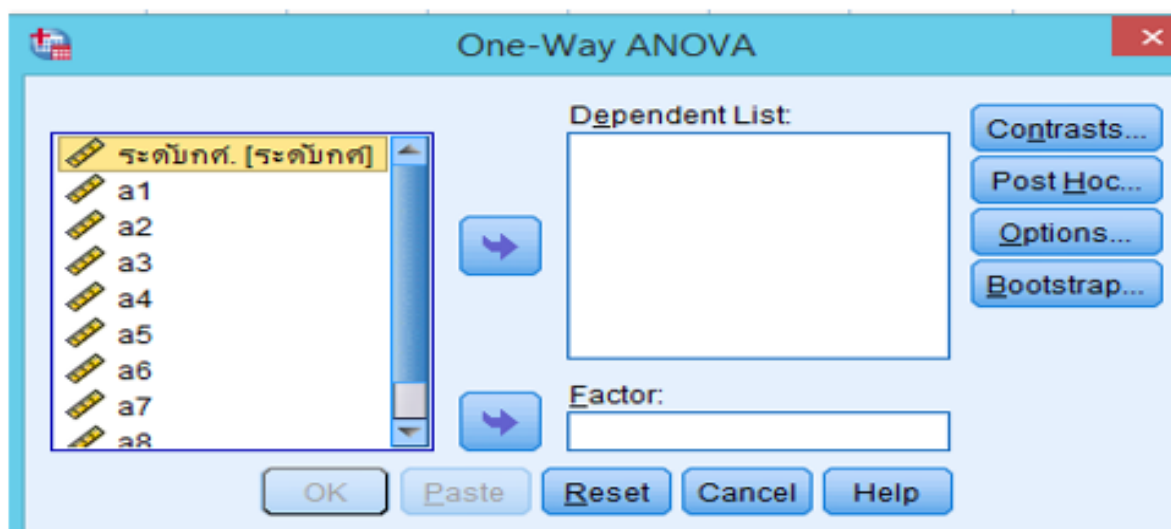
เริ่มวิเคราะห์โดยคลิกเมนู Analyze เลือกคำสั่ง Compare means แล้วเลือก One-way ANOVA ดังภาพประกอบ 2

ระดับการศึกษา	a1	a2	A_mean	var
4	4	3.88		
4	5	4.63		
5	2	4.00		
4	2	4.13		

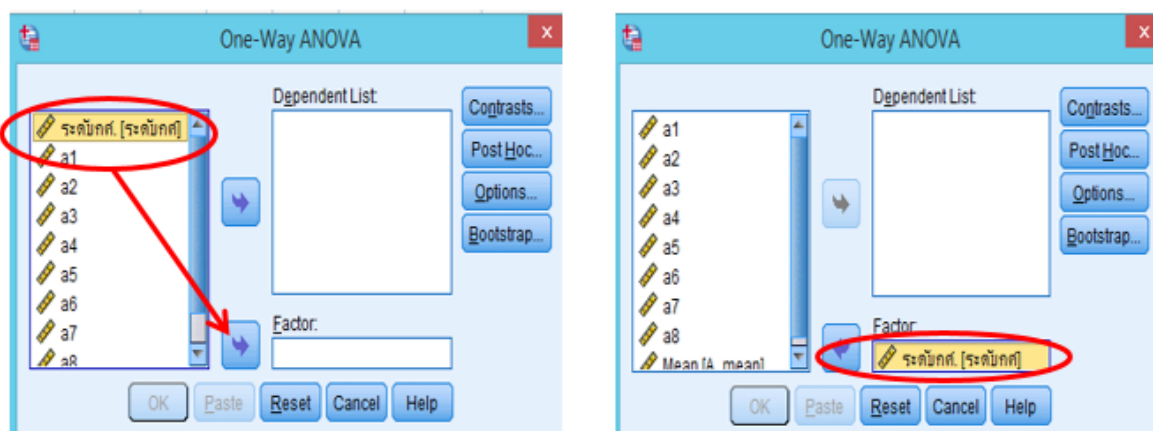
ภาพประกอบ 2 การวิเคราะห์ One-way ANOVA

จะได้หน้าต่าง One-way ANOVA ดังภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 การนำข้อมูลเข้า

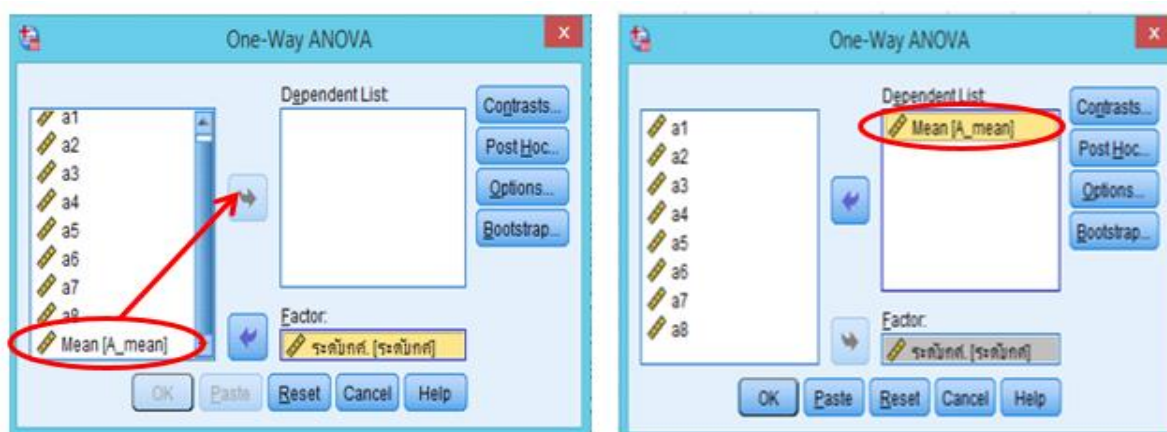
คลิกเลือกตัวแปรต้น คือ ระดับการศึกษา จากช่องซ้าย เพื่อนำตัวแปรนี้ไปใส่ในช่อง Factor ด้านขวามือ
ดังภาพประกอบ 4

ภาพประกอบ 4 กำหนดค่าตัวแปร

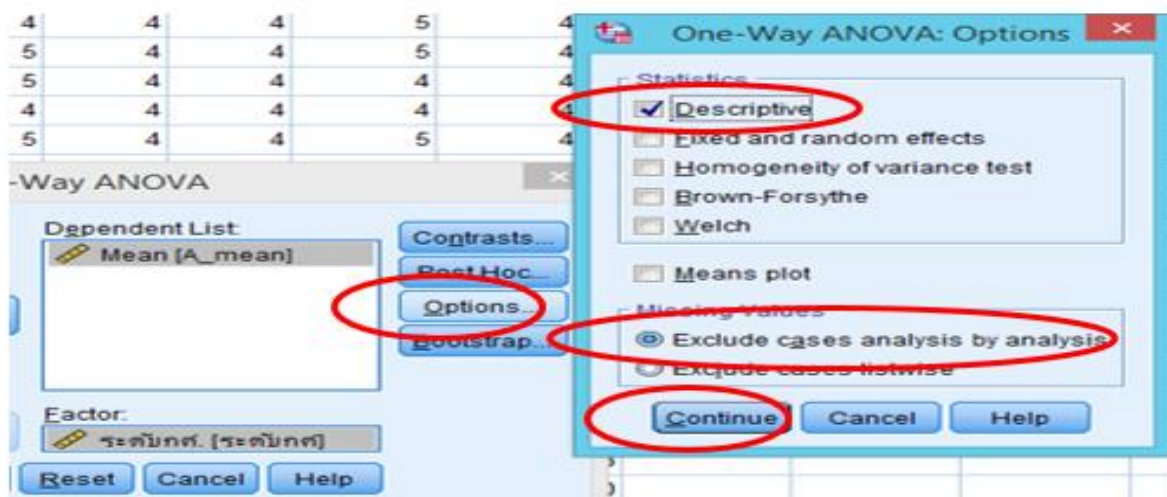
หมายเหตุ: ในกรณีที่ข้อมูลที่ยังไม่ได้มีการแบ่งกลุ่ม ผู้วิจัยจะต้องทำการแบ่งกลุ่มของข้อมูลให้เรียบร้อยก่อนที่จะนำมาวิเคราะห์โดยวิธีนี้

หลังจากนั้นให้คลิกเลือกตัวแปรตาม ได้แก่ ค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล (Mean คือ ค่าเฉลี่ยของข้อคำถามข้อ 1 ถึงข้อ 8) จากช่องซ้าย เพื่อนำตัวแปรนี้ไปด้านขวามือ (Dependent list)
ดังภาพประกอบ 5

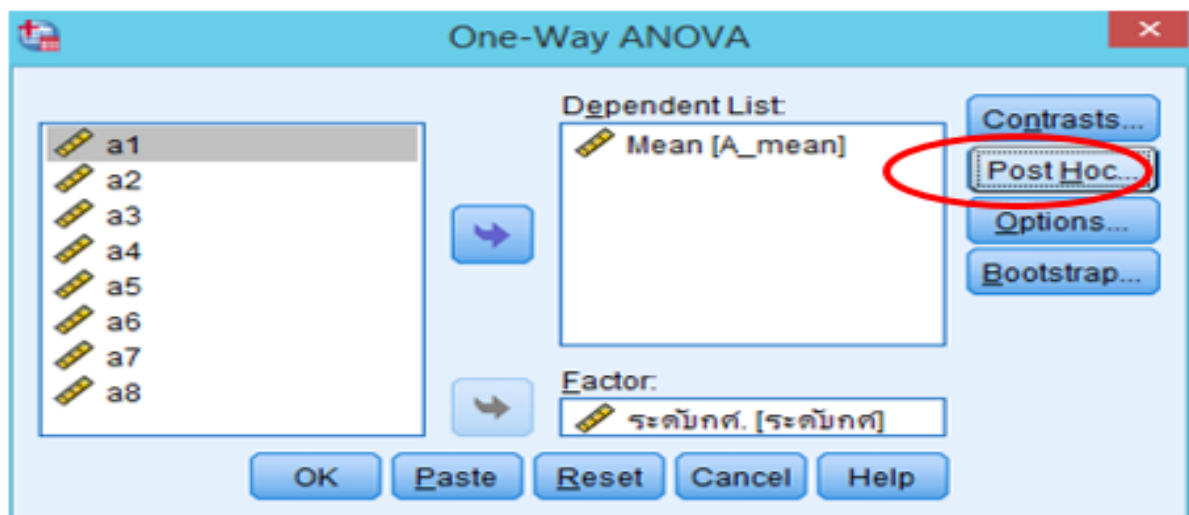
ภาพประกอบ 5 กำหนดค่าตัวแปร

หลังจากนั้นที่หน้าต่าง One-way ANOVA ให้คลิกที่ปุ่ม Options จะขึ้นหน้าต่าง Options ให้คลิกเลือก Descriptive (ในกรอบ Statistics) และ เลือก Exclude cases analysis by analysis (ในกรอบ Missing values) แล้วคลิกปุ่ม Continue จะได้ภาพที่เป็นหน้าต่าง One-way ANOVA อีกครั้ง ดังภาพประกอบ 6

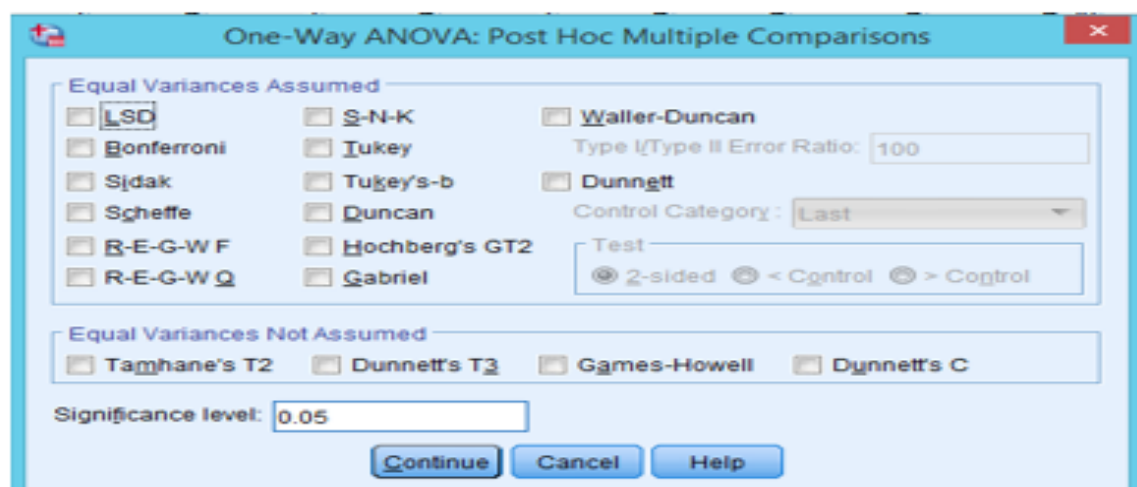
ภาพประกอบ 6 กำหนดค่า Descriptive

ให้คลิก Post hoc เพื่อเลือกสถิติในการวิเคราะห์ค่าความแตกต่างเป็นรายคู่ ดังภาพประกอบ 7

ภาพประกอบ 7 วิเคราะห์ค่าความแตกต่างเป็นรายคู่

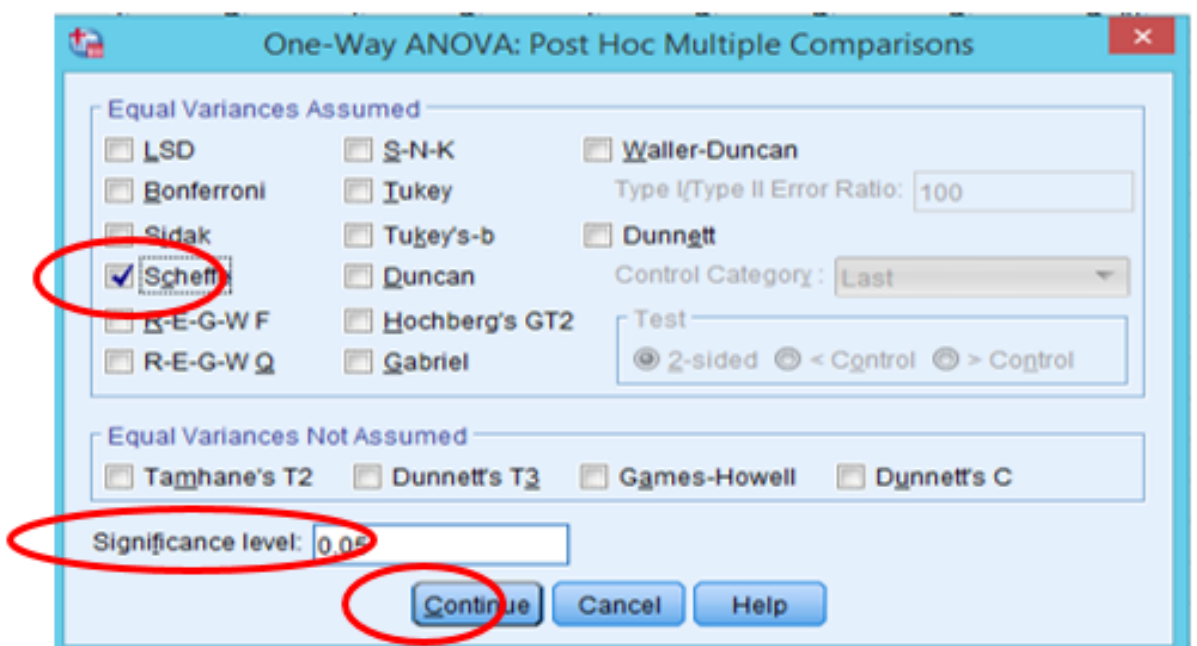
เมื่อคลิก Post hoc จะปรากฏหน้าต่าง One-way ANOVA: Post hoc multiple comparisons ดังภาพประกอบ 8

ภาพประกอบ 8 Multiple comparisons

ในส่วนหน้าต่าง One-way ANOVA: Post hoc multiple comparisons จะปรากฏวิธีการเปรียบเทียบรายคู่วิธีต่าง ๆ ให้เลือกวิธีใดวิธีหนึ่งตามความเหมาะสมของลักษณะของข้อมูล ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง และข้อตกลงของแต่ละวิธี ในบทความนี้เลือกวิธี Scheffe' แล้วใส่ค่า Significance level: (.05 หรือ .01) ตามที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้น

แล้วคลิก Continue เพื่อกลับไปยังหน้าต่าง One-way ANOVA ดังภาพประกอบ 9

ภาพประกอบ 9 One-Way ANOVA

แล้วคลิกปุ่ม OK จะปรากฏผลการคำนวณที่ Output Window ในส่วนของ Descriptive ดังภาพประกอบ 10

➔ Oneway

	จำนวนข้อมูล	ค่าเฉลี่ยของข้อมูลแต่ละกลุ่ม	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน	ขอบเขตของค่าความเชื่อมั่น	ค่าต่ำสุดของกลุ่ม	ค่าสูงสุดของกลุ่ม
	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean Lower Bound Upper Bound	Minimum	Maximum
ป ดรี	11	4.5000	.18540	.05590	4.3754 4.6246	4.13	4.75
ป ๊อ	11	4.0114	.21253	.06408	3.8686 4.1541	3.75	4.38
ป เอก	8	4.1250	.16366	.05786	3.9882 4.2618	3.88	4.38
Total	30	4.2208	.28746	.05248	4.1135 4.3282	3.75	4.75

ภาพประกอบ 10 ส่วนของ Descriptive

และผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) หรือ F-test ดังภาพประกอบ 11

ANOVA

Mean	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	1.413	2	.707	19.412	.000
Within Groups	.983	27	.036		
Total	2.396	29			

มีค่าน้อยกว่า .05 ถือว่า Sig

ภาพประกอบ 11 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน พบว่า ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทุกกลุ่มในการวิจัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ โดยดูค่า Sig (หรือ p-Value) ถ้า p มีค่าน้อยกว่าหรือเท่ากับค่าแอลฟา จะถือว่ามีนัยสำคัญ (Sig) แต่ถ้าค่า p มีค่ามากกว่าค่าแอลฟา ถือว่าไม่มีนัยสำคัญ (ไม่ Sig) จากผลการวิเคราะห์นี้ กำหนดค่าแอลฟา เท่ากับ .05 ($\alpha = .05$) ดังนั้น ถือว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โปรแกรมจึงทำการเปรียบเทียบเป็นรายคู่ตามวิธี Scheffe' ตามที่กำหนดไว้(ผู้เขียนได้ลองวิเคราะห์ด้วยวิธี LSD เพื่อนำมาเปรียบเทียบผลการทดสอบ) ผลปรากฏดังภาพประกอบ 12-13

Multiple Comparisons						
Dependent Variable: Mean						
Scheffe						
(I) ระดับกศ.	(J) ระดับกศ.	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
ม ดรี	ม ปโท	.48864*	.08136	.000	.2779	.6994
	ม เอก	.37500*	.08866	.001	.1454	.6046
ม ปโท	ม ดรี	-.48864*	.08136	.000	-.6994	-.2779
	ม เอก	-.11364	.08866	.450	-.3433	.1160
ม เอก	ม ดรี	-.37500*	.08866	.001	-.6046	-.1454
	ม ปโท	.11364	.08866	.450	-.1160	.3433

*. The mean difference is significant at the 0.05 level.

ภาพประกอบ 12 วิเคราะห์ด้วยวิธี Scheffe'

Multiple Comparisons						
Dependent Variable: A_mean						
LSD						
(I) ระดับกศ.	(J) ระดับกศ.	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
ม ดรี	ม ปโท	.48864*	.08136	.000	.3217	.6556
	ม เอก	.37500*	.08866	.000	.1931	.5569
ม ปโท	ม ดรี	-.48864*	.08136	.000	-.6556	-.3217
	ม เอก	-.11364	.08866	.211	-.2955	.0683
ม เอก	ม ดรี	-.37500*	.08866	.000	-.5569	-.1931
	ม ปโท	.11364	.08866	.211	-.0683	.2955

*. The mean difference is significant at the 0.05 level.

ภาพประกอบ 13 วิเคราะห์ด้วยวิธี LSD

การดูว่า ค่าเฉลี่ยของกลุ่มใดมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญหรือไม่ พิจารณาจากผลต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของแต่ละกลุ่มที่มีดอกจัน (*) ถ้ากลุ่มใดมีดอกจัน แสดงว่า กลุ่มนั้นมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ (หรือ Sig) หรือดูที่ช่อง Sig ก็ได้ กลุ่มใดที่ค่า Sig น้อยกว่าหรือเท่ากับ .05 แสดงว่า กลุ่มนั้นแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และแต่ละคู่ที่เปรียบเทียบกันนั้น ผลการเปรียบเทียบจะเป็นค่าบวก 1 ตัว และค่าลบ 1 ตัว จากตัวอย่างผลการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธี Scheffe' (วิธี LSD เพื่อเปรียบเทียบ) พบว่าทั้ง 2 วิธีตรวจสอบความแตกต่างได้ผลที่ตรงกัน

ตาราง 1 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของระดับความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน ของครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p-value
ระหว่างกลุ่ม	2	1.413	.707	19.412	.00
ภายในกลุ่ม	27	.983	0.36		
รวม	29	2.396			

จากตาราง 1 พบว่า ความแปรปรวนของระดับความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน ของครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้น ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความแตกต่างกันอย่างน้อย 1 คู่ จึงนำค่าเฉลี่ยไปทดสอบเป็นรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe' method) ผลปรากฏดังตาราง 2

ตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบเป็นรายคู่ของค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน ของครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน

ระดับการศึกษา	ปริญญาตรี (ค่าเฉลี่ย 4.5000)	ปริญญาโท (ค่าเฉลี่ย 4.0114)	ปริญญาเอก (ค่าเฉลี่ย 4.1250)
ปริญญาตรี (ค่าเฉลี่ย 4.5000)	1.000	.48864*	.37500*
ปริญญาโท (ค่าเฉลี่ย 4.0114)		1.000	.11364
ปริญญาเอก (ค่าเฉลี่ย 4.1250)			1.000

จากตาราง 2 พบว่า ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนของครูที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี กับค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน ของครูที่มีการศึกษาระดับปริญญาโท และปริญญาเอก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนของครูที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีสูงกว่าค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน ของครูที่มีการศึกษาระดับปริญญาโทและปริญญาเอก นอกนั้นไม่แตกต่างกัน

บทสรุป

วิธีการทดสอบภายหลังที่การวิเคราะห์ความแปรปรวน พบว่า ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างโดยรวม (Omnibus test) มีความแตกต่างกัน จึงต้องทำการตรวจสอบว่า ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างคู่ใดบ้างที่แตกต่างกัน วิธีการทดสอบเพื่อเปรียบเทียบรายคู่

มีหลายวิธี แต่ละวิธีมีข้อดกลง มีวัตถุประสงค์และคุณลักษณะเฉพาะในการเปรียบเทียบแตกต่างกันในงานวิจัยทางการศึกษาที่เป็นเชิงเปรียบเทียบส่วนใหญ่จะนิยมใช้วิธี Scheffe' เนื่องจากเป็นเทคนิคที่ดีในการตรวจสอบนัยสำคัญและมีความละเอียดอ่อนกว่าวิธีการทดสอบอื่น ๆ ในการเปรียบเทียบแบบหลายคู่พร้อมกัน แต่จะมีอำนาจการทดสอบ (Power of test) ต่ำ (Conservative) กว่าทดสอบที่ออกแบบมาเพื่อการเปรียบเทียบที่วางแผนไว้ล่วงหน้า นั่นคือ ถ้าผลการทดสอบพบว่า มีนัยสำคัญ แสดงว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างมีความแตกต่างกันจริง ๆ อีกทั้ง สามารถใช้ได้ทั้งในกรณีที่กลุ่มที่เปรียบเทียบมีขนาดเท่ากันหรือไม่เท่ากันก็ได้ ส่วนวิธี LSD มีความไว (Sensitivity) ในการทดสอบสูงมาก จึงอาจเกิด Type I error มากกว่าวิธี Scheffe' และในกรณีที่แต่ละกลุ่มมีขนาดเท่ากัน และมีค่าความแปรปรวนเท่ากันแล้ว พบว่า วิธี LSD มีอำนาจการทดสอบสูงสุด ส่วนวิธี Turkey-Krammer มีอำนาจการทดสอบต่ำสุด ปัจจุบันมีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีรวดเร็ว

มาก ทำให้สามารถใช้วิธีการทดสอบภายหลัง (Post hoc comparison) ด้วยโปรแกรมวิเคราะห์ SPSS เวอร์ชันต่าง ๆ มีความสะดวก ง่าย และเอื้อต่อการคำนวณมาก เพียงแต่ผู้ใช้ควรพิจารณาเลือกใช้ให้สอดคล้องและเหมาะสมกับลักษณะของข้อมูลและกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้ได้ผลของการตรวจสอบที่มีความคลาดเคลื่อนน้อยที่สุด และตอบปัญหาการวิจัยได้ชัดเจนมากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- นิภาพร ขำสะอาด. (2552). *อำนาจการทดสอบของการใช้สถิติการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย*. [ปริญญาณิพนธ์ปริญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุพัฒน์ สุกมลสันต์. (2560). การเปรียบเทียบก่อนและหลังการทดสอบรวมเพื่อการวิจัย. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*, 9(2), 51-70.
- Clinch, J. J., & Keselman, H. J. (1982). Parametric alternatives to the analysis of variance. *Journal of Educational Statistics*, 7(3), 42-43.
- Cochran, W.G. & Cox, G.M. (1976). *Experimental design*. John Wiley and Sons.
- Fisher, R. A. (1959). *Statistical methods and scientific inference*. Oliver and Boyd.
- Kirk, R. E. (1995). *Experimental design: Procedures for the behavioral sciences*. (3rd ed.). Thomson Brooks/Cole Publishing Co.
- Kramer, C. Y. (1956). Extension of multiple range tests to group means with unequal numbers of replications, *Biometrics*, 12, 309-310.
- Scheffe, Henry. (1953). A method for judging all contrasts in the analysis of variance. *Biometrics*, 40(1-2), 87-110.
- Tukey, J. W. (1953). Comparing individual means in the analysis of variance. *Biometrics*, 5(2), 99-114.

**การพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบจากหัวเพื่อเพิ่มศักยภาพทางการตลาด
ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงเกษตรสร้างสรรค์สมหวังที่วังยาง
ตำบลวังยาง อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี**

**Development of rice cracker products from water chestnuts to increase
market potential of tourism community enterprise groups by the Somwang
Creative Agricultural Community at Wang Yang, Wang Yang Subdistrict,
Si Prachan district in Suphanburi province**

เกื้อจิตร์ ชีระกาญจน์ (Kuajit Cheerakan)¹ จริญญา ปานเจริญ (Charunya Parncharoen)²

สุกัญญา สิงห์ตุ้ย (Sukanya Singtui)³

Received: November 24, 2024

Revised: December 4, 2024

Accepted: December 15, 2024

³ Corresponding author, E-mail: sukanya.sin@dpu.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบจากหัวเพื่อเพิ่มศักยภาพทางการตลาดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงเกษตรสร้างสรรค์สมหวังที่วังยาง 2) สำรวจความคิดเห็นของผู้บริโภคต่อผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบ และ 3) พัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบจากหัวของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงเกษตรสร้างสรรค์สมหวังที่วังยางให้เหมาะสมเพื่อขยายกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย และสร้างแบรนด์ให้มีเอกลักษณ์ เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed method) โดยทำการสนทนากลุ่มกับสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงเกษตรสร้างสรรค์สมหวังที่วังยาง จำนวน 12 คน เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์

ข้าวเกรียบจากหัว เพื่อเพิ่มศักยภาพทางการตลาดและทำแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริโภคโดยนำตัวอย่างข้าวเกรียบไปให้ผู้บริโภคทานแบบ Blind test เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลความคิดเห็นของผู้บริโภคอย่างแท้จริง จากผู้บริโภคจำนวน 34 คน

ผลการศึกษา พบว่า สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงเกษตรสร้างสรรค์สมหวังที่วังยางยังขาดความรู้ด้านการตลาดและการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ จากแบบสอบถามผู้บริโภคพบว่า ร้อยละ 67.6 ชอบข้าวเกรียบจากหัวเพราะไม่เค็มและไม่เหนียวเกินไป และพบว่าสิ่งที่ควรปรับปรุงให้เหมาะสมกับกลุ่มลูกค้ากลุ่ม วัยรุ่นและวัยทำงานคือ การลดขนาดลงให้พอดีคำ ปรับรสชาติให้เข้มข้นหรือชัดเจน โดยให้มีเอกลักษณ์มากขึ้น รสชาติที่พัฒนาขึ้นใหม่โดยอ้างอิงจากรสชาติยอดนิยมสำหรับขนมไทยคือ รสสอหร่าย และรสบาบีคิว โดยมีการปรับเปลี่ยนบรรจุภัณฑ์จากชนิดถุงฟอยด์สีเงินด้านหน้าใส พัฒนาปรับปรุงเป็นแบบถุงกระดาษkraftสีน้ำตาลเจาะหน้าต่างใส และปรับเปลี่ยนฉลากสินค้าสร้างเอกลักษณ์ใหม่ให้มีสีสัน

¹⁻³ อาจารย์ประจำ วิทยาลัยบริหารธุรกิจนวัตกรรมและการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
Lecturer, College of Innovative Business and Accountancy, Dhurakij Pundit University

คำสำคัญ: การพัฒนาผลิตภัณฑ์, ข้าวเกรียบแห้ง, ศักยภาพทางการตลาด, วิสาหกิจชุมชน

Abstracts

This research aims to 1) study the problems and needs in developing water chestnut cracker products to increase the marketing potential of the Somwang Creative Agricultural Tourism Community Enterprise in Wang Yang, 2) survey consumer opinions towards rice crackers products, and 3) develop rice crackers products from water chestnuts of the Somwang Creative Agricultural Tourism Community Enterprise at Wang Yang to be suitable for expanding the target customer group and create a unique brand. This is a mixed method research by conducting focus group with 12 members of the Somwang Creative Agricultural Tourism Community Enterprise Group in Wang Yang to study the problems and needs in developing rice crackers from water chestnuts to increase market potential. Additionally, survey research was conducted to determine the consumers' opinions by bringing samples of crackers to consumers to eat in a blind testing to obtain real consumer opinion information from 34 consumers.

The results of the study found that members of the Somwang Creative Agricultural Tourism Community Enterprise Group at Wang Yang lacked knowledge about marketing and product value addition. From the consumer questionnaire, it was found that 67.6 percent liked water chestnut crackers because they were not as fishy and not as salty as meat crackers and found that things should be improved to suit the customer group Youth and working age are reducing the size to fit in bites, adjusting the flavor to be strong or clear by making it more unique. The newly developed flavors are based on the popular flavors for Thai desserts: seaweed and

barbecue. The packaging has been changed from a silver foil bag with a clear front to a brown kraft paper bag with a clear window and changed product labels to create a new and colorful identity.

Keywords: Product development, Water chestnut crackers, Market potential, Community enterprise

บทนำ

ปัจจุบันการพัฒนาและนวัตกรรมในภาคการเกษตรมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนท้องถิ่น ยุทธศาสตร์ชาติ กรอบการพัฒนาประเทศระยะยาว 20 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2561-2580 เป็นแผนการพัฒนาประเทศที่กำหนดกรอบและแนวทางการพัฒนาเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ประเทศไทยที่ว่า “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ในด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน แผนนี้มีเป้าหมายเพื่อสร้างมูลค่าให้กับสินค้าเกษตร โดยเน้นการพัฒนาเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น ส่งเสริมการนำอัตลักษณ์พื้นถิ่นและภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยมาเป็นผลิตภัณฑ์การเกษตร ด้านเกษตรปลอดภัย การให้ความรู้และสนับสนุนกลไกตลาดเพื่อเปลี่ยนผ่านสู่เกษตรอินทรีย์ รวมทั้งเพิ่มมูลค่าในผลิตภัณฑ์และสินค้าเกษตรพรีเมียม อีกทั้งเน้นการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาเกษตรแปรรูป เพื่อเพิ่มมูลค่าในผลิตภัณฑ์และสินค้าเกษตรพรีเมียม

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) เน้นถึงความสำคัญของการพัฒนาเกษตรอย่างยั่งยืน โดยการปรับเปลี่ยนระบบการผลิตให้เป็นเกษตรอินทรีย์และเกษตรปลอดภัย ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์เกษตร นอกจากนี้ยังสนับสนุนการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันทางการตลาด และสร้างความยั่งยืนให้กับชุมชนท้องถิ่น แผนพัฒนา

ฉบับนี้มุ่งเน้นการสร้างเสริมความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสังคม โดยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งจังหวัดสุพรรณบุรี เป็นพื้นที่การเกษตรที่สำคัญในภาคกลางของประเทศไทย มีพื้นที่รวมทั้งหมด 3,248,755 ไร่ โดยเป็นพื้นที่การเกษตรถึง 2,315,004 ไร่ หรือคิดเป็น 69.13% ของพื้นที่ทั้งหมด จังหวัดสุพรรณบุรีเป็นแหล่งปลูกข้าวที่สำคัญและยังเป็นแหล่งปลูกหัวพริกมากที่สุดในประเทศไทย โดยเริ่มปลูกครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ.2493 ในเขตอำเภอเมือง อำเภอศรีประจันต์ และอำเภอสามชุก ซึ่งพบมากที่สุดที่ในเขตอำเภอศรีประจันต์ เนื้อที่ 1,699 ไร่ (สำนักงานเกษตรอำเภอ ศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี ม.ป.ป. อ้างถึงใน สวรรยา ธรรมอภิพล และคณะ, 2559) หนึ่งในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีความสำคัญคือ วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงเกษตรสร้างสรรค์สมหวังที่วังยาง ตั้งอยู่เลขที่ 170 หมู่ 5 ตำบลวังยาง อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี วัตถุประสงค์ของชุมชนคือจัดตั้งขึ้นมาเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยกลุ่มชุมชนเน้นการถ่ายทอดความรู้ในการปลูกหัวพริกและการเก็บเกี่ยวหัวพริกนักท่องเที่ยว ต่อมาชุมชนได้มีความคิดต่อยอดสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลหัวพริกในท้องถิ่นด้วยการสร้างอัตลักษณ์ให้กับชุมชน โดยการแปรรูปหัวพริกและจำหน่ายผลิตภัณฑ์หัวพริกของชุมชน ซึ่งในปัจจุบันหัวพริกของชุมชนได้รับการรับรองเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indications: GI) ในนามหัวพริกสุพรรณ

ในช่วงเริ่มต้นของการแปรรูปหัวพริก กลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงเกษตรสร้างสรรค์สมหวังที่วังยาง ได้ประสบปัญหาหลายประการอันเนื่องมาจากการขาดความรู้ทางการตลาด การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ การบริหารจัดการ และปัญหาการเงิน ส่งผลให้การพัฒนาผลิตภัณฑ์ไม่สามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจและต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในการศึกษาหาความจำเป็นในความต้องการของชุมชน การแก้ปัญหาและการพัฒนาทางการตลาดของผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบหัวพริก โดยเน้นการแก้ปัญหาและพัฒนาทางการตลาดที่สามารถประยุกต์กับการดำเนินงานของกลุ่มได้จริงในอนาคต และให้ชุมชนมีความรู้ ความเข้าใจ และแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่าง

ยั่งยืน โดยการพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบให้มีศักยภาพในการแข่งขันในตลาดที่สูงขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบจากหัวพริก เพื่อเพิ่มศักยภาพทางการตลาดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยว โดยชุมชนเชิงเกษตรสร้างสรรค์สมหวังที่วังยาง
2. เพื่อสำรวจความคิดเห็นของผู้บริโภคต่อผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบในปัจจุบัน
3. เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบจากหัวพริกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงเกษตรสร้างสรรค์สมหวังที่วังยางให้เหมาะสมเพื่อขยายกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย และสร้างแบรนด์ให้มีเอกลักษณ์

แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

วิสาหกิจชุมชน (Community enterprise)

ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 ได้นิยามว่าวิสาหกิจชุมชน หมายความว่า กิจกรรมของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการ หรือการอื่นๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นนิติบุคคลในรูปแบบใดหรือไม่เป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชน อีกทั้ง อุทัย ปริญญาสุทธินันท์ (2560) ได้อธิบายว่า วิสาหกิจชุมชนเป็นเครื่องมือการจัดการทุนของชุมชน โดยชุมชนและเพื่อชุมชน ที่ใกล้เคียงกับการดำเนินงานของสหกรณ์ ซึ่งเป็นกิจกรรมทางธุรกิจของสมาชิก โดยสมาชิกและเพื่อสมาชิก และมีโอกาสพัฒนาไปเป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในอนาคต นอกจากนั้น บังปอนด์ รักอำนาจกิจ และคณะ (2565) ได้ให้นิยาม วิสาหกิจชุมชน หมายถึง การจัดการ ทุนของชุมชนอย่างสร้างสรรค์เพื่อการพึ่งตนเอง โดยทุนของชุมชนครอบคลุมถึงทรัพยากร ผลผลิต ความรู้ ภูมิปัญญา ทุนทางวัฒนธรรมและสังคม ดังนั้น โดยสรุป คำว่า “วิสาหกิจชุมชน” จึงเป็นการรวมกลุ่มของชุมชนเพื่อพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมภายในชุมชนของตนเอง มีเป้าหมายในการเสริมสร้างความเข้มแข็งและความ

ยั่งยืนให้กับชุมชน โดยใช้ทรัพยากรท้องถิ่น และ ความรู้ความสามารถของสมาชิกในชุมชน มุ่งเน้นการ สร้างรายได้ การสร้างงาน และการพัฒนาคุณภาพชีวิต ของคนในชุมชน

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ (Product development)

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้าง ผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีศักยภาพในการทำกำไรและ ตอบสนองความต้องการของตลาด และมีขั้นตอนการ ดำเนินงานที่เป็นระบบตั้งแต่การสร้างแนวคิดไปจนถึง การนำผลิตภัณฑ์ออกสู่ตลาด โดยสามารถแบ่ง ประเภทของการพัฒนาผลิตภัณฑ์เป็น 7 ประเภท (Fuller, 1994 อ้างถึงใน จิตพันธ์ ชุมเกตุ, 2560) คือ 1) ผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากการขยายสายการผลิต (Line extensions) 2) การสร้างแนวคิดใหม่ในผลิตภัณฑ์เดิม (Repositioned existing product) 3) ผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่เดิม แต่ปรับเปลี่ยนรูปแบบใหม่ (New form of existing products) 4) ผลิตภัณฑ์ใหม่ที่เกิดจากการปรับปรุงสูตรที่มี อยู่แล้ว (Reformulation of existing products) 5) ผลิตภัณฑ์ ใหม่ในบรรจุภัณฑ์ใหม่ (New packaging of existing products) 6) ผลิตภัณฑ์ที่เป็นนวัตกรรม (Innovative products) 7) ผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากความคิดสร้างสรรค์ (Creative product) ในขณะที่ Armstrong & Kotler (2007, อ้างถึงใน อัจจิมา ศุภจริยวัตร และ สิทธิ จิตติขานนท์, 2562) กล่าวว่า การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ เป็นการปรับปรุง สินค้าหรือบริการหรือความคิดให้มีคุณสมบัติดีขึ้น โดยมี ขั้นตอนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ออกเป็น 8 ขั้นตอน คือ 1) การสร้างแนวความคิดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ใหม่ (Idea generation) 2) การประเมินและคัดเลือกแนวความคิด (Idea Screening) 3) การพัฒนาและทดสอบแนวความคิด (Concept development and testing) 4) การพัฒนากลยุทธ์ การตลาด (Marketing strategy development) 5) การ วิเคราะห์ทางธุรกิจ ตรวจสอบยอดขาย ต้นทุน และกำไร จากการวางแผนโครงการสำหรับผลิตภัณฑ์ใหม่ 6) การ พัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ (Product development) 7) การ ทดสอบตลาด (Market testing) 8) การดำเนินธุรกิจ (Commercialization)

ศักยภาพทางการตลาด (Marketing Capability)

Guenzi and Troilo (2006) ได้อธิบายว่า ศักยภาพ ทางการตลาดเป็น องค์ประกอบสำคัญ ที่ช่วยให้ ผู้ประกอบการสร้างความได้เปรียบในชุมชน อีกทั้ง Philip

Kotler (2004) และโสภิตา รัตนสมโชค (2558) อ้างถึงใน ณัฐพัชพันธ์ แสงวทรัพย์, 2561) ยังกล่าวว่าทฤษฎีส่วน ประสมทางการตลาด (Marketing mix) เป็นเครื่องมือทาง การตลาดที่สามารถควบคุมได้ เพื่อตอบสนองความ ต้องการของกลุ่มลูกค้าและกลุ่มเป้าหมาย โดยมีองค์ประกอบ 7 ด้าน คือ 1) ผลิตภัณฑ์ (Product) 2) ราคา (Price) 3) ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place / Channel distribution) 4) การส่งเสริมการตลาด (Promotion) 5) บุคคล (People) 6) กระบวนการ (Process) 7) ลักษณะทางกายภาพ (Physical evidence) นอกจากนี้ Saleh (2015) ยังระบุ ว่า กระบวนการที่ผสมผสานการใช้ทั้งทักษะ ความรู้ และทรัพยากรภายในองค์กร สามารถตอบสนองความ ต้องการของตลาดได้ ช่วยเพิ่มคุณค่าให้กับสินค้า และบริการ ทำให้สามารถแข่งขันในตลาดได้ ตลอดจน พัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่หรือปรับปรุงผลิตภัณฑ์เดิมให้มี คุณสมบัติหรือคุณลักษณะที่ดีขึ้น เพื่อตอบสนองต่อความ ต้องการของลูกค้าทั้งในปัจจุบันและในอนาคตได้ ดังนั้น ศักยภาพทางการตลาดจึงเกี่ยวข้องกับการสร้างความ ได้เปรียบผ่านการใช้เครื่องมือทางการตลาดต่างๆ และการ พัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้า ผสมผสานทักษะ ความรู้และทรัพยากรภายในองค์กร อีกทั้งยังช่วยให้องค์กรสามารถปรับตัวและตอบสนอง ต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อรรหาวิ เจ๊ะสะแม และยอดนภา เกษเมือง (2564) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนา บรรจุภัณฑ์และตราสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อ เชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน ปราณวาส เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร และพบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนและการใช้ทฤษฎีการ ออกแบบเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ชุมชนได้ โดย นำเสนอผ่านตราสินค้าหรือตราสัญลักษณ์ ซึ่งทำให้ ผลิตภัณฑ์สามารถเล่าเรื่องราวของชุมชนหรือดึงดูด ความสนใจของผู้ซื้อในการค้นหาความหมายของ สัญลักษณ์ที่แฝงอยู่ในตราสินค้า ส่งผลให้เกิดการ เชื่อมโยงสู่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน ปราณวาส ในขณะที่ งานวิจัยของ สุริดา เลขาจิตร (2564) พบว่าปัจจัยด้านความสามารถด้านผลิตภัณฑ์ โดยเฉพาะองค์ประกอบด้านการสร้างความตระหนัก และการมีส่วนร่วมของประชาชน มีความสัมพันธ์กับต่อ

การส่งเสริมการตลาดของ วิสาหกิจชุมชน แม่บ้าน เกษตรกรบ้านนาเกตุ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และ งานวิจัยของ ธนวรรณ มุสิก และคณะ (2566) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบปลาวยรสลาบ โดยนำเอาสมุนไพรท้องถิ่นของชุมชนจังหวัดศรีสะเกษ ที่หาได้ง่าย ได้แก่ พริก หอมแดง ข่า ตะไคร้ และใบ มะกรูด ซึ่งสมุนไพรเหล่านี้มีประโยชน์ต่อผู้บริโภค ตลอดจนศึกษาการยอมรับของผู้บริโภคเพื่อสร้าง ทางเลือกใหม่ให้กับผู้บริโภค เพื่อสร้างอาชีพและสร้าง รายได้ให้กับชุมชน

นอกจากนี้ ผลงานวิจัยของ ผกาwati ภูจันทร์ และคณะ (2562) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนา ผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบพริกทองรสต้มยำ ยังพบว่า การ ยอมรับของผู้บริโภคโดยให้คะแนนความชอบด้าน ลักษณะที่ปรากฏ สี กลิ่น รสชาติ ลักษณะเนื้อสัมผัส และพบว่าผู้บริโภคให้การยอมรับผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบ พริกทองรสต้มยำที่ใช้น้ำต้มยำทดแทนน้ำเปล่ามากที่สุด อาจเป็นเพราะรสต้มยำมีส่วนผสมของสมุนไพรไทย ที่มีกลิ่นหอมหลายชนิด เช่น ใบมะกรูด ตะไคร้ ข่า พริก และอื่นๆ ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์อาหารว่างที่มีคุณค่า ทางโภชนาการสูง และมีความปลอดภัยในการบริโภค อีกด้วย อีกทั้งงานวิจัยของ พรทิพย์ โกมลปานิก และ คณะ (2565) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาสูตรข้าว เกรียบรสแกงเขียวหวาน จากการคัดเลือกสูตรข้าว เกรียบรสแกงเขียวหวาน จำนวน 3 สูตร ด้วยวิธีการ ประเมินความชอบจากประสาทสัมผัส พบว่าสูตรพริก แกงเขียวหวานในระดับที่ร้อยละ 10 ได้รับการยอมรับ จากผู้ทดสอบชิมมากที่สุด โดยมีความความชอบใน ด้านลักษณะปรากฏ สี กลิ่น รสชาติ เนื้อสัมผัส (ความ กรอบ) และความชอบโดยรวมอยู่ในระดับความชอบ มาก และงานวิจัยของ เปรมประชา ตรีชัย และคณะ (2566) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าว เกรียบเสริมมันเทศและโปรตีนจากแมลง พบว่าเมื่อใช้ ปริมาณแป้งมันสำปะหลัง 428 กรัม ปริมาณจิ้งหรีด ทองแดงลาย 200 กรัม และปริมาณของมันเทศ 372 กรัม ตามลำดับ ทำให้ผลิตภัณฑ์มีค่าความชอบ รวมสูงสุด และพบว่าจากการศึกษาผลิตภัณฑ์ ข้าวเกรียบเสริมมันเทศและโปรตีนจากแมลงสูตรที่ดี ที่สุดเปรียบกับข้าวเกรียบกุ้งและข้าวเกรียบปลา พบว่า

ทั้ง 3 ชนิด มีองค์ประกอบทางเคมีแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติ โดยข้าวเกรียบเสริมมันเทศและ โปรตีนจากแมลงมีปริมาณเถ้า โปรตีน และใยอาหาร สูงสุด แต่ปริมาณความชื้นและคาร์โบไฮเดรตต่ำสุด แสดงให้เห็นว่าการเสริมมันเทศและแมลงทำให้มี ปริมาณแร่ธาตุ โปรตีน และใยอาหารสูงกว่าข้าวเกรียบ เเชิงการค้า จากแนวคิดและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ข้างต้น แสดงให้เห็นความสำคัญของการพัฒนา ผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจชุมชนต่อการสร้างมูลค่าและ รายได้ให้กับชุมชน โดยเฉพาะการศึกษาบริบทและ ความสามารถในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การใช้ ทรัพยากรและวัตถุดิบท้องถิ่น การออกแบบบรรจุ ภัณฑ์และตราสินค้า และการตอบสนองต่อความ ต้องการของผู้บริโภค ทั้งนี้เพื่อสร้างศักยภาพในการ แข่งขันและความยั่งยืนให้แก่วิสาหกิจชุมชน

ระเบียบวิธีวิจัย

1. การออกแบบการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed method) โดยมีการออกแบบการวิจัย ดังตาราง 1

ตาราง 1 การออกแบบการวิจัย

วัตถุประสงค์การ วิจัย	แนวคิดและ ทฤษฎี	ระเบียบวิธีวิจัย	
		กลุ่มเป้าหมาย	วิธีการวิจัย
เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหาและความ ต้องการในการ พัฒนาผลิตภัณฑ์ ข้าวเกรียบจาก แห้วเพื่อเพิ่ม ศักยภาพทาง การตลาด	- แนวคิด เกี่ยวกับ วิสาหกิจ ชุมชน - แนวคิด เกี่ยวกับ พัฒนาผลิต ผลิตภัณฑ์ข้าว เกรียบจากแห้ว เพื่อพัฒนา ผลิตภัณฑ์ข้าว เกรียบจากแห้ว ให้เหมาะสม เพื่อ ขยายกลุ่มลูกค้า เป้าหมาย และ สร้างแบรนด์ให้มีเอกลักษณ์	ตัวแทน สมาชิกกลุ่ม วิสาหกิจ ชุมชน ทองเที่ยว จำนวน 12 คน	สนทนากลุ่ม (Focus Group)
เพื่อสำรวจความ คิดเห็นของ ผู้บริโภคต่อ ผลิตภัณฑ์ข้าว เกรียบไม่ปัจจุบัน และเพื่อพัฒนา ผลิตภัณฑ์ข้าว เกรียบจากแห้ว ให้เหมาะสม เพื่อ ขยายกลุ่มลูกค้า เป้าหมาย และ สร้างแบรนด์ให้มี เอกลักษณ์	- แนวคิด เกี่ยวกับ กระบวนการ ตัดสินใจซื้อ ของผู้บริโภค - แนวคิด เกี่ยวกับกล ยุทธ์ทาง การตลาด	ผู้บริโภค จำนวน 34 คน	ทำการทดลองโดยนำ ตัวอย่างข้าวเกรียบ ไปให้ผู้บริโภคทาน แบบ Blind Test เพื่อ ทดสอบคุณสมบัติ ของผลิตภัณฑ์โดย ไม่บอกยี่ห้อหรือ ความพิเศษใดๆ ของ สินค้า โดยทำการ Blind Test คู่กับข้าว เกรียบเจ้าใหญ่ใน ตลาด เพื่อให้ได้มา ซึ่งข้อมูลความ คิดเห็นของผู้บริโภค

ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงเกษตรสร้างสรรค์สมหวังที่วังยาง และผู้บริโภคที่ซื้ออาหารหวานจากข้าวเกรียบ ซึ่งการสุ่มตัวอย่างได้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยเลือกตัวอย่างที่เป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงเกษตรสร้างสรรค์สมหวังที่วังยางที่มีส่วนร่วมหลักในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบจากหัวจำนวน 12 คน ซึ่งเป็นปกติและเพียงพอสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ (Lichtman, 2010 อ้างถึงใน Mocănașu, 2020) สำหรับวิจัยเชิงปริมาณใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structural interview) เป็นคำถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบจากหัวในด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การออกแบบบรรจุภัณฑ์ การสร้างแบรนด์ ช่องทางการขาย และการประชาสัมพันธ์ สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ประกอบด้วย 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นคำถามปลายปิดเลือกตอบได้เพียงข้อเดียว จำนวน 5 ข้อ ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบในปัจจุบัน โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามทดลองทานข้าวเกรียบแล้วเลือกข้าวเกรียบที่ชอบมากที่สุดตามคุณลักษณะ เช่น รูปร่าง กลิ่น รสชาติ และรสสัมผัส และตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดเพื่อถามถึงข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยมีขั้นตอนดังนี้ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มกับตัวแทนสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้วยการวิเคราะห์การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) แล้วสรุปผลการวิจัยและนำเสนอในรูปแบบของการพรรณนา สำหรับข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามในการทำ Blind test ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

สรุปผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบจากหัวเพื่อเพิ่มศักยภาพทางการตลาด

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงเกษตรสร้างสรรค์สมหวังที่วังยาง ก่อตั้งเมื่อ 1 เมษายน 2562 มีสมาชิกเริ่มแรก 45 คน และปัจจุบันมีสมาชิก 54 คน ทีมงานวิจัยได้ลงสำรวจพื้นที่ครั้งที่ 1 โดยมีการนัดหมายตัวแทนสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงเกษตรสร้างสรรค์สมหวังที่วังยาง จำนวน 12 คนเพื่อทำการสนทนากลุ่ม (Focus group) ในเรื่องของปัญหาและความต้องการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบจากหัวเพื่อเพิ่มศักยภาพทางการตลาดของชุมชน จากการสนทนากลุ่มในเรื่องของอาชีพของสมาชิกชุมชนโดยส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรปลูกหัว และปลูกข้าว ซึ่งรายได้ส่วนใหญ่จะมาจากการขายหัวสด และขายข้าวควบคู่กันไป แต่หัวจะทำรายได้มากกว่า เพราะหัวสามารถนำมาแปรรูปในการทำอาหารได้หลายอย่างไม่ว่าจะเป็นอาหารคาว หวานหรือทานเล่น ถ้าเป็นข้าวเกรียบจากหัวก็จะสร้างรายได้ให้กับสมาชิกของชุมชนได้มากยิ่งขึ้น ซึ่งการขายข้าวเกรียบจากหัวนั้นจะมีทั้งที่เป็นแผ่นข้าวเกรียบและแบบแท่ง ส่วนขนาดของข้าวเกรียบก็คิดเองโดยไม่เคยทำการสำรวจความต้องการของผู้บริโภคมาก่อน รสชาติโดยส่วนใหญ่จะขายรสดั้งเดิม ปกติจะระดมสมาชิกชุมชนทำข้าวเกรียบขายเมื่อมีงานในชุมชน หรือทำขายเมื่อมีการสั่งซื้อ และเป็นของฝากในชุมชน จึงทำให้ไม่ค่อยเป็นที่รู้จักของคนโดยทั่วไป โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ ประกอบกับบรรจุภัณฑ์และฉลากสินค้ามีรูปแบบและสีสรรไม่น่าสนใจจากการสนทนากลุ่ม พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนนี้ยังขาดความรู้ด้านการตลาดและการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ โดยสามารถสรุปความต้องการจากตัวแทนสมาชิกของชุมชน 12 คน ได้ดังนี้ 1) สมาชิกชุมชนต้องการเพิ่มรายได้จากการขายข้าวเกรียบจากหัว 2) ต้องการทราบว่าผู้ซื้อโดยส่วนใหญ่โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ชอบข้าวเกรียบจากหัว รสชาติอะไร 3) การทำให้ข้าวเกรียบหัวเป็นที่รู้จักโดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ควรขายผ่านช่องทางใด และ 4) การที่จะให้ผู้ซื้อสนใจซื้อข้าว

เปรียบเทียบจากหัวข้อพัฒนาศักยภาพทางการตลาดในเรื่องใดบ้าง

2. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้บริโภคต่อผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบในปัจจุบัน

2.1 ข้อมูลทั่วไปของตัวอย่าง

จากการทดลองโดยนำตัวอย่างข้าวเกรียบไปให้ผู้บริโภคทานแบบ Blind test เพื่อทดสอบคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์โดยไม่บอกยี่ห้อหรือความพิเศษใดๆ ของสินค้ากับตัวอย่างจำนวน 34 คน พบว่าตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 58.8 มีอายุอยู่ระหว่าง 19-25 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 70.6 ส่วนใหญ่มีอาชีพนักเรียน นักศึกษา มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 70.6 รองลงมาคือ รับจ้างทั่วไป และส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนไม่เกิน 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 44.1

2.2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้บริโภคต่อผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบในปัจจุบัน

ผลการทำ Blind test เพื่อทดสอบคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ในปัจจุบัน ปรากฏดังตาราง 2

ตาราง 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้บริโภคต่อผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบในปัจจุบัน

คุณสมบัติของผลิตภัณฑ์	ประเภทข้าวเกรียบ	จำนวน	ร้อยละ
ความพึงพอใจในรูปร่าง ลักษณะของผลิตภัณฑ์	ข้าวเกรียบจากหัว	16	47.1
	ข้าวเกรียบเจ้าใหญ่ในตลาด	17	50.0
	ไม่แตกต่าง	1	2.9
ความพึงพอใจในกลิ่นของผลิตภัณฑ์	ข้าวเกรียบจากหัว	23	67.6
	ข้าวเกรียบเจ้าใหญ่ในตลาด	10	29.4
	ไม่แตกต่าง	1	3.0
ความพึงพอใจในรสชาติของผลิตภัณฑ์	ข้าวเกรียบจากหัว	16	47.1
	ข้าวเกรียบเจ้าใหญ่ในตลาด	18	52.9
	ไม่แตกต่าง	0	0.0
ความพึงพอใจในสัมผัสของผลิตภัณฑ์	ข้าวเกรียบจากหัว	15	41.1
	ข้าวเกรียบเจ้าใหญ่ในตลาด	12	35.3
	ไม่แตกต่าง	7	20.6

จากตาราง 2 ผลการทำ Blind test เพื่อทดสอบคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ในปัจจุบันในประเด็นของรูปร่าง ลักษณะ ของผลิตภัณฑ์ พบว่า ความพึงพอใจของตัวอย่างต่อรูปร่าง ลักษณะของข้าวเกรียบมีจำนวนที่ใกล้เคียงกัน แต่มีความพึงพอใจกับข้าวเกรียบเจ้าใหญ่ในตลาดมากกว่า สำหรับความพึงพอใจในกลิ่นของผลิตภัณฑ์ พบว่า ตัวอย่างส่วนใหญ่มีความ

พึงพอใจต่อข้าวเกรียบจากหัวมากกว่าข้าวเกรียบเจ้าใหญ่ในตลาด คิดเป็นร้อยละ 67.6 และพบว่าตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในรสชาติ ของผลิตภัณฑ์ของข้าวเกรียบเจ้าใหญ่ในตลาดมากกว่าข้าวเกรียบจากหัว อีกทั้งยังพบว่า ตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในสัมผัสของผลิตภัณฑ์ของข้าวเกรียบจากหัวมากกว่าข้าวเกรียบเจ้าใหญ่ในตลาด

ผลการวิเคราะห์คำถามปลายเปิดสำหรับข้อเสนอแนะเพิ่มเติม พบว่า ตัวอย่างอยากให้ลดขนาดของข้าวเกรียบจากหัวให้เล็กลงเพื่อให้พอดีคำ (ประมาณแผ่นเลย์ แต่ให้ใหญ่กว่าข้าวเกรียบมโนราห์) สำหรับกลิ่น ตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ข้อเสนอแนะว่ากลิ่นของข้าวเกรียบหัวในปัจจุบันมีกลิ่นที่ไม่แรง เหมือนข้าวเกรียบที่ทำจากเนื้อสัตว์ แต่อยากให้ลดหวานและควรทำรสชาติของข้าวเกรียบจากหัวให้เข้มข้นหรือชัดเจน มีเอกลักษณ์มากขึ้น แต่ที่สำคัญคือต้องไม่เค็มมากจนเกินไป ซึ่งตัวอย่างส่วนใหญ่ที่ชอบข้าวเกรียบหัวเพราะไม่คาวและไม่เค็มเท่าข้าวเกรียบเนื้อสัตว์ โดยรสชาติที่ควรลองทำเพิ่มนั้น อ้างอิงจากรสชาติยอดนิยมสำหรับขนมไทยคือ รสสอหร่าย และรสบาบี้คิว

3. ผลการพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบจากหัวของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงเกษตรสร้างสรรค์สมหวังที่วังยางให้เหมาะสมเพื่อขยายกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย และสร้างแบรนด์ให้มีเอกลักษณ์

3.1 ด้านผลิตภัณฑ์

ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มและการทำ Blind test กับผู้บริโภค สามารถนำมาพัฒนาปรับปรุงผลิตภัณฑ์ โดยการลดขนาดผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบจากหัวลงให้พอดีคำ และมีการปรับรสชาติให้เข้มข้นหรือชัดเจนเพื่อให้มีเอกลักษณ์มากขึ้น รสชาติที่พัฒนาขึ้นใหม่โดยอ้างอิงจากรสชาติยอดนิยมสำหรับขนมไทยคือ รสสอหร่าย และรสบาบี้คิว

3.2 ด้านบรรจุภัณฑ์

1) ปรับเปลี่ยนบรรจุภัณฑ์ จากชนิดถุงฟอยด์ สีเงินด้านหน้าใสและพัฒนาเป็นแบบถุงกระดาษkraftสีน้ำตาลเจาะหน้าต่างใสเพื่อเพิ่มความสวยงามของสินค้าและเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้า

2) ปรับเปลี่ยนฉลากสินค้า เพื่อสร้างเอกลักษณ์ใหม่ให้เป็นสินค้าที่ดูมีสีสัน สนุกสนานเข้าถึงผู้คนได้ทุกเพศ ทุกวัย และสามารถทำให้งด

รวมของสินค้ามีภาพลักษณ์ที่ดีขึ้น โดยได้ทำการออกแบบให้ฉลากมีหลากหลายสีและแยกแต่ละสีไปตามรสชาติ เพื่อให้ลูกค้าสามารถแยกได้ง่ายและได้รับรู้ว่าข้าวเกรียบมีหลายรสชาติ ไม่ได้มีเพียงรสชาติเดียว ดังภาพประกอบ 1 และ 2

ประกอบ 1 บรรจุภัณฑ์และฉลากแบบเก่า

ประกอบ 2 บรรจุภัณฑ์และฉลากแบบใหม่

อภิปรายผล

จากการวิจัย พบว่า สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงเกษตรสร้างสรรค์สมหวังที่วังยางยังขาดความรู้ด้านการตลาดและการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ อาจเนื่องจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนนี้เป็นกลุ่มที่เพิ่งจัดตั้งขึ้นมาได้เพียง 5 ปี จึงยังอาจขาดความรู้ในเรื่องของการตลาดและการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ รุ่งพลพรหมสาขา ณ สกลนคร และ อุทิศ สังขรัตน์ (2557) ที่ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเขตลุ่มทะเลสาบสงขลา และพบว่า ปัญหาด้านการตลาดเป็นปัญหาหนึ่งที่เป็นอุปสรรคในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเขตลุ่มทะเลสาบสงขลา อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิภาพรณเจนสันติกุล (2562) ที่ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนพื้นที่ภาคกลางตอนล่าง 1 เพื่อยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันในประชาคมอาเซียน และพบว่า การพัฒนาการตลาดที่เน้นช่องทาง

การตลาดผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์เป็นแนวทางหนึ่ง que ควรพัฒนาให้แก่วิสาหกิจชุมชน นอกจากนี้จากการทำ Blind test เพื่อทดสอบคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ในปัจจุบัน พบว่า ตัวอย่างส่วนใหญ่พึงพอใจในกลิ่นของข้าวเกรียบจากหัวเนื่องจากไม่คาว อาจเพราะเป็นข้าวเกรียบที่ทำมาจากหัวจึงไม่มีกลิ่นคาวและไม่เค็มเท่าข้าวเกรียบเจ้าใหญ่ในตลาดที่ส่วนใหญ่ทำมาจากเนื้อสัตว์ จากการศึกษายังพบว่า ผู้บริโภคต้องการให้ทำรสชาติของข้าวเกรียบจากหัวให้เข้มข้นหรือชัดเจน มีเอกลักษณ์มากขึ้น โดยรสชาติที่ควรลองทำเพิ่มนั้น อ้างอิงจากรสชาติยอดนิยมสำหรับขนมไทยคือ รสส่าหรัย และรสบาบี้คิว อาจเนื่องจาก รสชาติของข้าวเกรียบจากหัวที่ทำในปัจจุบันยังมีรสที่ค่อนข้างหวาน อีกทั้ง ผู้บริโภคชาวไทยยังมีพฤติกรรมการบริโภคอาหารที่มีรสชาติค่อนข้างจัด จึงทำให้ผู้บริโภครู้สึกว่ารรสชาติของข้างเกรียบจากหัวยังไม่ค่อยเข้มข้นเท่าไรนัก ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ผกาวัต ภูจันทร์ และคณะ (2562) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบฟักทองรสต้มยำ และพบว่า ผู้บริโภคให้การยอมรับผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบฟักทองรสต้มยำที่ใช้น้ำต้มยำทดแทนน้ำเปล่ามากที่สุด และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พรทิพย์ โกมลปาณิก และคณะ (2565) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาสูตรข้าวเกรียบรสแกงเขียวหวาน เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1.1 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงเกษตรสร้างสรรค์สมหวังที่วังยาง ตำบลวังยาง อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี ควรพัฒนาปรับปรุงขนาด และรสชาติของผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบจากหัว โดยให้มีขนาดที่เล็กลง พอดีคำ และควรเพิ่มรสส่าหรัย และรสบาบี้คิว เพื่อให้สอดคล้องกับคานิยมของผู้บริโภคกลุ่มวัยรุ่นและวัยทำงานในปัจจุบัน

1.2 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงเกษตรสร้างสรรค์สมหวังที่วังยาง ตำบลวังยาง อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี ควรปรับปรุงบรรจุภัณฑ์เป็นแบบถุงกระดาษkraft สีน้ำตาลเจาะหน้าต่างใสเพื่อเพิ่มความสวยงามของสินค้าและเป็น

การเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้า และปรับเปลี่ยนฉลากสินค้าให้ดูมีสีสัน สนุกสนาน เข้าถึงผู้คนได้ทุกเพศ ทุกวัย เพื่อสร้างความเป็นเอกลักษณ์ให้กับผลิตภัณฑ์

1.3 รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดฝึกอบรมเพิ่มความรู้เกี่ยวกับการทำธุรกิจในยุคดิจิทัลให้กับสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยเฉพาะในเรื่องของการทำการตลาดในยุคดิจิทัล

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ในการศึกษาครั้งต่อไปควรทำการศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคในการบริโภคข้าวเกรียบ เพื่อที่จะได้นำข้อมูลมาปรับปรุงผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภค

2.2 ในการศึกษาครั้งต่อไปควรทำการศึกษาความต้องการและแนวทางในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเพื่อเพิ่มศักยภาพทางการแข่งขัน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2548). พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548.

<https://shorturl.asia/L34TV>

จิตพนธ์ ชุมเกตุ. (2560). การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางการจัดการชุมชนอย่างยั่งยืนของชุมชนไทยมุสลิมอำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี. รายงานวิจัยจากคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ณัฐพัชพันธ์ แสงทรัพย์. (2561). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและพฤติกรรมหลังการซื้อสินค้าของผู้บริโภคในตลาดนัดชุมชน ในเขตอำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี. [การค้นคว้าอิสระปริญญา บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร และ อุทิศ สังขรัตน์. (2557). แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเขตลุ่มทะเลสาบสงขลา. วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 10(1), 97-122.

ธนวรรณ มุสิก, จิรายุ มุสิก และพนารัตน์ สังข์อินทร์. (2566). การพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบปลาสาวยรสลาบ. วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, 3(2), 1-13.

นิภาพรณ เจนสันติกุล. (2562). การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนพื้นที่ภาคกลางตอนล่าง 1 เพื่อยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันในประชาคมอาเซียน. วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์, 10(1), 95-120.

บังปอนด์ รักอำนวยกิจ, อัครนัย ขวัญอยู่, ธีระวัฒน์ เจริญราษฎร์, พิริยะ ผลพิรุฬห์ และกิตติศักดิ์ ศรีแจ่มดี. (2565). การวิเคราะห์ Smiling Curve ในวิสาหกิจชุมชน: หลักฐานเชิงประจักษ์จากผู้ประกอบการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของจังหวัดหนองคาย. พัฒนาการเศรษฐกิจปริทรรศน์, 16(2), 41-74.

เปรมประชา ดรรชัย, รจนา ภูสมดา, อรปรียา ปะตาทะโย และพรพิษณุ ธรรมปัทม์. (2566). การพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบเสริมมันเทศและโปรตีนจากแมลง. วารสารเกษตรพระวรุณ, 20(1), 11-18.

ผกาดี ภูจันทร์, ไสร์จรรย์ อินเกต, ไพรวลัย ประมัย และสุสิตรา สิงโสม. (2562). การพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบฟักทองรสต้มยำ. PSRU Journal of Science and Technology, 4(3), 15-26.

พรทิพย์ โกมลปานิก, สุทธิรักษ์ แซ่ลิ้ม และเชาวลิต อุปฐาก. (2565). การพัฒนาสูตรข้าวเกรียบรสแกงเขียวหวาน. วารสารพัฒนาธุรกิจและอุตสาหกรรม, 2(2), 57-66.

สรวรยา ธรรมอภิพล, วุฒิชัย สุวรรณประทีป และศรสวรรค์ ศรีนวล. (2559). พลวัตและการปรับตัวของเกษตรกรนาแก้ว จังหวัดสุพรรณบุรี. วารสารการจัดการและการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 3(2), 87-100.

สุธิดา เลขาวิจิตร. (2564). การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากข้าวเพื่อการส่งเสริมการตลาดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านนาเกตุ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี. Journal of Modern Learning Development, 7(1), 200-217.

- อัจฉิมา ศุภจริยาวัตร และ สิทธิ จิตติขานนท์. (2562). รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนในจังหวัดสระแก้วเพื่อการส่งออก. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ กองทุนวิจัยและพัฒนา งบประมาณเงินรายได้ส่วนโครงการจัดตั้งคณะพาณิชยศาสตร์และการบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อรัธวี เจ๊ะสะแม และยอดนภา เกษเมือง. (2564). การพัฒนาบรรจุภัณฑ์และตราสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนปูลาวาส เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยธนบุรี*, 15(2), 79-90 .
- อุทัย ปริญญานุสทินันท์. (2560). “วิสาหกิจชุมชน” ปฏิทรรศน์ในการแข่งขันทางธุรกิจ. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร ฉบับภาษาไทย*, 37(2), 131-150.
- Guenzi, P., & Troilo, G. (2006). Developing marketing capabilities for customer value creation through marketing–sales integration. *Industrial Marketing Management*, 35, 974–988.
- Mocănașu, Daniela Rusu. (2020). Determining the sample size in qualitative research. *International Multidisciplinary Scientific Conference on the Dialogue between Sciences & Arts, Religion & Education*, 4(1), 181-187.
- Saleh M, Alharbi Adel. (2015). The role of marketing capabilities in firm's success. *International Journal of Management Science and Business Administration*, 2(1), 56-65.

ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการขับขี่รถจักรยานยนต์ปลอดภัย ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ

Factors affecting safety motorcycle driving behaviors of vocational certificate students

เจษฎากร อังกุลพัฒนาสุข (Jasadakorn Angkulpattanasuk)¹ ภัทรา วายาจุต (Pattr Vayachuta)²

Received: October 14, 2024

Revised: November 15, 2024

Accepted: December 10, 2024

¹ Corresponding author. E-mail: jasadakorn.a@ku.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการขับขี่รถจักรยานยนต์ปลอดภัยของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ และ 2) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการขับขี่รถจักรยานยนต์ปลอดภัยของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนที่กำลังศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ปีการศึกษา 2566-2567 และใช้รถจักรยานยนต์เป็นยานพาหนะในการเดินทาง จำนวน 400 คน ได้มาจากรีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามและแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการขับขี่รถจักรยานยนต์ มีความเชื่อมั่นของเครื่องมือเท่ากับ .856 และ .818 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ

วิเคราะห์ถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple regression analysis) ด้วยวิธี Enter regression

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการขับขี่รถจักรยานยนต์ปลอดภัยของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประกอบด้วย 1) ปัจจัยด้านส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานะทางการเงิน ประสบการณ์ขับขี่รถจักรยานยนต์ ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการขับขี่รถจักรยานยนต์ เจตคติสนับสนุนพฤติกรรมการขับขี่รถจักรยานยนต์ 2) ปัจจัยด้านอิทธิพลจากสิ่งรอบข้าง บุคคล ได้แก่ อิทธิพลของสื่อ อิทธิพลจากครอบครัว กฎระเบียบสถานศึกษา สถานภาพทางครอบครัว โดยผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า เช่น กลุ่มตัวอย่างมีสัดส่วนเป็นเพศชายและหญิงใกล้เคียงกัน เป็นเพศชายร้อยละ 49.75 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 47.50 ภาพรวมมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการขับขี่รถจักรยานยนต์ปานกลาง ($\bar{X} = 13.75$, S.D. = 1.253) มีเจตคติสนับสนุนพฤติกรรมการขับขี่รถจักรยานยนต์ ด้านการสวมหมวกนิรภัย ค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = .742) อิทธิพลของสื่อ ด้านความคิดว่าสื่อสามารถให้ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะเกี่ยวกับการขับขี่รถจักรยานยนต์ได้ มีค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = .837) กฎระเบียบสถานศึกษา ด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบด้วยตนเองเพราะเป็นสิ่งที่ควรทำ มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = .978) ส่วนระดับพฤติกรรมการขับขี่รถจักรยานยนต์ปลอดภัย

¹ นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาสังคม
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Students, Master of arts program in lifelong learning
promotion for social development, Faculty of Education
Kasetsart University

² อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Lecturer, Faculty of Education, Kasetsart University

ของกลุ่มตัวอย่างภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = .936) พิจารณารายข้อ พบว่า ทุกข้อมีพฤติกรรมการขับขี่รถจักรยานยนต์ปลอดภัยอยู่ในระดับมาก ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการขับขี่รถจักรยานยนต์ปลอดภัย มีด้วยกัน 3 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยอิทธิพลของสื่อ (p-value = .000) ปัจจัยกฎระเบียบสถานศึกษา (p-value = .010) และปัจจัยสถานภาพทางครอบครัว (p-value = .029) ทั้งนี้ปัจจัยดังกล่าวสามารถร่วมทำนายพฤติกรรมการขับขี่รถจักรยานยนต์ปลอดภัยของกลุ่มตัวอย่างได้ร้อยละ 30-70 (R Square = .307)

คำสำคัญ: พฤติกรรมการขับขี่รถจักรยานยนต์ปลอดภัย, ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการขับขี่รถจักรยานยนต์

Abstract

The objectives of this research: 1) to study the factors related to the safety motorcycle driving behaviors of vocational certificate students and 2) to study the factors that affect the safety motorcycle driving behaviors of vocational certificate students. The sample group is students currently studying at the vocational certificate level in institutions under office of the Vocational Education Commission for the academic year 2023 - 2024 and used motorcycles as a means of transportation, totalling 400 people. Obtained through a multi-stage sampling method. The research instruments used are a questionnaire and a test of correct knowledge and understanding about motorcycle driving, which the reliability of the instrument being .856 and .818, respectively. The statistics used analyze the data include frequency, percentage, mean, standard deviation and multiple regression analysis with the Enter Regression.

The research results according to objective 1 found that the factors related to safe motorcycle driving behaviors among vocational certificate students include: 1) personal factors, which are

gender, age, financial status, experience in motorcycle driving, accurate knowledge and understanding of motorcycle driving, and attitudes supporting safety motorcycle driving behavior, and the factors influenced by the surrounding environment, including media influence, influence from peers, school regulations, and family status. The data analysis revealed that the sample group comprised nearly equal proportions of males and females, with males at 49.75% and females at 47.50%, overall, the knowledge and understanding of proper motorcycle driving ($\bar{X} = 13.75$, S.D. = 1.253), and there were attitudes supporting safety motorcycle driving behaviours in terms of wearing helmets, the average was at the highest level ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = .742) influence media regarding the belief that it could provide knowledge, understanding, and skills related to motorcycle riding had an average at the highest level ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = .837). School regulations regarding self-compliance with the rules, as it is something that should be done, have an average at a high level ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = .978). The overall level of safety motorcycle driving behaviour the sample is high ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = .936). Considering each item, it was found that all items demonstrated high levels of safety motorcycle driving behaviour. According to objective 2, the factors affecting safety motorcycle driving behaviour included three factors which are media influence factor (p-value = .000), school regulations factor (p-value = .010), and family status factor (p-values = .029). These factors could jointly predict the safety motorcycle driving behaviour of the sample 30 - 70% (R Square = .307)

Keywords: Safety motorcycle driving behaviors, Factors affecting safety motorcycle driving behaviors

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เป็นเวลากว่ารอบทศวรรษที่คนไทยต้องเผชิญกับความสูญเสียจากอุบัติเหตุทางถนน ซึ่งพบแนวโน้มตัวเลขผู้เสียชีวิตกว่า 206,826 ราย (มูลนิธิไทยโรดส์ และศูนย์วิจัยอุบัติเหตุแห่งประเทศไทย, 2565) คิดเป็นมูลค่าความเสียหายทางเศรษฐกิจกว่า 94,781 ล้านบาท (สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, 2564) โดยข้อมูลอัตราการเสียชีวิตของคนไทยจากอุบัติเหตุทางถนน (แผนงานสนับสนุนการป้องกันอุบัติเหตุจราจรระดับจังหวัด [สอจร], 2565) พบว่า เด็กและเยาวชนช่วงระหว่างอายุ 15 ถึง 19 ปี คือ กลุ่มผู้เสียชีวิตอันดับ 1 โดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชนที่กำลังศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ เนื่องจากมีสัดส่วนการใช้รถจักรยานยนต์เป็นพาหนะในการเดินทางอยู่มาก ซึ่งสาเหตุของการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนส่วนใหญ่เกิดจากพฤติกรรมการขับขี่รถจักรยานยนต์ เช่น การไม่สวมหมวกนิรภัยขณะขับขี่ การขับเร็วเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด ทั้งนี้กลุ่มช่วงอายุดังกล่าวถือเป็นกำลังสำคัญต่อการพัฒนาประเทศอย่างมาก ดังนั้นปัญหาอุบัติเหตุทางถนนจึงนับเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบและสร้างความสูญเสียมีมิติต่าง ๆ ให้กับประเทศมหาศาล ช่วงหลายปีที่ผ่านมาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เข้าร่วมแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยกลยุทธ์วิธีการต่าง ๆ เช่น สถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย (ยท.) ที่ร่วมกับสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดระยองขับเคลื่อนโครงการด้านความปลอดภัยทางถนนกับกลุ่มนักเรียน นักศึกษาอาชีวศึกษา (สำนักข่าวสร้างสุข, 2564) มูลนิธิรณรงค์หยุดพนัน (มรพ.) ที่ดำเนินโครงการพัฒนาเครือข่ายและหนุนเสริมศักยภาพครูและแกนนำนักศึกษาอาชีวศึกษาป้องกันปัจจัยเสี่ยง (สำนักข่าว TODAY Writer, 2566) ส่งผลให้ในปีพุทธศักราช 2565 ภาพรวมอัตราเสียชีวิตของคนไทยจากอุบัติเหตุทางถนนมีแนวโน้มดีขึ้นที่ประมาณ 17,379 รายต่อปี อย่างไรก็ตามผลลัพธ์ที่ได้ยังคงห่างจากเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนที่กำหนดไว้ว่าภายในปีพุทธศักราช 2570 ทุกประเทศสมาชิกต้องลดสัดส่วนผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนให้เหลือจำนวนเพียง 8,474 รายต่อปี คิดเป็นอัตรา 12 คนต่อแสนประชากร จากค่าเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน SDGS ที่ถูกวางไว้

สะท้อนให้เห็นว่าสถานการณ์ปัญหาอุบัติเหตุทางถนนยังคงเป็นปัญหาที่ทุกหน่วยงานควรต้องให้ความสำคัญ

ด้วยเป้าหมายการขับเคลื่อนงานความปลอดภัยทางถนนที่หน่วยงานทุกภาคส่วนให้ความสำคัญมากเป็นอะไรไปไม่ได้ นอกจากมุ่งหวังให้อัตราการบาดเจ็บและเสียชีวิตของเด็กและเยาวชนจากอุบัติเหตุทางถนนมีจำนวนลดลงหรือไม่มีเลยยิ่งดี รวมถึงการเสริมสร้างให้เด็กและเยาวชนสามารถป้องกันตนเองหรือเอาตัวรอดจากอุบัติเหตุทางถนนได้ด้วยการมีเจตคติและพฤติกรรมที่เหมาะสม แต่สถานการณ์ในปัจจุบันกลับพบว่า เด็กและเยาวชนยังคงเป็นกลุ่มเสี่ยงที่ต้องเผชิญปัญหาและผลกระทบทั้งในระยะสั้นและระยะยาว เพราะถึงแม้ว่าปัจจุบันจะมีหลายหน่วยงานเข้ามาร่วมแก้ไขปัญหาลแล้ว แต่สถานการณ์ที่เกิดขึ้นก็ยังไม่อาจนิ่งนอนใจได้ เนื่องด้วยจากการวิเคราะห์เชิงลึก พบว่าปัจจัยที่ส่งผลให้เด็กและเยาวชนเสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนไม่ได้เกิดจากเพียงพฤติกรรม การขับขี่ที่แท้จริงเกิดจากปัจจัยด้านอื่นด้วย ไม่ว่าจะเป็นความตระหนักรู้ประสบการณ์ขับขี่ ความพร้อมของร่างกายขณะใช้รถ สภาพแวดล้อมรอบข้าง (งานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, 2556) รวมไปถึงโครงการหรือกิจกรรมการเรียนรู้ที่หน่วยงานส่วนใหญ่ใช้แก้ไขปัญหายังไม่สอดคล้องหรือครอบคลุมปัญหาที่แท้จริงของเด็กและเยาวชน จากที่ได้วิเคราะห์พบว่าโครงการหรือกิจกรรมการเรียนรู้ที่นำมาใช้ช่วงเริ่มแรกของการพัฒนาไม่ได้มีการศึกษาหาว่าปัจจัยใดที่ทำให้เด็กและเยาวชนกลุ่มดังกล่าวมีลักษณะการขับขี่รถจักรยานยนต์รูปแบบนั้น (ศูนย์วิชาการเพื่อความปลอดภัยทางถนน [ศวปถ], 2562) ดังนั้นโครงการหรือกิจกรรมการเรียนรู้ที่พบเห็นในปัจจุบันจึงอาจยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้หรือต่อให้แก้ได้ก็ไม่ยั่งยืนมากพอ ตลอดจนหากปัญหาที่กล่าวมาไม่ได้รับการแก้ไขวิกฤตครั้งนี้จะทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้น โดยเห็นได้จากประมาณการแนวโน้มผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนด้วยวิธีการวิเคราะห์อนุกรมเวลาพบว่าจะมีเด็กและเยาวชนกว่า 23,079 รายเผชิญกับความสูญเสียต่อไป (กองป้องกันการบาดเจ็บ, 2564) ปัญหาและความสำคัญดังกล่าวนำมาสู่การศึกษาวิจัยในหัวข้อ ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรม การขับขี่รถจักรยานยนต์ปลอดภัยของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษา

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการขับขี่รถจักรยานยนต์ปลอดภัยของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ และ 2) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการขับขี่รถจักรยานยนต์ปลอดภัยของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ทั้งนี้ข้อมูลหรือสารสนเทศที่นำเสนอจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่มีส่วนกับการขับเคลื่อนงานความปลอดภัยทางถนน สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย (ยท.) ศูนย์วิชาการเพื่อความปลอดภัยทางถนน (ศวปถ) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) สามารถนำข้อมูลหรือสารสนเทศไปใช้ประกอบการกำหนดยุทธศาสตร์ นโยบาย แนวทางขับเคลื่อนงานของหน่วยงานหรือนำไปใช้วางแผนพัฒนาโครงการ กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมการขับขี่รถจักรยานยนต์ปลอดภัยให้กลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการขับขี่รถจักรยานยนต์ปลอดภัยของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการขับขี่รถจักรยานยนต์ปลอดภัยของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ

ขอบเขตการวิจัย

มีด้วยกัน 2 ด้าน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ขอบเขตด้านตัวแปร

1.1 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการขับขี่รถจักรยานยนต์ปลอดภัย แบ่งออกเป็น

1.1.1 ปัจจัยด้านส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานะทางการเงิน ประสบการณ์ขับขี่รถจักรยานยนต์ ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการขับขี่รถจักรยานยนต์ เจตคติสนับสนุนพฤติกรรมการขับขี่รถจักรยานยนต์

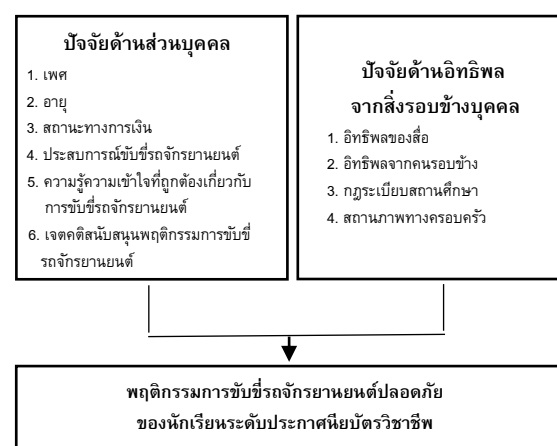
1.1.2 ปัจจัยด้านอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อม ได้แก่ อิทธิพลของสื่อ อิทธิพลจากครอบครัว กฎระเบียบสถานศึกษา สถานภาพทางครอบครัว

1.2 พฤติกรรมการขับขี่รถจักรยานยนต์ปลอดภัย ได้แก่ 1) การสวมหมวกนิรภัยขณะขับขี่

2) การใช้ความเร็วขณะขับขี่ตามที่กฎหมายกำหนด 3) การไม่เล่นโทรศัพท์มือถือขณะขับขี่ 4) การไม่ขับขี่หลังจากดื่มแอลกอฮอล์ 5) การไม่ฝ่าฝืนสัญญาณไฟจราจร 6) การไม่เปลี่ยนช่องทางจราจรระยะกระชั้นชิด

2. ขอบเขตด้านประชากร คือ นักเรียนที่ได้ศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ปีการศึกษา 2566 และกำลังศึกษาในปีการศึกษา 2567 จำนวนทั้งสิ้น 617,720 คน (ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและกำลังคนอาชีวศึกษา, 2567)

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงพรรณนาแบบตัดขวาง (Cross-sectional descriptive study research) จัดเก็บรวบรวมและนำเสนอข้อมูล ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นักเรียนที่กำลังศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ช่วงปีการศึกษา 2566-2567 จำนวนทั้งสิ้น 617,720 คน (ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและกำลังคนอาชีวศึกษา, 2567) โดยเลือกเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้รถจักรยานยนต์เป็นพาหนะในการเดินทาง ขนาดกลุ่มตัวอย่างได้มาด้วยการใช้สูตรคำนวณของ Krejcie & Morgan (1970) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% พร้อมปรับจำนวนที่เหมาะสม 400 คน วิธีการได้มาของกลุ่ม

ตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage sampling) โดยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 แบ่งประชากรเป็นกลุ่ม (Cluster sampling) เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างที่ได้กระจายครอบคลุมทั่วพื้นที่ประเทศไทย ซึ่งแบ่งเป็น 6 ภูมิภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ตะวันออกเฉียงเหนือ กลาง ตะวันออก ตะวันตก และภาคใต้ ขั้นที่ 2 หลังจากแบ่งประชากรออกเป็นภูมิภาค ทำการจับสลากสุ่ม 3-5 จังหวัดในแต่ละภูมิภาค เพื่อให้ได้ซึ่งรายชื่อจังหวัด และขั้นที่ 3 กำหนดรายชื่อสถานศึกษาที่อยู่ในพื้นที่ทุกจังหวัดที่สุ่มเลือกได้ สุดท้ายนำมาจับสลากสุ่มเลือกสถานศึกษาในทุกจังหวัดที่กำหนดแต่ละภูมิภาค จากนั้นทำการเฉลี่ยและกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องสุ่มแต่ละภูมิภาคโดยพิจารณาเปรียบเทียบอัตราส่วนปริมาณจำนวนนักเรียนที่ศึกษาในสถานศึกษาแต่ละจังหวัดในแต่ละภูมิภาค สรุปได้ว่าจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องเก็บข้อมูลในแต่ละภูมิภาค ประกอบด้วย ภาคเหนือ 40 คน ตะวันออกเฉียงเหนือ 110 คน กลาง 90 คน ตะวันออก 60 คน ตะวันตก 30 คน และภาคใต้ 70 คน รวมทั้งสิ้น 400 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ได้แก่ 1. แบบสอบถามที่พัฒนาจากการทบทวนวรรณกรรม ประกอบด้วย 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล มีลักษณะข้อคำถามเป็นแบบเลือกตอบและระบุคำตอบ ตอนที่ 2 ข้อคำถามตามตัวแปรที่เกี่ยวข้อง มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่าของลิเคิร์ต (Likert scale) 5 ระดับ มี 5 ประเด็น จำนวนทั้งสิ้น 23 ข้อ ได้แก่ เจตคติสนับสนุนพฤติกรรม การขับขี่รถจักรยานยนต์ (6 ข้อ) อิทธิพลของสื่อ (4 ข้อ) อิทธิพลจากคนรอบข้าง (4 ข้อ) กฎระเบียบสถานศึกษา (3 ข้อ) และตอนที่ 3 พฤติกรรมการขับขี่รถจักรยานยนต์ (6 ข้อ) มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่าของลิเคิร์ต (Likert scale) 5 ระดับ เพื่อวัดระดับพฤติกรรม การขับขี่รถจักรยานยนต์ และ 2. แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการขับขี่รถจักรยานยนต์ มีข้อคำถาม 20 ข้อ เพื่อวัดระดับความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการขับขี่รถจักรยานยนต์ของกลุ่มตัวอย่าง ตัวเลือกเป็นแบบปรนัยเลือกตอบ 4 ตัวเลือก กำหนดค่า 1 ข้อ 1 คะแนน

การตรวจสอบเครื่องมือ

1. ความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity)

ทำการตรวจสอบโดยให้ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ

จำนวน 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และความเหมาะสมของภาษา แล้วนำมาคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของเนื้อหา (Index of item-objective congruence: IOC) กำหนดให้ยอมรับค่า IOC โดยแต่ละข้อต้องมีค่าเฉลี่ยมากกว่า 0.60 คะแนนขึ้นไป ทั้งนี้ผลการคำนวณค่า IOC ของแบบสอบถามและแบบทดสอบปรากฏว่าแต่ละข้อมีค่าเฉลี่ยมากกว่า 0.60 คะแนนขึ้นไป โดยก่อนนำไปทดลองใช้ได้มีการปรับความเหมาะสมของภาษาตามข้อเสนอของผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

2. ความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability)

ของแบบสอบถามและแบบทดสอบที่สร้างขึ้น โดยการนำไปทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างวิจัย (try-out) จำนวน 30 ชุด ทดสอบ ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค และใช้การหาค่าคูเดอร์-ริชาร์ดสัน 20 สำหรับแบบทดสอบ โดยกำหนดให้ยอมรับค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือที่ .70 ขึ้นไป ทั้งนี้ผลการคำนวณค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามและแบบทดสอบ มีค่าเท่ากับ .856 และ .818 ตามลำดับ ตลอดจนในส่วนของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย หลักการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ รวมถึงโครงสร้างเนื้อหาและความเหมาะสมเครื่องมือ ได้มีการพิจารณาตรวจสอบเพิ่มเติม โดยผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านวิจัยและประเมินทางการศึกษา อีกจำนวน 1 ท่าน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ประสานงานกับมหาวิทยาลัยออกหนังสือราชการ ขออนุญาตต้นสังกัดกลุ่มตัวอย่างเพื่อเข้าเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามและแบบทดสอบทั้งรูปแบบที่เป็นเอกสารและออนไลน์ผสมผสานกันเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีบริบทต่างกัน โดยผู้วิจัยเป็นผู้เก็บข้อมูลด้วยตนเองตลอดการศึกษาแต่ข้อมูลในบางพื้นที่ได้ประสานขอความร่วมมือผู้บริหารและคณะครูช่วยเก็บข้อมูล ซึ่งหลังจากที่ได้รับข้อมูลครบถ้วนแล้วจึงนำมาตรวจสอบความถูกต้องและนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และสรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

1. วิเคราะห์ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง โดยบรรยายข้อมูลพื้นฐานด้วยสถิติพรรณนา ประกอบด้วย ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) มี 5 ตัวแปร ได้แก่

เพศ อายุ สถานะทางการเงิน สถานภาพทางครอบครัว และประสบการณ์ขับขีรถจักรยานยนต์

2. วิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องรวบรวมจากกลุ่มตัวอย่าง ทั้งภาพรวมและรายด้านด้วยสถิติพรรณนา ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุด มี 6 ตัวแปร ได้แก่ เจตคติสนับสนุนพฤติกรรม การขับขีรถจักรยานยนต์ อิทธิพลของสื่อ อิทธิพลจากคนรอบข้าง กฎระเบียบ สถานศึกษา และความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการขับขีรถจักรยานยนต์ รวมไปถึงพฤติกรรม การขับขีรถจักรยานยนต์ปลอดภัย แปลความหมายโดยพิจารณา ค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ (กัลยา วาณิชยปัญญา, 2559) ดังนี้ น้อยที่สุด (1.00-1.80) น้อย (1.81-2.60) ปานกลาง (2.61-3.40) มาก (3.41-4.20) และมากที่สุด (4.21-5.00) ทั้งนี้ในส่วนระดับพฤติกรรม การขับขีรถจักรยานยนต์ แปลความหมายโดยพิจารณาค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ของ ชจี ดวงจักร ณ อรุณยา และรัชยา ภักดีจิตต์ (2562) ดังนี้ พฤติกรรมอยู่ในระดับน้อยที่สุด (1.00-1.80) พฤติกรรม อยู่ในระดับน้อย (1.81-2.60) พฤติกรรมอยู่ในระดับปาน กลาง (2.61-3.40) พฤติกรรมอยู่ในระดับมาก (3.41- 4.20) และพฤติกรรมอยู่ในระดับมากที่สุด (4.21-5.00)

3. ปัจจัยที่ศึกษา พบว่า เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม การขับขีรถจักรยานยนต์ปลอดภัยของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย 1) ปัจจัยด้านส่วนบุคคล 6 ปัจจัย ได้แก่ เพศ อายุ สถานะทางการเงิน ประสบการณ์ขับขีรถจักรยานยนต์ ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการขับขีรถจักรยานยนต์ เจตคติสนับสนุนพฤติกรรม การขับขีรถจักรยานยนต์ และ 2) ปัจจัยด้านอิทธิพลจาก สิ่งรอบข้างบุคคล 4 ปัจจัย ได้แก่ อิทธิพลของสื่อ อิทธิพลจากคนรอบข้าง กฎระเบียบสถานศึกษา สถานภาพทางครอบครัว โดยก่อนนำปัจจัยที่ศึกษามา วิเคราะห์ค่าทางสถิติ ได้มีการแปลงข้อมูลจากระดับนาม บัญญัติ 3 ตัวแปร ได้แก่ เพศ สถานะทางการเงิน และ สถานภาพทางครอบครัว แปลงเป็นตัวแปรหุ่น (Dummy variable) หลังจากนั้นจึงวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ กันเองระหว่างปัจจัยที่เป็นตัวแปรอิสระกับพฤติกรรม การขับขีรถจักรยานยนต์ โดยใช้สถิติหาค่า Collinearity statistics กำหนดยอมรับค่าความผิดพลาด Tolerance ที่ ระหว่าง 0.10-1.00 และยอมรับค่าสะท้อนอิทธิพลร่วม ของตัวแปรทำนายตัวแบบเส้นตรง VIF (Variance

inflation factor) ที่ไม่เกิน 10 จากนั้นนำตัวแปรปัจจัยที่ ผ่านการทดสอบความสัมพันธ์มาวิเคราะห์ด้วยสถิติ อนุมานเพื่อวิเคราะห์หาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรม การขับขีรถจักรยานยนต์ปลอดภัยของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple regression analysis) ด้วยวิธี Enter regression โดยนำเสนอค่า R, R Square ค่า p-value กำหนดระดับนัยสำคัญทาง สถิติ

ผลการวิจัย

นำเสนอผลการศึกษา โดยแบ่งเป็น 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนที่ 2 บริบทกลุ่มตัวอย่างปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม การขับขีรถจักรยานยนต์ปลอดภัย ส่วนที่ 3 บริบทกลุ่ม ตัวอย่างเกี่ยวกับพฤติกรรม การขับขีรถจักรยานยนต์ ปลอดภัย และส่วนที่ 4 ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรม การขับขีรถจักรยานยนต์ปลอดภัยของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลส่วนบุคคล 400 คน จำแนกตามเพศ อายุ สถานะทางการเงิน สถานภาพทางครอบครัว ประสบการณ์ขับขีรถจักรยานยนต์ มีรายละเอียด ดังตาราง 1 ต่อไปนี้

ตาราง 1 แสดงความถี่ ร้อยละ ข้อมูลส่วนบุคคลของ กลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ อายุ สถานะทาง การเงิน สถานภาพทางครอบครัว ประสบการณ์ขับ ขีรถจักรยานยนต์

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ	(n=400)	
ชาย	199	49.75
หญิง	190	47.50
ไม่ประสงค์ระบุ/LGBTQ+	11	2.75
รวม	400	100.00
2. อายุ	(n=400)	
15 ปี	78	19.50
16 ปี	135	33.75
17 ปี	107	26.75
18 ปี	66	16.50
19 ปี	14	3.50
รวม	400	100.00
3. สถานะทางการเงิน (รายได้)	(n=400)	
ไม่เกิน 5,000 บาทต่อเดือน	183	45.75
5,001-10,000 บาทต่อเดือน	160	40.00

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
10,000 บาทต่อเดือน ขึ้นไป	57	14.25
รวม	400	100.00
4. สถานภาพทางครอบครัว	(n=400)	
อาศัยอยู่กับบิดาและมารดา	216	54.00
อาศัยอยู่กับบิดาหรือมารดา	91	22.75
อาศัยอยู่กับญาติ เช่น ปู่ ย่า	72	18.00
อาศัยอยู่กับเพื่อนหรือแฟน	10	2.50
อาศัยอยู่คนเดียว	11	2.75
รวม	400	100.00
5. ประสบการณ์การขับขี่	(n=400)	
รถจักรยานยนต์		
ต่ำกว่า 1 ปี	148	37.00
1 ปี	39	9.75
2 ปี	40	10.00
3 ปี	53	13.25
4 ปี	32	8.00
5 ปี	38	9.50
6 ปี	28	7.00
7 ปี	11	2.75
8 ปี	9	2.25
9 ปี	2	0.50
รวม	400	100.00

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 1 นำเสนอ โดยแจกแจงความถี่ ร้อยละ มีรายละเอียด ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างมีสัดส่วนเป็นชายและหญิง ใกล้เคียงกัน โดยเป็นเพศชาย 199 คน คิดเป็นร้อยละ 49.75 เป็นเพศหญิง 190 คน คิดเป็นร้อยละ 47.50 และไม่ประสงค์ระบุ/LGBTQ+ 11 คน คิดเป็นร้อยละ 2.75

2. กลุ่มตัวอย่างมีอายุที่ 16 ปี มากที่สุด 135 คน คิดเป็นร้อยละ 33.75 รองลงมา อายุ 17 ปี 107 คน คิดเป็นร้อยละ 26.75 อายุ 15 ปี 78 คน คิดเป็นร้อยละ 19.50 อายุ 18 ปี 66 คน คิดเป็นร้อยละ 16.50 และน้อยที่สุด อายุ 19 ปี 14 คน คิดเป็นร้อยละ 3.50

3. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้ไม่เกิน 5,000 บาทต่อเดือน สัดส่วนมากที่สุด 183 คน คิดเป็นร้อยละ 45.75 รองลงมา มีรายได้ 5,001–10,000 บาทต่อเดือน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 40 และน้อยสุด มีรายได้ เกิน 10,000 ต่อเดือนขึ้นไป 57 คน คิดเป็นร้อยละ 14.25

4. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับบิดา และมารดา มากที่สุด 216 คน คิดเป็นร้อยละ 54 รองลงมา อาศัยอยู่กับบิดาหรือมารดา 91 คน คิดเป็น

ร้อยละ 22.75 อาศัยอยู่กับญาติ เช่น ปู่ ย่า 72 คน คิดเป็นร้อยละ 18 อาศัยอยู่คนเดียว 11 คน คิดเป็น ร้อยละ 2.75 และน้อยที่สุด อาศัยอยู่กับเพื่อนหรือแฟน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 2.50

5. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีประสบการณ์ขับขี่ รถจักรยานยนต์ ต่ำกว่า 1 ปี สัดส่วนมากที่สุด 148 คน คิดเป็นร้อยละ 37 รองลงมา ที่จำนวน 3 ปี 53 คน คิดเป็นร้อยละ 13.25 ที่จำนวน 2 ปี 40 คน คิดเป็น ร้อยละ 10 ที่จำนวน 1 ปี 39 คน คิดเป็นร้อยละ 9.75 ที่จำนวน 5 ปี 38 คน คิดเป็นร้อยละ 9.50 ที่จำนวน 4 ปี 32 คน คิดเป็นร้อยละ 8 ที่จำนวน 6 ปี 28 คน คิดเป็นร้อยละ 7 ที่จำนวน 7 ปี 11 คน คิดเป็นร้อยละ 2.75 ที่จำนวน 8 ปี 9 คน คิดเป็นร้อยละ 2.25 และน้อยที่สุด ที่จำนวน 9 ปี 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.50

ส่วนที่ 2 บริบทกลุ่มตัวอย่างปัจจัยที่เกี่ยวข้อง กับพฤติกรรม การขับขี่รถจักรยานยนต์ปลอดภัย

การวิเคราะห์บริบทกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับปัจจัย ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม การขับขี่รถจักรยานยนต์ ปลอดภัย นำเสนอค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลผลข้อมูลจำแนกตามตัวแปร 5 ด้าน ได้แก่ เจตคติสนับสนุนพฤติกรรม การขับขี่รถจักรยานยนต์ อิทธิพลของสื่อ อิทธิพลจากคนรอบข้าง กฎระเบียบ สถานศึกษา และความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการ ขับขี่รถจักรยานยนต์ ดังตาราง 2-6

ตาราง 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผล ปัจจัยเจตคติสนับสนุนพฤติกรรม การขับขี่รถจักรยานยนต์

(n=400)			
เจตคติสนับสนุนพฤติกรรม การขับขี่รถจักรยานยนต์	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ฉันคิดว่าการสวมหมวกนิรภัยขณะ ขับขี่ช่วยลดโอกาสการเสียชีวิตเมื่อเกิดอุบัติเหตุ	4.52	.782	มากที่สุด
2. ฉันคิดว่าการขับขี่รถจักรยานยนต์ด้วยความเร็วระดับไม่เกินที่ กฎหมายกำหนดช่วยลดโอกาสใน การเกิดอุบัติเหตุได้	4.33	.896	มากที่สุด
3. ฉันคิดว่าการใช้โทรศัพท์มือถือ ขณะขับขี่ที่รถติดไฟแดงปลอดภัย มากกว่าขณะรถกำลังวิ่งอยู่	3.03	.899	ปานกลาง
4. ฉันคิดว่าหากดื่มแอลกอฮอล์แล้วแต่ ยังมีสติอยู่ก็ สามารถขับขี่	2.23	.860	น้อย

เจตคติสนับสนุนพฤติกรรม การขับขี่รถจักรยานยนต์	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
รถจักรยานยนต์ต่อไปได้			
5. ฉันคิดว่าหากพบสัญญาณไฟเหลือง ควรเร่งความเร็วการขับขี่เพิ่มเพื่อจะ ได้ไม่ต้องติดไฟแดง	2.32	.853	น้อย
6. ฉันคิดว่าหากต้องการเปลี่ยน ช่องทางจราจรการให้สัญญาณไฟ หรือสัญญาณแตรเพื่อเตือนรถคัน หลังที่ตามมาให้ระวังเป็นสิ่งที่ดีควรทำ	4.09	.987	มาก
ภาพรวม	3.42	.902	มาก

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลตาราง 2 เจตคติสนับสนุนพฤติกรรมการขับขี่รถจักรยานยนต์ของกลุ่มตัวอย่าง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.42 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ .902 พิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด มี 2 ข้อ คือ ข้อที่ 1 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.52 และข้อที่ 2 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 รองลงมา คือ ข้อที่ 6 เป็นข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับน้อย มี 2 ข้อ คือ ข้อที่ 5 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.32 และข้อที่ 4 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.23 ตามลำดับ

ตาราง 3 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผล ปัจจัยอิทธิพลของสื่อ

(n=400)			
อิทธิพลของสื่อ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ฉันคิดว่าสื่อสามารถให้ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะเกี่ยวกับการขับขี่รถจักรยานยนต์ได้	4.23	.837	มากที่สุด
2. ระหว่างเล่นโทรศัพท์มือถือหากฉันเลื่อนจอเลื่อนเรื่องทักษะการขับขี่รถจักรยานยนต์ปลอดภัย ฉันจะหยุดดู	3.81	.956	มาก
3. ฉันมักชอบพูดคุยกับคนรอบข้างในเรื่องสื่อที่สอนเกี่ยวกับการขับขี่รถ จักร ยาน ย น ต์ ป ล อ ด - ภัยที่ได้ดูมา เช่น ทักษะเลี้ยวรถ	3.65	.975	มาก
4. ฉันเลือกปฏิบัติ/เลียนแบบสื่อเฉพาะเนื้อหาที่มีประโยชน์ เช่น การสวมหมวกนิรภัยขณะขับขี่เพื่อชีวิตและคนที่ฉันรัก	4.09	.893	มาก
ภาพรวม	3.94	.826	มาก

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลตาราง 3 อิทธิพลของสื่อเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการขับขี่ ฯ ของกลุ่มตัวอย่าง

โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.94 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ .826 พิจารณารายข้อ พบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ถึง มากที่สุด ข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด คือ ข้อที่ 1 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 รองลงมา คือ ข้อที่ 4 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09 ข้อที่ 2 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.81 และข้อที่ 3 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.65 ตามลำดับ

ตาราง 4 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผล ปัจจัยอิทธิพลจากคนรอบข้าง

(n=400)			
อิทธิพลจากคนรอบข้าง	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ถ้าคนในครอบครัวขอให้ฉันสวมหมวกนิรภัยขณะขับขี่ฉันจะปฏิบัติตาม	4.27	.835	มากที่สุด
2. ฉันไม่สวมหมวกนิรภัย เพราะคนในครอบครัวฉันขับขี่รถจักร - ยานยนต์โดยไม่สวมหมวกนิรภัย	2.46	.911	น้อย
3. ฉันรู้สึกแปลกแยกจากเพื่อน ที่ต้องสวมหมวกนิรภัยขณะขับขี่เมื่อเพื่อนคนอื่นในกลุ่มไม่ได้สวมหมวกกัน	2.64	.984	ปานกลาง
4. เมื่อต้องเดินทางใกล้ ๆ ฉันมักไม่สวมหมวกนิรภัย เพราะไม่มีใครว่าอะไร	2.96	.902	ปานกลาง
ภาพรวม	3.08	.818	ปานกลาง

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลตาราง 4 อิทธิพลจากคนรอบข้างเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการขับขี่ ฯ ของกลุ่มตัวอย่าง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.08 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ .818 พิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุด คือ ข้อที่ 1 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.27 รองลงมา คือ ข้อที่ 4 และข้อที่ 3 มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางเหมือนกัน คือ 2.96 และ 2.64 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยในระดับน้อย คือ ข้อที่ 2 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.46 ตามลำดับ

ตาราง 5 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลงผล ปัจจัยกฎระเบียบสถานศึกษา

(n=400)			
กฎระเบียบสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ฉันจะปฏิบัติตามกฎระเบียบเกี่ยวกับการใช้รถจักรยานยนต์ตามที่สถานศึกษากำหนดต่อเมื่อมีคุณครูคอยตรวจตราหรือบังคับหรือถูกทำโทษ	4.03	.939	มาก
2. ฉันปฏิบัติตามกฎระเบียบเกี่ยวกับการใช้รถจักรยานยนต์ตามที่สถานศึกษากำหนดด้วยตนเอง เพราะคิดว่าเป็นสิ่งที่ควรทำ	4.15	.978	มาก
3. ฉันไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบเกี่ยวกับการใช้รถจักรยานยนต์ตามที่สถานศึกษากำหนดแม้ว่าจะมีคุณครูคอยตรวจตราหรือบังคับ หรือถูกทำโทษก็ตาม	2.46	.926	น้อย
ภาพรวม	3.55	.942	มาก

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลตาราง 5 กฎระเบียบสถานศึกษาเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการขับขี่ ๆ ของกลุ่มตัวอย่าง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.55 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ .942 พิจารณารายข้อ พบว่า มี 2 ข้อ มีค่าเฉลี่ยระดับมาก คือ ข้อที่ 2 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.15 รองลงมา คือ ข้อที่ 1 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.03 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับน้อย คือ ข้อที่ 3 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.46 ตามลำดับ

ตาราง 6 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ปัจจัยความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการขับขี่รถจักรยานยนต์

(n=400)				
ตัวแปร	$\bar{X}$	S.D.	Min	Max
ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการขับขี่รถจักรยานยนต์	13.75	1.253	10	20
รวม	13.75	1.253	10	20

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลตาราง 6 ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการขับขี่รถจักรยานยนต์พบว่า ภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการขับขี่รถจักรยานยนต์ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 13.75 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.253 ค่าต่ำสุด 10 คะแนน ค่าสูงสุด 20 คะแนน

ส่วนที่ 3 บริบทกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับพฤติกรรม การขับขี่รถจักรยานยนต์ปลอดภัย

การวิเคราะห์บริบทของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับพฤติกรรมการขับขี่รถจักรยานยนต์ปลอดภัย นำเสนอค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลงผลข้อมูล ทั้งภาพรวมและรายด้าน ตามข้อคำถามทั้งหมด 6 ด้าน ได้แก่ 1) การสวมหมวกนิรภัยขณะขับขี่ 2) การใช้ความเร็วขณะขับขี่ตามที่กฎหมายกำหนด 3) การไม่เล่นโทรศัพท์มือถือขณะขับขี่ 4) การไม่ขับขี่หลังจากดื่มแอลกอฮอล์ 5) การไม่ฝ่าฝืนสัญญาณไฟจราจร และ 6) การไม่เปลี่ยนช่องทางจราจรระยะกระชั้นชิด โดยมีรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 7 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลงผล ระดับพฤติกรรมการขับขี่รถจักรยานยนต์ปลอดภัย

(n=400)			
พฤติกรรมการขับขี่รถจักรยานยนต์ปลอดภัย	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ในหนึ่งเดือนที่ผ่านมาฉันสวมหมวกนิรภัยขณะขับขี่รถจักรยานยนต์	3.87	.945	มาก
2. ในหนึ่งเดือนที่ผ่านมาฉันใช้ความเร็วขณะขับขี่รถจักรยานยนต์ไม่เกินระดับที่กฎหมายกำหนด	3.87	.913	มาก
3. ในหนึ่งเดือนที่ผ่านมาฉันไม่ใช้โทรศัพท์มือถือขณะขับขี่รถจักรยานยนต์	3.82	.914	มาก
4. ในหนึ่งเดือนที่ผ่านมาฉันไม่ดื่มแอลกอฮอล์ขณะขับขี่รถจักรยานยนต์	4.04	.961	มาก
5. ในหนึ่งเดือนที่ผ่านมาฉันไม่ฝ่าฝืนสัญญาณไฟจราจรขณะขับขี่รถจักรยานยนต์	4.00	.918	มาก
6. ในหนึ่งเดือนที่ผ่านมาฉันขับขี่รถจักรยานยนต์โดยไม่เปลี่ยนช่องทางจราจรกระชั้นชิด	3.90	.974	มาก
ภาพรวม	3.92	.936	มาก

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลตาราง 7 พฤติกรรม การขับขี่รถจักรยานยนต์ปลอดภัยของกลุ่มตัวอย่าง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ .936 พิจารณารายข้อพบว่า ทุกข้อมีพฤติกรรมการขับขี่รถจักรยานยนต์

ปลอดภัยอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับ ดังนี้ ด้าน 4 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.04 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ .961 ด้าน 5 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ .918 ด้าน 6 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.90 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ .974 ด้าน 1 ด้าน 2 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.87 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ .945 และ .913 และด้าน 3 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.82 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ .914 ตามลำดับ

ส่วนที่ 4 ปัจจัยที่มีผลพฤติกรรม การขับขี่รถจักรยานยนต์ปลอดภัยของกลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรม การขับขี่รถจักรยานยนต์ของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้นำปัจจัยทั้งหมดที่ศึกษาพบว่าเกี่ยวข้องกับพฤติกรรม การขับขี่รถจักรยานยนต์ ปลอดภัย ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประกอบด้วย 1) ปัจจัยด้านส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานะทางการเงิน ประสบการณ์ขับขี่รถจักรยานยนต์ ความรู้ความเข้าใจ ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการขับขี่รถจักรยานยนต์ เจตคติสนับสนุนพฤติกรรม การขับขี่รถจักรยานยนต์ และ 2) ปัจจัยด้านอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมรอบข้างบุคคล ได้แก่ อิทธิพลของสื่อ อิทธิพลจากครอบครัว กฎระเบียบสถานศึกษา สถานภาพทางครอบครัว มาตรตรวจสอบ Multicollinearity หรือปัญหาการมีความสัมพันธ์กันเองระหว่างตัวแปรอิสระหลายตัวกับตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรม การขับขี่รถจักรยานยนต์ปลอดภัย ด้วยสถิติ Collinearity statistics ก่อนนำปัจจัยทั้งหมดวิเคราะห์ โดยใช้การถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple regression analysis) แบ่งการนำเสนอเป็น 2 ตอน ได้แก่ 1) ผลการตรวจสอบความสัมพันธ์กันเองระหว่างปัจจัยทั้งหมดกับพฤติกรรม การขับขี่รถจักรยานยนต์ ด้วยสถิติ Collinearity statistics และ 2) ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรม การขับขี่รถจักรยานยนต์ปลอดภัย ด้วยวิธีการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple regression analysis) ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการตรวจสอบความสัมพันธ์กันเองระหว่างปัจจัยทั้งหมดกับ พฤติกรรม การขับขี่รถจักรยานยนต์ ด้วยสถิติ Collinearity statistics ดังนี้ เพื่อตรวจสอบปัจจัยไม่ให้เกิดความสัมพันธ์กันเองระหว่างตัวแปร เนื่องจากหากมีความสัมพันธ์

กันเองระหว่างตัวแปรมากจะส่งผลให้ตัวแปรมีความหมายเหมือนกัน ดังนั้นจึงได้ทำการพิจารณา ค่า Tolerance กำหนดค่าระหว่าง 0.10 - 1.00 พิจารณาร่วมกับค่า VIF (Variance inflation factors) กำหนดค่าที่ไม่เกิน 10 ปัจจัยที่นำมาตรวจสอบประกอบด้วย 10 ปัจจัย ซึ่งเป็นตัวแปรอิสระ ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานะทางการเงิน ประสบการณ์ขับขี่รถจักรยานยนต์ ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการขับขี่รถจักรยานยนต์ เจตคติสนับสนุนพฤติกรรม การขับขี่รถจักรยานยนต์ 2) ปัจจัยด้านอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมรอบข้างบุคคล ได้แก่ อิทธิพลของสื่อ อิทธิพลจากครอบครัว กฎระเบียบสถานศึกษา สถานภาพทางครอบครัว ผลการวิเคราะห์มีดังนี้

ตาราง 8 แสดงค่า Tolerance และค่า VIF ของปัจจัยทั้งหมดที่เป็นตัวแปรอิสระ

(n=400)		
ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรม การขับขี่รถจักรยานยนต์ ปลอดภัย	Collinearity Statistics	
	Tolerance	VIF
ปัจจัยด้านส่วนบุคคล ประกอบด้วย 6 ปัจจัย		
1. เพศ (เมื่อใช้ ไม่ประสงค์ระบุเพศ/LGBTQ+เป็นฐาน)		
- ชาย (Dummy variable)	.119	8.391
- หญิง (Dummy variable)	.120	8.337
2. อายุ	.884	1.131
3. สถานะทางการเงิน (เมื่อใช้ กลุ่ม 10,000 บาท ๗ เป็นฐาน)		
ไม่เกิน 5,000 บาท/เดือน (Dummy variable)	.109	9.201
5,001-10,000 บาท/เดือน (Dummy variable)	.109	9.178
4. ประสบการณ์ขับขี่รถจักรยานยนต์	.928	1.077
5. ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการขับขี่รถจักรยานยนต์	.962	1.039
6. เจตคติสนับสนุนพฤติกรรม การขับขี่รถจักรยานยนต์	.822	1.217
ปัจจัยด้านอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมรอบข้างบุคคล ประกอบด้วย 4 ปัจจัย		
1. อิทธิพลของสื่อ	.881	1.135
2. อิทธิพลจากครอบครัว	.786	1.272
3. กฎระเบียบสถานศึกษา	.807	1.239
4. สถานภาพทางครอบครัว (เมื่อใช้ กลุ่มอาศัยอยู่กับญาติ เป็นฐาน)		
อาศัยอยู่กับบิดาและมารดา (Dummy variable)	.539	1.854
อาศัยอยู่กับบิดาหรือมารดา (Dummy variable)	.549	1.820
อาศัยอยู่กับเพื่อนหรือแฟน	.873	1.146

ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการขับขี่	Collinearity Statistics	
(Dummy variable)		
อาศัยอยู่ตัวคนเดียว	.862	1.160
(Dummy variable)		

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลตาราง 8 ตรวจสอบการมีความสัมพันธ์กันเองระหว่างตัวแปรอิสระผลที่ได้มี 2 ค่า โดยพบว่า ปัจจัยทั้ง 10 ตัวแปร มีค่า Tolerance อยู่ระหว่าง 0.109 – 0.962 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.10 และ ค่า VIF (Variance inflation factors) ที่สะท้อนอิทธิพลร่วมของตัวแปรทำนายในตัวแบบเส้นตรง อยู่ระหว่าง 1.039 – 9.201 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 10 จึงแสดงให้เห็นว่าปัจจัยที่นำมาวิเคราะห์มีความสัมพันธ์กันเองระดับต่ำหรือไม่เกิดความสัมพันธ์กันเองระหว่างตัวแปรอิสระสามารถใช้วิธีการวิเคราะห์ถดถอยแบบพหุคูณต่อไปได้

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการขับขี่รถจักรยานยนต์ปลดดัก ด้วยวิธีการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple regression analysis) ดังนี้

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการขับขี่รถจักรยานยนต์ปลดดัก ผู้วิจัยนำตัวแปรที่ศึกษาทั้ง 10 ปัจจัย ซึ่งเป็นตัวแปรอิสระ มาวิเคราะห์โดยใช้วิธีการถดถอยพหุคูณ (Multiple regression analysis) ด้วยวิธี Enter regression เพื่อวิเคราะห์หาว่าปัจจัยใดที่สามารถร่วมทำนายหรือพยากรณ์พฤติกรรมการขับขี่รถจักรยานยนต์ได้ ผลการวิเคราะห์ มีดังนี้

ตาราง 9 แสดงผลวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple Correlation : R) ของตัวแปรปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการขับขี่รถจักรยานยนต์ปลดดัก

Model Summary ^b				
Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of The Estimate
1	.395 ^a	.307	.223	.862
Durbin-Watson = 1.808				
Predictors: (Constant), X1, X2, X3, X4, X5, X6, X7, X8, X9, X10				
Dependent variable: พฤติกรรมการขับขี่รถจักรยานยนต์ปลดดัก				

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลตาราง 9 พบว่าปัจจัยทั้งหมดที่นำมาวิเคราะห์มีความสัมพันธ์

กับพฤติกรรมการขับขี่รถจักรยานยนต์ปลดดัก ($R = .395^a$) ระดับการมีอิทธิพลของกลุ่มตัวแปรที่นำมาวิเคราะห์พฤติกรรมการขับขี่รถจักรยานยนต์ปลดดักสามารถอธิบายการมีอิทธิพลได้ร้อยละ 30-70 ($R\text{ Square} = .307$) และจากการพิจารณาค่ามาตรฐาน Durbin-Watson พบมีค่าเท่ากับ 1.808 ซึ่งอยู่ระหว่าง 1.5 - 2.5 แปลได้ว่าตัวแปรอิสระที่นำมาใช้ทดสอบไม่มีความสัมพันธ์กันเอง

ตาราง 10 แสดงผลวิเคราะห์ค่าความแปรปรวน (Analysis of variance) ของตัวแปรปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการขับขี่รถจักรยานยนต์ปลดดัก

ANOVA ^a				
Model		Sum of Squares	df	Mean Square
1	Regression	60.938	15	4.063
	Residual	329.022	384	.857
	Total	389.960	399	
F = 4.741, p-Value = .000 ^b				

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลตาราง 10 พบว่าค่าความน่าจะเป็นหรือค่านัยสำคัญน้อยที่สุด มีค่าเท่ากับ .000^b ซึ่งน้อยกว่าค่าระดับนัยสำคัญที่กำหนดไว้คือ .05 แปลความได้ว่าตัวแปรปัจจัยทั้งหมดที่นำเอามาวิเคราะห์อย่างน้อย 1 ตัวแปร มีผลต่อพฤติกรรมการขับขี่รถจักรยานยนต์ปลดดัก

ตาราง 11 แสดงผลวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการขับขี่รถจักรยานยนต์ปลดดัก

Coefficients				
ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการขับขี่รถจักรยานยนต์ปลดดัก	พฤติกรรมการขับขี่รถจักรยานยนต์ปลดดัก			t
	B	SE	Beta	
ค่าคงที่ (a)	-.369	.920		-.401
p-Value = .689				
เพศชาย	.502	.268	.254	1.872
p-Value = .062				
เพศหญิง	.356	.268	.180	1.331
p-Value = .184				
อายุ	.071	.045	.078	1.566
p-Value = .118				
สถานะทางการเงินไม่เกิน 5,000 บาท	.046	.054	.135	.863
p-Value = .389				

	Coefficients			
สถานะทางการเงิน	-.032	.054	-.092	-.589
5,001-10,000 บาท				
p-Value = .556				
ประสบการณ์ขับขี่	-.031	.020	-.074	-1.521
รถจักรยานยนต์				
p-Value = .129				
ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการขับขี่รถจักรยานยนต์	.006	.021	-.013	-.270
p-Value = .787				
เจตคติสนับสนุนพฤติกรรม การขับขี่รถจักรยานยนต์	.157	.087	.094	1.810
p-Value = .071				
อิทธิพลของสื่อ	.385	.069	.277	5.551
p-Value = .000**				
อิทธิพลจากคนรอบข้าง	-.042	.062	-.035	-.671
p-Value = .503				
กฎระเบียบสถานศึกษา	.169	.066	.135	2.581
p-Value = .010**				
สถานภาพทางครอบครัว กลุ่มอาศัยอยู่กับพ่อแม่	.231	.126	.117	1.829
p-Value = .068				
สถานภาพทางครอบครัว กลุ่มอาศัยอยู่กับพ่อแม่หรือแม่	.120	.149	.051	.807
p-Value = .420				
สถานภาพทางครอบครัว กลุ่มอาศัยอยู่กับเพื่อนหรือแฟน	-.133	.317	-.021	-.420
p-Value = .675				
สถานภาพทางครอบครัว กลุ่มอาศัยอยู่คนเดียว	.667	.305	.110	2.188
p-Value = .029*				

หมายเหตุ *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และ **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลตาราง 12 พบว่า ปัจจัยทั้งหมดที่นำมาวิเคราะห์ มีอยู่ด้วยกัน 3 ด้าน คือ ปัจจัยด้านอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมบุคคล ได้แก่ 1) ด้านอิทธิพลของสื่อ มีผลต่อพฤติกรรมการขับขี่รถจักรยานยนต์ปลอดภัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 มีผลทางบวก 2) ด้านกฎระเบียบสถานศึกษา มีผลต่อพฤติกรรมการขับขี่รถจักรยานยนต์ปลอดภัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 มีผลทางบวก 3) สถานภาพทางครอบครัว เฉพาะกลุ่มอาศัยอยู่คนเดียว มีผลต่อพฤติกรรมการขับขี่รถจักรยานยนต์

ปลอดภัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 มีผลทางบวก ดังนั้นปัจจัยทั้ง 3 ด้าน สามารถทำนายพฤติกรรมการขับขี่รถจักรยานยนต์ปลอดภัยของกลุ่มตัวอย่างได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 สรุปผลได้ 3 ประเด็น ดังนี้ 1) นักเรียนที่เปิดรับสื่อให้ความสนใจสื่อ เลือกรับรู้และจดจำสื่อที่เกี่ยวกับการขับขี่รถจักรยานยนต์โดยเฉพาะสื่อปลอดภัยที่มากกว่า ย่อมจะมีพฤติกรรมการขับขี่รถจักรยานยนต์ปลอดภัย สูงกว่านักเรียนที่เปิดรับสื่อ ให้ความสนใจสื่อ เลือกรับรู้และจดจำสื่อน้อยหรือไม่มีเลย 2) สถานศึกษาที่มีการออกกฎระเบียบรวมถึงบังคับใช้เกี่ยวกับความปลอดภัยทางถนนหรือการขับขี่รถจักรยานยนต์หากเป็นกฎที่เปิดโอกาสหรือชี้ให้นักเรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญ และปฏิบัติตามด้วยตนเองหรืออาจมีการบังคับใช้ในทางเชิงบวกย่อมส่งผลให้นักเรียนมีพฤติกรรมการขับขี่รถจักรยานยนต์ปลอดภัยสูงกว่าการที่สถานศึกษาออกกฎระเบียบที่มุ่งเน้นเพียงให้เป็นไปตามนโยบาย ส่วนกลางหรือเฉพาะเมื่อเกิดเหตุการณ์สำคัญ ไม่มีการเปิดโอกาสหรือชี้ให้นักเรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญของการปฏิบัติตาม รวมถึงการบังคับที่เข้มงวดและเป็นไปในเชิงลบมากเกินไป และ 3) นักเรียนที่อาศัยอยู่คนเดียวเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับกลุ่มอื่น โดยมีกลุ่มที่อาศัยอยู่กับญาติเป็นฐาน พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมการขับขี่รถจักรยานยนต์ปลอดภัยสูง มากกว่านักเรียนกลุ่มอื่นทั้งหมด ขณะที่นักเรียนกลุ่มอื่นมีพฤติกรรมไม่แตกต่างจากผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการขับขี่รถจักรยานยนต์ปลอดภัยของกลุ่มตัวอย่าง ทำให้สรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการขับขี่รถจักรยานยนต์ปลอดภัยของกลุ่มตัวอย่างที่ได้ศึกษา มีด้วยกันเพียง 3 ปัจจัย ที่มีผลต่อพฤติกรรมการขับขี่รถจักรยานยนต์ปลอดภัย ได้แก่ ปัจจัยด้านอิทธิพลของสื่อ ปัจจัยด้านกฎระเบียบสถานศึกษา และปัจจัยด้านสถานภาพทางครอบครัว กลุ่มอาศัยอยู่คนเดียว

สรุปผลวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการขับขี่รถจักรยานยนต์ปลอดภัย

ตาราง 12 สรุปผลวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการขับขี่รถจักรยานยนต์ปลอดภัย

(n=400)

ปัจจัยที่มีผลต่อ	พฤติกรรม	
พฤติกรรมการขับขี่	การขับขี่รถ	ลำดับ
รถจักรยานยนต์	จักรยานยนต์	การมีผล
ปลอดภัย	ปลอดภัย	
ปัจจัยด้านอิทธิพลจากสิ่งรอบข้างบุคคล มี 3 ปัจจัย		
1. อิทธิพลของสื่อ	✓	ลำดับ 1
2. กฎระเบียบสถานศึกษา	✓	ลำดับ 2
3. สถานภาพทางครอบครัว	✓	ลำดับ 3

หมายเหตุ ✓ หมายถึง ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการขับขี่ ๕

จากข้อมูลตาราง 12 สามารถสรุปได้ว่าปัจจัยที่ผู้วิจัยทำการศึกษาทั้งหมด 10 ปัจจัย หลังวิเคราะห์โดยใช้สถิติถดถอยแบบพหุคูณ (multiple regression analysis) พบว่า มีเพียง 3 ปัจจัย ที่มีผลต่อพฤติกรรมการขับขี่รถจักรยานยนต์ปลอดภัยของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ เรียงลำดับดังนี้ ปัจจัยด้านอิทธิพลของสื่อ ปัจจัยกฎระเบียบสถานศึกษา และปัจจัยสถานภาพทางครอบครัว กลุ่มอาศัยอยู่คนเดียว

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการขับขี่รถจักรยานยนต์ปลอดภัยของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ มีอยู่ 2 ปัจจัย ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานะทางการเงิน ประสบการณ์ขับขี่รถจักรยานยนต์ ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการขับขี่รถจักรยานยนต์ เจตคติสนับสนุนพฤติกรรมการขับขี่รถจักรยานยนต์ และ 2) ปัจจัยด้านอิทธิพลจากสิ่งรอบข้างบุคคล ประกอบด้วย อิทธิพลของสื่อ อิทธิพลจากครอบครัว กฎระเบียบสถานศึกษา สถานภาพทางครอบครัว หลังจากทบทวนวิเคราะห์ตัวแปรทั้งหมด โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple regression analysis) ทำให้พบว่า ปัจจัยที่ซึ่งมีผลต่อพฤติกรรม

การขับขี่รถจักรยานยนต์ปลอดภัยของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ได้แก่ ปัจจัยด้านอิทธิพลจากสิ่งรอบข้างบุคคล ซึ่งมี 3 ด้าน เรียงลำดับดังนี้ 1) ปัจจัยอิทธิพลของสื่อ 2) ปัจจัยกฎระเบียบสถานศึกษา และ 3) ปัจจัยสถานภาพทางครอบครัว กลุ่มอาศัยคนเดียว โดยปัจจัยทั้ง 3 ด้านข้างต้นมีผลต่อพฤติกรรมการขับขี่รถจักรยานยนต์ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ อธิบายรายละเอียดได้ ดังนี้

1. ปัจจัยอิทธิพลของสื่อ พบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยระดับมาก ถึง มากที่สุด ข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุดคือ ข้อที่ 1 ฉันคิดว่าสื่อสามารถให้ความรู้ ความเข้าใจทักษะเกี่ยวกับการขับขี่รถจักรยานยนต์ได้ ทั้งนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่าสื่อได้เข้ามามีอิทธิพลกับเด็กและเยาวชนเพิ่มขึ้นจากอดีตอย่างมาก โดยเฉพาะปัจจุบันที่สื่อเข้าถึงได้ง่าย มีความหลากหลาย ส่งผลให้เด็กเยาวชนมีโอกาสเปิดรับสื่อ เลียนแบบการกระทำจากสื่อ ฯลฯ สอดคล้องกับที่ เอมอัสนา นามสาย (2562) ที่นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการเปิดรับสื่อบันเทิงและการเลียนแบบของเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานครไว้ว่า ส่วนใหญ่นิยมใช้สื่อสังคมออนไลน์และมีพฤติกรรมตั้งใจเลียนแบบสื่อที่ได้เรียนรู้หรือจดจำมาในระดับมาก ดังนั้นในการใช้สื่อเพื่อเสริมสร้างให้นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ มีพฤติกรรมการขับขี่รถจักรยานยนต์ปลอดภัยควรระวังและมีการตรวจสอบเนื้อหาสื่อที่นำมาใช้ หากสื่อที่นำมามีเนื้อหาเชิงลบจะส่งผลให้พฤติกรรมการขับขี่รถจักรยานยนต์เป็นไปในเชิงลบ ตลอดจนข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับข้ออื่น ได้แก่ ข้อที่ 3 ฉันมักชอบคุยกับคนรอบข้างเรื่องสื่อสอนเกี่ยวกับการขับขี่รถจักรยานยนต์ปลอดภัยที่ได้ดูมา ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การเสริมสร้างให้นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพมีพฤติกรรมการขับขี่ปลอดภัย ไม่เพียงแต่มุ่งเน้นนำเสนอมาปรับใช้ แต่ต้องเลือกสื่อหรือวิธีการที่กระตุ้นให้นักเรียนสนใจเลือกรับรู้และจดจำเพื่อนำมาปฏิบัติหรือถ่ายทอดให้มากขึ้น สอดคล้องกับที่ ทศนรินทร์ รัชตารณรัชต์ และณิรณัฐ วงศ์เจริญ (2564) ที่นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับอิทธิพลของสื่อที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความรุนแรงของเด็กเยาวชน ถึงแม้พฤติกรรมที่ศึกษามีความแตกต่างกับประเด็นของผู้วิจัยแต่ก็สะท้อนได้ว่าอิทธิพลของสื่อสามารถส่งผลต่อพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนได้

ในหลายมิติ ซึ่งพฤติกรรมการขับขี่ก็เป็นหนึ่งในมิติสำคัญ

2. ปัจจัยกฎระเบียบสถานศึกษา พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด คือ ข้อที่ 2 ฉันทปฏิบัติตามกฎระเบียบการใช้รถจักรยานยนต์ตามสถานศึกษากำหนดด้วยตนเองเพราะคิดว่าเป็นสิ่งที่ควรทำและข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับน้อยที่สุด คือ ข้อที่ 3 ฉันทไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบการใช้รถจักรยานยนต์ตามสถานศึกษากำหนดแม้จะมีคุณครูตรวจตราหรือบังคับหรือทำโทษก็ตาม จากข้อคำถามทั้งสองสะท้อนให้เห็นว่าประเด็นในเรื่องกฎระเบียบสถานศึกษา นักเรียนมีมุมมองเรื่องเดียวกัน คือ การบังคับใช้กฎระเบียบ หมายความว่า การส่งเสริมให้นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพมีพฤติกรรมการใช้รถจักรยานยนต์ปลอดภัย กฎระเบียบในมิติการบังคับใช้มีส่วนสำคัญต่อเจตคติของนักเรียนที่นำไปสู่พฤติกรรมการใช้รถจักรยานยนต์ที่เข้มงวดหรือหย่อนยานส่งผลให้นักเรียนมีพฤติกรรมแสดงออกแตกต่างกันเห็นได้จากที่ สอศ (2562) แม้จะมีนโยบายที่อนุญาตให้นักเรียนอาชีวศึกษาสามารถนำรถจักรยานยนต์มายังสถานศึกษาได้แต่วิธีการบังคับใช้ที่แตกต่างของแต่ละสถานศึกษา ส่งผลให้ปัจจุบันกลุ่มเด็กอาชีวศึกษามีสัดส่วนเสียชีวิตเป็นอันดับ 1 อยู่ดี ดังนั้นสถานศึกษาซึ่งเป็นหน่วยงานบังคับใช้กฎระเบียบและอยู่ใกล้ชิดกลุ่มเป้าหมายมากที่สุด จึงควรใช้ดุลยพินิจบังคับใช้กฎระเบียบที่ไม่เข้มงวดหรือหย่อนยานมากเกินไป ขณะเดียวกันก็จะต้องชี้ความสำคัญหรือเปิดพื้นที่ให้ผู้เรียนตระหนักและเห็นว่าการปฏิบัติตามกฎระเบียบเป็นสิ่งที่ดีและเป็นประโยชน์ต่อตนเอง

3. ปัจจัยสถานภาพครอบครัว พบว่า กลุ่มที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้รถจักรยานยนต์ปลอดภัยของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ คือ กลุ่มที่อาศัยอยู่คนเดียวขณะที่กลุ่มอื่นไม่สามารถทำนายพฤติกรรมการใช้รถจักรยานยนต์ได้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการที่นักเรียนกลุ่มที่อาศัยอยู่คนเดียวมีผลต่อพฤติกรรมขับขี่เป็นเพราะการไม่มีต้นแบบพฤติกรรมการใช้รถจักรยานยนต์ปลอดภัยเป็นตัวอย่าง การไม่คล้อยตามอิทธิพลจากกลุ่มอ้างอิง เช่น เพื่อนหรือแฟน ตลอดจนการที่นักเรียนกลุ่มอาศัยอยู่คนเดียวสามารถจะปฏิบัติตนในการขับขี่ได้ตามอย่างที่ตนรับรู้และต้องการปฏิบัติ เช่น นายเอคิดว่าการสวมหมวกนิรภัยเป็นเรื่องที่ควรปฏิบัติแต่เมื่อ

อาศัยอยู่กับเพื่อนหรือแฟน อิทธิพลจากกลุ่มส่งผลให้ความคิดนายเอเอียงเองตามความคิดควบคุมที่ว่าไม่สวมหมวกก็ไม่มีอะไร ไปไกล ๆ อุบัติเหตุไม่เกิดหรือหากแต่การปฏิบัติตามความคิดของกลุ่มอ้างอิงเพื่อให้ได้รับการยอมรับเป็นอีกปัจจัยที่ส่งผลให้บุคคลมีพฤติกรรมการใช้รถจักรยานยนต์ที่ไม่ปลอดภัยได้สอดคล้องกับที่ วิษญารัตน์ สิทธิเวชย์ (2556) นำเสนอมุมมองการใช้ชีวิตของผู้อาศัยอยู่คนเดียวในกรุงเทพฯ และปริณทลว่าคนกลุ่มดังกล่าวมีลักษณะชื่นชอบชีวิตอิสระ ใส่ใจสุขภาพ วางแผนชีวิตในอนาคต และยังให้ความสำคัญเรื่องความปลอดภัยในชีวิตด้วย ดังนั้นการเสริมสร้างนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพให้มีพฤติกรรมขับขี่ที่ปลอดภัย ควรต้องกระตุ้นให้นักเรียนกลุ่มอื่น ๆ ตระหนักเห็นความสำคัญประเด็นดังกล่าวมากขึ้น โดยอาจใช้การแลกเปลี่ยนความรู้หรือประสบการณ์ชีวิตจากนักเรียนกลุ่มอาศัยอยู่คนเดียวเป็นแบบอย่างในการพูดคุย เนื่องจากช่วงอายุและวัยที่ใกล้เคียงมีผลต่อการสื่อสารและรับฟังได้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ ผลจากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และ 2 สะท้อนให้เห็นว่า พฤติกรรมการใช้รถจักรยานยนต์ปลอดภัยของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพไม่ได้มีผลมาจากแค่ปัจจัยความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการใช้รถจักรยานยนต์หรือมีประสบการณ์การใช้รถจักรยานยนต์สูง เนื่องจากปัจจุบันปัจจัยดังกล่าวไม่ใช่ปัจจัยหลักที่ส่งผลให้นักเรียนมีพฤติกรรมการใช้รถจักรยานยนต์ปลอดภัยแต่พฤติกรรมการใช้รถจักรยานยนต์ปลอดภัยมีผลมาจากปัจจัยอิทธิพลจากสิ่งรอบข้างบุคคล ได้แก่ 1) อิทธิพลของสื่อ 2) กฎระเบียบสถานศึกษา และ 3) สถานภาพทางครอบครัวที่แตกต่างของแต่ละบุคคล เป็นปัจจัยส่งผลให้นักเรียนมีพฤติกรรมการใช้รถจักรยานยนต์ปลอดภัยลักษณะแตกต่างกัน ดังนั้นหน่วยงานที่มีส่วนขับเคลื่อนงานความปลอดภัยทางถนนทั้งระดับนโยบายและปฏิบัติ เช่น สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ สถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย ศูนย์วิชาการเพื่อความปลอดภัยทางถนน สถานศึกษาอาชีวศึกษาทั่วประเทศควรนำเอาสารสนเทศที่ได้ไปใช้ในการกำหนด

ยุทธศาสตร์ ทิศทาง นโยบาย แนวทาง แผนการขับเคลื่อนงานของหน่วยงานตลอดจนออกแบบและพัฒนาโครงการหรือกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับผลวิจัยเพื่อที่ผลลัพธ์ที่ผู้เรียนจะได้จากโครงการหรือกิจกรรมการเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรต้องมีการศึกษาแนวทางหรือรูปแบบการกำหนดยุทธศาสตร์ กิจกรรมการเรียนรู้ ฯลฯ เช่น ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2.2 ควรให้มีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการขับขีรถจักรยานยนต์ในเด็กและเยาวชนกลุ่มอื่น ๆ ด้วย เช่น นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง นักศึกษาระดับอุดมศึกษาหรือแม้กระทั่งเด็กและเยาวชนที่อยู่ในรูปแบบการศึกษานอกระบบ

เอกสารอ้างอิง

- กองป้องกันบาดเจ็บ กรมควบคุมโรค. (2564). *อัตราการบาดเจ็บที่ศีรษะของผู้ใช้รถจักรยานยนต์และอัตราการสวมหมวกนิรภัยทั้งผู้ขับขี่และผู้โดยสารจากระบบเฝ้าระวังการบาดเจ็บ*. <https://shorturl.asia/VKAX8>
- กัลยา วาณิชย์ปัญญา. (2559). *การวิเคราะห์สถิติ: สถิติสำหรับการบริหารและวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 16. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์.
- ขจี ดวงจักร ญ อยุธยา และรัชยา ภักดีจิตต์. (2562). พฤติกรรมการขับขีรถจักรยานยนต์ปลอดภัยตามกฎหมายของผู้ปกครองเด็กก่อนวัยเรียน โรงเรียนสังกัดเทศบาล ในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. *วารสารพยาบาลตำรวจ*, 11 (1), 163-171.
- งานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย. (2556). *เอกสารเผยแพร่ความรู้สาเหตุของอุบัติเหตุจราจรทางบกและหลักสำคัญ*. <https://shorturl.asia/tj8i>
- ทัศนมินทร์ รัชดาธนรัชต์ และณิรณช วงศ์เจริญ. (2564). อิทธิพลของสื่อที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความรุนแรงของเด็กและเยาวชน จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารวิชาการสาธารณสุข*, 30(2), 199-210.

แผนงานสนับสนุนการป้องกันอุบัติเหตุจราจรระดับจังหวัด [สจร]. (2565). *รายงานสถานการณ์ความปลอดภัยทางถนนประเทศไทยปี 2565 Thailand National Status Report on Road Safety 2022*. www.rswgsthai.com/viewActivity.php?h=446.

มูลนิธิไทยโรดส์ และ ศูนย์วิจัยอุบัติเหตุแห่งประเทศไทย สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย. (2565). *รายงานสถานการณ์อุบัติเหตุทางถนนของประเทศไทย 2561-2564*. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ.

วิชญารัตน์ สิทธิเวทย์. (2556). *มุมมองการใช้ชีวิตของผู้ที่อาศัยอยู่ตัวคนเดียวในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล*. [สารนิพนธ์ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต สาขาวิชาการตลาด]. มหาวิทยาลัยมหิดล.

ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและกำลังคนอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2566). *จำนวนนักเรียน นักศึกษาประเภทอาชีวศึกษาในสถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ*. www.catalog.moe.go.th/dataset/dataset-15_18.

ศูนย์วิชาการเพื่อความปลอดภัยทางถนน. (2562). *Prime Minister Road Safety Awards*. หจก.ขอนแก่นการพิมพ์.

สำนักข่าว TODAY Writer. (2566). *สสส.-สอศ. จับมือ MOUหนุนแกนนำอาชีวะร่วมป้องกันเหล้า-บุหรี่-อุบัติเหตุ*. www.workpointtoday.com/thaihealth-vocational-student.

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง. (2564). *มูลค่าความเสียหายทางเศรษฐกิจ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI). เอกสารในการประชุมรับฟังความคิดเห็นต่อร่างแผนแม่บทความปลอดภัยทางถนน พ.ศ. 2565-2570 ส่วนกลางครั้งที่ 1 เสนอที่โรงแรมแกรนด์ ฟอรั่ม กรุงเทพมหานคร 2 ธันวาคม 2564. (เอกสารไม่ตีพิมพ์เผยแพร่)*, หน้า 5.

สำนักข่าวสร้างสุข สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2564). *MOU ขับเคลื่อนสร้างความรอบรู้ทางสุขภาพความปลอดภัยทางถนนสำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษาระยะของ*. www.thaihealth.or.th.

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ). (2562).

คำสั่งสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
เรื่องมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการแข่งขัน
รถยนต์ รถจักรยานยนต์ในทางและความปลอดภัย
ทางถนน. <https://shorturl.asia/EleGu>.

เอมอชนา นามสาย. (2562). พฤติกรรมการเปิดรับสื่อ
บันเทิงและพฤติกรรมการเลียนแบบของเยาวชน
ในเขตกรุงเทพมหานคร. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท
ศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

Krejcie & Morgan. (1970). Determining sample sizes for
research activities. *Educational and Psychological
Measurement*. 30, 607-610.

ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นครู
สหวิทยาเขตนวมินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
กรุงเทพมหานคร เขต 2

Leadership of school administrators in digital era according to the teacher's
opinion, United Campus Nawamin under the Secondary Educational
Service Area Office, Bangkok Area 2

เทวธิดา ฉลาดเจน (Thawatida Chaladjen)¹ ระติกรณ์ นิยมะจันทร์ (Ratikorn Niyamajan)²

Received: May 16, 2024

Revised: June 5, 2024

Accepted: June 12, 2024

¹Corresponding author, E-mail: thawatida2528@gmail.com

บทคัดย่อ

วิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นครูสหวิทยาเขตนวมินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 และ 2) เปรียบเทียบภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นครูสหวิทยาเขตนวมินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ครูที่ปฏิบัติหน้าที่การสอน ในสหวิทยาเขตนวมินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จำนวน 273 คน โดยใช้สูตรของ Yamame เป็นการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็น แบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .899 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test และค่า F-test

ผลการศึกษาพบว่า

1. ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นครู สหวิทยาเขตนวมินทร์ สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงลำดับดังนี้ ด้านการสื่อสารดิจิทัล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านวิสัยทัศน์ในยุคดิจิทัล ด้านทักษะเทคโนโลยีดิจิทัล และด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

2. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูสหวิทยาเขตนวมินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จำแนกตามอายุและประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ ผู้นำยุคดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

This research aimed to 1) study digital leadership of school administrators based on teachers' opinions of United Nawamin Campus under the Secondary Educational Service Area Office Bangkok Area 2, and 2) compare digital age leadership of school administrators based on the teacher's opinions. Samples used in the study were 273 teachers who were teaching in the school of the

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

M.Ed. Student, Phranakhon Rajabhat University

² อาจารย์ที่ปรึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

Advisor, Phranakhon Rajabhat University

United Nawamin Campus under the Secondary Educational Service Area Office, Bangkok Area 2 determines the size of the sample using Yamane's formula, by simple random sampling. A tool was a 5-rating scale questionnaire with a confidence value of .899. Statistics used in data analysis include frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and F-test.

The study revealed that:

1. Digital leadership of school administrators according to teachers' feedback, Saha Nawamin Campus, Secondary Educational Area Office Bangkok 2 was at a high level in all aspects, as follows: digital communication, vision, technological skills, and digital culture creation, respectively.

2. Comparison of digital leadership of school administrators according to the teacher feedback, United Nawamin Campus, Secondary Educational Area Office Bangkok 2 classified by age and work experience, it was found that there was not significant different in any aspect.

Keywords: Leadership, Leaders in the digital age, Educational institution administrators

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันสังคมโลกได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเป็นยุคที่มีการเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารอย่างอิสระบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต การเข้าถึงความรู้ในทุก ๆ ด้าน รวมถึงการเป็นสังคมที่มีการใช้และพัฒนาเทคโนโลยีอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ให้สามารถติดต่อสื่อสารและสั่งการให้ทำงานได้อย่างอัตโนมัติ สามารถสั่งเปิด-ปิด หรือสั่งงานผ่านแอปพลิเคชัน ด้วยคำพูด ถ่ายภาพหรือเขียนข้อความอัตโนมัติได้ (บัณฑิต กาญจนะวสิต, 2560) สามารถเรียกยุคนี้ได้ว่า เป็นโลกยุคดิจิทัล ส่งผลให้มีลักษณะทางสังคมเป็นสังคมที่ไร้ขีดจำกัดของข้อมูลข่าวสาร (Unlimited information society) มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกันได้มากขึ้น สะดวกสบายมากขึ้น เป็นที่แพร่หลายมากขึ้น

และปัจจุบันนี้ก็ยังเป็นสังคมฐานการเรียนรู้ (Learning-based society) เพราะผู้คนสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้มาก เป็นผลให้สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์และนำมาประกอบการตัดสินใจ ทำให้การดำเนินงานต่าง ๆ มีประสิทธิภาพมากขึ้น กระแสการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลนี้มีผลกระทบต่อการปฏิรูปและการเปลี่ยนแปลงในทุกมิติรวมถึงการดำรงชีวิตของมนุษยชาติด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาหรือ COVID-19 ที่เกิดขึ้นอย่างรุนแรงเกือบทุกประเทศทั่วโลกในปี ค.ศ. 2020 นี้ เป็นการตอกย้ำและเร่งเร้าให้เห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นของเทคโนโลยีดิจิทัลมากขึ้น ทำให้เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีบทบาทและมีพลังมหาศาลต่อการเอื้อประโยชน์ในวิถีชีวิตประจำวันของผู้คนรวมถึงหน่วยงานต่าง ๆ ให้สามารถขับเคลื่อนไปได้ท่ามกลางสถานการณ์วิกฤต นอกจากนี้สภาวะดังกล่าวยังส่งผลกระทบต่อด้านการจัดการศึกษาทั้งการบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาเป็นอย่างมากสถานศึกษาจะต้องใช้เทคโนโลยีและระบบออนไลน์ต่าง ๆ เพื่อการเรียนรู้และการทำงานภายใต้วิถีปกติใหม่ (New normal) มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ระบบออนไลน์มากขึ้น บุคลากรในสถานศึกษามีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้การใช้เครื่องมือสื่อสารออนไลน์ เพื่อการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงสุดโดยต่างให้ความสำคัญและตระหนักถึงศักยภาพของนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลทั้งหมดที่มีในปัจจุบันและแนวโน้มใหม่ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ดาวรรุณณ ถวิลการ, 2564, น.1) ประเทศไทยจึงได้กำหนดในแผนแม่บทการส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล พ.ศ. 2561-2564 กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า “สู่เศรษฐกิจดิจิทัลที่มีพลวัต บนรากฐานของสังคมที่รู้จัก รู้เท่าทันและกำลังคนที่สามารถปรับตัวและสร้างโอกาสจากเทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัล” โดยกำหนดยุทธศาสตร์ไว้ 3 ด้าน ได้แก่ 1) พัฒนากำลังคนสู่ยุคดิจิทัล 2) ยกระดับภาคเศรษฐกิจสู่ดิจิทัลไทยแลนด์ และ 3) ขับเคลื่อนชุมชนสู่สังคมดิจิทัล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560, น. 119) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ภายใต้อำนาจประเทศไทย 4.0 ยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษา ได้กล่าวถึง การเพิ่ม

โอกาสทางการศึกษาผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา สำหรับคนทุกช่วงวัย และระบบสารสนเทศด้าน การศึกษาและด้านอื่นที่เกี่ยวข้องที่เป็นระบบเดียวกันทั้ง ประเทศ ได้กำหนดเป้าหมายให้ครูและบุคลากรทางการ ศึกษา ได้รับการพัฒนาสมรรถนะตามมาตรฐาน และ สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ ความต้องการและยุทธศาสตร์ของหน่วยงาน โดยมีแนว ทางการพัฒนา ได้แก่ การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐาน การผลิตครูและบุคลากรทางการศึกษา อีกทั้งยังมี แผนงานโครงการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ และเทคโนโลยีการสื่อสารทางการศึกษา รวมถึงมีระบบ เครือข่ายเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาที่ทันสมัย สนองตอบความต้องการของผู้เรียนและผู้ใช้บริการ อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ

การจัดการศึกษาในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีดิจิทัลได้ เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาศึกษาอย่างมาก โดยเฉพาะเทคโนโลยีทางด้านคอมพิวเตอร์ และการ สื่อสาร มีการนำมาใช้ในการจัดการศึกษา โดยช่วย พัฒนาการเรียนการสอนให้มีความทันสมัยมากขึ้น จึงจำเป็นต้องปรับปรุงโครงสร้างระบบ พัฒนาองค์ความรู้ ใหม่จากองค์ความรู้เดิมที่มีอยู่ และให้มีความเหมาะสม กับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะองค์กร พัฒนาการเรียนการสอนและสภาพแวดล้อมทางการ ศึกษา ซึ่งถือได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นกลไก สำคัญและมีอิทธิพลสูงสุดต่อคุณภาพของผลลัพธ์ที่ได้ จากระบบการศึกษาประสิทธิภาพของการบริหาร และประสิทธิผลของสถานศึกษา (สุกัญญา แซ่ม้อย, 2560) ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นตัวแปรสำคัญใน ด้านการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ผู้บริหารสถานศึกษา ในยุคดิจิทัลจึงต้องพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถ คุณลักษณะ ทักษะ ประสพการณ์ทางการบริหาร การศึกษาเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้ทัน เหมาะสมกับการ เปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล ทั้งนี้ผู้บริหารจำเป็นต้องพัฒนา ตนให้มีทักษะจำเป็นสำหรับผู้บริหารในยุคดิจิทัล เช่น ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม มีภาวะผู้นำเชิง เทคโนโลยี (technology leadership) ภาวะผู้นำเชิง นวัตกรรม (innovative leadership) และพัฒนาความรู้ ประสพการณ์เหล่านี้เป็นสมรรถนะในการบริหาร สถานศึกษาในยุค (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559) เทคโนโลยีดิจิทัลมีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

ด้านการศึกษาโดยทำให้เกิดรูปแบบการเรียนการสอนที่ แตกต่างจากยุคที่ผ่านมาเนื่องจากการมีเทคโนโลยี ดิจิทัลมาช่วยใช้ในการค้นคว้าหาความรู้การแสวงหาคำ ความรู้เพื่อเขียนบทความหรือการสร้างผลงานวิจัย รวมทั้งการรวบรวมข้อมูลเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ สามารถทำได้ภายในระยะเวลารวดเร็วแสดงให้เห็น ความสามารถของเทคโนโลยีที่จะเป็นพลังในการ สร้างสรรค์องค์ความรู้ใหม่ นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงใน ยุคเทคโนโลยีดิจิทัล ทำให้สามารถสื่อสารผ่านระบบ เครือข่ายอินเทอร์เน็ตผ่านช่องทางต่าง ๆ ได้อย่างสะดวก มากขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทที่จะสร้างความรู้ ความเข้าใจกับครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้ครู เกิดแนวความคิดและเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ในยุค ดิจิทัล และปรับวิธีการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยี เป็นเครื่องมือในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ เหมาะสมดึงดูดความสนใจแก่ผู้เรียนในยุคดิจิทัล เนื่องจากผู้เรียนยุคนี้จะมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ในรูปแบบต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดีดังนั้น การบริหาร สถานศึกษาผู้บริหารควรมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี ดิจิทัลมาช่วยบริหารจัดการรวมถึงพัฒนาการเรียนรู้ ของผู้เรียน ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อระบบการศึกษาไทย

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติ ระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 แก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหาร ราชการ กระทรวงศึกษาธิการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2553 มีโรงเรียนในสังกัด 52 โรงเรียน แบ่งเป็น 6 สหวิทยาเขต ได้แก่ สหวิทยาเขตวชิรบูรพา สหวิทยาเขตนวนรินทร์ สหวิทยาเขตรัชมังคลาภิเษก สหวิทยาเขตภาคินพวิวัฒน์ สหวิทยา เขตเบญจวิโรฒ และสหวิทยาเขตนวลรัตนรินทร์ จึงทำให้ มีแนวทางการบริหารต่างๆที่แตกต่างกัน โดยสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 มุ่งเน้นการเป็นศูนย์กลางพัฒนาคุณภาพการศึกษา บริหารจัดการด้วยนวัตกรรมที่ทันสมัย สู่ความเป็นเลิศ อย่างยั่งยืน มีการพัฒนาศักยภาพและคุณภาพผู้เรียนให้ มีสมรรถนะตามหลักสูตรและคุณลักษณะในศตวรรษที่ 21 ยกระดับผู้เรียนให้มีสมรรถนะและมีความเป็นเลิศตาม ศักยภาพ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถ ในการแข่งขัน ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นบุคคลแห่ง การเรียนรู้ มีสมรรถนะด้านการใช้ เทคโนโลยีดิจิทัล

และภาษา มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ มีจรรยาบรรณตามมาตรฐานวิชาชีพ และมีความก้าวหน้าในวิชาชีพ ดังนั้นผู้บริหารต้องพัฒนาตนเองให้มีทักษะต่าง ๆ เกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคปัจจุบันหลังจากที่ทั่วโลกต้องเผชิญกับการแพร่ระบาดของโควิด 19 (COVID-19) ทำให้เห็นว่าเทคโนโลยีดิจิทัลได้เข้ามามีบทบาทในการพัฒนากระบวนการทำงาน หรือระบบงานในองค์กรให้มีความทันสมัย รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สถานศึกษาก็เป็นอีกหน่วยงานที่ต้องใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาช่วยบริหารงานส่วนต่าง ๆ ให้มีความเหมาะสมกับผู้เรียน (ทศพล สุวรรณราช, 2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ผลการวิจัยพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์และทักษะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นครู สหวิทยาเขตนวมินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เพื่อจะได้ทราบความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาและนำผลของการศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาให้สอดคล้องและตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วต่อสภาพแวดล้อมภายนอก เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณภาพ มีทักษะและเป็นกำลังสำคัญของชาติในการสร้างสรรค์อนาคตของประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นครู สหวิทยาเขตนวมินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นครู สหวิทยาเขตนวมินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จำแนกตามอายุและประสบการณ์ในการทำงาน

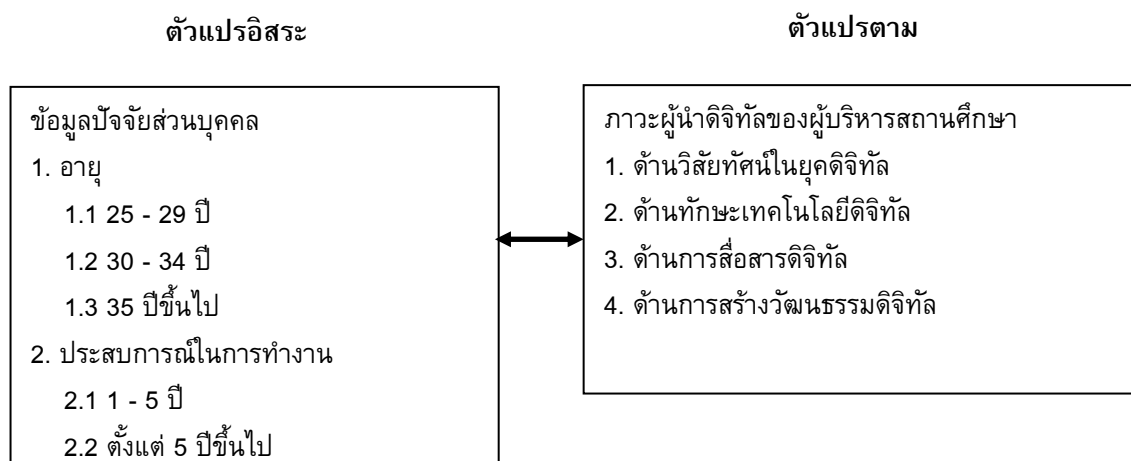
ประโยชน์ที่ได้รับการวิจัย

1. ผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตนวมินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ทราบข้อมูลภาวะผู้นำดิจิทัลของตนเอง สามารถใช้เป็นข้อมูลวางแผนพัฒนาตนเองได้
2. สถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาผู้บริหารให้ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษามา กำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาตามแนวคิดและทฤษฎีของ ญัฐวุฒิ พงศ์สิริ (2560), สุกัญญา แซ่ม้อย (2561), เอกชัย กีสุขพันธ์ (2559) Hood, D. (2017), International Society for Technology in Education (2019), Kriengsak Chareonwongsak (2012), Sullivan (2017), Sheninger (2014), Toduk (2014) Broadribb (2014), Turan (2018), ปกรณ์ ลีสกุล (2561) ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ครูที่ปฏิบัติหน้าที่การสอน ในโรงเรียน สหวิทยาเขตนมวันทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จำนวน 7 โรงเรียน รวมจำนวนทั้งสิ้น 887 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ครูที่ปฏิบัติหน้าที่การสอน ในโรงเรียนสหวิทยาเขตนมินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 กลุ่มตัวอย่างใช้สูตรของ Yamane ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 273 คน จากนั้นใช้การสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple random sampling) จาก 7 โรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 3
ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย อายุ และประสบการณ์ในการทำงาน มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (check list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นครู สหวิทยาเขตนวมินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 แบ่งเป็น 4 ด้าน 1) ด้านวิสัยทัศน์ในยุคดิจิทัล 2) ด้านทักษะเทคโนโลยีดิจิทัล 3) ด้านการสื่อสารดิจิทัล และ 4) ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล ลักษณะของ

แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scales) ตามแบบของลิเคิร์ท (Likert's rating scales) (บุณชม ศรีสะอาด, 2556, น.101)

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาดำรงเอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดเป็นกรอบและขอบเขตของเนื้อหาในการสร้างแบบสอบถาม และกำหนดข้อคำถามให้ครอบคลุมเนื้อหาครบถ้วน

2. สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุม ตรงตาม
เนื้อหาและนิยามศัพท์ แล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา
เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความสอดคล้อง
ของข้อคำถาม และให้ข้อเสนอแนะ ปรับปรุงแก้ไข

3. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา เสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์ แล้วนำแบบสอบถามหาค่า IOC (Index of item-objective congruence) แล้วเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป

4. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (try - out) กับครูในโรงเรียนสหวิทยาเขต นวมินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

5. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha coefficient) ด้วยวิธีของครอนบาค (Cronbach) (พิสนุ พงศรี, 2552, น. 175) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .899

6. นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้แล้วมาปรับปรุงแก้ไขจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำมาใช้ในการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. ขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ จากวิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลการวิจัยไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามพร้อมกับหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่าง และผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตัวเอง ได้แบบสอบถามคืนมาทั้งหมด 273 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

3. นำแบบสอบถามที่ตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนแล้ว มาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ และประสบการณ์การทำงาน โดยการแจกแจงความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) การทดสอบค่าที (t-test) และค่าเอฟ (F-test)

2. การวิเคราะห์แบบสอบถามภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นครู สหวิทยาเขตนวมินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยวิธีหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ใช้เกณฑ์ประมาณค่าตามระดับความคิดเห็น (บุญชม ศรีสะอาด, 2556, น.101)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ 1) ค่าความถี่ 2) ค่าร้อยละ 3) ค่าเฉลี่ย 4) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ 5) การทดสอบค่าที (t-test) และค่าเอฟ (F-test)

2. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ 1) ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์ และ 2) ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลระดับภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นครู สหวิทยาเขตนวมินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตาราง 1 ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นครู สหวิทยาเขตนวมินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวม

ข้อที่	การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล	ค่าสถิติ		การแปลความหมาย	ลำดับ
		$\bar{X}$	S.D.		
1	ด้านวิสัยทัศน์ในยุคดิจิทัล	4.20	.26	มาก	2
2	ด้านทักษะเทคโนโลยีดิจิทัล	4.17	.25	มาก	3
3	ด้านการสื่อสารดิจิทัล	4.26	.22	มาก	1
4	ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล	4.15	.30	มาก	4
รวม		4.20	.14	มาก	

จากตาราง 1 พบว่า ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นครู สหวิทยาเขต นวมินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = .14) เมื่อพิจารณาจำแนกตามรายด้าน พบว่า ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นครูอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับดังนี้ ด้านการสื่อสารดิจิทัล มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = .22) รองลงมาคือ ด้านวิสัยทัศน์ในยุคดิจิทัล ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = .26) ด้านทักษะเทคโนโลยีดิจิทัล ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = .25) และด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = .30)

ตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นครู สหวิทยาเขต นวมินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามอายุ

ข้อ	รายการ	แหล่งของ ความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
1	ด้านวิสัยทัศน์ ในยุคดิจิทัล	ระหว่างกลุ่ม	.100	2	.050	.760	.469
		ภายในกลุ่ม	17.714	270	.066	.469	
		รวม	17.814	272			
2	ด้านทักษะ เทคโนโลยี	ระหว่างกลุ่ม	.297	2	.148	.352	.097
		ภายในกลุ่ม	17.036	270	.063		
		รวม	17.333	272			
3	ด้านสื่อสาร ดิจิทัล	ระหว่างกลุ่ม	.017	2	.008	.180	.835
		ภายในกลุ่ม	12.691	270	.047		
		รวม	12.708	272			
4	ด้านการสร้าง วัฒนธรรม ดิจิทัล	ระหว่างกลุ่ม	.100	2	.050	.572	.565
		ภายในกลุ่ม	23.624	270	.087		
		รวม	23.724	272			
	รวม	ระหว่างกลุ่ม	.035	2	.018	.919	.400
		ภายในกลุ่ม	5.182	270	.019		
		รวม	5.217	272			

จากตาราง 2 พบว่า การวิเคราะห์ความแปรปรวนต่อภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นครู สหวิทยาเขต นวมินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จำแนกตามอายุ โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน

ตาราง 3 ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นครู สหวิทยาเขตนวมินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

		ประสบการณ์การทำงาน					
ข้อ	รายการ	1 - 5 ปี		ตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป		t	p-value
		(n = 117)		(n = 156)			
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1	ด้านวิสัยทัศน์ในยุคดิจิทัล	4.19	0.25	4.22	0.26	.895	.653
2	ด้านทักษะเทคโนโลยี	4.18	0.24	4.16	0.26	.476	.370
3	ด้านสื่อสารดิจิทัล	4.27	0.18	4.25	0.24	.700	.248
4	ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล	4.17	0.32	4.14	0.27	.768	.365
รวม		4.20	0.14	4.19	0.14	.486	.637

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 3 พบว่า ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นครู สหวิทยาเขตนวมินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

ผลการวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นครู สหวิทยาเขตนวมินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 สามารถนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นครู สหวิทยาเขตนวมินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารส่งเสริมให้ครูสามารถเรียนรู้ ปรับตัว พัฒนาตนเอง และสร้างแรงจูงใจให้ครูใช้เทคโนโลยีมาบูรณาการในการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพบริบทและความต้องการของผู้เรียน มีระบบการกำกับติดตามและการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการประเมินการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อการทำงาน

ร่วมกันแบบออนไลน์ในโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทศพล สุวรรณราช (2564) ที่ศึกษาวิจัยเรื่องภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการประเมินความรู้ความสามารถทางเทคโนโลยีดิจิทัลของบุคลากรในองค์กร รองลงมา คือ ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ทางเทคโนโลยีดิจิทัลในองค์กร และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์และทักษะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล สอดคล้องกับงานวิจัยของ เจษฎา ชวนะไพศาล (2563, น.88-97) ที่ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มสหวิทยาเขตทวารวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของ

ผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มสหวิทยาเขตทวารวดี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่ามัธยฐานเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้การเป็นผู้นำด้านวิสัยทัศน์การเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล ความเป็นเลิศในการปฏิบัติอย่างมืออาชีพ การปรับปรุงอย่างเป็นระบบ และการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล ตามลำดับ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรณิชา ทศดา (2564) ที่ทำการวิจัยเรื่องภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 3 ผลการวิจัย พบว่า ภาวะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาและการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 อยู่ในระดับมากทุก ๆ ด้าน

1.1 ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นครู สหวิทยาเขตนมินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา มัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 ด้านวิสัยทัศน์ในยุคดิจิทัล โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน อาจเนื่องจากผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนครูและบุคลากร ให้ใช้เทคโนโลยีมาบูรณาการในการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพบริบทและความต้องการของผู้เรียน จัดทำแผนการพัฒนา หลักสูตรฝึกอบรม และการประเมินการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อการทำงานร่วมกันแบบออนไลน์ในโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ เจษฎา ชวนะไพศาล (2563, น.88-97) ที่ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยาเขตทวารวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี ผลการวิจัย พบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มสหวิทยาเขตทวารวดี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่ามัธยฐานเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ การเป็นผู้นำด้านวิสัยทัศน์การเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล ความเป็นเลิศในการปฏิบัติอย่างมืออาชีพ การปรับปรุงอย่างเป็นระบบ และการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล ตามลำดับ และ 2) แนว

ทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มสหวิทยาเขตทวารวดี พบว่า ด้านการเป็นผู้นำด้านวิสัยทัศน์ผู้บริหารควรมีสมรรถนะและเป็นผู้นำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อสร้างแรงบันดาลใจ กระตุ้นให้บุคลากรใช้เทคโนโลยีจัดทำแผนกลยุทธ์ที่มีการเชื่อมโยงเทคโนโลยีและปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล

1.2 ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นครู สหวิทยาเขตนมินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา มัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 ด้านทักษะเทคโนโลยีดิจิทัล โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน อาจเนื่องจากผู้บริหารมีการพัฒนาและการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี เพื่อยกระดับความเป็นเลิศและการสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงในองค์กร ใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมเพื่อเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนสถานศึกษา ในการจัดการเรียนการสอน จัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ และนวัตกรรมอย่างมืออาชีพให้กับผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทศพล สุวรรณราช (2564) ที่ศึกษาวิจัยเรื่องภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา นนทบุรี ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการประเมินความรู้ความสามารถทางเทคโนโลยีดิจิทัลของบุคลากรในองค์กร รองลงมา คือ ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ทางเทคโนโลยีดิจิทัลในองค์กร และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์และทักษะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

1.3 ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นครู สหวิทยาเขตนมินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา มัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 ด้านการสื่อสารดิจิทัล โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน อาจเนื่องจากผู้บริหารนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการติดต่อสื่อสาร มีระบบการกำกับติดตามและการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถให้ข้อมูลข่าวสารกับบุคคลที่เกี่ยวข้องและตอบสนองความต้องการของผู้ที่มีส่วน

เกี่ยวข้องในยุคดิจิทัลได้อย่างทันทั่วทั้งที่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกร์ตัน เชื้อวงศ์ (2564) ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง องค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า มี 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) การเป็นพลเมืองดิจิทัล ประกอบด้วยตัวชี้วัด 3 ตัว คือ การรู้และใช้ดิจิทัล การสื่อสารดิจิทัล และจริยธรรมในการใช้ดิจิทัล 2) ความเป็นมืออาชีพด้านดิจิทัล ประกอบด้วยตัวชี้วัด 3 ตัว คือ ความเชี่ยวชาญในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล การบริหารจัดการเทคโนโลยี และการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ดิจิทัล และ 3) วิสัยทัศน์ดิจิทัล ประกอบด้วยตัวชี้วัด 3 ตัว คือ การสร้างวิสัยทัศน์ที่มุ่งดิจิทัล การมีส่วนร่วมในการวางแผน และการสร้างวิสัยทัศน์ที่ส่งเสริมการพัฒนาและสร้างนวัตกรรมศึกษาอุดรธานี เขต 4 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภวัช เชาวน์เกษม (2562, น.79-89) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า 1) ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการมีส่วนร่วมของนักเรียน และการเรียนรู้รองลงมา คือ ด้านการปรับวิสัยทัศน์เกี่ยวกับพื้นที่การเรียนรู้และสภาพแวดล้อม ด้านการสร้างโอกาส ด้านการประชาสัมพันธ์ด้านการสร้างภาพลักษณ์ ด้านการสื่อสาร และด้านการสร้างภาพลักษณ์

1.4 ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นครู สหวิทยาเขตนมินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน อาจเนื่องจาก ผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบโลกยุคดิจิทัล ให้ครูใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอน และการปฏิบัติงานด้านอื่นๆ อย่างต่อเนื่อง การจัดประชุม วิเคราะห์หลักสูตรร่วมกับครูและบุคลากร เพื่อสร้างแพลตฟอร์มการเรียนรู้ดิจิทัลผ่านการใช้เทคโนโลยีของครูและนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ เจษฎา ชวนะไพศาล (2563, น.88-97) ที่ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหาร

สถานศึกษากลุ่มสหวิทยาเขตทวารวดีสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มสหวิทยาเขตทวารวดี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่ามัธยฐานจากมากไปน้อย ดังนี้การเป็นผู้นำด้านวิสัยทัศน์การเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล ความเป็นเลิศในการปฏิบัติอย่างมืออาชีพ การปรับปรุงอย่างเป็นระบบ และการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล ตามลำดับ 2) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มสหวิทยาเขตทวารวดี พบว่า ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล ผู้บริหารควรกำหนดนโยบายให้ครูได้ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลจนเป็นปกติในการจัดการเรียนการสอนและปฏิบัติงานอื่น

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นครู สหวิทยาเขตนมินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

2.1 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นครู สหวิทยาเขตนมินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามอายุ พบว่า ครูที่มีอายุต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นครู สหวิทยาเขตนมินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามอายุ โดยภาพรวมและรายด้าน ทุกด้านไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทศพล สุวรรณราช (2564) ที่ศึกษาวิจัยเรื่องภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนบนบุรีผลการวิจัย พบว่า ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนบนบุรีในภาพรวม พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นครู สหวิทยาเขตนมินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นครู สหวิทยาเขตนมินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จำแนกตามเพศ โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัย ทศพล สุวรรณราช (2564) ที่ศึกษาวิจัยเรื่องภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้นบุรีรัมย์ พบว่า ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นบุรีรัมย์ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีอายุระดับการศึกษา และขนาดโรงเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีเพศ ตำแหน่ง และประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการศึกษาไปใช้

1.1 ด้านวิสัยทัศน์ในยุคดิจิทัล ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูและบุคลากรสามารถเรียนรู้ พัฒนานตนเอง และสร้างแรงจูงใจให้สามารถปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ดิจิทัล

1.2 ด้านทักษะเทคโนโลยีดิจิทัล ผู้บริหารควรนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษา เพื่อกระตุ้นและเอื้ออำนวยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

1.3 ด้านการสื่อสารดิจิทัล ผู้บริหารควรสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดความตระหนัก สิ่งที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมของสังคมดิจิทัลขององค์กรอย่างต่อเนื่อง

1.4 ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล ผู้บริหารควรสร้างระบบการปฏิบัติงานที่มีความกระชับ คล่องตัว และมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อไป

2.2 ควรศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นครู ตามความคิดเห็นครู สหวิทยาเขตนมินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. <https://shorturl.asia/2Drvq>.
- เจษฎา ชวนะไพศาล. (2563). *แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยาเขตทวารวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ณัฐภูมิ พงศ์ศิริ. (2560). *ผู้นำในยุคดิจิทัล Economy*. <https://shorturl.asia/XsSap>.
- दारुरรรณ ถวิลการ. (2564). *ภาวะผู้นำดิจิทัล Digital Leadership*. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ทศพล สุวรรณราช. (2564). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นบุรีรัมย์. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์*, 7 (3), 160-177.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *การวิจัยเบื้องต้น ฉบับปรับปรุงใหม่*. สุวีริยาสาส์น.
- ปกรณ์ ลิ้มกุล. (2561). *Leadership in digital era: ภาวะผู้นำในโลกดิจิทัล*. <https://shorturl.asia/15qLN>.
- ปัทมทัต กาญจนะวสิต. (2560). *โลกยุค 4.0 World 4.0*. สำนักงานเลขาธิการกองทัพบก.
- พิสณ พงศ์ศรี. (2552). *วิจัยทางการศึกษา*. บริษัท ด้านสหภาพการพิมพ์ จำกัด.

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559). การเปลี่ยนแปลงด้านการศึกษาในยุคดิจิทัล. <https://shorturl.asia/cerR7>.
- สุกัญญา แซ่มซ้อย. (2560). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สุกัญญา แซ่มซ้อย. (2561). ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยี: การนำเทคโนโลยีสู่ห้องเรียนและโรงเรียนในศตวรรษที่ 21. วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร, 16 (4), 216-224.
- สุภาวิช เชาวน์เกษม (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1. [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อรณิชา ทศดา (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ, 10(2), 188-199.
- เอกรัตน์ เชื้อวงศ์คำ, วัลลภา อารีรัตน์. (2564). องค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4. การประชุมผลงานวิชาการระดับบัณฑิตศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 22. วันที่ 24 มีนาคม 2564 ณ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Broadribb, K. (2014). Digital leaders: the new technology gurus in school. <https://shorturl.asia/IGzEf>.
- Chareonwongsak, K. (2012). *Super leadership*. Success Media.
- International Society for Technology in Education (ISTE). (2009). *National educational technology standard for administrators*. <https://shorturl.asia/aU5Zr>.
- Sullivan, L. (2017). *8 Skills Every Digital Leader Needs*. <https://shorturl.asia/mc3VA>.
- Toduk, Y. (2014). *2023 Lideri-Dijital Cagin Liderlik Sirlari*. Istanbul, Dogan Egmont Yayinlari.
- Yamane, Taro. (1973). *Statistics: an introductory analysis*. Harper & Row.

การศึกษาส่วนประสมการตลาด 7P ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการเสริม
ความงามของกลุ่มผู้บริโภคในแต่ละเจนเนอเรชั่น (Generation XYZ)
The study of the 7P marketing mix affects the behavior of using beauty
enhancement services among consumers in different generations
(Generation XYZ)

เพียรใจ โพธิ์ถาวร (Pienjai Phothavorn)¹ พรทิพย์ ดันติวิเศษศักดิ์ (Pornthip Tantivisetthak)²

Received: November 24, 2024

Revised: December 18, 2024

Accepted: December 18, 2024

² Corresponding author, E-mail: pornthip.tan@dpu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษา รูปแบบและลักษณะการใช้บริการเสริมความงามของกลุ่ม ผู้บริโภคในแต่ละเจนเนอเรชั่น 2) เพื่อเปรียบเทียบความ แตกต่างของส่วนประสมการตลาด 7P และพฤติกรรมการใช้ บริการเสริมความงามระหว่างเจนเนอเรชั่น และ 3) เพื่อศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมการตลาด 7P ที่มีต่อ พฤติกรรมการใช้บริการเสริมความงามในแต่ละเจนเนอเรชั่น เป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้การเก็บรวบรวมข้อมูล จากแบบสอบถามออนไลน์จากผู้บริโภคในประเทศไทย ที่เกิดระหว่างปี พ.ศ. 2508 – 2555 ใช้วิธีการเลือกกลุ่ม ตัวอย่างแบบกำหนดโควตา (Quota sampling) โดยกำหนด กลุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 กลุ่ม คือ เจเนอเรชั่น X จำนวน 200 ราย, เจเนอเรชั่น Y จำนวน 200 ราย และเจเนอเรชั่น Z จำนวน 200 ราย การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติเชิง อนุมานใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณเชิงชั้น

ผลการศึกษาพบว่า 1) รูปแบบและลักษณะการใช้ บริการเสริมความงามแตกต่างกันในแต่ละเจนเนอเรชั่น ทั้งในด้านวัตถุประสงค์ ช่วงเวลา และค่าใช้จ่ายในการใช้ บริการ แต่สิ่งที่เหมือนกัน คือ แหล่งข้อมูลที่ใช้เพื่อช่วย ในการตัดสินใจมากที่สุด มาจากสื่อโซเชียลมีเดีย 2) ความแตกต่างของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 7P ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการเสริมความงามแตกต่าง กันในแต่ละเจนเนอเรชั่น 3) ส่วนประสมการตลาดแต่ละ ด้านส่งผลต่อผู้ใช้บริการที่มีเจนเนอเรชั่นต่างกันแตกต่าง กันออกไป โดยมีส่วนประสมการตลาด 4 ด้าน ที่ส่งผล ต่อพฤติกรรมการใช้บริการเสริมความงามของ Gen X ประกอบด้วย ด้านสินค้า/บริการ ช่องทางการจัด จำหน่าย ด้านลักษณะทางกายภาพ สำหรับ Gen Y ได้รับอิทธิพลจากส่วนประสมด้านช่องทางการจำหน่าย และ Gen Z ได้รับอิทธิพลด้านสินค้า/บริการ และ กระบวนการ โดยปัจจัยด้านราคาไม่ได้มีอิทธิพลในเจ นเนอเรชั่นใดเลย

คำสำคัญ: ส่วนประสมการตลาด 7P, พฤติกรรมการใช้ บริการเสริมความงาม, เจเนอเรชั่น

Abstract

This research aims to: 1) study the patterns and characteristics of beauty service usage among consumers in different generations; 2) compare the differences in the 7P marketing mix and beauty

¹ อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
Lecturer of the Business Administration Program, Dhurakij
Pundit University

² อาจารย์ประจำหลักสูตรธุรกิจระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัย
ธุรกิจบัณฑิตย์
Lecturer of the International Business Program, Dhurakij
Pundit University

service usage behavior between generations; and 3) examine the relationship between the 7P marketing mix and beauty service usage behavior in each generation. This quantitative study uses data collected from online questionnaires from consumers in Thailand born between 1965 and 2012. The quota sampling method was employed, with the sample divided into three groups: 200 from Generation X, 200 from Generation Y, and 200 from Generation Z. Data analysis includes descriptive statistics such as percentages, means, and standard deviations, as well as inferential statistics using one-way ANOVA and hierarchical multiple regression analysis.

The study found that: 1) The patterns and characteristics of beauty service usage vary across generations in terms of objectives, timing, and expenses. However, a commonality is that social media is the primary source of information used for decision-making. 2) Differences in the 7P marketing mix factors affect each generation's beauty service usage behavior differently. 3) The marketing mix influences beauty service users differently across generations. For Generation X, the key factors are product/service, distribution channels, and physical appearance. Distribution channels most influence Generation Y, while Generation Z is influenced by products/services and processes. Notably, price factors do not influence any generation.

Keywords: The 7P marketing mix, Beauty service usage behavior, Generation

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภายหลังจากสถานการณ์โควิด 19 คลี่คลาย หลากหลายธุรกิจมีแนวโน้มฟื้นตัว ไม่ว่าจะเป็นธุรกิจท่องเที่ยว ธุรกิจอาหารเครื่องดื่ม รวมถึงธุรกิจเสริมความงาม สำหรับปัจจัยสนับสนุนสำคัญของธุรกิจเสริมความงาม คือ ผู้บริโภคต้องการเสริมภาพลักษณ์ให้ดูดี เพราะต่างมีความกังวลกับริ้วรอยและความหย่อนคล้อยของผิวหนังซึ่งเป็นสัญญาณการเปลี่ยนแปลงของวัย

อีกทั้งเทคโนโลยีด้านความงามในปัจจุบันที่ทันสมัย ปลอดภัย และเห็นผลลัพธ์การรักษาที่ชัดเจน จึงทำให้ภาพรวมตลาดเสริมความงามทั่วโลกมีการขยายตัวอย่างมาก คาดว่าจะมีมูลค่าสูงขึ้นไปถึงระดับ 7.14 ล้านล้านบาท โดยเติบโตเฉลี่ยปีละ 13.9% เพิ่มขึ้นจากปีพ.ศ. 2563 ประมาณ 2.5 เท่า และมีการระบุว่า “ไทย” เป็นประเทศที่มีการเสริมความงามมากที่สุดเป็นอันดับที่ 14 ของโลก (บริษัท มาร์เก็ตเธียร์ จำกัด, 2565) นอกจากนี้ ศูนย์วิจัยกสิกรไทย (2566) ยังกล่าวว่าธุรกิจศัลยกรรมและเสริมความงามของไทยปีพ.ศ.2566 จะมีมูลค่าตลาดประมาณ 71,000-72,000 ล้านบาท และขยายตัวประมาณร้อยละ 2.3-3.6 แสดงถึงการฟื้นตัวภายหลังสถานการณ์โควิดคลี่คลาย

สำหรับปัจจัยที่ผู้บริโภคใช้พิจารณาเพื่อตัดสินใจว่าจะใช้บริการเสริมความงามหรือไม่นั้นแตกต่างกันออกไปตามแต่ละเจนเนอเรชั่น เช่น พิจารณาจากค่าบริการ รสนิยม คุณภาพและมาตรฐานในการให้บริการ รวมถึงผลลัพธ์หรือความพึงพอใจในผลงานของแพทย์ สอดคล้องกับ ศศิธร ภูศรี และพัฒน์ พัฒนรังสรรค์ (2566) ที่กล่าวว่าปัจจุบันผู้ใช้บริการคลินิกเสริมความงามส่วนใหญ่เป็นวัยรุ่น อายุระหว่าง 18-24 ปี ต่างจากในอดีตที่เป็นกลุ่มคนที่อยู่ในวัยทำงาน เพราะคนวัยทำงานถึงจะมีความสามารถในการใช้จ่าย และในอดีตเทคโนโลยีทางการแพทย์ยังคงมีราคาสูง การจะใช้บริการคลินิกเสริมความงามจึงเป็นสิ่งที่ฟุ่มเฟือยมีราคาแพงซึ่งแตกต่างจากปัจจุบันทำให้ในขณะนี้ความต้องการใช้บริการเสริมความงามมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

เนื่องจากมีกลุ่มผู้ใช้บริการใหม่เกิดขึ้น ดังนั้นสถานบริการจึงมีการดำเนินกลยุทธ์ทางการตลาดที่หลากหลายเพื่อสนองความต้องการของลูกค้าที่แตกต่างกัน ดังเช่น ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจธนาคารไทยพาณิชย์ (2566) ได้ทำการสำรวจความคิดเห็นของผู้บริโภคด้านสุขภาพและเวลเนสผ่านช่องทางออนไลน์พบว่า กลุ่ม Gen Y มีแนวโน้มให้ความสำคัญกับความสวยความงามเพิ่มขึ้น กลุ่ม Gen Z มักใช้บริการเสริมความงามด้านการดูแลผิว และมีแนวโน้มเลือกสถานที่ใช้บริการจากยอดรีวิวสูงกว่าเจเนอเรชั่นอื่น จากความต้องการที่แตกต่างของเจเนอเรชั่นทำให้ภาคธุรกิจจำเป็นต้องออกกลยุทธ์การตลาดที่แตกต่าง

เพื่อเหมาะสมสำหรับแต่ละเจนเนอเรชั่น และจะทำให้ครอบครัวคลุ้มลูกค้าแต่ละช่วงอายุได้มากขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงเกิดความสนใจทำการศึกษาร่วมประสมการตลาด 7P ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการเสริมความงามของกลุ่มผู้บริโภคในแต่ละเจนเนอเรชั่น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบและลักษณะการให้บริการเสริมความงามของกลุ่มผู้บริโภคในแต่ละเจนเนอเรชั่น
2. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของส่วนประสมการตลาด 7P และพฤติกรรมการใช้บริการเสริมความงามระหว่างเจนเนอเรชั่น
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมการตลาด 7P ที่มีต่อพฤติกรรมการใช้บริการเสริมความงามในแต่ละเจนเนอเรชั่น

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 ส่วนประสมการตลาด 7P ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ และบริการ (Product), ราคา (Price), ช่องทางจัดจำหน่าย (Place) การส่งเสริมการขาย (Promotion) พนักงาน (People) กระบวนการ (Process) และสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (Physical) อย่างน้อยหนึ่งปัจจัยส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการเสริมความงามของกลุ่ม Gen X

สมมติฐานที่ 2 ส่วนประสมการตลาด 7P ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ และบริการ (Product), ราคา (Price), ช่องทางจัดจำหน่าย (Place) การส่งเสริมการขาย (Promotion) พนักงาน (People) กระบวนการ (Process) และสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (Physical) อย่างน้อยหนึ่งปัจจัยส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการเสริมความงามของกลุ่ม Gen Y

สมมติฐานที่ 3 ส่วนประสมการตลาด 7P ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ และบริการ (Product), ราคา (Price), ช่องทางจัดจำหน่าย (Place) การส่งเสริมการขาย (Promotion) พนักงาน (People) กระบวนการ (Process) และสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (Physical) อย่างน้อยหนึ่งปัจจัยส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการเสริมความงามของกลุ่ม Gen Z

สมมติฐานที่ 4 ส่วนประสมการตลาด 7P ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการเสริมความงามของผู้บริโภคแตกต่างกันระหว่างเจนเนอเรชั่น

แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ส่วนประสมการตลาด 7P

Kotler and Armstrong (2018) กล่าวว่า ส่วนประสมการตลาด 4P's ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ (Product), ราคา (Price), ช่องทางจัดจำหน่าย (Place) และการส่งเสริมการขาย (Promotion) ซึ่งเป็นพื้นฐานสำหรับสินค้าทั่วไป แต่สำหรับปัจจัยที่สำคัญในการส่งมอบสินค้าบริการนั้น จำเป็นที่จะต้องให้ความสำคัญเรื่อง พนักงาน (People) กระบวนการ (Process) และสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (Physical) ด้วย ทำให้ส่วนประสมทางการตลาดบริการจึงประกอบด้วย 7P คือ ผลิตภัณฑ์ และบริการ (Product), ราคา (Price), ช่องทางจัดจำหน่าย (Place) การส่งเสริมการขาย (Promotion) พนักงาน (People) กระบวนการ (Process) และสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (Physical) เช่นเดียวกับ Payne (1993) ที่ให้แนวคิดเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาดของสินค้าบริการว่ามีความแตกต่างออกไป คือ นอกจากพื้นฐานของส่วนประสมทางการตลาดแล้ว จะต้องมีการอบรมพนักงาน กระบวนการให้บริการ และสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ซึ่งทั้ง 3 ส่วนนี้เป็นปัจจัยอื่นที่สำคัญในการให้บริการเช่นกัน

พฤติกรรมการบริโภค

Schiffman and Kanuk (2007) ได้กล่าวว่า พฤติกรรมการบริโภคของผู้บริโภค คือ การกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้าและบริการ เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง เริ่มต้นจากการมีสิ่งเร้า (Stimulus) มากระตุ้น (Stimulate) ความรู้สึก ทำให้รู้สึกถึงความต้องการจนต้องทำการค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งที่จะสามารถตอบสนองความต้องการเพื่อทำการตัดสินใจซื้อ และเกิดพฤติกรรมการซื้ออันเป็นการตอบสนอง (Response) ในที่สุด รวมทั้งนำไปสู่การวิเคราะห์พฤติกรรมของผู้บริโภค ซึ่งเป็นการวิจัยหรือค้นหาเกี่ยวกับเรื่องของพฤติกรรมของการซื้อหรือการใช้ของผู้บริโภค เพื่อให้ทราบถึงลักษณะความต้องการและพฤติกรรมของผู้บริโภค ขวัญสุดา คำเหล็ก (2566) ได้กล่าวว่า การวิเคราะห์พฤติกรรมการบริโภคของ

ผู้บริโภคนั้นเพื่อตอบคำถาม 6 W และ 1 H ประกอบด้วย Who (ใครอยู่ในตลาดเป้าหมาย) When (ผู้บริโภคซื้อเมื่อใด) Where (ผู้บริโภคซื้อที่ไหน) What (ผู้บริโภคซื้ออะไร) Why (ทำไมผู้บริโภคจึงซื้อ) Who (ใครมีส่วนร่วมในการตัดสินใจซื้อ) และ How (ผู้บริโภคซื้ออย่างไร) เพื่อค้นหาคำตอบ 7 ประการ หรือ 7O ประกอบด้วย Occupants (ลูกค้ากลุ่มเป้าหมาย) Objects (สิ่งที่ลูกค้าซื้อ) Objectives (วัตถุประสงค์ในการซื้อ) Organization (ผู้ที่เกี่ยวข้องในการตัดสินใจซื้อ) Occasions (โอกาสในการซื้อ) Outlets (สถานที่จัดจำหน่าย) Operation (กระบวนการตัดสินใจ) เจเนอเรชั่นของผู้บริโภค

กลุ่มคนตามวัย (Generational cohort group)

คือ การแบ่งคนตามลักษณะประชากรศาสตร์ออกเป็นรุ่นตามอายุ (Strauss & Howe, 1991) การกำหนดเจเนอเรชั่นหรือกลุ่มอายุของผู้บริโภคจะแบ่งตามกลุ่มที่มีประสบการณ์คล้ายคลึงกันในเรื่องของการเมือง เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมทางสังคม โดยการนับปีเกิดเพื่อกำหนดช่วงอายุมีการกำหนดที่แตกต่างกันออกไป เช่น สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2566) ได้จำแนกประชากรตามเจเนอเรชั่นด้วยอายุดังนี้ เกิดตั้งแต่ 2540 เป็นเจเนอเรชั่น Z, เกิดตั้งแต่ปี 2523-2540 เป็นเจเนอเรชั่น Y และเกิดตั้งแต่ปี 2508-2522 เป็นเจเนอเรชั่น X ส่วน Beresford research (2024) กำหนดให้ Gen Z คือ กลุ่มคนที่เกิดระหว่างปี พ.ศ. 2540-2555 (อายุระหว่าง 12-27 ปี), Gen Y คือ กลุ่มคนที่เกิดระหว่างปี พ.ศ.2524-2539 (อายุระหว่าง 28-43 ปี) และ Gen X คือ กลุ่มคนที่เกิดระหว่างปี พ.ศ.2508-2528 (อายุระหว่าง 44-59 ปี) นอกจากนี้ The Center for generational kinetics (2024) ยังได้จำแนกประชากรตามเจเนอเรชั่นดังนี้ Gen Z คือ กลุ่มคนที่เกิดหลังปี ค.ศ. 1998 (อายุน้อยกว่า 26 ปี) Gen Y คือ กลุ่มคนที่เกิดระหว่างปี ค.ศ.1980- 1997 (อายุระหว่าง 26-44 ปี) Gen X คือ กลุ่มคนที่เกิดระหว่างปี ค.ศ. 1965-1979 (อายุระหว่าง 45-59 ปี)

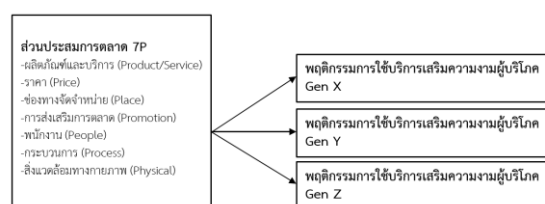
ส่วนประสมการตลาด 7P ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการเสริมความงาม

ขวัญสุตา คำเหล็ก (2566) กล่าวว่า ส่วนประสมการตลาด 7P ด้านบุคคลและด้านผลิตภัณฑ์ส่งผลต่อความต้องการเสริมความงาม เพราะการเสริมความงามจำเป็นต้องอาศัยความน่าเชื่อถือของบุคลากรเฉพาะ

ทางทางการแพทย์ ต้องมีความชำนาญมีการใช้เครื่องมือที่ทันสมัย และที่สำคัญคือมีการอบรมพนักงานเป็นอย่างดีในเรื่องของการให้ข้อมูลข้อแนะนำและเป็นที่ปรึกษาให้กับผู้บริโภคได้ตลอดการใช้บริการ และในส่วนของผลิตภัณฑ์ที่ผู้บริโภคให้ความสนใจรองลงมานั้น ผู้บริโภคต้องการผลิตภัณฑ์ที่ตรงกับความต้องการของตนเอง และชื่อเสียงของคลินิกก็มีส่วนสำคัญที่ทำให้ผู้บริโภคเกิดจรรยาบรรณที่ดีต่อการใช้บริการอีกด้วย ในงานวิจัยของผดิลก อังศุนากุล (2565) พบว่า ส่วนประสมการตลาด 7P ที่มีอิทธิพลต่อการใช้บริการเสริมความงามซ้ำของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลในยุค New Normal ได้แก่ ภาพลักษณ์ตราสินค้านำไปสู่ความไว้วางใจในตัวผลิตภัณฑ์และแบรนด์อย่างมีนัยสำคัญ สอดคล้องกับกฤษฎติพัชร ศรีสุคนธ์รัตน์ (2564) กล่าวว่า ผู้บริโภคเป้าหมายเพศชายที่ทำการศึกษาคะให้ความสำคัญกับการใช้บริการเสริมความงามโดยพิจารณาจากปัจจัยส่วนประสมการตลาด 7P ในทุกด้าน ได้แก่ ผู้รับบริการจะเลือกใช้บริการและโปรแกรมการรักษาที่มีประสิทธิภาพตรงตามความต้องการของผู้ซื้อ ภายใต้ราคาที่สมเหตุสมผลและมีบุคลากรที่จะสามารถสร้างความน่าเชื่อถือด้านคุณภาพและบริการต่อลูกค้า สุดท้ายคือ ต้องคำนึงเสมอว่าผู้รับบริการให้ความสำคัญกับผลลัพธ์ของการรักษามากที่สุด

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้นำตัวแปรมาสร้างกรอบแนวคิดและสมมติฐานการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาส่วนประสมการตลาด 7P ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการเสริมความงามของกลุ่มผู้บริโภคในแต่ละเจเนอเรชั่น (Generation XYZ) ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ ผู้ตอบแบบสอบถามอาศัยอยู่ในประเทศไทยขณะที่ทำการตอบแบบสอบถาม

2. ขอบเขตด้านตัวแปร

ส่วนประสมทางการตลาด 7P เป็นตัวแปรอิสระ และพฤติกรรมการใช้บริการเสริมความงามของกลุ่มผู้บริโภคในแต่ละเจนเนอเรชันเป็นตัวแปรตาม

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาและเก็บข้อมูลระหว่างเดือนสิงหาคม ถึง กันยายน 2567

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามในรูปแบบออนไลน์ โดยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Likert scale) 5 ระดับ มีการแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพ ปัจจุบัน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน เป็นแบบสอบถามในลักษณะตรวจสอบรายการ (Checklist) ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 4 ข้อ

ส่วนที่ 2 เป็นลักษณะและรูปแบบการให้บริการเสริมความงามของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ วัตถุประสงค์หลักในการใช้บริการเสริมความงาม ช่วงเวลาที่ใช้บริการเสริมความงาม ค่าใช้จ่ายประมาณในการใช้บริการเสริมความงามต่อครั้ง และแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการตัดสินใจเลือกใช้บริการเสริมความงาม เป็นแบบสอบถามในลักษณะตรวจสอบรายการ (Checklist) ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 4 ข้อ

ส่วนที่ 3 ด้านส่วนประสมการตลาด 7P ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการเสริมความงาม แบ่งออกเป็น 7 ด้านตามส่วนประสมการตลาด ดังนี้ 1) ด้านผลิตภัณฑ์/บริการ (Product) จำนวน 4 ข้อ 2) ด้านราคา (Price) จำนวน 4 ข้อ 3) ด้านช่องทางจำหน่าย (Place) จำนวน 4 ข้อ 4) ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) จำนวน 4 ข้อ 5) ด้านกระบวนการ (Process) จำนวน 4 ข้อ 6) ด้านบุคลากร (People) จำนวน 4 ข้อ และ 7) ด้านสิ่งนำเสนอกายภาพ (Physical) จำนวน 4 ข้อ รวมทั้งหมด 28 ข้อ

ส่วนที่ 4 ด้านพฤติกรรมการใช้บริการเสริมความงาม เป็นแบบสอบถามที่ใช้เครื่องมือประเภทมาตราส่วน

ประมาณค่า (Rating scale) โดย 5 หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง (strongly agree) และ 1 หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง (strongly disagree) จำนวน 5 ข้อ

ผู้วิจัยได้ส่งข้อคำถามให้กับผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) และนำมาหาค่าความสอดคล้อง (Index of Consistency: IOC) ของแบบสอบถาม และได้ค่าคะแนนเท่ากับ 1 และนำแบบสอบถามทดสอบที่ผ่านการตรวจสอบ IOC เรียบร้อยแล้ว ไปเก็บข้อมูลกับอาสาสมัครที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คนในแต่ละเจนเนอเรชันเพื่อดำเนินการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมทั้งฉบับ สำหรับ Gen X, Gen Y และ Gen Z เท่ากับ 0.941 0.946 0.939 ซึ่งทุกค่าที่ได้สอดคล้องกับเกณฑ์ที่ยอมรับตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป (Cronbach, 1984)

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีวิจัยแบบการสำรวจ (Survey Research) ผ่านการเก็บรวบรวมข้อมูลทางแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยส่งแบบสอบถามออนไลน์ (Google Forms) และวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปในการสรุปผลการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) โดยการส่งแบบสอบถามในรูปแบบ Google form ให้กับกลุ่มตัวอย่างผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ เนื่องจากไม่ทราบจำนวนที่แน่นอนของประชากรในการศึกษา ทราบเพียงว่ามีจำนวนมาก ดังนั้นจึงใช้สูตรของ Roscoe (1975) กำหนดค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้เป็น 1/10 ของส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ .05 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 384 คน ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลรวมทั้งสิ้น 600 คน โดยเก็บแต่ละเจนเนอเรชัน จำนวน 200 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการเก็บแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ทำการประมวลผลผ่านวิธีการทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแผนภูมิต่างๆ

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมาน (Inferential statistics) ได้แก่

เป็นการศึกษาข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่ออ้างอิงไปถึงข้อมูลทั้งหมดโดยใช้เครื่องมือในการวิเคราะห์ผลดังต่อไปนี้

การวิเคราะห์ ความสัมพันธ์ (Pearson correlation) กำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หรือน้อยกว่า เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมการตลาด 7p กับพฤติกรรมการใช้บริการเสริมความงาม

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์และพยากรณ์ด้วยสมการถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ (Multiple regression analysis) กำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หรือน้อยกว่า เพื่อศึกษาความสัมพันธ์และพยากรณ์ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมการตลาด 7p ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการเสริมความงาม

การวิเคราะห์ One-way ANOVA เพื่อศึกษาว่าส่วนประสมการตลาด 7P ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการเสริมความงามแตกต่างกันหรือไม่ เมื่อเจาะเนอเรชั่นแตกต่างกัน

ตาราง 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม (Gen ละ 200 คน)

		Gen X		Gen Y		Gen Z		รวม	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ	เพศชาย	51	25.50	43	21.50	46	23.00	140	23.33
	เพศหญิง	149	74.50	157	78.50	154	77.00	460	76.67
	รวม	200		200		200		600	
ระดับการศึกษาสูงสุด	มัธยมศึกษา	17	8.50	11	5.50	38	19.00	66	11.00
	อนุปริญญา/ปวส.	29	14.50	45	22.50	44	22.00	118	19.67
	ปริญญาตรี	108	54.00	126	63.00	117	58.50	351	58.50
	ปริญญาโทหรือสูงกว่า	46	23.00	18	9.00	1	0.50	65	10.83
	รวม	200		200		200		600	
อาชีพปัจจุบัน	รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	45	22.50	36	18.00	9	4.50	90	15.00
	พนักงาน/ลูกจ้างบริษัทเอกชน	80	40.00	90	45.00	61	30.50	231	38.50
	ประกอบธุรกิจส่วนตัว	58	29.00	47	23.50	21	10.50	126	21.00
	นักเรียน/นิสิตนักศึกษา	9	4.50	27	13.50	97	48.50	133	22.17
	ว่างงาน/ไม่มีงานทำ	8	4.00	0	0.00	12	6.00	20	3.33
	รวม	200		200		200		600	
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	น้อยกว่า 10,000 บาท	7	3.50	4	2.00	40	20.00	51	8.50
	10,001-20,000 บาท	44	22.00	79	39.50	89	44.50	212	35.33
	20,001 -30,000 บาท	57	28.50	65	32.50	32	16.00	154	25.67
	30,001-40,000 บาท	51	25.50	18	9.00	15	7.50	84	14.00
	มากกว่า 40,000 บาทขึ้นไป	29	14.50	24	12.00	5	2.50	58	9.67
	ไม่มีรายได้	12	6.00	10	5.00	19	9.50	41	6.83
รวม		200		200		200		600	

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย 1) ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม (ดังตาราง 1) 2) ข้อมูลลักษณะและรูปแบบการใช้บริการเสริมความงาม (ดังตาราง 2) 3) ผลการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนประสมการตลาด 7P ที่ต่างกันส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการเสริมความงามจำแนกตามเจเนอเรชั่น (XYZ) แตกต่างกันหรือไม่ ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) (ดังตาราง 3 และ 4) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา (ดังตาราง 5 และ 6) ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเชิงชั้นระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามสัญลักษณ์ของตัวแปรในงานวิจัย ประกอบด้วยสัญลักษณ์ของตัวแปรอิสระ ได้แก่ Product = ผลิตภัณฑ์, Price = ราคา, Place = ช่องทางการจัดจำหน่าย, Promotion = การส่งเสริมการตลาด, Process = กระบวนการ, People = บุคลากร และ Physical = สิ่งนำเสนอกายภาพ และสัญลักษณ์ของตัวแปรตาม คือ BHV = พฤติกรรมการใช้บริการเสริมความงาม (ดังตาราง 7)

จากตาราง 1 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ในทุกเจนเนอเรชั่นเป็นเพศหญิง ระดับการศึกษาส่วนใหญ่คือปริญญาตรี อาชีพมีความหลากหลาย มีกลุ่มที่ว่างงานหรือไม่มีงานทำเพียงร้อยละ 3.33 ระดับรายได้จะอยู่ประมาณ 1 - 3 หมื่นบาท

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษารูปแบบและลักษณะการใช้บริการเสริมความงามของกลุ่มผู้บริโภคในแต่ละเจนเนอเรชั่น ดังแสดงในตาราง 2 พบว่าวัตถุประสงค์หลักที่จะเลือกใช้บริการเสริมความงามมากที่สุด คือ เพื่อต้องการสร้างมั่นใจให้กับตนเอง เพื่อให้ตนเองดูดี โดยเวลาที่จะเลือกใช้บริการจะแตกต่างกันไปตามเจนเนอเรชั่น เช่น Gen X เนื่องจากบางคนอาจจะเกษียณแล้วทำให้สามารถใช้บริการได้เกือบทั้งวัน แต่สำหรับ Gen Z จะใช้บริการน้อยในช่วงเย็น เพราะหลังเลิกเรียนหรือเลิกงานอาจจะเป็นเวลาสังสรรค์กับเพื่อนฝูง สำหรับค่าใช้บริการที่ยินดีจะจ่ายแต่ละครั้งไม่เกิน 5 พัน เป็นสัดส่วนที่มากที่สุดประมาณร้อยละ 40 และช่องทางการรับรู้ข่าวสารเพื่อใช้ในการตัดสินใจเข้ารับบริการจะมาจากสื่อโซเชียล

มีเดียมากที่สุด สูงถึงร้อยละ 63.17 อาจจะเพราะความสะดวกสามารถเข้าถึงได้ง่ายผ่านทางโทรศัพท์มือถือ

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของส่วนประสมการตลาด 7P และพฤติกรรมการใช้บริการเสริมความงามระหว่างเจนเนอเรชั่น ดังแสดงในตาราง 3 ที่นำเสนอผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยส่วนประสมการตลาด 7P และพฤติกรรมการใช้บริการเสริมความงามระหว่างเจนเนอเรชั่น (XYZ) ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และตาราง 4 จะนำเสนอเฉพาะปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่แตกต่างเมื่อเจนเนอเรชั่นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญโดยพิจารณาจากค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างตามเจนเนอเรชั่นเป็นรายคู่ด้วย Scheffe

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมการตลาด 7P ที่มีต่อพฤติกรรมการใช้บริการเสริมความงามในแต่ละเจนเนอเรชั่น ดังแสดงในตาราง 5-6

ตาราง 2 ข้อมูลลักษณะและรูปแบบการใช้บริการเสริมความงามของกลุ่มผู้บริโภคในแต่ละเจนเนอเรชั่น

		Gen X		Gen Y		Gen Z		รวม	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1.วัตถุประสงค์หลักที่จะเลือกใช้ บริการเสริมความงาม	เพื่อแก้ไขปัญหาด้านผิวพรรณ	36	18.00	54	27.00	57	28.50	147	24.50
	เพื่อสร้างความมั่นใจให้ตนเอง	40	20.00	61	30.50	93	46.50	194	32.33
	เพื่อคงสภาพผิวพรรณให้ดูอยู่เสมอ	46	23.00	48	24.00	32	16.00	126	21.00
	เพื่อรักษาชะลอวัย	50	25.00	25	12.50	8	4.00	83	13.83
	เพื่อรักษาโรค	12	6.00	4	2.00	5	2.50	21	3.50
	เพื่อสุขภาพ	16	8.00	8	4.00	5	2.50	29	4.84
2. ช่วงเวลาที่ท่านจะเลือกใช้ บริการเสริมความงาม	10.00-12.00	52	26.00	39	19.50	52	26.00	143	23.83
	12.00-15.00	41	20.50	64	32.00	52	26.00	157	26.17
	15.00-18.00	56	28.00	50	25.00	58	29.00	164	27.33
	18.00-21.00	51	25.50	47	23.50	38	19.00	136	22.67
3. ค่าใช้จ่ายโดยประมาณในการ ใช้บริการเสริมความงามที่ท่าน ยินดีจะจ่ายแต่ละครั้ง	น้อยกว่า 2,000 บาท	43	21.50	42	21.00	78	39.00	163	27.17
	2,001-5,000 บาท	72	36.00	92	46.00	74	37.00	238	39.67
	5,001-10,000 บาท	63	31.50	42	21.00	39	19.50	144	24.00
	มากกว่า 10,000 บาท	22	11.00	24	12.00	9	4.50	55	9.16
4. แหล่งข้อมูลที่ท่านจะใช้ใน การตัดสินใจเลือกเพื่อใช้บริการ เสริมความงาม	สื่อโซเชียลมีเดีย	106	53.00	133	66.50	140	70.00	379	63.17
	ป้ายโฆษณา	24	12.00	29	14.50	17	8.50	70	11.67
	วิทยุ/โทรทัศน์	22	11.00	7	3.50	4	2.00	33	5.50
	ได้รับคำแนะนำจากบุคคลอื่น	48	24.00	31	15.50	39	19.50	118	19.66

ตาราง 3 เปรียบเทียบความแตกต่างปัจจัยส่วนประสมการตลาด 7P ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการเสริมความงาม
จำแนกตามเจนอเรชั่น (XYZ)

	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P
Product	Between Groups	2	3.633	1.816	7.069	.001*
	Within Groups	597	153.384	0.257		
Price	Between Groups	2	1.871	0.936	2.914	.055
	Within Groups	597	191.712	0.321		
Place	Between Groups	2	2.099	1.049	3.350	.036*
	Within Groups	597	187.033	0.313		
Promotion	Between Groups	2	0.986	0.493	1.441	.238
	Within Groups	597	204.208	0.342		
Process	Between Groups	2	0.788	0.394	1.223	.295
	Within Groups	597	192.353	0.322		
People	Between Groups	2	1.614	0.807	3.122	.045*
	Within Groups	597	154.336	0.259		
Physical	Between Groups	2	0.851	0.426	1.692	.185
	Within Groups	597	150.223	0.252		
Bt-V	Between Groups	2	0.977	0.488	1.294	.275
	Within Groups	597	225.311	0.377		

จากตาราง 3 พบว่าส่วนประสมการตลาดบางตัว จะส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการของแต่ละเจนอเรชั่นแตกต่างกัน โดยมีเพียงส่วนประสมการตลาด 3 ด้าน จาก 7 ด้าน คือ ด้าน ผลิตภัณฑ์ (Product/Service) ด้านช่องทางจำหน่าย (Place) และด้านบุคลากร (People) ที่ส่งผลต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ที่ระดับ .05 เมื่อผู้ใช้บริการมีเจนอเรชั่นที่ต่างกัน และผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาต่อว่าเจนอเรชั่นคู่ใดที่มีความแตกต่างกัน ดังแสดงในตาราง 4 และพบว่ามีเพียงส่วนประสมการตลาดด้านผลิตภัณฑ์แตกต่างกันจะทำให้พฤติกรรมการใช้บริการของ Gen X แตกต่างจาก Gen Y และ Gen Z อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างปัจจัยส่วนประสมการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ (Product/Service) ด้านช่องทางจำหน่าย (Place) และด้านบุคลากร (People) ตามเจนอเรชั่นเป็นรายคู่ด้วย Scheffe

	Generation	Mean	Gen X	Gen Y	Gen Z
Product	Gen X	4.381	-	0.163*	0.168*
	Gen Y	4.544		-	0.005
	Gen Z	4.549			-
	Generation	Mean	Gen X	Gen Y	Gen Z
Place	Gen X	4.324	-	0.119	0.313
	Gen Y	4.443		-	0.013
	Gen Z	4.455			-
	Generation	Mean	Gen X	Gen Y	Gen Z
People	Gen X	4.418	-	0.111	0.109
	Gen Y	4.523		-	0.003
	Gen Z	4.526			

ตาราง 5 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบไม่แยกเจเนอเรชั่น (n = 600 คน)

ตัวแปร	BHV	Product	Price	Place	Promotion	Process	People	Physical
BHV		.451**	.412**	.446**	.415**	.414**	.341**	.459**
Product			.732**	.680**	.612**	.592**	.630**	.687**
Price				.767**	.716**	.649**	.681**	.686**
Place					.754**	.684**	.625**	.684**
Promotion						.766**	.660**	.650**
Process							.692**	.675**
People								.710**
Physical								

ตาราง 6 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แยกกลุ่ม Gen X Y และ Z (เจเนอเรชั่นละ 200 คน)

ตัวแปร	BHV	Product	Price	Place	Promotion	Process	People	Physical
BHV		.54, .39, .40	.53, .36, .32	.54, .47, .35	.53, .38, .38	.46, .33, .45	.38, .33, .35	.54, .37, .40
Product			.79, .72, .69	.74, .63, .70	.65, .64, .60	.57, .69, .61	.61, .69, .64	.71, .71, .67
Price				.79, .74, .77	.75, .74, .66	.64, .69, .71	.70, .69, .63	.71, .70, .63
Place					.78, .73, .73	.73, .64, .74	.66, .57, .69	.74, .70, .61
Promotion						.78, .75, .79	.70, .63, .68	.72, .64, .60
Process							.76, .70, .68	.73, .69, .66
People								.73, .72, .72
Physical								

จากตาราง 5 แสดงให้เห็นว่าส่วนประสมการตลาดทั้ง 7 ด้านมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้บริการของผู้ตอบแบบสอบถามอย่างมีนัยสำคัญ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อยู่ระหว่าง 0.41-0.76 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลางถึงสูง และความสัมพันธ์มีค่าเป็นบวกในทิศทางเดียวกัน แต่หากพิจารณาจากแต่ละเจเนอเร

ชั่นจะพบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ยังคงอยู่ระหว่าง 0.33-0.79 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลางถึงสูงเช่นกัน (ดังตาราง 6) ดังนั้นผู้วิจัยจึงทำการศึกษาต่อเพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของส่วนประสมการตลาดที่มีต่อพฤติกรรมของผู้ใช้บริการที่อยู่ในเจเนอเรชั่นที่ต่างกัน ดังแสดงในตาราง 7

ตาราง 7 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบ Stepwise multiple regression ของพฤติกรรมการใช้บริการเสริมความงามแยกแต่ละ Gen

ผู้บริโภคร	ปัจจัยส่วนประสมการตลาด							R ²
	ตัวแปร	b	SE _b	Beta	t	Sig.		
Gen X, Y และ Z	Physical, Product, Place	.26, .23, .19	.07, .06, .06	.21, .19, .18	3.95, 3.54, 3.33	.00**		.26
Gen X	Product, Promotion,	.31, .31,	.10, .10,	.26, .29,	3.13, 3.16,	.00**, .00**		.37
	People, Physical	-.23, .35	.11, .12	-.19, .28	-2.05, 2.84	.04*, .00**		
Gen Y	Place	.56	.07	.47	7.55	.00**		.22
Gen Z	Product, Process	.25, .37	.10, .09	.20, .33	2.55, 4.21	.01*, .00**		.23

จากตาราง 7 แสดงให้เห็นว่าเมื่อทำการวิเคราะห์กลุ่มตัวอย่างแบบไม่แยกกลุ่มเจเนอเรชั่นพบว่า ปัจจัยส่วนประสมการตลาด 7P ที่ส่งผลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการใช้บริการเสริมความงาม มี 3 ด้าน ได้แก่ ด้านสิ่งนำเสนอทางกายภาพ (Physical) ด้านผลิตภัณฑ์และบริการ (Product/Service) และด้านช่องทางจัดจำหน่าย (Place) ตามลำดับ และสามารถร่วมกันพยากรณ์พฤติกรรมการใช้บริการเสริมความงามของผู้บริโภคแบบไม่แยกกลุ่มเจเนอเรชั่นได้ร้อยละ 26 โดยมีนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ .001 และเมื่อทำการวิเคราะห์แยกเป็นแต่ละเจเนอเรชั่นพบว่าส่วนประสมการตลาด 7P ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการเสริมความงามของผู้บริโภคแตกต่างกันระหว่างเจเนอเรชั่น ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐาน 4 โดยผลการวิเคราะห์แยกเป็นเจเนอเรชั่นได้ดังนี้

ผลการวิเคราะห์กลุ่มตัวอย่างเจนเอเรชั่น X พบว่า ปัจจัยส่วนประสมการตลาด 7P ที่ส่งผลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการใช้บริการเสริมความงาม ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์และบริการ (Product/Service) ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) และ ด้านสิ่งนำเสนอทางกายภาพ (Physical) ตามลำดับ ยกเว้นแต่ปัจจัยด้านบุคลากร (People) ส่งผลเชิงลบต่อพฤติกรรมการใช้บริการเสริมความงาม ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐาน 1 ส่วนประสมการตลาด 7P อย่างน้อยหนึ่งปัจจัยส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการเสริมความงามของกลุ่ม Gen X และสามารถร่วมกันพยากรณ์พฤติกรรมการใช้บริการเสริมความงามของผู้บริโภคกลุ่มเจนเอเรชั่น X ได้ร้อยละ 37 โดยมีนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ .05 – .001

ผลการวิเคราะห์กลุ่มตัวอย่าง Gen Y พบว่า ปัจจัยส่วนประสมการตลาด 7P ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการเสริมความงาม มีเพียงด้านเดียว คือ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) โดยส่งผลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการใช้บริการเสริมความงาม ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐาน 2 ส่วนประสมการตลาด 7P อย่างน้อยหนึ่งปัจจัยส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการเสริมความงามของกลุ่มเจนเอเรชั่น Y และสามารถร่วมกันพยากรณ์พฤติกรรมการใช้บริการเสริมความงามของผู้บริโภคกลุ่มเจนเอเรชั่น Y ได้ร้อยละ 22 โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ผลการวิเคราะห์กลุ่มตัวอย่างเจนเอเรชั่น Z พบว่า ปัจจัยส่วนประสมการตลาด 7P ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการเสริมความงาม มี 2 ด้านได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์และบริการ (Product/Service) และ ด้านกระบวนการ (Process) ล้วนแต่ส่งผลเชิงบวกกับพฤติกรรมการใช้บริการเสริมความงามของผู้บริโภค ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐาน 3 ส่วนประสมการตลาด 7P อย่างน้อยหนึ่งปัจจัยส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการเสริมความงามของกลุ่มเจนเอเรชั่น Z และสามารถร่วมกันพยากรณ์พฤติกรรมการใช้บริการเสริมความงามของผู้บริโภคกลุ่มเจนเอเรชั่น Z ได้ร้อยละ 23 โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษารูปแบบและลักษณะการใช้บริการเสริมความงามของกลุ่มผู้บริโภคในแต่ละเจนเอเรชั่น ผู้บริโภคส่วนใหญ่ในทุกเจนเอเรชั่นเป็นเพศหญิง มีระดับการศึกษาสูงสุดคือปริญญาตรี มักประกอบอาชีพเป็นพนักงาน/ลูกจ้าง และมีระดับรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ระหว่าง 10,001-20,000 บาท ช่วงเวลาส่วนใหญ่ที่ใช้บริการเสริมความงามคือ ช่วง 15.00-18.00 น โดยมีค่าใช้จ่ายในการใช้บริการเสริมความงามแต่ละครั้งอยู่ระหว่าง 2,001-5,000 บาท เช่นเดียวกับผลสำรวจของศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจธนาคารไทยพาณิชย์ (2566) ที่พบว่า ผู้บริโภคในทุกเจนเอเรชั่นกว่าร้อยละ 69 จะใช้บริการหัตถการความงามโดยมีค่าใช้จ่ายไม่เกิน 5,000 บาทต่อครั้ง และมักใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการค้นหาข้อมูลที่ใช้ในการตัดสินใจเลือกใช้บริการเสริมความงาม สอดคล้องกับงานวิจัยของศศิธร ภูศรี และพัฒน พัทธรังสรรค์ (2566) ที่กล่าวว่า ผู้บริโภคมักค้นหาข้อมูลการใช้บริการเสริมความงามผ่านทางสื่อโซเชียลมีเดียหรือช่องทางออนไลน์ เช่น Facebook, Twitter

วัตถุประสงค์หลักในการใช้บริการเสริมความงามของเจนเอเรชั่น Y และ Z คือ เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤตชติพัชร ศรีสุคนธรัตน์ (2564) ที่กล่าวว่า ผู้คนหันมาใส่ใจด้านความสวยความงามมากขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มคนที่มีอายุระหว่าง 23-39 ปีที่มักเข้ามาใช้บริการเสริมความงามเพิ่มมากขึ้นเป็นไปตามงานวิจัยของ EAUDE (2023) ที่กล่าวว่า วัยรุ่นมักให้ความสำคัญกับความสวยงามเพราะเชื่อว่าตนเองจะเป็นที่ยอมรับและรู้จักในสังคมได้ แตกต่างจากเจนเอเรชั่น X ที่มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อการชะลอวัย สอดคล้องกับผลสำรวจของ National Health Security Office (2019) ที่เปิดเผยว่า เพศหญิงในช่วงอายุ 45-54 ปีจะเข้าคลินิกเสริมความงามมากกว่าช่วงอายุอื่นอย่างเห็นได้ชัดเจน โดยมุ่งเน้นบริการเสริมความงามที่เสริมสร้างส่วนที่สึกหรอและทำให้มีใบหน้าอ่อนกว่าวัย และงานวิจัยของ Cohen et al. (2023) ที่กล่าวว่า กลุ่มตัวอย่างอายุระหว่าง 40-50 ปี จะให้ความสำคัญกับบริการเสริม

ความงามในด้านของการซ่อมแซมผิวหน้าตามวัยและบำรุงรักษาให้ผิวหน้ากลับมาอ่อนวัย

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของส่วนประสมการตลาด 7P ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการเสริมความงามของเจนเอเรชั่นที่แตกต่างกัน พบว่าส่วนประสมการตลาด 3 ด้านคือ สินค้า/บริการ ช่องทางการจัดจำหน่าย และบุคลากรเมื่อมีความแตกต่างกันจะส่งผลต่อผู้ใช้บริการที่มีเจนเอเรชั่นแตกต่างกันออกไป สอดคล้องกับ ชัยวัฒน์ หุทัยพันธ์ และ วรพล แจ่มสวัสดิ์ (2563) พบว่า อายุที่แตกต่างกันจะมีความเห็นต่อปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่ายแตกต่างกัน เช่นเดียวกับ สมพงษ์ อัครวิธิปัตติ และคณะ (2565) พบว่า ในการตัดสินใจเลือกใช้บริการสายการบินต้นทุนต่ำนั้นเมื่อปัจจัยทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด บุคลากร และกระบวนการต่างกัน จะมีผลต่อประชาชนที่อายุต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมการตลาด 7P ที่มีต่อพฤติกรรมการใช้บริการเสริมความงามในแต่ละเจนเอเรชั่น พบว่าปัจจัยส่วนประสมการตลาด 7P จำนวน 4 ด้าน ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการเสริมความงามของผู้ใช้บริการเจนเอเรชั่น X แบ่งออกเป็นปัจจัยส่วนประสมการตลาด 7P มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อพฤติกรรมการใช้บริการเสริมความงาม ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์และบริการ (Product/Service) ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) และ ด้านสิ่งนำเสนอทางกายภาพ (Physical) สอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชรี ฝาสุขและคณะ (2566) ที่กล่าวว่า ปัจจัยส่วนประสมการตลาดด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) มีอิทธิพลสูงต่อพฤติกรรมการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมออนไลน์ในกลุ่มเจนเอเรชั่น X ส่วนปัจจัยด้านบุคลากร (People) ส่งผลเชิงลบต่อพฤติกรรมการใช้บริการเสริมความงาม แตกต่างจากงานวิจัยของ ธิรัตน์ ภูมิชัยสิทธิ์ (2562) ที่กล่าวว่า ปัจจัยส่วนประสมการตลาดบริการด้านบุคลากรหรือพนักงาน ส่งผลเชิงบวกต่อการตัดสินใจใช้บริการคลินิกเสริมความงามของผู้หญิงวัยทำงานอายุมากกว่า 40 ปี ในอำเภอเมืองสมุทรปราการมากที่สุด โดยให้

ความสำคัญเกี่ยวกับการให้บริการของพนักงานความรู้และทักษะ และความสามารถที่จำเป็นของแพทย์ตลอดจนการมีจำนวนพนักงานให้บริการเพียงพอต่อผู้บริโภค สำหรับกลุ่มผู้ใช้บริการ Gen Y พบว่า มีปัจจัยส่วนประสมการตลาด 7P เพียง 1 ด้านที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการเสริมความงามคือ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) โดยส่งผลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการใช้บริการเสริมความงาม สอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชรี ฝาสุข และคณะ (2566) ที่กล่าวว่า ปัจจัยส่วนประสมการตลาดด้านช่องทางการจำหน่าย (Place) มีอิทธิพลสูงต่อพฤติกรรมการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมออนไลน์ในกลุ่ม Gen Y และในกลุ่มเจนเอเรชั่น Z พบว่าปัจจัยส่วนประสมการตลาด 7P ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการเสริมความงาม มี 2 ด้านได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์และบริการ (Product/Service) และ ด้านกระบวนการ (Process) ล้วนแต่ส่งผลเชิงบวกกับพฤติกรรมการใช้บริการเสริมความงามของผู้บริโภคกลุ่มเจนเอเรชั่น Z สอดคล้องกับงานวิจัยของ รุ่งนภา กิตติลาภ และคณะ (2563) ที่กล่าวว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการคลินิกเสริมความงาม ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น คือ ปัจจัยส่วนประสมการตลาดด้านกระบวนการ (Process) มากที่สุด เนื่องจากผู้บริโภคเห็นว่า การมีกระบวนการให้บริการที่ดีมีความรวดเร็ว ใช้เวลาที่เหมาะสมต่อการให้บริการลูกค้าแต่ละครั้งต่อคน เป็นบริการที่แสดงให้เห็นถึงความมีมาตรฐานและมีคุณภาพสม่ำเสมอซึ่งเป็นหัวใจสำหรับการให้บริการเสริมความงาม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1.1 จากผลการศึกษาพบว่าส่วนประสมการตลาดที่แตกต่างกันส่งผลกับผู้ใช้บริการที่มีเจนเอเรชั่นต่างกัน โดยเฉพาะเรื่องสินค้า/บริการ ช่องทางการจำหน่าย และบุคลากร เนื่องจากธุรกิจเสริมความงามเป็นธุรกิจบริการ บุคลากรมีความสำคัญมาก เพราะผู้ใช้บริการนอกจากต้องการได้รับการที่ดีแล้ว ยังต้องการความมั่นใจในการรับบริการ บริการที่มีคุณภาพมีอาชีพ บริการด้วยความเต็มใจ บริการติดตามหลังการขาย ดังนั้นธุรกิจจึงควรมีการอบรมและพัฒนาบุคลากร

อย่างสม่ำเสมอ สร้างทัศนคติที่ดีต่อองค์กร จะทำให้เพิ่มประสิทธิภาพในการบริการ และจะทำให้ลูกค้าเกิดความเชื่อมั่นและจะกลับมาใช้บริการและเกิดความจงรักภักดีในบริการขององค์กรได้

1.2 จากการศึกษาอิทธิพลของส่วนประสมการตลาดที่ส่งผลต่อแต่ละเจนเนอเรชั่น พบว่า Gen X ให้ความสำคัญกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดถึง 4 ด้าน คือ สินค้า/บริการ การส่งเสริมการขาย บุคลากร และลักษณะทางกายภาพ ในขณะที่ผู้ใช้บริการ Gen Y ให้ความสนใจเพียงช่องทางการจัดจำหน่าย หรือ สำหรับ Gen Z ให้ความสำคัญกับเพียงสินค้า และกระบวนการเท่านั้น ดังนั้นหากองค์กรจะเลือกลูกค้า Gen X ซึ่งเป็นกลุ่มที่เกษียณ หรือ ใกล้เกษียณ และเป็นกลุ่มที่ต้องการรักษาความอ่อนวัย องค์กรจะต้องออกกลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดให้ครอบคลุมทั้ง 4 ด้านเพื่อให้ถูกใจผู้บริโภค Gen X

1.3 จากตาราง 7 จะพบว่าปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์/บริการมีความสัมพันธ์เกือบทุกกลุ่มที่ทำการศึกษา (ยกเว้น Gen Y) ดังนั้นสถานเสริมความงามจะต้องให้ความสำคัญกับบริการที่จะมอบให้ผู้บริโภค ไม่ว่าจะเป็นบริการที่หลากหลาย ความน่าเชื่อถือ ความปลอดภัย ชื่อเสียงและผลงานการให้บริการที่ดี จะเป็นสิ่งที่ผู้บริโภคต้องการมากที่สุด โดยผู้บริโภคไม่ได้ให้ความสำคัญในเรื่องของราคาเลย (จากตาราง 7 ปัจจัยด้านราคาไม่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการเสริมความงามในทั้ง 4 กลุ่มที่ทำการศึกษา)

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากรายงานของ The Department of International Trade Promotion (2023) ที่กล่าวว่า ในอนาคตเด็กยุคใหม่หรือที่เรียกว่า Gen Alpha คือ ผู้ที่เกิดตั้งแต่ปีพ.ศ. 2553 เป็นต้นไป น่าจะเป็นกลุ่มเจนเนอเรชั่นที่ใหญ่ที่สุด และกลุ่มนี้หันมาใส่ใจดูแลตนเองมากขึ้น รวมทั้งจะกลายมาเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการดูแลผิว โดยอาศัยการศึกษาข้อมูลจากโซเชียลมีเดีย นอกจากนี้ยังได้รับอิทธิพลจากกลุ่มผู้บริโภค Gen Y และ Gen Z ดังนั้นจึงควรทำการศึกษากลุ่มตัวอย่าง Gen Alpha ในลำดับต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กฤตชติพัชร ศรีสุคนธ์รัตน์. (2564). ปัจจัยในการเลือกใช้บริการคลินิกเสริมความงามและคลินิกศัลยกรรมความงามของกลุ่มลูกค้าเพศชายใน จังหวัด กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ขวัญสุดา คำเหล็ก. (2566). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการที่จะเสริมความงาม จาก Stem cell ที่ประเทศญี่ปุ่น ของคลินิก Ginza Bereage ของผู้บริโภคใน จังหวัด เชียงใหม่. [วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- ชัยวัฒน์ หฤทัยพันธ์ และ วรพล แจ่มสวัสดิ์. (2563). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อประกันภัยรถยนต์ของผู้บริโภคในจังหวัดชลบุรี. วารสารสังคมศาสตร์, 9(1), 29-39.
- ธิดารัตน์ ภูมิชัยสิทธิ์. (2562). การตัดสินใจเลือกใช้บริการคลินิกเสริมความงามของผู้หญิงวัยทำงาน ในอำเภอเมืองสมุทรปราการ. [การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- บริษัท มาร์เก็ตเียร์ จำกัด. (2565). ตลาดเสริมความงามไทย 2566 ได้อานิสงส์จากการเปิดประเทศ?. <https://marketeeronline.co/archives/292227>.
- ผลินสุ อังศุนากุล. (2565). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการซ้ำของคลินิกเสริมความงามของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ในยุค New Normal. [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พัชรี ผาสุข, รณกร กิตติพิชิตเดชาร และรุจิรา สุวรรณเขต. (2566). การเปรียบเทียบพฤติกรรม ผู้บริโภคต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมออนไลน์. วารสารบริหารธุรกิจและการจัดการปริทัศน์, 15(1), 47-61.
- รุ่งนภา กิตติลาภ, อุมววรรณ วาทกิจ และรมณ นิลพงษ์. (2563). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการคลินิกเสริมความงาม ในเขตอำเภอเมือง จังหวัด

- ขอนแก่น. *Journal of Buddhist Education and Research*, 6(1), 60-74.
- ศศิธร ภูศรี, พัฒน์ พัฒนรังสรรค์. (2566). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความถี่ในการใช้บริการคลินิกเสริมความงาม. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 12(4), 1-12.
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2566). ตลาดศัลยกรรม และเสริมความงาม...แข่งขันรุนแรง เพื่อแย่งชิงลูกค้าที่มีศักยภาพ. <https://shorturl.asia/gjh2i>.
- ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ ธนาคารไทยพาณิชย์. (2566). เปิดมุมมองความสวยยุคใหม่....โอกาสเติบโตของเวชศาสตร์ความงาม. <https://shorturl.asia/R8ID4>.
- สมพงษ์ อศวริยสมบัติ, ณัฐรยาน มีพรหม และ ลลิล วราวุฒิ. (2565). ปัจจัยทางการตลาดที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกใช้บริการสายการบินต้นทุนต่ำที่ขยายฐานปฏิบัติการบินใหม่ ณ ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ. *วารสารวิชาการ มทร.สุวรรณภูมิ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 7(1), 38-54.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2566). *Generation Thai & ICT*. <https://shorturl.asia/1Ucrh>.
- Beresford Research. (2024). *Age range by generation*. <https://shorturl.asia/9dFGD>.
- Cohen, J. L. et al. (2023). Decades of beauty: Achieving aesthetic goals throughout the lifespan. *Journal of Cosmetic Dermatology*. Wiley Periodicals LLC, 2889-2901. DOI: 10.1111/jocd.15968.
- Cronbach, L. J. (1984). A research worker's treasure chest. *Multivariate Behavioral Research*, 19(2-3), 223-240.
- Eaude, T. (2023). Reflections on how young children develop a sense of beauty and should be guided in doing so. *British Journal of Educational Studies*, 71(6), 663-678.
- Kotler, P. & Armstrong G. (2018). *Principle of Marketing*. (17th ed.). Pearson Education Limited.
- National Health Security Office. (2019). *Survey results on the behavior of visiting aesthetic clinics by a sample group of 9,351 people in 2019 by honestdocs*. <https://hd.co.th/beauty-clinic-survey-2019>.
- Payne, A. (1993). *The Essence of services marketing: The essence of management series*. Prentice-Hall.
- Roscoe, J. T. (1975). *Fundamental research statistics for the behavioral sciences*. (2nd ed.). Holt, Rinehart and Winston, Inc.
- Schiffman, Leon G., & Kanuk, Leslie L. (2007). *Customer Behavior*. (9th ed.) Pearson Prentice Hall.
- Strauss, W. & Howe, N. (1991). *Generations: the history of America's future, 1584 to 2069*. William Morrow & Company.
- The Center for Generational Kinetics. (2024). *Generational birth years*. <https://genhq.com/>.

รูปแบบการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน เพื่อเสริมสร้างคุณภาพผู้เรียน สู่ความเป็นเลิศในวิชาชีพอุตสาหกรรม

Administration model of private vocational education institutions to enhance the quality of learners to excellence in the industrial profession

จรัสพงษ์ เลหาประดิษฐ์สกุล (Charatpong Laohapraditsakul) ¹ เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต (Sowwanee Sikkhabandit) ²
ขวัญหญิง ศรีประเสริฐภาพ (Kwanying Sriprasertphap) ³

Received: July 8, 2024

Revised: July 25, 2024

Accepted: July 31, 2024

³ Corresponding author, E-mail: khwanying@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน เพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศในวิชาชีพอุตสาหกรรม 2) พัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน เพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศในวิชาชีพอุตสาหกรรม 3) ประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน เพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศในวิชาชีพอุตสาหกรรม กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูหัวหน้าสาขาวิชากลุ่มอุตสาหกรรม ในสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน เขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนสู่ความเป็นเลิศ มี 7 ตัวแปร 74 ตัวชี้วัด องค์ประกอบปัจจัยส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน มี 4 ตัวแปร 27 ตัวชี้วัด ความเหมาะสม ความถูกต้อง ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน, ความเป็นเลิศ, วิชาชีพอุตสาหกรรม

Abstract

This aimed to 1) study management guidelines for private vocational education institutions in order to promote the quality of learners towards excellence in industrial professions, 2) develop a management model for private vocational education institutions in order to promote the quality of learners towards excellence in industrial professions, 3) evaluate the management model of private vocational education institutions in order to promote the quality of students towards excellence in the industry profession. The sample group included educational institution administrators and the head teachers' of the industry group in private vocational education institutions in Bangkok. The tools used were a semi-structured interview and a questionnaire. The research results found that Components of the administration of private vocational education institutions towards excellence have 7 variables, 74 indicators. Components of factors promoting the administration of educational institutions towards excellence of private vocational education institutions, have 4 variables, 27 indicators. Suitability, accuracy, feasibility, and usefulness of the overall format was at the highest level.

Keywords: Administration of private vocational education institutions, Excellence, Industrial profession

¹ นักศึกษาปริญญาเอก มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

Ph.D. Student, North Bangkok University

^{2, 3} อาจารย์ที่ปรึกษา มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

Advisor, North Bangkok University

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดเป้าประสงค์ การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (2552-2561) มีประเด็นสำคัญที่ต้องปฏิรูปอย่างเร่งด่วน 4 ประการ คือ 1) พัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ 2) พัฒนาคุณภาพครู ยุคใหม่ 3) พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ ยุคใหม่ และ 4) พัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ โดยผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้นำทางวิชาการ มีหน้าที่ในการนำแนวคิดใหม่ ๆ ไปสู่การปฏิบัติ เพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ต้องปรับยุทธศาสตร์ การบริหารสถานศึกษาให้มีความโดดเด่นเป็นเลิศทันต่อ การเปลี่ยนแปลงของโลก และเป็นส่วนหนึ่งในการ ยกระดับมาตรฐานการศึกษาของชาติ และให้ได้มา ซึ่งผู้เรียนที่มีคุณภาพเพื่อก้าวสู่การเป็นประชากรโลก ที่สมบูรณ์ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552)

จากการที่ประเทศไทยได้เข้าสู่การค้าเสรี (WTO) ทำให้สถานศึกษาจะต้องปรับตัวให้สามารถแข่งขันกับ สังคมโลกได้ โดยเฉพาะการเตรียมทักษะผู้เรียนในด้าน ต่าง ๆ ที่ต้องใช้ในการทำงาน แต่จากการศึกษาพบว่า ศักยภาพการแข่งขัน (Competitive advantage) ของ ไทยในปัจจุบันยังประสบปัญหาการพัฒนาโดยเฉพาะ ด้านการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลความสามารถใน การแข่งขันด้านการศึกษาของไทยในเวทีโลกของ สยามรัฐ (2566) ที่รายงานดัชนีความสามารถในการ แข่งขันระดับโลก 4.0 (Global competitiveness index 4.0: GCI 4.0) จาก 141 ประเทศ โดยยึดเอามิติด้าน การศึกษาเป็นดัชนีหลักในการประเมินผล เรียกว่า ด้านกลุ่มทุนมนุษย์ (Human capital) ประกอบด้วย ความสามารถด้านทักษะ (Skill) 4 กลุ่ม คือ 1) กำลัง แรงงานที่มีในปัจจุบัน 2) กำลังแรงงานที่มีทักษะ ในปัจจุบัน 3) กำลังแรงงานในอนาคต 4) ทักษะใน อนาคตของกำลังแรงงาน ซึ่งประเทศไทยอยู่ในลำดับ 40 ของโลก และลำดับที่ 6 ของอาเซียน และผลการจัด อันดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดย World Competitiveness Center ของ International Institute for Management Development หรือสถาบัน IMD สวิตเซอร์แลนด์ ประจำปี 2021 (IMD World Competitiveness Center, 2021) พบว่า สมรรถนะด้าน การศึกษาของประเทศไทยอยู่ในลำดับที่ 28 จากทั้งหมด 64 ประเทศ ซึ่งรวมถึงการศึกษาระดับอาชีวศึกษาด้วย

อีกทั้งความท้าทายที่เป็นเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ขององค์การสหประชาชาติ 2573 (Sustainable Development Goals: SDGs 2030) รวมทั้งทักษะ ในศตวรรษที่ 21 มีผลยังไม่น่าพอใจ นอกจากนี้คุณภาพ ของกำลังแรงงานอายุ 15 ปีขึ้นไป ยังไม่ตรงกับความต้องการของตลาดงาน และผู้เรียนอาชีวศึกษามีสัดส่วน น้อยกว่าประเภทสามัญศึกษา ทำให้มีการขาดแคลน แรงงานระดับกลาง และมีสมรรถนะไม่ตรงตามความ ต้องการของสถานประกอบการ จึงจำเป็นต้องให้ ความสำคัญกับการพัฒนาผู้เรียนและกำลังแรงงาน ที่มีทักษะ และคุณลักษณะที่พร้อมเพื่อตอบสนอง ความต้องการของภาคส่วนต่าง ๆ สถาบันการศึกษา ในระดับอาชีวศึกษาที่จัดการศึกษาตามหลักสูตรต้องมุ่ง พัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ ประเทศไทย 4.0 ประเทศไทยได้นำแนวคิดหรือหลักการ บริหารงานเพื่อความเป็นเลิศมาใช้อย่างกว้างขวาง แต่ยังไม่เห็นเกณฑ์มาตรฐานในเรื่องความเป็นเลิศ ที่ออกแบบสำหรับสถานศึกษา ซึ่งต้องมีการศึกษากัน อย่างจริงจัง ซึ่งการส่งเสริมคุณภาพการศึกษา ของผู้เรียนในระดับอาชีวศึกษาต้องสอดคล้อง กับการเปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงาน ต้องแก้ปัญหา ทักษะวิชาชีพของผู้สำเร็จการศึกษาให้สอดคล้อง กับงานที่สถานประกอบการต้องการ พร้อมทั้งต้องสร้าง เจตคติที่ดีในการทำงานด้านสายอาชีพให้แก่ผู้เรียนด้วย (สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา, 2551, น. 8)

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษารูปแบบการบริหาร สถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน เพื่อการส่งเสริมคุณภาพ ผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศในวิชาชีพอุตสาหกรรม ซึ่งจะเป็น สารสนเทศที่สามารถนำไปใช้ในการกำหนดแนวทาง การบริหารจัดการเพื่อพัฒนาทักษะของผู้เรียน ทางด้านวิชาชีพให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน สำหรับการเข้าสู่สังคมอุตสาหกรรม และตรงตามความ ต้องการของตลาดแรงงานต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษา อาชีวศึกษาเอกชนเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนสู่ความ เป็นเลิศในวิชาชีพอุตสาหกรรม

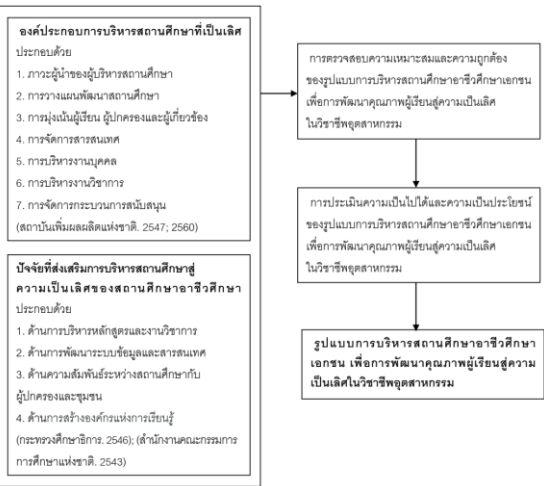
- 2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศในวิชาชีพอุตสาหกรรม
- 3. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศในวิชาชีพอุตสาหกรรม

ประโยชน์ที่จะได้รับ

- 1. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถนำรูปแบบฯ ไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 2. ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำรูปแบบฯ ไปใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาความเข้มแข็งทางวิชาการของสถานศึกษา
- 3. ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการฝึกอบรมบุคลากรฝ่ายวิชาการของโรงเรียน เพื่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศในวิชาชีพอุตสาหกรรม

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษารูปแบบการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน เพื่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศในวิชาชีพอุตสาหกรรม โดยนำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์เนื้อหาและสรุปสาระสำคัญ ได้ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยรูปแบบการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน เพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศในวิชาชีพอุตสาหกรรม ใช้การวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed method) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน เพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศในวิชาชีพอุตสาหกรรม ประกอบด้วยการดำเนินงาน 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ศึกษาวิเคราะห์เอกสารแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบการบริหารสถานศึกษา ปัจจัยที่ส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศ สำหรับเป็นกรอบแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview)

ส่วนที่ 2 ศึกษาแนวทางการดำเนินงานการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศในวิชาชีพอุตสาหกรรม ด้วยการสัมภาษณ์

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้อำนวยการวิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เขตพื้นที่กรุงเทพมหานครที่มีชื่อเป็นสมาชิกสมาคมวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย เปิดการสอนด้านอุตสาหกรรมระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ปีการศึกษา 2563 จำนวน 9 แห่ง จากจำนวนทั้งสิ้น 57 แห่ง ได้มาด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) เฉพาะโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดีในการจัดการศึกษาประสบความสำเร็จด้านการพัฒนาผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง

3. การวิเคราะห์ข้อมูล
1) สังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบการบริหารสถานศึกษา ปัจจัยที่ส่งเสริมการบริหารสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศ

2) วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปเนื้อหาจากการสัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน เพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศในวิชาชีพอุตสาหกรรม ประกอบด้วยการดำเนินงาน 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การยกร่างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน เพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศในวิชาชีพอุตสาหกรรม

ส่วนที่ 2 การตรวจสอบร่างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน เพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศในวิชาชีพอุตสาหกรรม

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 6 คน ได้มาโดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive method) มีคุณสมบัติ ดังนี้ จบการศึกษาในระดับปริญญาโท เป็นผู้กำหนดนโยบายด้านการศึกษา หรือเป็นผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาที่มีผลงานการบริหารเป็นที่ยอมรับ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้าง และแบบสอบถามเกี่ยวกับความเหมาะสม และความถูกต้อง ของร่างรูปแบบฯ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และหาข้อสรุปร่วม และนำข้อมูลจากแบบสอบถามความเหมาะสม ความถูกต้อง หาค่ามัธยฐานเลขคณิต (Arithmetic mean: $\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation: S.D.)

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน เพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศในวิชาชีพอุตสาหกรรม

ผู้วิจัยนำรูปแบบฯ ไปประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน และครูหัวหน้าสาขาวิชากลุ่มอุตสาหกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2563 จำนวน 57 แห่ง ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 148 คน ครูหัวหน้าสาขาวิชากลุ่มอุตสาหกรรม 1,332 คน รวมทั้งสิ้น 1,480 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน และครูหัวหน้าสาขาวิชากลุ่มอุตสาหกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2563 จำนวน 9 แห่ง ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 18 คน ครูหัวหน้าสาขาวิชากลุ่มอุตสาหกรรม 180 คน รวมทั้งสิ้น 198 คน

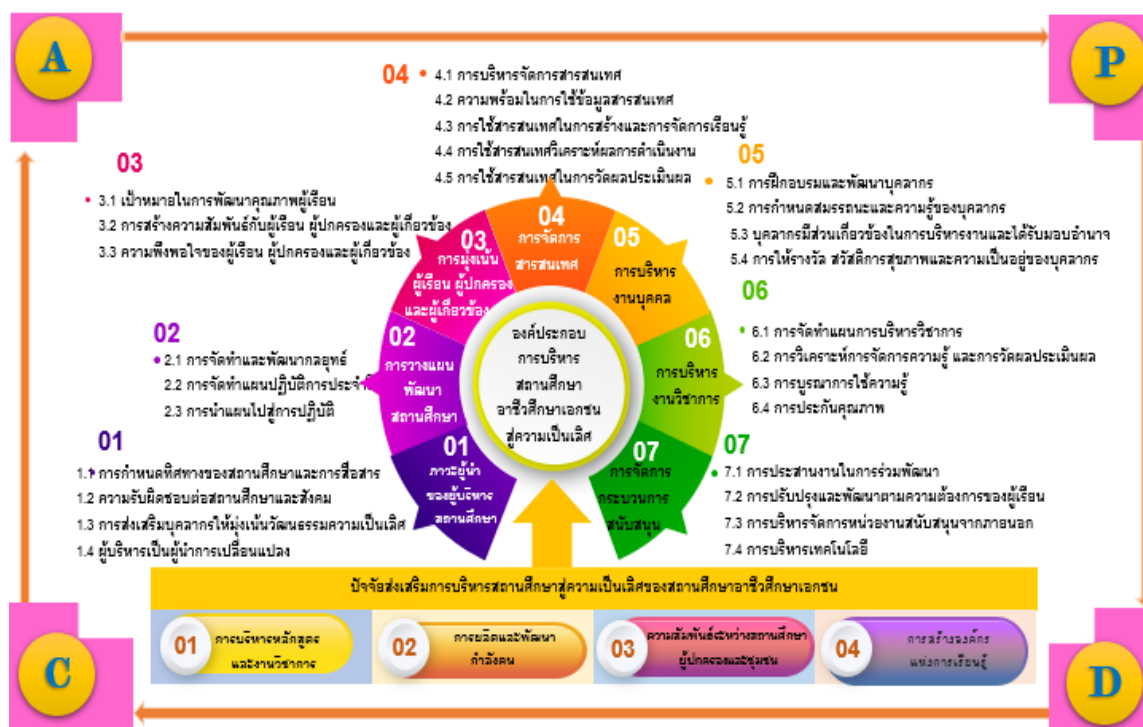
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบฯ ต่อการนำไปใช้

3. การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลจากแบบสอบถามหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศในวิชาชีพอุตสาหกรรม มี 2 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) องค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนสู่ความเป็นเลิศ และ 2) องค์ประกอบปัจจัยส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ

2. ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศในวิชาชีพอุตสาหกรรม แสดงรูปแบบดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 รูปแบบการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน เพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน

สู่ความเป็นเลิศในวิชาชีพอุตสาหกรรม

การดำเนินงานบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน เพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศในวิชาชีพอุตสาหกรรม ได้ใช้วงจรการบริหารงานคุณภาพ PDCA ซึ่งจะต้องมีการ ① วางแผน (Plan) ⇒ ② ปฏิบัติตามแผน (Do) ⇒ ③ ตรวจสอบ (Check) ⇒ ④ วางมาตรการแก้ไข (Act) โดยปฏิบัติตามวงจร PDCA ซ้ำ ๆ จนกว่าจะบรรลุวัตถุประสงค์

องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนฯ มี 2 องค์ประกอบ คือ

1. องค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนสู่ความเป็นเลิศ มี 7 ตัวแปร คือ

- 1) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย (1) การกำหนดทิศทางของสถานศึกษาและการสื่อสาร (2) ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษาและสังคม (3) การส่งเสริมบุคลากรให้มุ่งเน้นวัฒนธรรมความเป็นเลิศ (4) ผู้บริหารเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง
- 2) การวางแผนพัฒนาสถานศึกษา ประกอบด้วย (1) การจัดทำและพัฒนากลยุทธ์ (2) การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี (3) การนำแผนไปสู่การปฏิบัติ (3) การมุ่งเน้นผู้เรียน ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย (1) เป้าหมายใน

การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน (2) การสร้างความสัมพันธ์กับผู้เรียน ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้อง (3) ความพึงพอใจของผู้เรียน ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้อง (4) การจัดการสารสนเทศ ประกอบด้วย (1) การบริหารจัดการสารสนเทศ (2) ความพร้อมในการใช้ข้อมูลสารสนเทศ (3) การใช้สารสนเทศในการสร้างและการจัดการเรียนรู้ (4) การใช้สารสนเทศวิเคราะห์ผลการดำเนินงาน (5) การใช้สารสนเทศในการวัดผลประเมินผล (5) การบริหารงานบุคคล ประกอบด้วย (1) การฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากร (2) การกำหนดสมรรถนะและความรู้ของบุคลากร (3) บุคลากรมีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารงานและได้รับมอบอำนาจ (4) การให้รางวัล สวัสดิการสุขภาพและความเป็นอยู่ของบุคลากร (6) การบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วย (1) การจัดทำแผนการบริหารวิชาการ (2) การวิเคราะห์การจัดการความรู้ และการวัดผลประเมินผล (3) การบูรณาการใช้ (4) การประกันคุณภาพ (7) การจัดการกระบวนการสนับสนุน ประกอบด้วย (1) การประสานงานในการร่วมพัฒนา (2) การปรับปรุงและพัฒนาตามความต้องการของผู้เรียน

- (3) การบริหารจัดการหน่วยงานสนับสนุนจากภายนอก
(4) การบริหารเทคโนโลยี

2. องค์ประกอบปัจจัยส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ มี 4 ตัวแปร คือ 1) การบริหารหลักสูตรและงานวิชาการ ประกอบด้วย (1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (2) การจัดการเรียนการสอนที่เน้นสมรรถนะผู้เรียน (3) การพัฒนาระบบการวัดผลและประเมินผลที่มีคุณภาพ (4) การผลิต การใช้ การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ (5) การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (6) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 2) การผลิตและพัฒนากำลังคน ประกอบด้วย (1) แผนการผลิตและพัฒนากำลังคน (2) ระบบการผลิตและพัฒนา

กำลังคน 3) ความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษา ผู้ปกครองและชุมชน ประกอบด้วย (1) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนต่อการจัดการศึกษา (2) การมีส่วนร่วมของสถานศึกษาต่อการพัฒนาท้องถิ่นและชุมชน 4) การสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ ประกอบด้วย (1) พัฒนามาตรฐานการอาชีวศึกษาและการเรียนรู้ด้านวิชาชีพตลอดชีวิต (2) พัฒนาศักยภาพในการเรียนรู้ด้านวิชาชีพของผู้เรียน (3) สร้างเครือข่ายชุมชนความรู้ด้านวิชาชีพ

3. ผลการวิเคราะห์ความเหมาะสม และความถูกต้องของร่างรูปแบบฯ ดังตาราง 1

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ เกี่ยวกับความเหมาะสม และความถูกต้องของร่างรูปแบบฯ โดยรวม

ประเด็นการพิจารณา	ระดับความคิดเห็น					
	ความเหมาะสม			ความถูกต้อง		
	μ	σ	แปลผล	μ	σ	แปลผล
1. การกำหนดองค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศและตัวแปร	4.58	0.49	มากที่สุด	4.54	0.55	มากที่สุด
2.การกำหนดองค์ประกอบปัจจัยส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนและตัวแปร	4.57	0.66	มากที่สุด	4.57	0.66	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.58	0.58	มากที่สุด	4.56	0.61	มากที่สุด

จากตาราง 1 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสม และความถูกต้องของร่างรูปแบบฯ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.58,\sigma=0.58$ และ $\mu=4.56,\sigma=0.61$) ตามลำดับ

4. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน เพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศในวิชาชีพอุตสาหกรรม ดังตาราง 2

ตาราง 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ ของรูปแบบฯ

ประเด็นพิจารณา	ระดับความคิดเห็น				
	ความเป็นไปได้		ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา	4.65	0.64	4.66	0.66	มากที่สุด
ด้านการส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน	4.70	0.69	4.63	0.64	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.68	0.67	4.65	0.65	มากที่สุด

จากตาราง 2 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูหัวหน้าสาขาวิชากลุ่มอุตสาหกรรม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ ของรูปแบบฯ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.68, S.D.=0.67 และ $\bar{X}$ =4.65, S.D.=0.65) ตามลำดับ

สรุปและอภิปรายผล

1. ผลการศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน เพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศในวิชาชีพอุตสาหกรรม พบว่า แนวทางการดำเนินงานการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนฯ มี 2 องค์ประกอบ คือ 1) องค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนสู่ความเป็นเลิศ มี 7 ตัวแปร ประกอบด้วย ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา การวางแผนพัฒนาสถานศึกษา การมุ่งเน้นผู้เรียน ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้อง การจัดการสารสนเทศ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานวิชาการ การจัดการกระบวนการสนับสนุน สอดคล้องกับ Edmonds (1979, p.37) Austin & Reynolds (1990, pp.151-153) Sergiovanni (1991, pp.88-91) ที่สรุปคุณลักษณะของโรงเรียนคุณภาพ ประกอบด้วยภาวะผู้นำที่แข็งแกร่งของผู้บริหาร การจัดระบบของหลักสูตร และการเรียนการสอน การจัดการอาคารสถานที่ การพัฒนาบุคลากร ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วม และ ธนภัทร มั่นคง (2562) ได้ศึกษาการบริหารอาชีวศึกษาเอกชนตามแนวคิดคุณภาพมาตรฐานสากล ประกอบด้วย ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา การบริหารเชิงกลยุทธ์ โครงสร้างองค์กร การมุ่งเน้นนักเรียน ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้อง การมุ่งเน้นทรัพยากรบุคคล การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานทั่วไป เทคโนโลยีสารสนเทศและการจัดการความรู้ระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครอง และชุมชน การสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ และปัจจัยส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามแนวคิดเกณฑ์รางวัลสถานศึกษาพระราชทานของไทย รางวัลความเป็นเลิศของโรงเรียนในฮ่องกงและของสิงคโปร์ (SQC) ประกอบด้วย การบริหารงานวิชาการ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การบริหารจัดการ การพัฒนาข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบ การดำเนินงานตามแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการประจำปี การกำกับตรวจสอบและรายงานคุณภาพ

ภายใน การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนต่อสถานศึกษา ต่อท้องถิ่นและชุมชน

2. ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนฯ มี 2 องค์ประกอบ คือ

2.1 องค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนสู่ความเป็นเลิศ มี 7 ตัวแปร คือ 1) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ต้องกำหนดทิศทางของสถานศึกษา รับผิดชอบต่อสถานศึกษาและสังคม ส่งเสริมบุคลากรให้มุ่งเน้นวัฒนธรรมความเป็นเลิศ เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง สอดคล้องกับรางวัลคุณภาพแห่งยุโรป (The European Quality Award: EQA) ที่ว่า ภาวะผู้นำเป็นตัวชี้วัดที่แสดงถึงวิธีการที่ผู้บริหารองค์กรนำมาใช้ในกระบวนการทำงาน 2) การวางแผนพัฒนาสถานศึกษา ที่ต้องจัดทำและพัฒนากลยุทธ์ จัดทำแผนปฏิบัติการและนำแผนไปสู่การปฏิบัติ สอดคล้องกับรางวัลสำหรับสถานศึกษาของประเทศไทย ฮ่องกง และสิงคโปร์ ที่กล่าวถึงการจัดทำและพัฒนาแผนปฏิบัติการ การนำแผนไปสู่การปฏิบัติ มีกลไกการประเมินและข้อมูลย้อนกลับ 3) การมุ่งเน้นผู้เรียน ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้อง ที่สถานศึกษาต้องเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน การสร้างความสัมพันธ์กับผู้เรียน ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับรางวัลสำหรับสถานศึกษาของไทย ฮ่องกง และสิงคโปร์ ที่กล่าวถึง การบริหารสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญกับความต้องการและความคาดหวังของนักเรียน ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้อง 4) การจัดการสารสนเทศที่สถานศึกษาต้องบริหารความพร้อมในการใช้ข้อมูลสารสนเทศ ในการจัดการเรียนรู้อัตโนมัติ ประเมินผล สอดคล้องกับรางวัลสำหรับสถานศึกษาของไทย ฮ่องกง และสิงคโปร์ ที่กล่าวถึงการวัดและวิเคราะห์ผลการดำเนินงาน การใช้ข้อมูลเพื่อสนับสนุน การตัดสินใจ การจัดการความรู้ 5) การบริหารงานบุคคลที่สถานศึกษาต้องฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากร กำหนดสมรรถนะและความรู้ของบุคลากร การให้รางวัล สวัสดิการสุขภาพและความเป็นอยู่ของบุคลากร สอดคล้องกับธีระ รุญเจริญ (2550, น.13) ที่กล่าวถึงขอบข่ายการบริหารงานบุคคลที่ต้องมีการวางแผนอัตรากำลัง การเปลี่ยนแปลงสถานภาพวิชาชีพ การพัฒนาครูและบุคลากร การประเมินผลการปฏิบัติงาน 6) การบริหารงานวิชาการ

ที่สถานศึกษาต้องจัดทำแผนการบริหารวิชาการ วิเคราะห์ การจัดการความรู้ และการวัดผลประเมินผล การประกันคุณภาพ สอดคล้องกับ กมล ภูประเสริฐ (2547, น. 6) จิระพันธุ์ พิมพ์พันธุ์ (2550, น.16) ชีระ ฤณเจริญ (2550, น.97) ที่กล่าวว่า การบริหารงาน วิชาการ ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ การพัฒนาระบบการวัดและประเมินผล การผลิต การใช้ การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ 7) การจัดการกระบวนการสนับสนุน ที่ต้องประสานงาน ในการร่วมพัฒนา การปรับปรุงและพัฒนาตามความ ต้องการของผู้เรียน การสนับสนุนจากภายนอก สอดคล้องกับ ชีระ ฤณเจริญ (2550, น.96-97) ที่กำหนด ขอบข่ายการประสานงาน ที่ต้องพัฒนามาตรฐาน การปฏิบัติงาน การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษ การส่งเสริม สนับสนุน

2.2 องค์ประกอบปัจจัยส่งเสริมการบริหาร สถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาอาชีวศึกษา เอกชน มี 4 ตัวแปร คือ 1) การบริหารหลักสูตรและงาน วิชาการ ที่ต้องมีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอนที่เน้นสมรรถนะผู้เรียน การพัฒนาระบบการวัดผลและประเมินผลที่มีคุณภาพ การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้สอดคล้องกับ กระทรวงศึกษาธิการ (2546) และสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543) ที่กล่าวถึง เกณฑ์การประเมินสถานศึกษาเพื่อรับรางวัล พระราชทาน ว่าต้องมีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการกระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาระบบการวัดและ ประเมินผล การผลิต การใช้การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยี 2) การผลิตและพัฒนากำลังคน ที่ต้องมีแผนและระบบ การผลิตและพัฒนากำลังคน สอดคล้องกับกรอบแนวคิด ของรางวัลคุณภาพแห่งชาติของสิงคโปร์ ที่กล่าวถึงการ พัฒนาศักยภาพเพื่อการสร้างผลงานที่สูงให้องค์กร 3) ความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน ต้องมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ต่อการจัดการศึกษา ต่อการพัฒนาท้องถิ่นและชุมชน สอดคล้องกับรางวัลสำหรับสถานศึกษาของไทย อ่องกง และสิงคโปร์ ที่ว่าการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน โดยร่วมในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมของสถานศึกษาต่อการพัฒนาท้องถิ่นและ

ชุมชน 4) การสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่ต้องได้ มาตรฐานการอาชีวศึกษาและการเรียนรู้ด้านวิชาชีพ ตลอดชีวิต สร้างเครือข่ายชุมชนความรู้ด้านวิชาชีพ สอดคล้องกับรางวัลความเป็นเลิศของสถานศึกษาใน อ่องกง (The Outstanding Schools Award) (สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543, น. 24-32) ที่มอบรางวัลเพื่อสร้างสรรค์วัฒนธรรมคุณภาพ เพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศ คือ การจัดการและการจัดการองค์กร การเรียนการสอน การสนับสนุนจุดมุ่งหมายของนักเรียน และสถานศึกษา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษา อาชีวศึกษาเอกชน เพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนสู่ความ เป็นเลิศในวิชาชีพอุตสาหกรรม ในด้านความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับ วชิร อ่อนอ้าย (2557) ที่ศึกษารูปแบบ การพัฒนาโรงเรียนเอกชนสู่ความเป็นองค์กรแห่ง นวัตกรรม พบว่า ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก อีกทั้งยุพิน ทองสงโสม (2558) ได้ศึกษารูปแบบการ บริหารจัดการด้านการบริการวิชาชีพสำหรับสถานศึกษา อาชีวศึกษาเอกชน พบว่า ประสิทธิภาพของรูปแบบฯ ในการนำไปปฏิบัติ อยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 สถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน ควรมุ่งเน้น การกำหนดกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษา และดำเนินการตามกลยุทธ์เพื่อรองรับโลกยุคการ เปลี่ยนแปลง เนื่องจากผลการศึกษาพบว่ามีความเป็นไป ได้ในระดับมากที่สุด ส่วนการวางแผนพัฒนาสถานศึกษา โดยกำหนดเป้าหมายในระดับต่าง ๆ ซึ่งมีความสัมพันธ์ กับยุทธศาสตร์ของสำนักงานคณะกรรมการการ อาชีวศึกษา (สอศ.) มีประโยชน์อยู่ในระดับสูงที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องให้ความสำคัญในการ วางแผนพัฒนาสถานศึกษา โดยการจัดทำและพัฒนา กลยุทธ์ วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก สถานศึกษา กำหนดเป้าหมาย ที่สัมพันธ์กับยุทธศาสตร์ ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.)

1.2 ควรให้ความสำคัญกับปัจจัยส่งเสริมการ บริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษา อาชีวศึกษาเอกชน เกี่ยวกับการส่งเสริมให้มีการสร้าง

รายได้ระหว่างเรียนเพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายของผู้ปกครอง และการสร้างและถ่ายโอนความรู้ โดยส่งเสริมให้บุคลากร นำความรู้ที่ได้มาสังเคราะห์และ ต่อยอดเพื่อสร้าง นวัตกรรมใหม่ ๆ ปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กรโดยเน้น การแลกเปลี่ยนเรียนรู้

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน ควรส่งเสริมบุคลากรให้มุ่งเน้นวัฒนธรรมความเป็นเลิศ จัดตั้งทีมงาน/คณะกรรมการ จัดทำโครงการจัดกิจกรรม ต่าง ๆ โดยผู้บริหารให้การสนับสนุนและพัฒนาเพื่อให้ บุคลากรมีความรู้ความสามารถในงานที่ได้รับมอบหมาย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการนำรูปแบบการบริหาร สถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน เพื่อส่งเสริมคุณภาพ ผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศในวิชาชีพอุตสาหกรรม ไปใช้ใน สถานศึกษาเอกชน ซึ่งจะทำให้ได้ข้อค้นพบเพื่อการ พัฒนารูปแบบฯ ที่สมบูรณ์มากขึ้น

2.2 ควรมีการนำโมเดลองค์ประกอบและปัจจัย ส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาการบริหารสถานศึกษา อาชีวศึกษาเอกชนสู่ความเป็นเลิศ ไปใช้กับโรงเรียน อาชีวศึกษาในสังกัดอื่น เพื่อยืนยันรูปแบบการบริหาร สถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนเพื่อส่งเสริมคุณภาพ ผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศในวิชาชีพอุตสาหกรรม สามารถ นำไปประยุกต์ใช้กับโรงเรียนอาชีวศึกษาสังกัดอื่นได้ อย่างมีประสิทธิภาพเช่นเดียวกัน

เอกสารอ้างอิง

- กมล ภูประเสริฐ. (2547). *การบริหารงานวิชาการใน สถานศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 3 เมธิทิปส์.
- กมล ภูประเสริฐ. (2559). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้น พื้นฐาน พุทธศักราช 2560*. โรงพิมพ์ชุมนุม สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 แก้ไข เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545*. โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- จิระพันธ์ พิมพ์พันธุ์. (2546). *เอกสารประกอบการ สัมมนาเทคนิคการบริหารงานของผู้บริหาร โรงเรียน เอกชนการกุศล*. สำนักพิมพ์ผู้บริหาร วัดไร่ขิง.

ธนภัทร มั่นคง. (2562). *การบริหารอาชีวศึกษาเอกชน ตามแนวคิดคุณภาพมาตรฐานสากล*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา], มหาวิทยาลัย ราชภัฏเชียงใหม่.

ธีระ ฤทธิเจริญ. (2550). *ความเป็นมืออาชีพในการจัดและ บริหารการศึกษา ยุคปฏิรูปการศึกษา*. ขาวฟ้า.

ยุพิน ทองสงโสม. (2558). *รูปแบบการบริหารจัดการ ด้านการบริการวิชาชีพสำหรับสถานศึกษา อาชีวศึกษาเอกชน*. [วิทยานิพนธ์ปริญญา ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหาร การศึกษา], มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.

วชิณ อ่อนอ้าย. (2557). *รูปแบบการพัฒนาโรงเรียน เอกชนสู่ความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม*. [วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา], มหาวิทยาลัย มหาวชิราลงกรณ.

สยามรัฐ. (2566). *ความสามารถในการแข่งขันด้าน การศึกษาของ ไทย ใน เวที โลก*. <https://siamrath.co.th/n/316048>.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). *ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด*. คุรุสภา ลาดพร้าว.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2551). *กรอบทิศทางการพัฒนาการศึกษา ในช่วง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ที่สอดคล้องกับแผนการ การศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2559) ฉบับสรุป*. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). *ข้อเสนอ การปฏิรูปการศึกษาไทยในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561)*. พรักหวานกราฟฟิค.

Austin, G. E., & Reynolds, L. (1990). Managing for improved school effectiveness: An international survey. *School Organization*, 10(2-3), 167-178.

Edmonds, R. (1979). "Some schools work and more can", *Social Policy*, 9, 28-32.

IMD World Competitiveness Center. (2021). *The IMD world digital competitiveness ranking 2021*. <https://shorturl.asia/9jZGK>.

Sergiovanni, J. (1 9 9 1). *The principal ship:
A reflective practice perspective*. Allyn and
Bacon.

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและกระบวนการการแก้ปัญหาจากการจัดการ
เรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
The study of learning achievement and problem solving process
by using LT cooperative learning technique of grade 9 students

จันทร์ ดิยะวงศ์ (Jun Tiyawong) *

Received: November 24, 2024

Revised: December 8, 2024

Accepted: December 15, 2024

* Corresponding author. E-mail: asc@nmc.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือเทคนิค LT ก่อนเรียนและหลังเรียน และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนกับเกณฑ์ 75% 2) เปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการคิดวิเคราะห์ หลังเรียนกับคะแนนเกณฑ์ 75% ใช้รูปแบบวิจัย One group pretest-posttest design กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 23 คน ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนโคราชพิทยาคม ตำบลในเมือง อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ที่ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) จากประชากร 35 คน ที่เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนดังกล่าว เครื่องมือที่ใช้ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ 5 คน มีความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.54) 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องทรงกลมเป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.80 ถึง 1 จากผู้เชี่ยวชาญ 5 คน มีค่าความยาก (P) ตั้งแต่ 0.23 ถึง 0.86 ค่าอำนาจจำแนก (B) ตั้งแต่ 0.33 ถึง 0.83 มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับโดยวิธีของ Lovett = 0.91 และ 3) แบบประเมินกระบวนการการแก้ปัญหาที่มีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{X} = 4.65$, S.D. = 0.48)

ค่าความเที่ยงทั้งฉบับโดยวิธีของ Cronbach's Alpha เท่ากับ 0.78 และมีค่าเฉลี่ยประเมินความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน เป็น 4.65 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.48 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และ สถิติทดสอบ t (t-test)

ผลการวิจัยพบว่า

1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือเทคนิค LT หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ 75% อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2) คะแนนกระบวนการการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือเทคนิค LT สูงกว่าคะแนนเกณฑ์ 75% อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ การจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือเทคนิค

LT ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กระบวนการการแก้ปัญหา

Abstract

This research aimed to 1) compare the learning achievement of Mathyom 3 students who received LT collaborative learning before and after studying with before learning and compare the learning achievement after studying with the criterion

¹ อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา
Instructor, Faculty of Education, Nakornratchasima
College

of 75%, 2) compare the analytical thinking ability scores after studying with the 75% criterion score using one group pretest-posttest design. The sample group was 23 Mathyom 3 students in the second semester of the 2022 academic year at Korat Pittayakhom School, Nai Mueang Subdistrict, Mueang Nakhon Ratchasima District, Nakhon Ratchasima Province, simple random sampling from a population of 35 Mathyom 3 students of the school. The tools used were 1) learning management plan which was evaluated by 5 experts and found to be appropriate ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.54), 2) The learning achievement test with 4-item multiple-choice questions, 30 items, had an IOC value of 0.80 - 1 from 5 experts, the difficulty value (P) of 0.23 - 0.86, the discriminant value (B) of 0.33 - 0.83, and the reliability of the whole version by Lovett's method of 0.91, and 3) the assessment of problem solving has a high level of appropriation ($\bar{X} = 4.65$, S.D. = 0.48). The reliability of the whole version by Cronbach's Alpha method was equal to 0.78. The appropriate average value of problem solving form by 5 experts was 4.65, while its standard deviation was 0.48. The statistics included the arithmetic mean ($\bar{X}$), the standard deviation (S.D.), and the t-test.

The results of the study found that 1) The student's learning achievement who received the LT cooperative learning technique was higher than before at a statistical level of .01 and the learning achievement was high than the 75% criterion at a statistical level of .01, and the learning achievement after learning was significantly higher than 75% criterion at a statistical level of .01. 2) The problem-solving process scores of Mathyom 3 students' who received the LT collaborative learning technique were significantly higher than the 75% criterion at statistical level of .01.

Keywords The LT cooperative learning technique, Learning achievement, Problem solving process

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของ O-NET ระดับชาติการศึกษาขั้นพื้นฐานปีการศึกษา 2563-2564 มีค่าเฉลี่ย 21.37% และ 20.52% ตามลำดับ พบว่านักเรียนมีระดับค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับต่ำเนื่องจากสาระการเรียนรู้มีมาก มีมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดจำนวนมาก นักเรียนยากที่จะเรียนรู้เข้าใจโดยง่าย นักเรียนขาดแรงจูงใจในการเรียนรู้ มีความใฝ่รู้น้อย และส่วนมากขาดการเกิดกระบวนการต่างๆในการเรียนเช่นกระบวนการ การแก้ปัญหา กระบวนการการคิด กระบวนการสื่อสาร กระบวนการนำเสนอ หรือกระบวนการกลุ่มซึ่งเป็นทักษะสำคัญของการเรียนรู้คณิตศาสตร์ พิจารณาข้อมูลคะแนน O-NET ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ปีการศึกษา 2563-2564 ของโรงเรียนโคราชพิทยาคม อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ที่เป็นโรงเรียนเครือข่ายของวิทยาลัยนครราชสีมา อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ของกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ พบว่ามีค่า 21.08% และ 23.11%ตามลำดับ ยังอยู่ในระดับที่ไม่น่าพึงพอใจที่ค่อนข้างต่ำ และได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ อาจารย์ผู้สอนที่ว่านักเรียนมีผลการเรียนรู้ในเรื่องการหาปริมาตร พื้นที่ผิว และพื้นที่ผิวข้าง ของรูปทรง 3 มิติ ต่างๆอีกเรื่องหนึ่งในระดับต่ำ จึงน่าจะมีวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดและบูรณาการกระบวนการต่างๆ เน้นการลงมือปฏิบัติเพื่อให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ ที่ว่าให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ ดังต่อไปนี้ (1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล (2) ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา (3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง (4) จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้าน

ต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา (5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และ อำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ (6) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ โดยตรงกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือที่มีหลากหลายวิธี โดย Johnson & Johnson (2001) กล่าวว่าองค์ประกอบพื้นฐานของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ คือ ผลผลิตมากกว่าการแข่งขันและการเรียนเป็นรายบุคคล มีลักษณะ ดังนี้ 1) ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิกทำอะไรทำด้วยกัน ทุกคนทำงานเพื่อเป้าหมายเดียวกัน และการทำงานของแต่ละคนเป็นผลงานของกลุ่ม 2) การปฏิสัมพันธ์โดยตรงของสมาชิก คือ หันหน้าเข้าหากันเพื่อแก้ไขปัญหา สอนความรู้ให้สมาชิกในกลุ่ม ตรวจสอบความเข้าใจให้ถูกต้องตรงกัน อภิปรายปัญหาเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 3) การรับผิดชอบและตอบสนองรายบุคคล สิ่งที่นักเรียนทำร่วมกัน นักเรียนต้องรับผิดชอบ ในผลการเรียนของเพื่อนสมาชิก สมาชิกทุกคนในกลุ่มจะรู้ว่าใครต้องการความช่วยเหลือ 4) ทักษะทางมนุษย์สัมพันธ์ และการทำงานเป็นกลุ่ม การทำงานร่วมกันจะเสริมสร้างความสามารถได้ดีกว่าทำงานคนเดียว มีภาวะผู้นำ การตัดสินใจ ความจริงใจการสื่อสารและการจัดการ และ 5) กระบวนการกลุ่ม โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค LT (Learning together) เป็นหนึ่งในวิธีการจัดการเรียนรู้การแบบร่วมมือ (Cooperative learning) ทิศนา ขัมมณี (2548) กล่าวว่ากระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบแอล.ที (LT) (Learning together) เป็นการจัดกลุ่มผู้เรียน เข้ากลุ่ม 4 คน ศึกษาเนื้อหาสาระร่วมกันโดยกำหนดบทบาทให้แต่ละคนมีหน้าที่ช่วยเหลือกลุ่มในการเรียนรู้ กลุ่มสรุปคำตอบร่วมกันส่งคำตอบเป็นผลงานของกลุ่ม ผลงานกลุ่มได้คะแนนเท่าไร สมาชิกทุกคนในกลุ่มนั้นจะได้คะแนน

เท่ากันทุกคน ผู้วิจัยจึงสนใจทำวิจัยเรื่องทรงกลมกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ LT ที่สรุปได้ว่าการเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่นักเรียนได้ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเพื่อให้ได้ผลงานกลุ่ม ในขณะที่ทำงานนักเรียนต้องช่วยกันคิดและช่วยกันตอบคำถาม แก้ปัญหาพยายามทำให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมและทุกคนเข้าใจที่มาของคำตอบ และชิ้นงานของกลุ่ม โดยให้นักเรียนปรึกษา อภิปราย หาทางแก้ปัญหาจากกลุ่มเพื่อนนำเสนอ และสรุปองค์ความรู้ และนำไปประยุกต์เองได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือเทคนิค LT ของก่อนเรียนและหลังเรียน และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนกับค่าเฉลี่ยของเกณฑ์ 75%
2. เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนกระบวนการแก้ปัญหของหลังเรียนกับค่าเฉลี่ยของเกณฑ์ 75%

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบการวิจัยไว้ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนโคราชพิทยาคม ตำบลในเมือง อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 35 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนโคราชพิทยาคม ตำบลในเมือง อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 23 คน โดยใช้การสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling)

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น คือ การจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือเทคนิค LT

2.2 ตัวแปรตาม คือ

2.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.2.2 กระบวนการแก้ปัญห

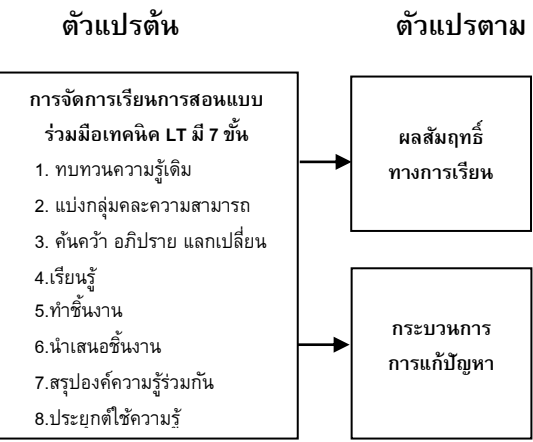
เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เรื่องทรงกลม

ระยะเวลาในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้เวลา 1 ภาคเรียน คือภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โดยใช้เวลาวิจัย 14 ชั่วโมง

กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือเทคนิค LT หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือเทคนิค LT หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ 75%
3. คะแนนกระบวนการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือเทคนิค LT หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ 75%

วิธีดำเนินการวิจัย

แบบ One group pretest-posttest design

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 1) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT ที่ผ่านการประเมินความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.54) ของผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ซึ่งอยู่ในระดับมาก
- 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องทรงกลม ก่อนเรียนและหลังเรียนเป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.80 ถึง 1 จากผู้เชี่ยวชาญ 5 คน มีค่าความยาก (P)

ตั้งแต่ 0.23 ถึง 0.86 ค่าอำนาจจำแนก (B) ตั้งแต่ 0.33 ถึง 0.83 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับโดยวิธีของ Lovett 0.91

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. วิทยาลัยนครราชสีมาทำหนังสือถึงผู้อำนวยการโรงเรียนโคราชพิทยาคม เพื่อเก็บข้อมูลในการทำวิจัย
2. วิทยาลัยนครราชสีมาทำหนังสือแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญ 5 คน เพื่อประเมินคุณภาพของเครื่องมือวิจัย
3. ทดลองใช้เครื่องมือการทำวิจัยกับกลุ่มทดลองใช้ (Try-out) ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อนำไปหาคุณภาพของเครื่องมือต่างๆ
4. หาคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญที่เป็นค่า IOC ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแผนการจัดการเรียนรู้ และแบบประเมินกระบวนการแก้ปัญหาหาค่าความยาก P และค่าอำนาจจำแนก B และความเที่ยง แบบทดสอบโดยวิธีของ Lovett และกระบวนการแก้ปัญหาโดยวิธี Cronbach's alpha

5. เมื่อได้เครื่องมือทุกอย่างมีคุณภาพ จึงนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง โดยสอบก่อนเรียน และใช้การจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือเทคนิค LT ที่มี 7 ขั้นตอน หลังเรียน และประเมินคะแนนกระบวนการแก้ปัญหา

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ตรวจสอบข้อมูลการกระจายเป็นโค้งปกติหรือไม่ (Normality) ของคะแนนก่อนเรียน คะแนนหลังเรียน และคะแนนกระบวนการแก้ปัญหา
2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของก่อนเรียนและหลังเรียน
3. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของหลังเรียนกับเกณฑ์ 75%
4. เปรียบเทียบคะแนนกระบวนการแก้ปัญหา กับคะแนนเกณฑ์ 75%

ผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือเทคนิค LT ของก่อนเรียนและหลังเรียน และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนกับค่าเฉลี่ยของเกณฑ์ 75% แสดงดังตาราง 1

ตาราง 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือเทคนิค LT ของก่อนเรียนและหลังเรียน

คะแนน	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	p
ก่อนเรียนหลังเรียน	23	30	6.30	1.61	41.18**	.00
	23	30	25.96	1.61		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01, $t (.01,22) = 2.51$

จากตาราง 1 พบว่าค่า t ที่คำนวณจากสูตร (41.18) สูงกว่า t จากตาราง (2.51) จึงสรุปว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากการรับการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือเทคนิค LT มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1

ตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือเทคนิค LT ของหลังเรียนกับเกณฑ์ 75% ของคะแนนเต็ม

คะแนน	n	คะแนนเต็ม	คะแนนเกณฑ์	$\bar{X}$	S.D.	t	p
หลังเรียน	23	30	22.5	25.96	1.61	10.30**	.00

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01, $t (.01,22) = 2.51$

จากตาราง 2 พบว่าค่า t จากสูตรคำนวณเท่ากับ 10.30 เมื่อเทียบกับ t ตาราง (2.51) พบว่าค่า t คำนวณจากสูตรสูงกว่าค่า t ตาราง ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนจากการรับการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือเทคนิค LT สูงกว่าเกณฑ์ 75 % อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2

ตาราง 3 ผลการเปรียบเทียบคะแนนกระบวนการการแก้ปัญหาที่คะแนนเกณฑ์ 75% ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือเทคนิค LT

คะแนน	n	คะแนนเต็ม	คะแนนเกณฑ์	$\bar{X}$	S.D.	t	p
หลังเรียน	23	16	12	14.91	1.35	10.38**	.00

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 , $t (.01,22) = 2.51$

จากตาราง 3 พบว่าค่า t คำนวณ (10.38) สูงกว่า t ตาราง (2.51)จึงสรุปได้ว่าคะแนนกระบวนการการแก้ปัญหาสูงกว่าคะแนนเกณฑ์ 75% อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 3

สรุปผลการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือเทคนิค LT หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ 75% อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2

2. คะแนนกระบวนการการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือเทคนิค LT สูงกว่าคะแนนเกณฑ์ 75% อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 3

อภิปรายผล

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน จากการเรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT และยิ่งสูงกว่าคะแนนเฉลี่ย 75% ของคะแนนเต็ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพราะในการวิจัยครั้งนี้ได้จากการสังเคราะห์แนวคิดของทิตนา แชมมณี (2548) เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT จาก David & Johnson (1991) เรื่องการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative learning) และ จาก Academic technologies ของมหาวิทยาลัยโมอามี (2567) ที่เกี่ยวกับเรื่องปัญหาปลายเปิดได้รูปแบบการสอนมีขั้นตอน 7 ขั้นตอนได้แก่ 1) ทบทวนความรู้เดิม 2) แบ่งกลุ่มลดความสามารถและกำหนดคำถามปลายเปิด 3) ค้นคว้า อภิปราย และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 4) ทำชิ้นงาน 5) นำเสนอชิ้นงาน 6) สรุปองค์ความรู้ร่วมกัน 7) ประยุกต์ใช้ความรู้ จึงทำให้แต่ละชั้นมีประสิทธิภาพ มีประโยชน์สามารถทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง โดยสอดคล้องกับผู้วิจัยทั้งไทยและต่างประเทศ ที่ใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT กับกลุ่มตัวอย่างของตนแล้วมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีรายละเอียดโดยสังเขปดังนี้ สุพาณี เหมือนแสวง (2561) ที่ศึกษาวิจัยกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 43 คน โรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบางเขน กรุงเทพมหานคร โดยใช้กระบวนการแก้โจทย์ปัญหาตามแนวคิดของโพลยาในเรื่องโจทย์ปัญหาสมการกำลังสองพบว่าคะแนนหลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และหลังการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75% อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 นิลุบล ศิลปธนู (2564) ทำวิจัยกับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 40 คน โรงเรียนสตรีปากพนัง อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้เทคนิค LT ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก พบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการสอนในระดับมาก นัฐพล พิมพ์ทอง (2558) ได้ศึกษากับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนรักษาทรรพย์พิทยากร อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 36 คน พบว่า ผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 9.49$, $sig = .00$) และมีความพึงพอใจในการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค Learning Together อยู่ในระดับมากที่สุด Ratniyom et al. (2563) ทำวิจัยเรื่องผลกระทบของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ร่วมกัน (LT) พร้อมแผนที่ความคิดต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เกี่ยวกับกระบวนการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 30 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ พิเศษ แห่งหนึ่ง ในกรุงเทพมหานคร พบว่า คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาภายหลังการฝึกทักษะการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค LT ร่วมกับแผนที่ความคิด สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คะแนนเฉลี่ยความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาภายหลังการฝึกทักษะการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค LT ร่วมกับแผนที่ความคิด สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อีกด้วย และยังมี ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค LT ร่วมกับแผนที่ความคิดอยู่ในระดับมาก และยังตรงกับ Gokkurt et al. (2012) ที่ทำการทดลองก่อนและหลังเรียนกับกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยมีนักเรียนกลุ่มควบคุม 25 คน และกลุ่มทดลอง 25 คน โดยกลุ่มทดลองใช้วิธีการเรียนรู้ร่วมกัน LT ซึ่งเป็นวิธีการเรียนรู้ร่วมกัน ในขณะที่กลุ่มควบคุมใช้วิธีการเรียนรู้แบบดั้งเดิม โดยใช้แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 10 ข้อเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล พบว่าในชั้นเรียนคณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มทดลองที่นำวิธีการเรียนรู้ร่วมกันไปใช้กับกลุ่มควบคุมที่นำวิธีการเรียนรู้แบบดั้งเดิม อีกทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของประเทศอินโดนีเซีย Suciarthasih and Tanumihardja (2018) ได้ร่วมวิจัยเรื่องการเรียนรู้ร่วมกันแบบ LT วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือในการสร้างอุปกรณ์สำหรับผู้พิการทางสติปัญญา ในชั้นเรียนการจัดการความงามของโรงเรียน Pembina Yogyakarta (โรงเรียนพิเศษ) ของรัฐในประเทศอินโดนีเซีย ข้อมูลใช้เครื่องมือแบบ

ประเมินสำหรับการแสดงเป็นกลุ่ม การสังเกต และการบันทึกข้อมูล เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลคือการวิเคราะห์เชิงพรรณนา ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าวิธีการเรียนรู้ร่วมกัน (LT) สามารถดำเนินการทำชิ้นงานเป็นการทำเครื่องประดับผ้าคาดศีรษะแบบปะติดปะต่อได้สำเร็จ ปริมาณการผลิตเครื่องประดับในรอบที่ 1 ผลิตได้ 9 ชิ้น และตรงตามเกณฑ์ความสำเร็จ ในรอบที่ 2 มีการเพิ่มขึ้นเป็น 12 หรือ 33.33% และผลลัพธ์อยู่สูงกว่าเกณฑ์ความสำเร็จ ในรอบที่ 3 และ 4 มีการเพิ่มระดับขึ้นของเกณฑ์ความสำเร็จ แต่ผลลัพธ์ของการปฏิบัติงานสามารถตอบสนองสูงกว่าเกณฑ์ได้ Dafik and Hossain (2018) ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการดำเนินการเรียนรู้แบบ LT ในการปรับปรุงประสิทธิภาพทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนในห้องเรียนคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาในนาโตเร ประเทศบังกลาเทศ ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าผลกระทบของการเรียนรู้ร่วมกันแบบ LT ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนและทัศนคติต่อคณิตศาสตร์ มีความสำคัญ และการรับรู้ของครูเกี่ยวกับการนำการเรียนรู้ร่วมกันไปใช้นั้นเป็นไปได้ในเชิงบวก และพบว่า รูปแบบการเรียนรู้ร่วมกันแบบ LT มีส่วนช่วยในการพัฒนาประสิทธิภาพทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน เนื่องจากการจัดกลุ่มอย่างเหมาะสม สมาชิกในกลุ่มให้ความร่วมมือในการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน แต่ไม่สอดคล้องกับผลวิจัยของ วรพันธ์ ดา ปราบ ภัย (2566) ที่ทำวิจัยเรื่องผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค LT ร่วมกับการใช้สื่อเทคโนโลยีในการสอนคณิตศาสตร์ เรื่อง ร้อยละและอัตราส่วน ที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 16 คน โรงเรียนบ้านขุนหาญ อำเภอขุนหาญ จังหวัด ศรีสะเกษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 มีผลศึกษา คือ แผนการจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ (E1/E2) ตามเกณฑ์ 77.28/72.81 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ค่าเฉลี่ยของคะแนนกระบวนการแก้ปัญหาสูงกว่าเกณฑ์ 75%ของค่าเฉลี่ยของคะแนนเต็ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากการเรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT ที่เป็นเช่นนี้เพราะกระบวนการแก้ปัญหาได้จากแนวคิดของ Ploya (1985)

นักคณิตศาสตร์ชาวอังกฤษมีวิธีการในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ไว้ 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 เข้าใจโจทย์ปัญหา (Understand the problem) อ่านโจทย์ให้ละเอียด (Read the problem carefully) เขียนข้อมูลทุกอย่างที่โจทย์ให้มา (Write down the information given in the problem) เขียนว่าโจทย์ต้องการให้หาอะไร (Write what is being asked to solve or find) ขั้นที่ 2 สร้างแผนหรือวิธีการในการแก้ปัญหา (Devise a plan) เลือกวิธีการให้เหมาะสมในการแก้ปัญหา (Find a strategy to solve the problem) มองหาความสัมพันธ์ (Look for a pattern) คิดแบบย้อนกลับ (Work backwards)ใช้การวาดรูป หรือแผนผัง (Draw a diagram or use a model) สร้างตารางหรือแทนค่าในสูตร (Make a table or use a formula) แทนค่าตัวเลขและทำการทดสอบ (Guess and Check) ขั้นที่ 3 ลงมือทำตามแผนหรือวิธีการที่วางไว้ (Carry out the plan) ลงมือแก้โจทย์ตามวิธีการที่เลือกไว้ (Try to solve the problem using the strategy chosen) มีข้อมูลเพียงพอหรือไม่ในการแก้โจทย์ปัญหา (Is all the given information used to solve the problem?) สามารถหารูปแบบหรือความสัมพันธ์ได้หรือไม่ (Is there a pattern that can be identified?) ขั้นที่ 4 ตรวจสอบคำตอบ (Look back) ตรวจสอบว่ามีความผิดพลาดในวิธีการแก้โจทย์ และการคำนวณหรือไม่ (Check for any mistake or error in the process of solving the problem) ตรวจสอบว่าคำตอบถูกต้องหรือไม่ (Check to see if the solution is correct) ค้นหาวิธีการอื่น ๆ ที่ดีกว่าวิธีที่ใช้อยู่ (Think about whether there is a better strategy to solve the problem) ซึ่ง 4 ขั้นนี้ไม่เพียงแต่ใช้กับการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ยังประยุกต์ใช้กับรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT ทั้ง 7 ขั้นอีกด้วย นักเรียนจึงคะแนนเฉลี่ยของคะแนนกระบวนการแก้ปัญหาสูงกว่าเกณฑ์ 75% ของค่าเฉลี่ยของคะแนนเต็ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฤชามน ชนาเมธติสกร (2559) ที่วิจัยเรื่องการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และเจตคติต่อคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดของ Polya ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD กับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ ศึกษาชั้น

ประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรีภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 2 ห้องเรียน รวมจำนวน 62 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มปกติ นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดของ Polya ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD มีความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์หลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และยังมีเจตคติต่อคณิตศาสตร์สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตรงกับสุภานันท์ บันนงม (2561) ทาวิชัยการพัฒนาคู่มือการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับการกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยาที่มีผลต่อพฤติกรรมความร่วมมือความสามารถในการแก้ปัญหา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลโสตถยาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 30 คน พบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหานักเรียนที่เรียนโดยใช้คู่มือการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับการกระบวนการแก้ปัญหาของ โพลยา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลวิจัยเป็นแนวทางเดียวกับ Krawec, Huang and Alba (2012) ที่ศึกษาประสิทธิภาพของการสอนการแก้ปัญหาที่มีต่อความรู้ของนักเรียนเกี่ยวกับกลยุทธ์การแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ พบว่าการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนมัธยมต้นที่มีความบกพร่องในการเรียนรู้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 และ 8 จำนวน 77 คน เกิดผลที่แตกต่างกันของการสอนในแต่ละระดับความสามารถที่มีต่อความรู้ของนักเรียนเกี่ยวกับกลยุทธ์การแก้ปัญหาลงแสดงให้เห็่นว่านักเรียนในกลุ่มระดับความสามารถสูงจะมีกลยุทธ์การแก้ปัญหาคณิตศาสตร์มากกว่านักเรียนในอีกกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และได้ผลเช่นเดียวกับพรชัย ทองเทพ, วัชรกร ทองช่วย, และวิญญู อินทวงศ์ (2562) ที่ศึกษาเรื่องการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ โดยใช้วิธีการแก้โจทย์ปัญหาของโพลยา เรื่องการประยุกต์ของสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 23 คน พบว่า

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ หลังการจัดการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแก้โจทย์ปัญหาของโพลยาสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 65 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 14.17 จากคะแนนเต็ม 20 คะแนนคิดเป็นร้อยละ 70.85 , S.D. = 1.87 นอกจากนี้ยังได้ผลตรงกับ ปิยะทิพย์ ดอนลัดดี และ ญาณภัทร สีหะมงคล (2562) ศึกษาการพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 88 คน จากกลุ่มการเรียนรู้ 2 กลุ่ม โรงเรียนโพหนองพัฒนาวิทยา อำเภอโพหนอง จังหวัดร้อยเอ็ด ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 มีผลว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ 5 ขั้นตอน ได้แก่ การทบทวนความรู้/แนะนำ การสอนเนื้อหาใหม่ การฝึกฝน การสรุป และการนำความรู้ไปใช้ มีคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ภายหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์สูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลคะแนนหลังเรียนของวิจัยนี้ได้สูงกว่าเกณฑ์ 75%เป็นทางเดียวกับที่พิมพ์สรณ์ ตุกเตียน (2551) ใช้รูปแบบการสอน 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ทำความเข้าใจโจทย์ปัญหา 2) วางแผนแก้โจทย์ปัญหา 3) ปฏิบัติตามแผน และ 4) ตรวจสอบผลลัพธ์กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 19 คน โรงเรียนเกษตรกรรมราม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 2 แล้ว พบว่าคะแนนเฉลี่ยของการแก้ปัญหาลงเรียนสูงกว่าก่อนเรียนเพิ่มขึ้นร้อยละ 45.44 นอกจากนี้มีผลตรงกับกรแก้ว อินทมงคล, สุริรัตน์ อารีรักษ์สกุล ก้องโลก และวินิจ เทือกทอง (2566) ที่ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคTAI ร่วมกับการกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา ที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ และทักษะการทำงานร่วมกัน เรื่อง เลขยกกำลัง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 72 คน โรงเรียนสอาดเผดิมวิทยา จังหวัดชุมพร ผลความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ เรื่องเลขยกกำลัง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค

TAI ร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยาสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีทักษะการทำงานร่วมกันของนักเรียนอยู่ในระดับดี นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของต่างประเทศ Sinaga et al. (2023) ที่ใช้ นักเรียนทั้งหมดตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ถึงปีที่ 6 ผู้ตอบแบบสอบถาม 244 คน เป็นนักเรียนหญิง และนักเรียนชาย 123 คน และ 121 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 74 คน และ 170 คน ตามลำดับของอินโดนีเซีย พบว่าผลการเรียนรู้คณิตศาสตร์และความเข้าใจในการแก้ปัญหาของนักเรียน คือ 69.679 และ 66.889 นักเรียนหญิงมีความสามารถในการแก้ปัญหามากกว่านักเรียนชาย แต่ผลการเรียนรู้คณิตศาสตร์ของนักเรียนชายมีมากกว่านักเรียนหญิง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีความสามารถในการแก้ปัญหามากกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 แต่ผลการเรียนรู้คณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีมากกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยเพศไม่มีอิทธิพลต่อความเข้าใจในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์หรือผลการเรียนรู้ของนักเรียนระดับชั้นไม่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อความเข้าใจในการแก้ปัญหของนักเรียน แต่ไม่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อผลการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ความเข้าใจในการแก้ปัญหของนักเรียนมีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อผลการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โดยมีค่า p เท่ากับ .00 ผลการวิจัยและผลลัพธ์มีความหมายและมีส่วนช่วยในการช่วยเหลือนักเรียนในการประมวลผลข้อมูลและสร้างความรู้ทางคณิตศาสตร์ จะสังเกตได้ว่าการแก้ปัญหจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจถึงความสำคัญของการระบุและวิเคราะห์ปัญหาอย่างถูกต้อง พัฒนาทักษะหลักที่ใช้ในการแก้ปัญหาเพื่อให้ประสบความสำเร็จในการระบุวิธีแก้ปัญหามากขึ้น ขยายขอบเขตของตัวเลือกของคุณโดยการสำรวจแนวทางทั้งเชิงวิเคราะห์และเชิงสร้างสรรค์เพิ่มโอกาสในการค้นหาวิธีแก้ปัญหาที่มีประสิทธิผลสูงสุดโดยให้แน่ใจว่าผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลักมีส่วนร่วมค้นคว้าและวางแผนแบบฝึกหัดการแก้ปัญหามีประสิทธิผลเพื่อจัดการกระบวนการอย่างราบรื่น เข้าใจวิธีการพัฒนาประเมิน และนำวิธีแก้ปัญหาไปปฏิบัติเพื่อลดความเสี่ยงของปัญหาที่จะเกิดขึ้นซ้ำ (The Market Research Society, 2024)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1.1 ผลการวิจัยสามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทาง แนวคิดในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีฐานทฤษฎีมาจากการเรียนรู้แบบร่วมมือ การใช้คำถามปลายเปิด ความสามารถที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนได้แก่ความสามารถในการแก้ปัญหา ซึ่งเป็นหนึ่งในสมรรถนะที่สำคัญของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ที่นักเรียนควรเกิด

1.2 การใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบร่วมมือเทคนิค LT เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหา บทบาทของผู้สอนในแต่ละขั้นตอนของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต้องอธิบายบทบาทของผู้เรียนและผู้สอนอย่างละเอียดชัดเจน ให้ นักเรียนเข้าใจและลงมือปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามจุดประสงค์

1.3 ครูผู้สอนควรให้ความสำคัญและบริหารจัดการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่ต้องควบคุมเวลาตามขั้นตอนต่างๆ

1.4 รูปแบบการจัดการเรียนการสอนสามารถนำไปปรับใช้กับรายวิชาอื่น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอนแบบร่วมมือเทคนิค LT

2.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการเรียนการสอนแบบร่วมมือเทคนิค LT นี้กับห้องควบคุมที่สอนแบบปกติ

2.3 ควรวิจัยและพัฒนาทักษะและความสามารถในการด้านอื่น ๆ เช่นกระบวนการคิด การสื่อสารหรือนำเสนอ

เอกสารอ้างอิง

กรแก้ว อินทรมงคล สุรรัตน์ อารีรักษสกุล ก้องโลก และวินิจ เทือกทอง. (2566). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค TAI ร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา ที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหทางคณิตศาสตร์ และทักษะการทำงานร่วมกัน เรื่อง เลขยกกำลังของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสอาด

- เฟดิมวิทยา จังหวัดชุมพร. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, 13(1), 72-81.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542. กรุงเทพฯ: คุรุสภา ลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560 ก). มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัด กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสาระภูมิศาสตร์ ในกลุ่มสาระ การเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่ง ประเทศไทยจำกัด.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560 ข). หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับ ปรับปรุง พ.ศ. 2560). โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์ การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.
- ทิตนา แคมมณี. (2548). รูปแบบการเรียนการสอนที่ หลากหลาย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิลุบล ศิลปธน. (2564). การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิค LT ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก เพื่อ พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะ กระบวนการกลุ่มของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2. [วิทยานิพนธ์ปริญญา การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและ การสอน]. มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- นัฐพล พิมพ์ทอง. (2558). การพัฒนาการเรียนรู้แบบ ร่วมมือด้วยเทคนิค *Learning Together* วิชาสุข ศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน]. มหาวิทยาลัยธุรกิจ บัณฑิตย.
- ปิยะทิพย์ ดอนลัดดี และ ญาณภัทร สีหะมงคล. (2562). การพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อ ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา คณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัย มหาสารคาม, 25(1), 59-77.
- พรชัย ทองเทพ, วัชรกร ทองช่วย และวิบูลย์ อินทวงศ์. (2562). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนวิชาคณิตศาสตร์ โดยใช้วิธีการแก้โจทย์ ปัญหาของโพลยา เรื่องการประยุกต์ของสมการ เชิงเส้นตัวแปรเดียว ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 2. การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 16. มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ วิทยาเขต กำแพงแสน วันที่ 3-4 ธันวาคม 2562.
- พิมพ์สรณ์ ดุกเตียน. (2551). ผลการใช้วิธีการสอน แก่ปัญหาของโพลยา ร่วมกับเทคนิคการจัดกลุ่ม แบบรายบุคคล (TAI)ต่อความสามารถในการ แก้ปัญหาคณิตศาสตร์ นักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 3. [วิทยานิพนธ์ปริญญา การศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการ สอน]. มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- วันันท์ดา ปราปรักย์. (2566). ผลการจัดการเรียนรู้แบบ ร่วมมือด้วยเทคนิค LT ร่วมกับการใช้สื่อ เทคโนโลยีในการสอนคณิตศาสตร์เรื่องร้อยละ และอัตราส่วน ที่มีต่อความสามารถในการ แก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. [วิทยานิพนธ์ ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาคณิต ศาสตร์ศึกษา]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2563). รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ ขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2563 ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3. สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2564). รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ ขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2564 ระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3. สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สุภาณี เหมือนแสง. (2561). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง โจทย์ปัญหา สมการกำลังสองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3 โดยใช้กระบวนการแก้โจทย์ปัญหาตาม แนวคิดของโพลยา. [วิทยานิพนธ์ปริญญา หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา คณิตศาสตร์ศึกษา]. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- สุภานันท์ ปันงาม พูนสิน ประคำมินทร์ และ พัทธนันท์ ชมภูณูช. (2561). การพัฒนาคู่มือการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหา ของโพลยาที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความร่วมมือ ความสามารถในการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. *วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ*, 6 (24), 115-160.
- ฤชามน ชนาเมธติสกร. (2559). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และเจตคติ ต่อดนิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดของ Polya ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD กับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ. [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน]. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Academic Technologies. (2024). *Open ended problems*. University of Miami. 148 Ungar Building Coral Gables, FL 33124.
- Gokkurt Burcin , Dundar Sefa , Soylu Yasin & Akgun Levent . (2012). The effects of learning together technique which is based on cooperative learning on students' achievement in mathematics class. *Social and Behavioral Sciences*, 46, 3431-3434.
- Hobri, Hobri, Dafik D. & Hossain Anowar . (2018). The Implementation of Learning Together in Improving Students' Mathematical Performance. *International Journal of Instruction*, 11(2), 483-496.
- Johnson, D. W., & Johnson, R. T. (2001). Learning together and alone: overview and meta-analysis. *Asia Pacific Journal of Education*, 22(1), 95-105.
- Krawec, Jennifer, Huang, Jia, Montague, Marjorie, Kressler, Benikia & Meliá de Alba, Amanda. (2013). The effects of cognitive strategy instruction on knowledge of math problem-solving processes of middle school students with learning disabilities. *Learning Disability Quarterly*. 36. 80-92.
- Polya, George. (1985). *How to solve it*. Princeton University Press.
- Ratniyom, Jadsada, Nampa, Sutita, Sudsin Monmanus & Lee, Araya. (2563). The effects of cooperative learning management using learning together (lt) technique with mind maps on grade 7 students' learning achievement and analytical thinking abilities on process of weather change. *Walailak University. Journal of Learning Innovations*, 6(1), 37-64.
- Sinaga Bornok, Sitorus Jonni & Situmeang Tiurmaida (2023). *The influence of students' problem-solving understanding and results of students' mathematics learning, Psychological section*. Muhammadiyah Sumatera Utara University, Medan, Indonesia.
- Suciarthasih, Ni, Nyoman, Fefi & Tanumihardja, Effendie. (2018). Learning together (LT) methods of cooperative learning approach in making accessories for intellectual disability. International Conference on Special and Inclusive Education (ICSIE 2018). <https://shorturl.asia/G8u3y>.
- The Market Research Society. (2024). *Problem solving*. <https://shorturl.asia/SJEZh>.

รูปแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษา ในภาคเหนือของประเทศไทย

Management model for excellence of primary schools in Northern Region of Thailand

ชุตินันท์ อังอานวยพงศ์ (Chutinun Angumnuaypong)¹ นิษฐ์วดี จิรโรจน์ภิญโญ (Nitwadee Jirrotephinyo)²

สถาพร พุทธิพิฏกุล (Sataporn Pruettikul)³

Received: July 8, 2024

Revised: July 25, 2024

Accepted: August 1, 2024

¹ Corresponding author, E-mail: pattaraporn@webmail.npru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สังเคราะห์แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษาในภาคเหนือของประเทศไทย 2) ศึกษาองค์ประกอบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษาในภาคเหนือของประเทศไทย และ 3) นำเสนอรูปแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษาในภาคเหนือของประเทศไทย รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสานวิธี กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มผู้บริหาร รองผู้บริหาร และครูผู้สอนของสถานศึกษาโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษาในภาคเหนือ จำนวน 693 คน และกลุ่มผู้บริหารสำนักบริหารการอาชีวศึกษาเอกชนและผู้บริหารโรงเรียนเอกชน จำนวน 14 คน สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ความถี่ ร้อยละ มัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ และการวิเคราะห์เนื้อหาจากการ

สนทนากลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง

ผลการวิจัยพบว่า 1) ตัวแปรการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษาในภาคเหนือของประเทศไทย ตัวแปรที่ได้จากการประมวลแล้ว จำนวน 75 ตัวแปร 2) รูปแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษาในภาคเหนือของประเทศไทย ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ การจัดการเชิงกลยุทธ์และการจัดการความรู้ การมุ่งเน้นลูกค้าและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การมุ่งเน้นบุคลากร การวางแผนขององค์กรที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม การใช้ภาวะผู้นำของผู้บริหาร การมุ่งเน้นการปฏิบัติการ และการให้คุณค่าแก่ผลลัพธ์ และ 3) ผลการนำเสนอรูปแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษาในภาคเหนือของประเทศไทย ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ 16 ปัจจัย

คำสำคัญ: การบริหารสู่ความเป็นเลิศ โรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษา ภาคเหนือของประเทศไทย

¹ นักศึกษาปริญญาเอก ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
Ph.D. student, Doctor of Education Educational
Administration, Faculty of Education,
Bangkokthonburi University

^{2,3} อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
Faculty of Education, Bangkokthonburi University

Abstract

This research aimed to 1) synthesize concepts related to management towards excellence of private primary schools in the northern region of Thailand, 2) study the components of management towards excellence of private primary schools in the

Northern region of Thailand, and 3) present a management model for excellence in private primary schools in the North of Thailand. The research format is a combined research method. The sample group was a group of administrators, deputy administrators, and teachers of private primary schools in the northern region, totaling 693 people, and a group of administrators of the Private Vocational Education Administration Office and administrators of private schools, totaling 14 people. Statistics used to analyze the data include: frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation, exploratory component analysis and content analysis from focus groups, the research tools were questionnaires and semi-structured interviews.

The results of the research found that 1) excellence education administrative for private elementary schools in Northern Region of Thailand, a total of 75 variables obtained from the compilation, 2) excellence education administrative model for private elementary schools in Northern Region of Thailand, consisting of 7 components, strategic management and knowledge management, customer focus and stakeholders, focusing on personnel, setting clear and concrete organizational goals, using executive leadership, focusing on operations, and valuing results, and 3) results of confirmation of excellence education administrative model for private elementary schools in Northern Region of Thailand consisted of 7 components and 16 factors.

Keywords: Management towards excellence, Private primary school, Northern Region of Thailand.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) ซึ่งเป็นแผน ยุทธศาสตร์หลักที่ชี้นำทิศทางการพัฒนาประเทศ เพื่อมุ่งสู่วิสัยทัศน์ระยะ

ยาวที่ทุกภาคส่วนใน สังคมไทยได้เห็นพ้องร่วมกันและรองรับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2560-2579) ที่กำหนดว่า “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการ พัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยเป็นไปตามหลักการพัฒนาประเทศที่ยึดหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาที่ยั่งยืน และคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565) โดยสอดคล้องกับพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 (ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545) ที่ได้กำหนดรูปแบบการบริหารจัดการจัดการศึกษาเพื่อ นำไปสู่ความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม กระบวนการจัดการ ศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาให้สอดคล้องกับสถานการณ์ สามารถปรับตัวให้อยู่ใน สังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีความสุข จำเป็นต้องพัฒนาศักยภาพของคนทั้ง ทางด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา เพื่อให้เป็นคนดี มีคุณธรรม มีความรู้ มีจิตสำนึกในการรับผิดชอบ ต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม ตลอดจนทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมอันดีงาม ทั้งในระดับ ท้องถิ่นและระดับชาติ รวมถึงมีส่วนร่วมในการพัฒนา ซึ่งจะทำให้การพัฒนาประเทศมีความสมดุล ยั่งยืน อยู่บนพื้นฐานของความเป็นไทย เพื่อให้การจัดการศึกษามีคุณภาพควบคู่ไปกับการพัฒนา ประเทศด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่ในแต่ละประเทศต้องเตรียมความพร้อมในการเสริมสร้างทักษะ ความรู้และความสามารถในการปรับตัวให้มีคุณลักษณะที่สำคัญในการดำรงชีวิตในสังคมยุคใหม่ได้ อย่างเท่าทัน มีคุณภาพชีวิตที่ดี (ณัฐมนต์ ชาญเชิงคำ, 2560, น. 81-96; Sinlarat, 2020, pp.60-75)

นอกจากนี้ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ยังได้กำหนดยุทธศาสตร์หลัก 6 ด้าน เพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทย ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ ยุทธศาสตร์ที่ 2 การผลิตและพัฒนา กำลังคน การวิจัยและนวัตกรรม เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และการ สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างโอกาส ความ

เสมอภาค และความเท่าเทียมทาง การศึกษา ยุทธศาสตร์ที่ 5 การจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และ ยุทธศาสตร์ที่ 6 การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษา ซึ่งล้วนแต่เป็นนโยบายและกลไกสำคัญในการสร้างระบบการศึกษาไทยให้มีความสามารถทางด้านการแข่งขันเพื่อมุ่งสู่สากล (Rompho, 2020, pp.285-300)

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือ สมศ. จัดตั้งตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งมีบทบัญญัติเกี่ยวกับมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ในหมวด 6 โดยมีสาระสำคัญ คือ ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ และให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาเป็นองค์กรการมหาชน มีอำนาจหน้าที่พัฒนาเกณฑ์ วิธีการประเมินคุณภาพภายนอก และประเมินผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษาทุกแห่งอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกห้าปี นับตั้งแต่การประเมินครั้งสุดท้าย และให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ข้อมูลและข้อเสนอแนะจากการประเมินของ สมศ. เป็นแรงผลักดันให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้านต่าง ๆ ของสถาบันการศึกษาในประเทศไทย (สังวรณั จัดกระโทก, 2562, น.1) ในการกำหนดแผนกลยุทธ์ของ สมศ. ยังได้พิจารณาถึงความสอดคล้องกับนโยบายและแผนงานที่สำคัญของประเทศ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2579) และแผนปฏิบัติการของกระทรวงศึกษาธิการ การวางแผนกลยุทธ์ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือ สมศ. ปี 2564- 2566 กำหนดขึ้นภายใต้การเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและท้าทาย อีกทั้งได้คำนึงถึงบริบทของการประกันคุณภาพจากเครือข่ายในระดับสากลต่าง ๆ เช่น The International Network for Quality Assurance Agencies in Higher Education: INQAAHE, The European Association for Quality Assurance in Higher Education: ENQA, The Asia-Pacific Quality Network: APQN, The ASEAN Quality

Assurance Network: AOAN เป็นต้น ซึ่งได้นำมาใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนกลยุทธ์ของ สมศ. นอกจากนี้ยังมีประเด็นสำคัญอื่น ๆ ที่นำมาพิจารณาประกอบการวางแผนกลยุทธ์ ได้แก่ บริบทและความหลากหลายของสถานศึกษา การคำนึงถึงกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่สำคัญ (Key stakeholders) การเปลี่ยนแปลงสู่ยุคดิจิทัล การบริหารจัดการที่มุ่งเน้นความเป็นเลิศและการสร้างความร่วมมือทั้งในประเทศและต่างประเทศ ทั้งนี้เพื่อขับเคลื่อนให้ สมศ. เป็นกลไกที่สำคัญในการยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของประเทศ

ปัจจุบันโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว แต่ละประเทศมีการปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นและเตรียมความพร้อมที่จะเผชิญกับความท้าทายของกระแสโลก หลายประเทศมุ่งให้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการยกระดับศักยภาพการแข่งขัน ให้การศึกษานำไปสู่การพัฒนาคนให้มีคุณภาพ จุดมุ่งหมายสำคัญของการจัดการศึกษาคือการมุ่งพัฒนาคนให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ และสามารถคิดวิเคราะห์ปัญหา มีคุณธรรม จริยธรรมที่ดีงาม (อุทุมพร สมศรี, 2560) ดังนั้นในระบบเศรษฐกิจและสังคมที่มีพลวัต การศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันของประเทศและยืนอยู่บนเวทีโลก ประเทศต่างๆ ทั่วโลกให้ความสำคัญและมุ่งมั่นในการพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นอย่างมาก ประเทศไทยให้ความสำคัญอย่างยิ่งต่อการศึกษาพร้อมทั้งปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ภูมิภาค และโลก ในขณะเดียวกันก็รักษาภาพลักษณ์ของประเทศ พัฒนาศักยภาพของคนไทยให้มีทักษะ ความรู้ ความสามารถ สามารถตอบสนองความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศภายใต้แรงกดดันจากภายนอกของโลกาภิวัตน์ ความกดดันภายในเป็นปัญหาสำคัญที่ประเทศต้องเผชิญ เพื่อประกันคุณภาพของคนไทยเราจึงมุ่งเน้นการจัดการศึกษา โดยเฉพาะการศึกษาปฐมวัยเนื่องจากการศึกษาปฐมวัยถือเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนามนุษย์ พัฒนาการของเด็กที่มีคุณภาพสูงเป็นรากฐานที่สำคัญสำหรับความสามารถทั้งหมดในชีวิต เนื่องจากวัยเด็กเป็นช่วงเวลาของการพัฒนาระบบประสาทและสมองอย่างรวดเร็ว และเส้นใยประสาทกำลังสร้างการเชื่อมต่อระหว่างเซลล์สมอง ดังนั้นวัยเด็กจึงถือเป็นช่วงทองของ

ชีวิตยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้าง ศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็น คนดี เก่ง และมีคุณภาพ โดยคนไทยมีความพร้อมทั้ง ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่รอบด้าน และมีสุขภาพที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อ สังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักษาศีลธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะ สื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่ 3 และอนุรักษ์ภาษา ท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่าง ต่อเนื่องตลอดชีวิต สู้การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็น นวัตกรรม นักคิด ผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีพตามความถนัดของตนเอง

ปัจจุบันได้เกิดวิกฤตปัญหาทางการศึกษา การ ปฏิรูปการศึกษาจึงเป็นวาระเร่งด่วนของชาติ และ ประเด็นสำคัญที่จำเป็นต้องมีการปฏิรูปการศึกษายไ้ตาม นโยบายจุดเน้นของรัฐบาล คือ จัดการศึกษาเพื่อความ ปลอดภัย ยุกระดับคุณภาพการศึกษา สร้างโอกาส ความ เสมอภาค เท่าเทียมการศึกษา พัฒนาทักษะอาชีพ หนุน วิชาชีพครู พัฒนาระบบราชการยุคดิจิทัล ขับเคลื่อน กฎหมายทางการศึกษา เนื่องจากการบริหารจัดการ การศึกษาขาดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งจาก ศึกษาสภาพปัญหาและข้อจำกัดในการจัดการศึกษาของ ไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ในด้าน คุณภาพไทยมีปัญหาที่สำคัญ คือ การกระจายและ คุณภาพการศึกษาที่จัดให้ประชาชนทั้งประเทศยัง แตกต่างกันสูง และคุณภาพการศึกษาถัวเฉลี่ยทั้ง ประเทศอยู่ในเกณฑ์ต่ำ และด้านระบบบริหารจัดการ การศึกษา มีปัญหาการบริหารแบบราชการรวมศูนย์อยู่ที่ ส่วนกลางและวิธีการทำงานตามข้อบังคับคำสั่งระเบียบ การประเมินผลการปฏิบัติงานเน้นงานเชิงปริมาณและ การทำงานถูกระเบียบ มากกว่าการประเมินผลในแง่ สัมฤทธิ์ผลของนักเรียน การขาดระบบตรวจสอบดูแล ความรับผิดชอบ (Accountability) อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหาร ครู อาจารย์ ส่วนใหญ่ทำงานเพื่อรักษา สถานภาพและประโยชน์ของตนเองที่ขึ้นอยู่กับอำนาจ ของผู้บังคับบัญชามากกว่าเพื่อพัฒนานักเรียนของตนให้ มีผลสัมฤทธิ์ที่ดีอย่างทั่วถึง

การจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษาถือเป็น หลักสูตรที่มีความสำคัญสำหรับ นักเรียน ในระดับพื้นฐาน เพื่อเตรียมตัวให้นักเรียนที่กำลังย่างเข้าสู่วัยรุ่นเมื่อเข้าสู่ระดับมัธยมศึกษา การให้การศึกษาที่ดี จะช่วยพัฒนาศักยภาพของนักเรียนแต่ละคนต่อไปใน อนาคต เพราะการศึกษาในช่วงชั้นดังกล่าวจะสามารถ สร้างคนที่มีคุณภาพ และคนที่มีคุณภาพ จะสามารถ สร้างชาติที่มั่นคง ด้วยความท้าทายในพันธกิจดังกล่าว ทำให้ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาจำเป็นต้องใช้ ศักยภาพในการเป็นผู้นำ เพื่อนำพาครู และบุคลากร ในโรงเรียน รวมถึงสร้างความเข้าใจ และความเชื่อมั่น ให้กับผู้ปกครอง เพื่อให้การบริการสถานศึกษาราบรื่น และเพื่อสร้างทรัพยากรคนที่มีคุณภาพ ดังนั้น การวางแผนกลยุทธ์และการจัดการกลยุทธ์น่าจะเป็น ปัจจัยหลักที่จะพัฒนาการบริหารสู่ความเป็นเลิศของ โรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษา โดยมุ่งหวังให้ผล ดังกล่าวสามารถเกิดการพัฒนาศักยภาพของนักเรียนอัน เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาชาติ ด้วยเหตุผลดังกล่าว ข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการพัฒนารูปแบบการ บริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษาในภาคเหนือของประเทศไทย เพื่อ เป็นองค์ความรู้ที่จะนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการ บริหารสู่ความเป็นเลิศของผู้บริหารสถานศึกษา และนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาให้เกิด ประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลต่อการจัดการศึกษาสู่ความ เป็นเลิศอย่างเต็มตามศักยภาพสู่สังคมและประเทศชาติ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสังเคราะห์แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการ บริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชนระดับ ประถมศึกษาในภาคเหนือของประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบการบริหารสู่ความเป็น เลิศของโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษาในภาคเหนือ ของประเทศไทย
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศ ของโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษาในภาคเหนือของ ประเทศไทย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตของเนื้อหาการวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษา ผู้รับใบอนุญาต ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ ฝ่ายวิชาการ รองผู้อำนวยการฝ่ายงบประมาณ รองผู้อำนวยการฝ่ายบุคคล รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารงานทั่วไป และครูผู้สอน จำนวนสถานศึกษา 231 แห่ง ซึ่งปัจจุบันมีจำนวน 693 คน

2. เวลาที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจะใช้เวลาตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2567 ถึง วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2567 เป็นระยะเวลา 2 เดือน

3. สถานที่เก็บข้อมูล คือ โรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษาในภาคเหนือ

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายปิด (Closed-ended questionnaire) โดยแบ่งเป็น

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน ซึ่งมีลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามที่เกี่ยวกับเกี่ยวกับองค์ประกอบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษาในภาคเหนือของประเทศไทย มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ จำนวน 80 ข้อคำถาม

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

งานวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง การวิเคราะห์เพื่อนำเสนอรูปแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษาในภาคเหนือของประเทศไทย

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กำหนดขอบเขตคำถามให้ครอบคลุมกรอบแนวคิด วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2. ดำเนินการสร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดการวิจัย

3. นำร่างแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาและให้ข้อเสนอแนะ ในการปรับปรุงจนกว่าจะอนุมัติผ่านร่างแบบสอบถาม

4. ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

5. การหาคุณภาพเครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการนำแบบสอบถามพบอาจารย์ที่ปรึกษาและดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ หลังจากนั้นนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหา ค่าความสอดคล้องของวัตถุประสงค์

6. ทดลองใช้เครื่องมือ โดยการนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับประชากร ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างแต่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด ค่าอำนาจจำแนกรายข้อด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายและหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.975

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอหนังสือนำเพื่อขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ดำเนินการส่งแบบสอบถามพร้อมแนบหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลในการทำวิจัย โดยจัดส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ถึงผู้อำนวยการโรงเรียน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามกลับคืนทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์จำนวน 693 คน ใช้เวลา 10 วัน มีแบบสอบถามที่ตอบจำนวน 693 ฉบับ อัตราการตอบกลับคิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์แบบสอบถามโดยใช้สถิติบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ค่าองค์ประกอบเชิงสำรวจ

2. การวิเคราะห์แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

1. ตัวแปรการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษาในภาคเหนือของประเทศไทย ประกอบด้วย การนำองค์กร ภาวะผู้นำ การวางแผน การจัดการเชิงกลยุทธ์ การทำแผน การประเมินผล การ

มุ่งเน้นลูกค้า การตอบสนองความต้องการลูกค้า การสร้างความผูกพันกับลูกค้า การจัดการความรู้ มาตรฐานและเกณฑ์ ความรู้และการจัดการความรู้ นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ การมุ่งเน้นบุคลากร การพัฒนาและเตรียมความพร้อมให้กับบุคลากร การสร้างความผูกพันกับบุคลากร การมุ่งเน้นการ ปฏิบัติการ ระบบการปฏิบัติการ ประสิทธิภาพการ ปฏิบัติการ การให้คุณค่าแก่ผลลัพธ์ การมุ่งผลสัมฤทธิ์ แก่ผู้เรียน และการสร้างความพึงพอใจแก่ลูกค้า จากการ วิเคราะห์ตัวแปรได้ทั้งหมด จำนวน 80 ตัวแปรที่เกี่ยวกับการ บริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษาในภาคเหนือ และผลการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับตัวแปรการบริหารสู่ความเป็น เลิศของโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษาในภาคเหนือ ของประเทศไทยจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ คือ กลุ่มผู้บริหาร ที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบาย มีตัวแปรเกี่ยวข้อง จำนวน 16 ตัวแปร หลังจากดำเนินการเก็บข้อมูลทั้งสอง ส่วนจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยได้นำข้อมูล ทั้งสองส่วนมาผนวกเข้าด้วยกันได้จำนวนตัวแปรที่ได้ จากการประมวลแล้ว จำนวน 80 ตัวแปร

2. ผลการวิเคราะห์แบบสอบถาม ผู้ตอบ แบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 347 คน คิดเป็นร้อยละ 54.40 ด้านอายุ ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 207 คน คิดเป็นร้อยละ 29.87 ด้านวุฒิการศึกษา ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน 425 คน คิดเป็นร้อยละ 61.33 ด้าน ประสบการณ์ในการทำงาน ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ใน การทำงานมากกว่า 20 ปีขึ้นไป จำนวน 256 คน คิด เป็นร้อยละ 36.94 และ ด้านประสบการณ์ในการทำงาน ในตำแหน่งปัจจุบัน ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการ ทำงานในตำแหน่งปัจจุบันระหว่าง 1-10 ปี จำนวน 401 คน คิดเป็นร้อยละ 57.86 โดยภาพรวมตัวแปรที่เกี่ยวกับการ บริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชนระดับ ประถมศึกษาในภาคเหนือของประเทศไทย จำนวน 80 ตัวแปร มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.57 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.50 อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายตัว แปร พบว่าตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ โรงเรียนมี การศึกษาความต้องการ ความคาดหวังของนักเรียน

ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้อง นำมากำหนดเป็นแผน กลยุทธ์ของโรงเรียน และตัวแปรที่มีค่าน้อยที่สุด คือ โรงเรียนมีการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี ทางการศึกษาในการจัดการเรียนการสอน

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ ผลการ ทดสอบ KMO เท่ากับ 0.937 ตัวแปรต่าง ๆ มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ (Chi-Square = 68732.379, df = 3160, p-Value = .000) และ matrix สหสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กัน ดังนั้น ข้อมูลที่ได้จึงมีความเหมาะสมที่จะนำไปวิเคราะห์

การวิเคราะห์รูปแบบการบริหารโดยมีข้อตกลง เบื้องต้นว่า ค่าไอเกน มากกว่า 1 จะถือเอาค่าน้ำหนัก บ้าง (Factor loading) ของตัวแปรแต่ละตัวของนั้น มี ค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป และประกอบด้วยตัวแปรตั้งแต่ 3 ตัว ขึ้นไปตามวิธีของไกเซอร์ (Kaiser) โดยใช้วิธีสกัดปัจจัย (Factor extraction) ด้วยวิธี Principal component analysis และการหมุนแกนแบบ Varimax พบว่า ตัวแปร รูปแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษาในภาคเหนือของประเทศไทย เอกชน ระดับประถมศึกษา เอกชนภาคเหนือ สามารถจัดกลุ่ม ได้ 7 องค์ประกอบ ดังตาราง 1

ตาราง 1 แสดงค่าไอเกน ค่าร้อยละของความแปรปรวน ค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสมของรูปแบบการ บริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชนระดับ ประถมศึกษาในภาคเหนือของประเทศไทย

	ค่าเริ่มต้น			การสกัดผลรวม		
	รวม	% ของ ความแปรปรวน	Cumulative %	รวม	% ของ ความแปรปรวน	Cumulative %
1	26.01	32.51	32.51	26.01	32.51	32.51
2	17.25	21.56	54.07	17.25	21.56	54.07
3	3.84	4.80	58.87	3.84	4.80	58.87
4	3.25	4.06	62.94	3.25	4.06	62.94
5	2.16	2.70	65.64	2.16	2.70	65.64
6	2.10	2.63	68.27	2.10	2.63	68.27
7	1.76	2.20	70.47	1.76	2.20	70.47

รูปแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียน เอกชนระดับประถมศึกษาในภาคเหนือของประเทศไทย

ไทย ที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (EFA) ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ คือ

1) องค์ประกอบที่ 1 อธิบายตัวแปรสำคัญ จำนวน 21 ตัวแปร หลังหมุนแกนมีค่าน้ำหนักตัวแปรใน (factor loading) อยู่ระหว่าง 0.57-0.85 มีค่าความแปรปรวนของตัวแปรเท่ากับ 32.51 และค่าร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 26.01 องค์ประกอบที่ 1 อธิบายตัวแปรสำคัญจำนวน 21 ตัวแปร หลังหมุนแกนมีค่าน้ำหนักตัวแปรใน (factor loading) อยู่ระหว่าง 0.57-0.85 มีค่าความแปรปรวนของตัวแปรเท่ากับ 32.51 และค่าร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 26.01 ซึ่งเมื่อเทียบค่าความแปรปรวนของตัวแปรกับอื่น ๆ พบว่า นี่มีความสำคัญเป็นอันดับ 1 กล่าวคือ ตัวแปรทั้ง 21 ตัวแปรที่รวมกันอธิบายนี้ได้ดีที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายตัวแปร พบว่า โรงเรียนมีการประเมินความสามารถและพัฒนาศักยภาพของคนและบุคลากรทางการศึกษาและมีการจัดเตรียมบุคลากรให้ พร้อมต่อการปฏิบัติหน้าที่ มีค่าน้ำหนักมากที่สุด 0.85 ส่วนตัวแปร โรงเรียนมีการประเมินผลการโดยมุ่งเน้น ผลลัพธ์จากการบรรลุวัตถุประสงค์และความคุ้มค่าเทียบกับเป้าหมาย มีค่าน้ำหนักน้อยที่สุด คือ 0.57 และเมื่อพิจารณาจากรายละเอียดของตัวแปรใน ผู้วิจัยเห็นสมควรตั้งชื่อนี้ว่า “การจัดการเชิงกลยุทธ์ และการจัดการความรู้”

2) องค์ประกอบที่ 2 อธิบายตัวแปรสำคัญ จำนวน 15 ตัวแปร หลังหมุนแกนมีค่าน้ำหนักตัวแปรใน (factor loading) อยู่ระหว่าง 0.54-0.79 มีค่าความแปรปรวนของตัวแปรเท่ากับ 21.56 และค่าร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 17.25 ซึ่งเมื่อเทียบค่าความแปรปรวนของตัวแปรกับอื่น ๆ พบว่า นี่มีความสำคัญเป็นอันดับ 2 กล่าวคือ ตัวแปรทั้ง 15 ตัวแปรที่รวมกันอธิบายนี้ได้ดีที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายตัวแปร พบว่า โรงเรียนมีการเปิด เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ มีค่าน้ำหนักมากที่สุด 0.79 ส่วนตัวมีโครงสร้างการปฏิบัติงานที่เน้นให้ บุคลากรมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบ และตัดสินใจมากขึ้น สายการบังคับบัญชาสั้นลง มีค่าน้ำหนักน้อยที่สุด คือ 0.54 และเมื่อพิจารณาจากรายละเอียดของตัวแปรใน ผู้วิจัยเห็นสมควรตั้งชื่อนี้ว่า “การมุ่งเน้นลูกค้า และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย”

3) องค์ประกอบที่ 3 อธิบายตัวแปรสำคัญ จำนวน 11 ตัวแปร หลังหมุนแกนมีค่าน้ำหนักตัวแปรใน (factor loading) อยู่ระหว่าง 0.68-0.86 มีค่าความแปรปรวนของตัวแปรเท่ากับ 4.80 และค่าร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 3.78 ซึ่งเมื่อเทียบค่าความแปรปรวนของตัวแปรกับอื่น ๆ พบว่า นี่มีความสำคัญเป็นอันดับ 3 กล่าวคือ ตัวแปรทั้ง 11 ตัวแปรที่รวมกันอธิบายนี้ได้ดีที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายตัวแปร พบว่า ตัวแปรโรงเรียนมีการสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานให้กับบุคลากร โดยมีการจัดระบบการยกย่องชมเชย การให้รางวัลที่สร้างแรงจูงใจต่อบุคคล ใน การที่จะนำไปสู่ผลการดำเนินการเป็นเลิศของโรงเรียน มีค่าน้ำหนักมากที่สุด 0.86 ส่วนตัวแปรผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน สูงขึ้นและเป็นไปตามเป้าหมายที่โรงเรียนกำหนดไว้ มีค่าน้ำหนักน้อยที่สุด คือ 0.68 และเมื่อพิจารณาจากรายละเอียดของตัวแปรใน ผู้วิจัยเห็นสมควรตั้งชื่อนี้ว่า “การมุ่งเน้นบุคลากร”

4) องค์ประกอบที่ 4 อธิบายตัวแปรสำคัญ จำนวน 9 ตัวแปร หลังหมุนแกนมีค่าน้ำหนักตัวแปรใน (factor loading) อยู่ระหว่าง 0.70-0.72 มีค่าความแปรปรวนของตัวแปรเท่ากับ 4.06 และค่าร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 3.05 ซึ่งเมื่อเทียบค่าความแปรปรวนของตัวแปรกับอื่น ๆ พบว่า นี่มีความสำคัญเป็นอันดับ 4 กล่าวคือ ตัวแปรทั้ง 9 ตัวแปรที่รวมกันอธิบายนี้ได้ดีที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายตัวแปร พบว่า ผู้บริหารและครูร่วมกันทำงาน อย่างมีเป้าหมายและพยายามแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานต่าง ๆ เพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศ มีค่าน้ำหนักมากที่สุด 0.72 ส่วนตัวแปรโรงเรียนมีการ วิเคราะห์ จุดเด่น จุดด้อย โอกาส และ อุปสรรค (SWOT analysis) ที่เกี่ยวข้องกับ การพัฒนาโรงเรียน ร่วมกับ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง (Stakeholder) มีค่าน้ำหนักน้อยที่สุด คือ .675 และเมื่อพิจารณาจากรายละเอียดของตัวแปรใน ผู้วิจัยเห็นสมควรตั้งชื่อนี้ว่า “การวางเป้าหมายขององค์กรที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม”

5) องค์ประกอบที่ 5 อธิบายตัวแปรสำคัญ จำนวน 9 ตัวแปร หลังหมุนแกนมีค่าน้ำหนักตัวแปรใน (factor loading) อยู่ระหว่าง 0.52-0.77 มีค่าความแปรปรวนของตัวแปรเท่ากับ 2.70 และค่าร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 2.16 ซึ่งเมื่อเทียบค่าความ

แปรปรวนของตัวแปรกับอื่น ๆ พบว่า นี่มีความสำคัญเป็นอันดับ 5 กล่าวคือ ตัวแปรทั้ง 9 ตัวแปรที่ร่วมกันอธิบายนี้ได้ดีที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครู และบุคลากร ร่วมร่วมในการตัดสินใจและพัฒนาโรงเรียนจน บรรลุผลตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายที่วางไว้ มีค่าน้ำหนักมากที่สุด 0.77 ผู้บริหารใช้หลักธรรมาภิบาล ในการบริหารโรงเรียน มีค่าน้ำหนักน้อยที่สุด คือ 0.52 และเมื่อพิจารณาจากรายละเอียดของตัวแปรใน ผู้วิจัยเห็นสมควรตั้งชื่อนี้ว่า "การใช้ภาวะผู้นำของผู้บริหาร"

6) องค์ประกอบที่ 6 อธิบายตัวแปรสำคัญจำนวน 5 ตัวแปร หลังหมุนแกนมีค่าน้ำหนักตัวแปรใน (factor loading) อยู่ระหว่าง 0.70-0.80 มีค่าความแปรปรวนของตัวแปรเท่ากับ 2.63 และค่าร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 2.10 ซึ่งเมื่อเทียบค่าความแปรปรวนของตัวแปรกับอื่น ๆ พบว่า นี่มีความสำคัญเป็นอันดับ 6 กล่าวคือ ตัวแปรทั้ง 5 ตัวแปรที่ร่วมกันอธิบายนี้ได้ดีที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครู และบุคลากร ร่วมร่วมในการตัดสินใจและพัฒนาโรงเรียนจน บรรลุผลตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายที่วางไว้ มีค่าน้ำหนักมากที่สุด 0.77 ผู้บริหารใช้หลักธรรมาภิบาล ในการบริหารโรงเรียน มีค่าน้ำหนักน้อยที่สุด คือ 0.52 และเมื่อพิจารณาจากรายละเอียดของตัวแปรใน ผู้วิจัยเห็นสมควรตั้งชื่อนี้ว่า "การมุ่งเน้นการปฏิบัติการ"

7) องค์ประกอบที่ 7 อธิบายตัวแปรสำคัญจำนวน 4 ตัวแปร หลังหมุนแกนมีค่าน้ำหนักตัวแปรใน (factor loading) อยู่ระหว่าง 0.52-0.77 มีค่าความแปรปรวนของตัวแปรเท่ากับ 2.70 และค่าร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 2.16 ซึ่งเมื่อเทียบค่าความแปรปรวนของตัวแปรกับอื่น ๆ พบว่า นี่มีความสำคัญเป็นอันดับ 5 กล่าวคือ ตัวแปรทั้ง 9 ตัวแปรที่ร่วมกันอธิบายนี้ได้ดีที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครู และบุคลากร ร่วมร่วมในการตัดสินใจและพัฒนาโรงเรียนจน บรรลุผลตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายที่วางไว้ มีค่าน้ำหนักมากที่สุด 0.77 ผู้บริหารใช้หลักธรรมาภิบาล ในการบริหารโรงเรียน มีค่าน้ำหนักน้อยที่สุด คือ 0.52 และเมื่อพิจารณาจากรายละเอียดของตัวแปรใน ผู้วิจัยเห็นสมควรตั้งชื่อนี้ว่า "การให้คุณค่าแก่ผลลัพธ์"

3. ผลการนำเสนอรูปแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษาในภาคเหนือของประเทศไทยพบว่า รูปแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษา โรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษาเอกชนภาคเหนือ ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ คือ 1) การจัดการเชิงกลยุทธ์ และการจัดการความรู้ 2) การมุ่งเน้นลูกค้า และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 3) การมุ่งเน้นบุคลากร 4) การวางเป้าหมายขององค์กรที่ชัดเจน และเป็นรูปธรรม 5) การใช้ภาวะผู้นำ ของผู้บริหาร 6) การมุ่งเน้นการปฏิบัติการ และ 7) การให้คุณค่าแก่ผลลัพธ์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 การจัดการเชิงกลยุทธ์และการจัดการความรู้ เป็นเครื่องมือสำคัญ ในการขับเคลื่อนโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ โรงเรียนที่มีประสิทธิภาพจะต้องมีกลยุทธ์ที่ชัดเจน และมีระบบการจัดการความรู้ที่ดี ซึ่งจะช่วยให้นักเรียน ครู บุคลากร และโรงเรียน บรรลุเป้าหมายและความสำเร็จได้ และนำไปสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียน นอกจากนี้การจัดการเชิงกลยุทธ์และการจัดการความรู้ ส่งผลต่อความเป็นเลิศของโรงเรียน ในหลายๆ ด้าน โรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ จะต้องมีกลยุทธ์ที่ชัดเจน และมีระบบการจัดการความรู้ที่ดี ซึ่งจะช่วยให้นักเรียน ครู บุคลากร และโรงเรียน บรรลุเป้าหมายและความสำเร็จได้ และนำไปสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนในที่สุด

3.2 การมุ่งเน้นลูกค้าและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เป็นแนวทางสำคัญในการบริหารจัดการโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ โรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ จะต้องให้ความสำคัญกับลูกค้า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เข้าใจความต้องการ ตอบสนองความต้องการ สร้างความพึงพอใจ ซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จและความยั่งยืนของโรงเรียน การมุ่งเน้นลูกค้าและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ส่งผลให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วม สนับสนุน ทรัพยากร ทุน แรงงาน ช่วยเหลือ พัฒนาโรงเรียน โรงเรียนต้องให้ความสำคัญกับ เข้าใจความต้องการ ตอบสนองความต้องการ ของลูกค้าและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ส่งผลให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วม สนับสนุน ทรัพยากร ทุน แรงงาน ช่วยเหลือ พัฒนาโรงเรียน การมุ่งเน้นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ส่งผลให้การบริหารจัดการโปร่งใส ตรวจสอบได้ โดยโรงเรียนต้องให้ความสำคัญกับ เข้าใจความต้องการ ตอบสนองความต้องการ ของลูกค้า และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ส่งผลให้การบริหารจัดการโปร่งใส ตรวจสอบได้

3.3 การมุ่งเน้นบุคลากร เป็นแนวทางสำคัญในการบริหารจัดการโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ โรงเรียนที่มีประสิทธิภาพจะต้องให้ความสำคัญกับบุคลากร พัฒนาสนับสนุน บุคลากรมีคุณภาพ มีความสุข เกิดพัฒนาตนเอง ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลต่อความเป็นเลิศของโรงเรียนในที่สุด ซึ่งผลโดยรวมจะส่งผลต่อความเป็นเลิศของโรงเรียน ของนักเรียน และนำไปสู่ความสำเร็จและความยั่งยืนของโรงเรียน ทั้งนี้การมุ่งเน้นบุคลากร ต้องมุ่งเน้น 1) การพัฒนาทักษะ ให้บุคลากรมีทักษะ ความรู้ ประสบการณ์ ตรงกับสายงาน พัฒนาตนเองอยู่เสมอ ส่งเสริมให้บุคลากรมีทักษะ ความรู้ ประสบการณ์ ตรงกับสายงาน พัฒนาตนเองอยู่เสมอ 2) บุคลากรมีคุณธรรม จริยธรรม ส่งเสริมให้บุคลากรมีคุณธรรม จริยธรรม และ 3) บุคลากรมีความสุข พัฒนาตนเอง ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้บุคลากรมีความสุข พัฒนาตนเอง ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

3.4 การวางเป้าหมายขององค์กรที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม เป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ โรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ จะต้องกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายที่ชัดเจน วัดผลได้ สอดคล้องกับบริบท ความต้องการของผู้เรียน ชุมชน สังคม และนำไปสู่ความสำเร็จ จนเกิดความยั่งยืนของโรงเรียน ทั้งนี้ การวางเป้าหมายที่ดีจะประกอบไปด้วย 1) ความชัดเจนของ วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมาย ต้องสื่อความหมายได้ชัดเจน เข้าใจง่าย เป็นแรงบันดาลใจ 2) ความเป็นรูปธรรม เป้าหมายต้องวัดผลได้ ติดตามผล ประเมินผล มีตัวชี้วัด แผนปฏิบัติการ ทรัพยากร ที่ชัดเจน และ 3) ความสอดคล้อง เป้าหมายต้องสอดคล้องกับบริบท กลยุทธ์ แผนการดำเนินงาน ทรัพยากร ของโรงเรียน

3.5 การใช้ภาวะผู้นำของผู้บริหาร เป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ ผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพ จะต้องมีความรู้ ทักษะ และความสามารถในการนำ บริหารจัดการโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส ตรวจสอบได้ และนำไปสู่ความสำเร็จ ความยั่งยืนของโรงเรียน ทั้งนี้ผู้นำที่มีภาวะผู้นำที่ดี จะมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ โดยใช้กลยุทธ์การมีส่วนร่วม มุ่งเน้นผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน ส่งผลให้นักเรียนมีผลการเรียนที่ดี ครู บุคลากร มีความสุข พัฒนาตนเอง ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

ส่งผลให้โรงเรียนมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับของชุมชน และสังคมในวงกว้าง

3.6 การมุ่งเน้นการปฏิบัติการ เป็นแนวทางสำคัญในการบริหารจัดการโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ โรงเรียนที่มีประสิทธิภาพจะต้องเน้นการลงมือทำ ปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ตรวจสอบ ประเมินผล พัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะส่งผลต่อความเป็นเลิศของโรงเรียนได้ในที่สุด ทั้งนี้องค์ประกอบสำคัญของการมุ่งเน้นการปฏิบัติการจะสะท้อนผ่าน 1) การจัดการเรียนการสอน: ครูผู้สอนจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ เน้นผู้เรียนมีส่วนร่วม กิจกรรมหลากหลาย ตรงตามหลักสูตร มาตรฐานการศึกษา 2) การบริหารจัดการ: ผู้บริหารจัดการโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส ตรวจสอบได้ มีระบบ กลไก ติดตาม ประเมินผล พัฒนาอยู่เสมอ และ 3) การพัฒนานักเรียน: โรงเรียนจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนานักเรียน ด้านวิชาการ คุณธรรม จริยธรรม ทักษะชีวิต อย่างต่อเนื่อง

3.7 การให้คุณค่าแก่ผลลัพธ์ เป็นแนวทางสำคัญในการบริหารจัดการโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ โรงเรียนที่มีประสิทธิภาพจะต้องให้ความสำคัญกับผลลัพธ์ มีการวัดผล ติดตามผล ประเมินผลงาน กิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน นำไปสู่ความสำเร็จความยั่งยืนภายใต้ความร่วมมือของโรงเรียน นักเรียน ครู ผู้ปกครอง และชุมชน ทั้งนี้สำหรับโรงเรียนเอกชน กิจกรรมสำคัญของการให้คุณค่าแก่ผลลัพธ์จะพิจารณาจาก งานวิชาการ ได้แก่ 1) ผลการเรียนรู้: นักเรียนมีผลการเรียนที่ดี พัฒนา ตามศักยภาพ หลักสูตรสอดคล้องกับยุคสมัย เทคโนโลยี นวัตกรรม กิจกรรมการเรียนรู้หลากหลาย เน้นผู้เรียนมีส่วนร่วม และ 2) การวัดผล: โรงเรียนมีระบบวัดผล ประเมินผล ผลการเรียนรู้ กิจกรรมต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ เชื่อถือได้ และจากคุณภาพ การจัดการ อันประกอบไปด้วย (1) การมุ่งประสิทธิภาพรวดเร็ว ถูกต้อง ตรงต่อเวลา (2) งานต่างๆ มีคุณภาพ มาตรฐาน ตรงตามเป้าหมาย และ (3) โรงเรียนมีระบบติดตามผล ประเมินผล งานต่างๆ อย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถอภิปรายผล ดังนี้

1. ตัวแปรการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษาในภาคเหนือของประเทศไทย จากการวิเคราะห์ตัวแปรได้ทั้งหมด จำนวน 75 ตัวแปร ประกอบด้วย 1) การจัดการเชิงกลยุทธ์ และการจัดการความรู้ 2) การมุ่งเน้นลูกค้า และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 3) การมุ่งเน้นบุคลากร 4) การวางแผนเป้าหมายขององค์กรที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม 5) การใช้ภาวะผู้นำ ของผู้บริหาร 6) การมุ่งเน้นการปฏิบัติการ และ 7) การให้คุณค่าแก่ผลลัพธ์ ผลการวิจัยดังกล่าวจะสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกษศิริ กมล และชญาพิมพ์ อุสาโห (2557) ซึ่งทำการวิเคราะห์การบริหารโรงเรียนเอกชนที่มีความเป็นเลิศในประเทศไทยตามเกณฑ์มาตรฐานรางวัลคุณภาพแห่งชาติ มัลคอล์ม บอลดริจ โดยผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนเอกชนที่มีความเป็นเลิศประกอบด้วยองค์ประกอบ 7 ด้าน แบ่งออกเป็นองค์ประกอบด้านกระบวนการ 6 ด้าน ได้แก่ 1) การนำองค์กร 2) การวางแผนเชิงกลยุทธ์ 3) การมุ่งเน้นนักเรียนและผู้ปกครอง 4) การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ 5) การมุ่งเน้นบุคลากรครู 6) การมุ่งเน้นการดำเนินการ และองค์ประกอบด้านผลลัพธ์ 1 ด้าน คือ 7) ผลลัพธ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุนิสา วิทยานุกรณ์ (2554) ที่ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศในโรงเรียนเอกชน มี 7 ด้าน ประกอบด้วยที่สำคัญในแต่ละด้านดังนี้ 1) ด้านการนำองค์กร ได้แก่ ผู้นำเป็นแบบอย่างด้านการประพฤติที่ดี และผู้นำมีเมตตากรุณา ซื่อสัตย์ สุจริต และขยันหมั่นเพียร 2) ด้านการวางแผนกลยุทธ์ ได้แก่ ชี้แจงนโยบาย วัตถุประสงค์ และแนวทางปฏิบัติตามแผนให้ทุกฝ่ายเข้าใจชัดเจน และจัดโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจนเพื่อให้สอดคล้องกับแผนกลยุทธ์อันนำไปสู่การบรรลุวิสัยทัศน์ 3) ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และตลาด ได้แก่ จัดสภาพแวดล้อมที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสุข มีบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี และกระตุ้นแนะนำให้ครูปฏิบัติหน้าที่ในการสอนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล 4) ด้านการวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ ได้แก่ สนับสนุนให้นาเทคโนโลยีต่างๆ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน และศึกษาและวิเคราะห์สภาพความต้องการ และความจำเป็นของโรงเรียน 5) ด้านการมุ่งเน้นผู้ปฏิบัติงาน ได้แก่ มุ่งเน้น

การทำงานเป็นทีม และการสร้างคุณธรรมในการทำงาน 6) ด้านการจัดการกระบวนการ ได้แก่ มีกระบวนการเน้นผู้เรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม เป็นบุคคลที่ดีงาม และมีระบบดูแลคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณทางวิชาชีพ และ 7) ด้านผลลัพธ์ ได้แก่ ด้านการนำองค์กร ผู้นำปรับปรุงคุณธรรมการจัดการศึกษาของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องและด้านการวางแผนกลยุทธ์ โดยสถานศึกษามีแผนกลยุทธ์ระยะสั้นระยะยาวและแผนปฏิบัติการประจำปี ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียนมีส่วนได้ส่วนเสีย และตลาด ผู้เรียนมีความเป็นเลิศทางด้านวิชาการ ด้านการวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ มีสื่อนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ด้านมุ่งเน้นผู้ปฏิบัติงาน มีการบริหารจัดการตามการทำงานของบุคลากรอย่างเป็นระบบ ด้านการจัดการกระบวนการ สถานศึกษามีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการที่ดี

2. รูปแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษาในภาคเหนือของประเทศไทย ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การจัดการเชิงกลยุทธ์และการจัดการความรู้ 2) การมุ่งเน้นลูกค้า และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 3) การมุ่งเน้นบุคลากร 4) การวางแผนเป้าหมายขององค์กรที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม 5) การใช้ภาวะผู้นำของผู้บริหาร 6) การมุ่งเน้นการปฏิบัติการ และ 7) การให้คุณค่าแก่ผลลัพธ์ ทั้งนี้เป็นเพราะองค์ประกอบทั้ง 7 องค์ประกอบถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญสำหรับการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษาในภาคเหนือของประเทศไทย สอดคล้องกับงานวิจัยของ พัทธภรณ์ ดวงชื่น (2559) ที่ศึกษาองค์ประกอบการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์สู่ความเป็นเลิศของโรงเรียน สังกัดมูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทย และงานวิจัยของ กนกวรรณ ภูเขาแก้ว (2557) ที่ทำการนำเสนอแนวทางการกำหนดกลยุทธ์การจัดการศึกษาสำหรับสถานศึกษาเอกชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา รวมทั้ง ศักดิ์ รุ่งแสง (2565) ที่เสนอรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อพัฒนาสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัยบุรีรัมย์ โดยเสนอว่า กลไกของการบริหารเชิงกลยุทธ์ ประกอบด้วย การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม การกำหนดกลยุทธ์ การนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ และการกำกับ

ติดตามประเมินผล สอดคล้องกับงานวิจัยของ Islam et al. (2017) ที่เสนอผลการวิจัยจากเรื่อง วุฒิภาวะการจัดการความรู้ในมหาวิทยาลัยและผลกระทบต่อความเป็นเลิศด้านการปฏิบัติงาน โดยเสนอว่า ปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศด้านการปฏิบัติงาน ได้แก่ กระบวนการ ความเป็นผู้นำ การจัดการความรู้ บุคลากร และที่สำคัญได้แก่ผลลัพธ์จากการจัดการความรู้ เพราะกระบวนการจัดการความรู้ทางการศึกษาว่าเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาการศึกษาทุกระดับสู่ความเป็นเลิศ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ลิขนะ พงศาปาน (2561) ที่ศึกษาการพัฒนากระบวนการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็ก ที่สังกัดมูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทย โดยผลการวิจัยเสนอว่า การสนับสนุนจากชุมชนจะช่วยผู้บริหารในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี เกิดการจัดกิจกรรมร่วมกัน เกิดเครือข่าย ได้รับการสนับสนุนจากชุมชน และได้รับการสนับสนุนในแง่งบประมาณอย่างต่อเนื่อง และ Hamid (2015) เสนอว่า เพื่อไปถึงประสิทธิภาพของความเป็นเลิศในสถานศึกษา จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับ เกณฑ์การปฏิบัติงาน ได้แก่ ความเป็นผู้นำ วัฒนธรรม มุ่งเน้นผลิตภาพ

3. การนำเสนอรูปแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษาในภาคเหนือของประเทศไทย พบว่า รูปแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษาในภาคเหนือของประเทศไทย ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ 16 ปัจจัย ได้แก่ 1) การนำองค์กร จำนวน 2 ปัจจัย 2) การจัดการเชิงกลยุทธ์ จำนวน 3 ปัจจัย 3) การมุ่งเน้นลูกค้า จำนวน 2 ปัจจัย 4) การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการ จำนวน 3 ปัจจัย และ 5) การมุ่งเน้นบุคลากร จำนวน 2 ปัจจัย 6) การมุ่งเน้นการปฏิบัติการ จำนวน 2 ปัจจัย และ 7) การให้คุณค่าแก่ผลลัพธ์ จำนวน 2 ปัจจัย และเมื่อผ่านกระบวนการสกัดปัจจัยแล้วจะได้จำนวนองค์ประกอบใหม่เป็นดังนี้ 1) การจัดการเชิงกลยุทธ์ และการจัดการความรู้ 2) การมุ่งเน้นลูกค้า และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 3) การมุ่งเน้นบุคลากร 4) การวางแผนเป้าหมายขององค์กรที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม 5) การใช้ภาวะผู้นำ ของผู้บริหาร 6) การมุ่งเน้นการปฏิบัติการ และ 7) การให้คุณค่าแก่ผลลัพธ์ ซึ่งแนวคิด

ดังกล่าวจะสอดคล้องกับงานวิจัยในเชิงบูรณาการของ Koowattananatanchai, Charles, & Kortt, 2023 ; Jaikaew, Suntawan, & Yafu, 2022 ; Claude Ah-Teck & Starr, 2013; Jarr, 2012; Brasington, 2007; Savage, 2003.

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า การจัดการเชิงกลยุทธ์ และการจัดการความรู้ เป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาการศึกษาทุกระดับสู่ความเป็นเลิศ ทั้งนี้เนื่องเป็นกระบวนการเริ่มต้นในการวางแผนสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียน การนำแผนกลยุทธ์ไปสู่ภาคปฏิบัติอย่างจริงจัง จะช่วยให้โรงเรียน มีการถ่ายทอดแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการให้บุคลากรในโรงเรียนทราบ เพื่อนำแผนสู่การปฏิบัติ มีโครงสร้างการปฏิบัติงานที่เน้นให้ บุคลากรมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบ และตัดสินใจมากขึ้น สายการบังคับบัญชาสั้นลง จัดโครงสร้างการปฏิบัติงานให้มีโครงสร้าง ที่เน้นความยืดหยุ่น และคล่องตัวในการปฏิบัติงาน ได้ดีมากยิ่งขึ้น ส่วนการจัดการความรู้ก็จะช่วยเสริมทำให้เกิดการคงอยู่อย่างยั่งยืนในการส่งต่อการถ่ายทอดแนวคิด เพื่อให้โรงเรียนมีความเป็นเลิศ ดังนั้นโรงเรียนควรกำหนดมาตรฐาน เกณฑ์การบริหารจัดการ และการดำเนินงานของโรงเรียน เพื่อไปให้ถึงองค์ประกอบดังกล่าว

1.2 จากผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบที่ 2 ได้แก่ การมุ่งเน้นลูกค้า และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพราะปัจจัยดังกล่าวจะเป็นปัจจัยที่คอยหล่อเลี้ยง และให้การสนับสนุนให้โรงเรียนมีความเข้มแข็ง ทั้งนี้ โรงเรียนต้องตอบสนองต่อความคาดหวังและความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน โรงเรียนตั้งอยู่ จัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศ บริการแหล่งเรียนรู้ให้กับผู้เรียน และสร้างนวัตกรรมที่ เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน และจัดนวัตกรรมการและเทคโนโลยีทางการเรียนรู้เพื่อ สนองตอบให้กับผู้เรียน

1.3 จากผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบที่ 3 ได้แก่ การมุ่งเน้นบุคลากร ซึ่งได้แก่ อาจารย์ และทีมงานในโรงเรียน โรงเรียนมีการประเมินความสามารถและพัฒนาศักยภาพของคนและบุคลากรทางการศึกษาและมี

การจัดเตรียมบุคลากรให้ พร้อมต่อการปฏิบัติหน้าที่ มีการจัดให้มีการอบรม เพิ่มศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้ มุ่งเน้นการสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานให้กับบุคลากร โดยมีการจัดระบบการยกย่องชมเชย การให้รางวัลที่สร้างแรงจูงใจต่อบุคคล ในการที่จะนำไปสู่ผลการดำเนินการเป็นเลิศของโรงเรียน

1.4 จากผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบที่ 4 ได้แก่ การวางแผนเป้าหมายขององค์กรที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม โดย ผู้บริหารต้องสนับสนุนและเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมใน การตัดสินใจในงานสำคัญๆ ของโรงเรียน ผู้บริหารมีการกำหนด คุณลักษณะความเป็นเลิศของ ผู้เรียนทั้งในด้านของคุณธรรม จริยธรรม ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นวัตกรรมจากการเรียนของผู้เรียน

1.5 จากผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบที่ 5 ได้แก่ การใช้ภาวะผู้นำของผู้บริหาร ถือเป็นหัวใจสำคัญในการมุ่งบริหารความเป็นเลิศ ผู้บริหารต้องวางวิสัยทัศน์ให้กว้างไกล ก้าวหน้า และมีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจเป้าหมายของโรงเรียน ความเป็นเลิศในทุกๆ ด้าน และ ผู้บริหารประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับครูและบุคลากร ของโรงเรียน โดยปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องและปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพ และใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารโรงเรียน

1.6 จากผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบที่ 6 ได้แก่ การมุ่งเน้นการปฏิบัติการ โรงเรียนต้องสามารถสรุปผลการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของการประเมินความสำเร็จทั้งด้านประสิทธิผลและประสิทธิภาพ มีระบบสรุปความคิดเห็นของทีมงานผู้เข้าร่วม ดำเนินการที่มีต่อการพัฒนาโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง มีการออกแบบระบบงาน กระบวนการทำงานให้ครูและบุคลากรของโรงเรียนเพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศ และมีระบบกำกับติดตามและตรวจสอบการปฏิบัติงานของครู บุคลากรของโรงเรียนในทุกชั้นตอน

1.7 จากผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบที่ 7 ได้แก่ การให้คุณค่าแก่ผลลัพธ์ เพื่อให้การเน้นความเป็นเลิศในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนให้สูงขึ้นและเป็นไปตามเป้าหมายที่โรงเรียนกำหนดไว้ มีการติดตามผล จากความประพฤติดี มีระเบียบวินัย เป็นไปตามหลักสากล และสร้างความพึงพอใจแก่นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนรอบข้าง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยรูปแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของของสถานศึกษา โรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษาเอกชนภาคเหนือในตัวแปรด้านอื่น ๆ

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยในเชิงเปรียบเทียบเมื่อนำรูปแบบดังกล่าวมาใช้ในการจัดการโรงเรียนของรัฐ หรือโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษาเอกชนในภาคอื่น ๆ

2.3 ควรศึกษาวิจัยเชิงลึกในการสังเคราะห์แต่ละและตัวชี้วัดที่แม่นยำมากขึ้นทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยเน้นและตัวชี้วัดที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการ ของสถานศึกษา โรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษาเอกชนภาคเหนือให้เทียบเท่าหรือมุ่งหน้าไปสู่มาตรฐานสากล

เอกสารอ้างอิง

กนกวรรณ ภูเขาแก้ว (2557). *การนำเสนอแนวทางการกำหนดกลยุทธ์การจัดการศึกษาสำหรับสถานศึกษาเอกชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา]. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

กฤษณรงค์ ด้วงลา (2562). *รูปแบบการบริหารโรงเรียนเทศบาลตามเกณฑ์การดำเนินการที่เป็นเลิศด้านการศึกษา*. [ปริญาญาคูศาสตรดุษฎีบัณฑิต]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เกษศิริ กมล และชญาพิมพ์ อูสาโห (2557). การวิเคราะห์การบริหารโรงเรียนเอกชนที่มีความเป็นเลิศในประเทศไทยตามเกณฑ์มาตรฐานรางวัลคุณภาพแห่งชาติ มัลคอล์ม บอลดริจ. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา*, 9(3), 84-97.

จักรกฤษณ์ หาญชัย. (2565). ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานต่อการบริหารสถานศึกษา. *วารสารบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ*, 22(1), 57-72.

จุไรรัตน์ กีบาง. (2563). *การบริหารสู่ความเป็นเลิศของศูนย์พัฒนาเด็กปฐมวัยสังกัดคณะพยาบาลศาสตร์*. [ปริญาญาคูศาสตรดุษฎีบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- ชยากร สารรัตน์. (2562). การบริหารสู่ความเป็นเลิศของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. [ปริญาดุษฎีบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ณัฐมนต์ ชาญเชิงคำ. (2560). รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 2560, 13(1), 81-96.
- พระธีรพัฒน์ กุลธีโร และพระมหาเผด็จ จิรกุลโ. (2564). การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ. *วารสารนวัตกรรมการพัฒนาจิตและปัญญา*, 1(1), 44-49.
- พระครูนิมิตกิจจาทร (แดง ทองขำ). (2565). การบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนพระปริยัติธรรมสังกัดสำนักงานเขตการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาเขต 2. *Journal of Social Science and Cultural*, 7(4), 214-232.
- พระโฆษิต โฆสิตธมโม. (2565). รูปแบบการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาเขต 5. *วารสารมจรบาฬีศึกษาพุทธโฆสปริทรรศน์*, 8(3), 1-14.
- พัชราภรณ์ ดวงชื่น. (2559). องค์ประกอบการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์สู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดมูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทย. *วารสารมหาวิทยาลัยคริสเตียน*, 2559, 22(4), 551-563.
- ภาณุภัทร ลิ้มจำรูญ. (2563). กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามแนวคิดทักษะนวัตกรสังคม. [ปริญาดุษฎีบัณฑิต]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ลิชนะ พงศาปาน. (2561). การพัฒนาระบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็ก ที่สังกัดมูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทย. *วารสารมหาวิทยาลัยคริสเตียน*, 24(4), 530-539.
- วีรชน บัวพันธ์ สุเมธ งามนก และสมพงษ์ บัณฑิต. (2562). การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ ด้านการจัดการเรียนการสอนหุ่นยนต์สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม*, 14(2), 84-99.
- ศักดิ์ รุ่งแสง. (2565). รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อพัฒนาสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ของโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยบุรีรัมย์. *Journal of Roi Kaensam Academi*, 7(5), 358-376.
- สังวรณ์ จัตตระโทก. (2562). การดำเนินการปฏิรูปการศึกษาวิทยาศาสตร์ที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูลเพื่อศึกษามูลค่าเพิ่มทางการศึกษาความยั่งยืนของผลการปฏิรูปและผลกระทบของการปฏิรูปต่อมูลค่าเพิ่มทางการศึกษาและพัฒนาการของคุณภาพการสอนวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษา. *วารสารวิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา*, 17(1), 1-14.
- สุดใจ ดิลกพรรณนนท์. (2562). การจัดการเชิงกลยุทธ์. (พิมพ์ครั้งที่ 3). ภาพพิมพ์.
- สุนิสา วิทยานุกรณ์. (2554). การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศในโรงเรียนเอกชน. *Journal of educational administration burapha university*, 5(1), 36-49.
- สุริโย ปรีโส. (2562). การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่ปฏิบัติเป็นเลิศ เขตตรวจราชการที่ 12 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน : พหุกรณีศึกษา. [ปริญาดุษฎีบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (พ.ศ. 2566-2570)*. <https://shorturl.asia/Objf9>.
- อำพล นววงศ์เสถียร และภัทรดา รุ่งเรือง. (2562). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้บริการสนามกอล์ฟของนักท่องเที่ยวกลุ่มกอล์ฟชาวไทยในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. *Journal of*

- Business Administration the Association of Private Higher Education Institutions of Thailand*, 8(1), 154-173.
- อุทุมพร สมศรี, (2560). การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนระดับประถมศึกษาในอำเภอละอุ่น จังหวัดระนอง. รายงานการประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 8 (3126-3133). มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- Brasington, D. M. (2007). Private schools and the willingness to pay for public schooling. *Education Finance and Policy*, 2(2), 152-174.
- Claude Ah-Teck, J., & Starr, K. (2013). Principals' perceptions of "quality" in Mauritian schools using the Baldrige framework. *Journal of Educational Administration*, 51(5), 680-704.
- Chianvenato, I. (2009). *Comportamiento Organizacional, la dinámica del éxito en las organizaciones*. McGraw Hill.
- Hamid Ab, M. R. B. (2015). Value-based performance excellence model for higher education institutions. *Quality & Quantity*, 49, 1919-1944.
- Islam, O. S., Ashi, M., Reda, F. M., & Zafar, A. (2017). Strategic knowledge management as a driver for organizational excellence: A case study of Saudi Airlines. *International Journal of Modern Education and Computer Science*, 9(7), 38.
- Jaikaew, P., Suntawan, T., & Yafu, S. (2022). A Model of the Need for Artificial Intelligence Using on the Administration of World-Class Standard Secondary School. *Journal of Positive School Psychology*, 6417-6424.
- Jarr, K. A. (2012). *Education practitioners' interpretation and use of assessment results*. [Unpublished doctoral dissertation]. University of Iowa.
- Koowattanachai, N., Charles, M. B., & Kortt, M. A. (2023). What sorts of public value are Thai public business schools aiming to realise?. *Australian Economic*, 63(2), 370-402.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Rompho, N. (2020). The balanced scorecard for school management: case study of Thai public schools. *Measuring Business Excellence*, 24(3), 285-300.
- Savage, M. (2003). Review essay: a new class paradigm? *British journal of sociology of education*, 24(4), 535-541.
- Sinlarat, P. (2020). The path to excellence in Thai education. *RICE Journal of Creative Entrepreneurship and Management*, 1(2), 60-75.
- Wheelen, T. L., Hunger, J. D., Hoffman, A. N., & Bamford, C. E. (2018). *Strategic management and business policy: globalization, innovation, and sustainability*. (15th ed.). Pearson.

คุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการและลักษณะของสถานประกอบการ
ที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
ของจังหวัดขอนแก่น

The effects of entrepreneurial orientation and enterprise characteristics
toward Khon Kaen SMEs' growth

นิศารวรรณ ไพบุญย์พรพงศ์ (Nisarawan Piboonpornpong) *

Received: October 23, 2024

Revised: November 25, 2024

Accepted: December 1, 2024

* Corresponding author, E-mail: nisarawan.pai@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุของคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการและลักษณะของสถานประกอบการที่ส่งผลต่อการเจริญเติบโตของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดขอนแก่นและเปรียบเทียบรูปแบบความสัมพันธ์ของคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการและลักษณะของสถานประกอบการที่ส่งผลต่อการเจริญเติบโต จำแนกตามประเภทและขนาดของวิสาหกิจในจังหวัดขอนแก่น ข้อมูลในการศึกษาส่วนแรกมาจากการสัมภาษณ์และการประเมินปัจจัยที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของวิสาหกิจจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ประกอบการ รวม 15 ราย ส่วนที่สองได้จากแบบสอบถามการปฏิบัติหรือสิ่งที่จริงในวิสาหกิจจากผู้ประกอบการ จำนวน 200 ราย วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของตัวแปรโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS และวิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้าง โดยใช้โปรแกรม LISREL

ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรทุกตัวมีอิทธิพลทางบวกต่อตัวแปรผล กล่าวคือ คุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลทางตรงต่อลักษณะของสถานประกอบการ และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อการ

เจริญเติบโตผ่านลักษณะของสถานประกอบการ และพบว่า ลักษณะของสถานประกอบการมีอิทธิพลทางตรงต่อการเจริญเติบโตโดยมีลักษณะของสถานประกอบการที่สำคัญ ได้แก่ องค์การมีการทำงานเชิงรุก กลยุทธ์การตลาด และนวัตกรรมองค์การ แสดงว่าเมื่อผู้ประกอบการนั้นมีคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการเพิ่มขึ้นเท่าใดย่อมส่งผลโดยตรงกับการทำงานในสถานประกอบการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดการพัฒนาผลประกอบการและความเจริญเติบโตในสถานประกอบการ

คำสำคัญ : คุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการ, ลักษณะของสถานประกอบการ, วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

Abstract

This research aimed to develop a causal structural relationship model of entrepreneurial characteristics and establishment characteristics that affect the growth of SMEs in Khon Kaen Province and to compare the relationship model of entrepreneurial characteristics and establishment characteristics that affect growth classified by type and size of enterprises in Khon Kaen Province. The data in the first part of the study came from interviews and assessments of factors affecting the growth of enterprises from 15 experts and

* อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารและการจัดการสมัยใหม่
คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยศรีปทุม ขอนแก่น

* Lecturer, Modern Administration and Management
School of Business Administration, Sripatum University
Khon Kaen

entrepreneurs. The second part was obtained from a questionnaire on practices or realities in enterprises from 200 entrepreneurs. The preliminary data of the variables were analyzed using the SPSS program and the structural equation model was analyzed using the LISREL program.

The research results found that all variables had a positive influence on the outcome variable, i.e., entrepreneurial characteristics had a direct influence on establishment characteristics and had an indirect influence on growth through establishment characteristics. It was also found that establishment characteristics had a direct influence on growth, with important establishment characteristics being proactive organizations, marketing strategies, and organizational innovation. This shows that when entrepreneurs have more entrepreneurial characteristics, it directly affects the efficiency of work in the establishment, leading to development of business performance and growth in the establishment.

Keywords: Characteristics of entrepreneurship, characteristics of establishments, SMEs

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากวิกฤตเศรษฐกิจอย่างหนักในช่วงปีพ.ศ. 2540 เศรษฐกิจประเทศไทยได้ขยายตัวในระดับสูงมาอย่างต่อเนื่อง ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา เนื่องจากโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ซึ่งการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างจากสาขาการเกษตรไปสู่สาขาอุตสาหกรรมและบริการ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลให้กิจการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) เกิดขึ้นมากจนปัจจุบันนี้ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ได้กลายเป็นโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญของระบบเศรษฐกิจประเทศไทย และมีบทบาทที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศอีกทั้งยังช่วยกระตุ้นระบบเศรษฐกิจโดยรวมภายในประเทศให้เติบโตกิจการ (SMEs) ส่วนใหญ่เป็นภาคเศรษฐกิจที่แท้จริง การดำเนินงานของผู้ประกอบการในธุรกิจ (SMEs)

รายใหม่ต้องฝ่าฟันอุปสรรคนานัปการที่มีผู้ประกอบการจำนวนไม่น้อยต้องพบอุปสรรคจนบางส่วน ไม่สามารถแก้ไขได้ หรือไม่สามารถแบกรับภาระต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากผลกระทบของการเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจนี้ได้ บริษัทชั้นนำหลายแห่งถูกนักลงทุนต่างชาติเข้ามาซื้อกิจการถูกธุรกิจส่วนใหญ่ที่สามารถประกอบตัวอยู่ได้จนถึงปัจจุบันคือ ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2561) กล่าวถึงปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการ ซึ่งส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นปัญหาหาตลาดและการแข่งขันมีความสำคัญมากที่สุดรองลงมา ได้แก่ ปัญหาด้านการเงินและการบัญชี กฎระเบียบและนโยบายของรัฐ บุคลากรและแรงงานการบริหารและการจัดการ การผลิต และเทคโนโลยี

วิสาหกิจขนาดย่อม (Small) คือ กิจการในภาคการผลิตสินค้าที่มีจำนวนการจ้างงานไม่เกิน 50 คน หรือมีรายได้ต่อปีไม่เกิน 100 ล้านบาท ส่วนกิจการในภาคการค้า (ค้าส่ง หรือค้าปลีก) และบริการ มีจำนวนการจ้างงานไม่เกิน 30 คน หรือมีรายได้ต่อปีไม่เกิน 50 ล้านบาท วิสาหกิจขนาดกลาง (Medium) คือ กิจการในภาคการผลิตสินค้าที่มีจำนวนการจ้างงานเกินกว่า 50 -200 คน หรือมีรายได้ต่อปีเกินกว่า 100-500 ล้านบาท ส่วนกิจการในภาคการค้า (ค้าส่ง หรือค้าปลีก) และบริการ มีจำนวนการจ้างงานเกินกว่า 30-100 คน หรือมีรายได้ต่อปีเกินกว่า 50-300 ล้านบาท ทั้งนี้ หากจ้างงานและรายได้ เข้าลักษณะของวิสาหกิจต่างกันให้ยึดรายได้เป็นหลักในการพิจารณา จากการประมวลผลข้อมูลของ สสว. พบว่า จำนวน SME ทั่วประเทศ 3,070,177 ราย เป็นวิสาหกิจขนาดย่อม (Small) 3,029,525 ราย และวิสาหกิจขนาดกลาง (Medium) 40,652 ราย โดยเฉพาะในส่วนของวิสาหกิจขนาดย่อมได้รวมกลุ่มวิสาหกิจขนาดย่อย หรือ Micro เข้าไว้ด้วย ซึ่งตามนิยามใหม่ Micro คือ กลุ่มที่มีรายได้ต่อปีไม่เกิน 1.8 ล้านบาท การจ้างงานไม่เกิน 5 คน ซึ่งมีจำนวนถึง 2,644,561 ราย และนับเป็นวิสาหกิจส่วนใหญ่ของประเทศ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 85.74 ของจำนวนผู้ประกอบการรวมทั้งประเทศ ส่วนใหญ่เป็นกิจการในรูปแบบธุรกิจส่วนบุคคลมีจำนวนถึง 2,253,132 ราย

ขณะที่กิจการในรูปแบบนิติบุคคลมีจำนวน 391,429 ราย (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2563) จังหวัดขอนแก่นมีวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ในปี 2560 จำนวน 1,790 ราย ซึ่งมีทุนจดทะเบียนรวมประมาณ 4,153.26 ล้านบาท (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2565) กลุ่มธุรกิจเหล่านี้มีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง

ดังนั้นการศึกษาถึงคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการ และลักษณะของสถานประกอบการที่ส่งผลต่อการเจริญเติบโตของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของจังหวัดขอนแก่นจึงเป็นการสร้างองค์ความรู้ใหม่ในประเทศไทยถึงรูปแบบความสัมพันธ์ขององค์ประกอบคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการ และลักษณะของสถานประกอบการที่ส่งผลต่อการเจริญเติบโตของวิสาหกิจ และรูปแบบความสัมพันธ์ที่แตกต่างกันตามประเภท และขนาดของวิสาหกิจ โดยจะเป็นแนวทางในการดำเนินกลยุทธ์ของผู้ประกอบการที่จะสามารถพัฒนาธุรกิจของตนเองให้มีความเจริญเติบโต มีความเข้มแข็ง สามารถยกระดับกิจการของตนเองและเพิ่มศักยภาพทางธุรกิจเป็นประโยชน์ในทางปฏิบัติของหน่วยงานรัฐบาลในการนำข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการพัฒนาเพื่อเตรียมความพร้อมในด้านทักษะ ความรู้ความสามารถคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการ และลักษณะของสถานประกอบการให้มีศักยภาพและประสิทธิภาพในการบริหารจัดการให้ดียิ่งขึ้น เป็นรากฐานที่ดีในการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนสังคม และประเทศชาติให้เจริญเติบโตและยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

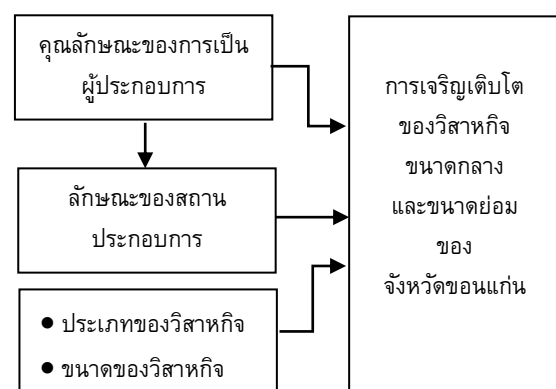
1. เพื่อพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุของคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการ และลักษณะของสถานประกอบการที่ส่งผลต่อการเจริญเติบโตของวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมในจังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อเปรียบเทียบรูปแบบความสัมพันธ์ของคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการ และลักษณะของสถานประกอบการที่ส่งผลต่อการเจริญเติบโต

จำแนกตามประเภท และขนาดของวิสาหกิจในจังหวัดขอนแก่น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลที่ได้จากการศึกษาสามารถนำไปเป็นแนวทางในการดำเนินกลยุทธ์ของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของจังหวัดขอนแก่น ครอบคลุมทั้งวิสาหกิจภาคการค้า ภาคการบริการ และภาคการผลิตให้มีศักยภาพในการดำเนินงานตลอดจนสามารถสร้างความเข้มแข็งและความเจริญเติบโตให้กับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของจังหวัดขอนแก่นได้ต่อไปในอนาคต
2. ผลที่ได้จากการศึกษาสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติของหน่วยงาน ใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการพัฒนาเพื่อเตรียมความพร้อมในด้านทักษะ ความรู้ คุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการ และลักษณะของสถานประกอบการให้มีศักยภาพและประสิทธิภาพในการบริหารจัดการให้ดียิ่งขึ้น และสามารถดำเนินกิจการให้มีการเจริญเติบโตต่อไปได้ในอนาคต

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

1. คุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการมีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุกับการเจริญเติบโตของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

2. ลักษณะของสถานประกอบการมีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุกับการเจริญเติบโตของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

1. ศึกษารูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุของคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการและลักษณะของสถานประกอบการที่ส่งผลต่อการเจริญเติบโตของวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมในจังหวัดขอนแก่น

2. ศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบความสัมพันธ์ของคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการและลักษณะของสถานประกอบการที่ส่งผลต่อการเจริญเติบโตของวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมในจังหวัดขอนแก่น จำแนกตามประเภท และขนาดของวิสาหกิจ

ขอบเขตด้านประชากร

กลุ่มที่ 1 การศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงโดยเลือกผู้ทรงคุณวุฒิจากผู้บริหารทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่มีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของจังหวัดขอนแก่น จำนวน 15 ราย และกลุ่มผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่อยู่ในภาคการผลิต จำนวน 5 ราย ภาคการค้า จำนวน 5 ราย และภาคการบริการประเภทละ 5 ราย รวมเป็น 15 ราย โดยพิจารณาจาก เคยเป็นผู้บริหารทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในจังหวัดขอนแก่น และมีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของจังหวัดขอนแก่น อย่างน้อย 2 ปีขึ้นไป และมี อายุ 35 ปี ขึ้นไป

กลุ่มที่ 2 ประกอบด้วยผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของจังหวัดขอนแก่น ณ สิ้นปี พ.ศ. 2565 มีจำนวน 200 ราย (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจังหวัดขอนแก่น, 2566) ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง แบบเจาะจง (Purposive sample) โดยกำหนดคุณสมบัติเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของจังหวัดขอนแก่น ที่มีข้อมูลขึ้นทะเบียนกับสำนักงาน

ส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจังหวัดขอนแก่น อย่างน้อย 2 ปี ขึ้นไป

ตัวแปรในการวิจัย มีดังนี้

ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่ ประกอบด้วยตัวแปรคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการ มีตัวแปรสังเกตได้ จำนวน 11 ตัวแปร ได้แก่

- 1) ความสามารถในการบริหารจัดการ
- 2) การสร้างนวัตกรรม
- 3) การทำงานเชิงรุก
- 4) การเรียนรู้
- 5) ความอดทน
- 6) จริยธรรมทางธุรกิจ
- 7) เครือข่ายของผู้ประกอบการ
- 8) การให้อิสระแก่พนักงานในการแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจ

9) ความมุ่งมั่นในความสำเร็จและความพยายาม

- 10) การวิเคราะห์ตลาดและคู่แข่ง
- 11) การบริหารความเสี่ยง

ตัวแปรส่งผ่าน (Mediator Variables) ได้แก่ ตัวแปรลักษณะของสถานประกอบการ มีจำนวน 7 ตัวแปร ได้แก่

- 1) นวัตกรรมองค์กร
- 2) เงินทุน
- 3) เครือข่ายของสถานประกอบการ
- 4) กลยุทธ์การตลาด
- 5) บุคลากรที่ดี
- 6) ความเป็นอันหนึ่งเดียวกัน
- 7) องค์กรมีการทำงานเชิงรุก

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) แยกตามการเจริญเติบโตมีตัวแปรสังเกตได้ จำนวน 5 ตัวแปร ได้แก่

- 1) ร้อยละของการเปลี่ยนแปลงของยอดขาย
- 2) กำไรสุทธิ
- 3) เงินทุน
- 4) สินทรัพย์รวม
- 5) กำลังการผลิต

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ประกอบด้วยคำถามปลายปิด (Close-ended questions) และปลายเปิด (Open-ended questions) โดยให้ผู้ตอบกรอกแบบสอบถามด้วยตนเอง (Self-administered questionnaire) สามารถแบ่งได้ 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปทางธุรกิจ ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของธุรกิจ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะของสถานประกอบการ จะศึกษาถึงลักษณะของลักษณะของสถานประกอบการ

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะของสถานประกอบการ

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

ขั้นตอนการสร้างและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีขั้นตอนการสร้างและทดสอบเครื่องมือ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำราทางวิชาการ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาปรับปรุงแบบสอบถามโดยให้เนื้อหาครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ขั้นตอนที่ 2 ร่างแบบสอบถามโดยเขียนข้อความคำถามต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับหัวข้อและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาในข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ (Item objective congruency index: IOC) พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไข ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

ผลการวิเคราะห์ความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม (Content validity) โดยการหาค่า IOC โดยคณะผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ข้อคำถามในแบบสอบถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาในข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60-1 ผ่านเกณฑ์ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไปทุกข้อคำถามซึ่งสามารถนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอหนังสือนำเพื่อขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ดำเนินการส่งแบบสอบถามพร้อมแนบหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลในการทำวิจัย โดยจัดส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ถึงผู้อำนวยการโรงเรียน และจัดเตรียมซองติดแสตมป์เจ้าหน้าที่ผู้วิจัยใส่ซองเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการส่งแบบสอบถามกลับคืนทางไปรษณีย์ จำนวน 200 คน ใช้เวลา 20 วัน มีแบบสอบถามที่ตอบ จำนวน 200 ฉบับ อัตราการตอบกลับคิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

ประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for windows วิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา และใช้โปรแกรมลิสเรล (LISREL) วิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้าง เพื่อเปรียบเทียบและประมาณค่าความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการและลักษณะของสถานประกอบการที่ส่งผลการเจริญเติบโตของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของจังหวัดขอนแก่น มาวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) วิเคราะห์ปัจจัยยืนยัน (Confirmatory factor analysis: CFA) ของปัจจัยแต่ละตัว เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง (construct validity)

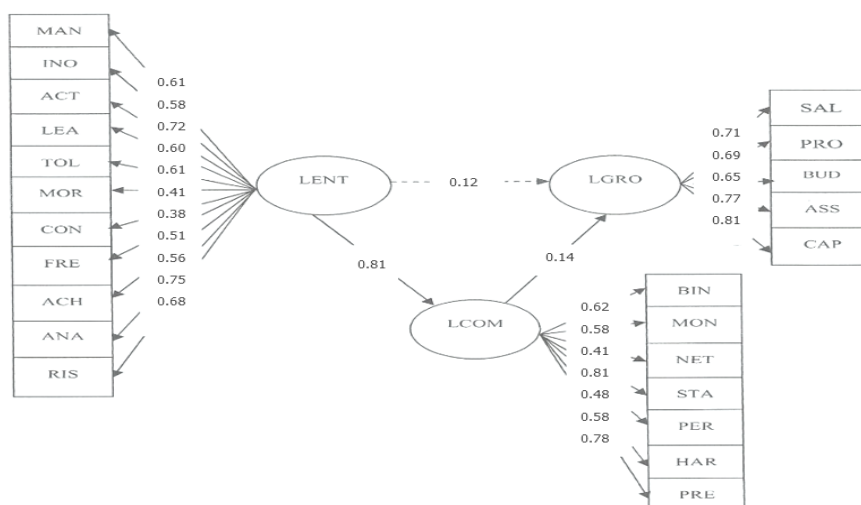
สรุปและอภิปรายผล

ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลมีรายละเอียด ดังนี้

จากขนาดตัวอย่างวิสาหกิจขนาดกลางและวิสาหกิจขนาดย่อม จำนวน 200 ราย มีการตอบกลับจำนวน 200 ราย คิดเป็นร้อยละ 100 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปพบว่า ผู้ประกอบการส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ส่วนใหญ่มีอายุในช่วง 5 ปี ระหว่าง 35-45 ปี ส่วนใหญ่เป็นเจ้าของ หรือหุ้นส่วนมากกว่าเป็นผู้บริหาร มีระยะเวลาการดำรงตำแหน่งส่วนใหญ่ประมาณ 1-10 ปี รองลงมา คือ มีระยะเวลาดำรงตำแหน่ง 11-20 ปี และ 21-30 ปี ตามลำดับ ส่วนผู้ประกอบการที่ดำรงตำแหน่งมากกว่า 30 ปี มีจำนวนน้อยที่สุด ผู้ประกอบการส่วนใหญ่สำเร็จ

การศึกษาในระดับสูง คือ ระดับปริญญาตรี และปริญญาโทมากที่สุด ในจำนวนดังกล่าวเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลาง และวิสาหกิจขนาดย่อมในจำนวนใกล้เคียงกัน และส่วนใหญ่ไม่เคยศึกษาในต่างประเทศ เมื่อพิจารณาถึงการดำเนินธุรกิจพบว่าส่วนใหญ่เป็นกิจการที่สืบทอดต่อจากครอบครัว และในจำนวนผู้ประกอบการที่สืบทอดกิจการต่อจากครอบครัวมักเป็นผู้ที่ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว อยู่เสมอในด้านการให้คำปรึกษา เงินทุน และการแก้ปัญหาต่างๆ ผู้ประกอบการส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ และไม่มีประสบการณ์ในการทำธุรกิจมาก่อนในสัดส่วนที่ไม่แตกต่างกันมากนัก เมื่อจำแนกตามขนาดของวิสาหกิจพบว่าผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมส่วนใหญ่จะเป็นผู้ประกอบการที่มีประสบการณ์ และได้รับการฝึกฝนการทำธุรกิจมาตั้งแต่วัยรุ่นมีส่วนร่วมของการมีประสบการณ์และไม่มีประสบการณ์อยู่ในระดับใกล้เคียงกัน จากข้อมูลสถานประกอบการพบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในรูปของบริษัทจำกัด รองลงมาคือเจ้าของคนเดียว และห้างหุ้นส่วน ส่วนใหญ่สถานประกอบการมีระยะเวลาการก่อตั้งไม่เกิน 10 ปี โดยพบว่า วิสาหกิจขนาดกลางมีระยะเวลาดำเนินธุรกิจยาวนานกว่าวิสาหกิจขนาดย่อม โดยส่วนใหญ่อยู่ในภาคการบริการมากที่สุด รองลงมา คือ ภาคการค้า และที่เหลือเป็นวิสาหกิจภาคการผลิตตามลำดับ สำหรับการวัดผลประกอบการเฉลี่ยย้อนหลัง 2 ปี พบว่าส่วนใหญ่มีผลประกอบการที่เจริญเติบโตในด้านยอดขายมากที่สุด รองลงมา

คือ กำไรสุทธิ และสินทรัพย์รวมสำหรับเงินทุนส่วนใหญ่มีสัดส่วนเท่าเดิม เช่นเดียวกับกำลังการผลิต มีสัดส่วนของการเติบโตและเท่าเดิมไม่แตกต่างกัน ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการจำนวน 11 ด้าน พบว่า วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมทั้งในภาพรวม และจำแนกตามขนาดของวิสาหกิจมีค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติในคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการไม่แตกต่างกันโดยมีคะแนนคุณลักษณะอยู่ในระดับ มาก (ค่าเฉลี่ยรวม = 3.91, ค่าเฉลี่ยวิสาหกิจขนาดกลาง = 3.95 และค่าเฉลี่ยวิสาหกิจขนาดย่อม = 3.81) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติในคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการพบว่า วิสาหกิจทั้งในภาพรวมและจำแนกตามขนาดของวิสาหกิจส่วนใหญ่มีการปฏิบัติด้านการเรียนรู้มากที่สุด ลำดับถัดไปคือ การสร้างนวัตกรรม และความอดทน สำหรับการพิจารณาลักษณะของสถานประกอบการจำนวน 7 ด้าน พบว่ามีคะแนนเฉลี่ยรวม 3.43 คะแนน มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติในด้านความเป็นอันหนึ่งเดียวกัน นวัตกรรมองค์กร และองค์การมีการทำงานเชิงรุก และลักษณะทุกด้านมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ผลการทดสอบความสอดคล้องของตัวแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุของคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการ และลักษณะของสถานประกอบการที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของจังหวัดขอนแก่น มีรูปแบบความสัมพันธ์ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 แสดงความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุของคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการ และลักษณะของสถานประกอบการที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของจังหวัดขอนแก่น

ผลการทดสอบความสอดคล้องของตัวแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมหลังจากที่ได้ทำการปรับแบบจำลองแล้วพบว่า ค่าไค-สแควร์ (χ^2) มีค่าเท่ากับ 265.12 ค่าองศาอิสระ (df) มีเท่ากับ 151 ค่า p-value มีค่าเท่ากับ 0.00 และเมื่อพิจารณาค่า χ^2/df ในที่นี้มีค่าเท่ากับ 1.58 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 2.00 แสดงถึงตัวแบบมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (GFI) เท่ากับ 0.91 และค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.95 มีค่ามากกว่า 0.90 ซึ่งผ่านตามเกณฑ์ที่ยอมรับได้ และดัชนีวัดความสอดคล้อง NFI NNFI และ CFI มีค่าเท่ากับ 0.96 0.98 และ 0.99 ตามลำดับ ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.95 จึงสามารถอธิบายได้ว่าตัวแบบมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ การพิจารณาค่าน้ำหนักของตัวแปรพบว่า ค่าน้ำหนักของตัวแปรทุกตัวแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยค่าน้ำหนักของตัวแปรคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการจำนวน 11 ตัวแปร มีน้ำหนักรองประกอบเป็นบวกโดยมีตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักมากที่สุด 3 ลำดับแรกคือ การวิเคราะห์ตลาดและคู่แข่ง (ANA) การทำงานเชิงรุก (ACT) และความสามารถในการบริหารจัดการ (MAN) มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 0.75 0.72 และ 0.61 ตามลำดับ ส่วนตัวแปรลักษณะของสถานประกอบการ พบว่า ตัวแปรทั้ง 7 ตัวมีค่าน้ำหนักเป็นบวก ตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักมากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ องค์การมีการทำงานเชิงรุก (PRE) กลยุทธ์การตลาด (STA) และนวัตกรรมองค์กร (BIN) มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 0.81, 0.78 และ 0.62 ตามลำดับ และตัวแปรการเจริญเติบโตประกอบด้วย 5 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักเป็นบวกเช่นกัน โดยตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักมากที่สุด คือ ร้อยละการเพิ่มขึ้นของยอดขาย (SAL) มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 0.81 รองลงมา คือ ร้อยละการเพิ่มขึ้นของกำไรสุทธิ (PRO) และร้อยละการเพิ่มขึ้นของกำลังการผลิต (CAP) มีน้ำหนักร่วมกัน คือ 0.71 (แสดงภาพประกอบ 1) สำหรับการพิจารณาความสัมพันธ์ของตัวแปร พบว่า ตัวแปรทุกตัวมีอิทธิพลทางบวกต่อตัวแปรผลโดยตัวแปรคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการ (LENT) มีอิทธิพลทางตรงต่อลักษณะของสถานประกอบการ (LCOM) มีค่า

สัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.81 และยังมีอิทธิพลทางอ้อมต่อการเจริญเติบโต (LGRO) ผ่านลักษณะของสถานประกอบการ มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.12 นอกจากนั้นยังพบว่าตัวแปรลักษณะของสถานประกอบการมีอิทธิพลทางตรงต่อการเจริญเติบโต มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.14 จากสมมติฐาน 1 ที่ว่า “คุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการมีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุกับการเจริญเติบโตของวิสาหกิจขนาดกลางและย่อมของจังหวัดขอนแก่น” ผลการทดสอบพบว่า คุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการมีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุทางอ้อมกับการเจริญเติบโตผ่านลักษณะของสถานประกอบการ ดังนั้นสมมติฐาน 1 ได้รับการสนับสนุน ซึ่งชี้ให้เห็นว่ายิ่งผู้ประกอบการมีคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการมากขึ้นเท่าใด ยิ่งจะทำให้วิสาหกิจหรือสถานประกอบการมีการเจริญเติบโตมากยิ่งขึ้น โดยคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการที่สำคัญประการแรกคือ การวิเคราะห์ตลาดและคู่แข่ง ซึ่งหมายถึงผู้ประกอบการต้องมีความสามารถในการวิเคราะห์ตลาด ศึกษาต้องการของลูกค้าเพื่อพัฒนาสินค้า หรือแสวงหาวิธีการดำเนินงานให้สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้าให้ได้รับความพึงพอใจ รวมถึงการติดตามความเคลื่อนไหวของคู่แข่งอย่างต่อเนื่อง อันจะส่งผลทำให้ผู้ประกอบการสามารถทราบถึงจุดอ่อนและจุดแข็งของสถานประกอบการของตนเอง เมื่อเปรียบเทียบกับคู่แข่งชั้น ประการที่สองการทำงานเชิงรุกโดยผู้ประกอบการต้องเป็นผู้คิด แสวงหาโอกาสและวิธีการต่างๆ เพื่อให้สถานประกอบการมีความเจริญเติบโตมากยิ่งขึ้นและเป็นผู้นำเหนือคู่แข่งชั้นสอดคล้องกับแนวคิดและผลการศึกษาของ ชีรารัตน์ วรพิเชฐ (2563) ที่ได้ศึกษาการปฏิบัติเกี่ยวกับการทำงานเชิงรุกในการตลาดผู้ประกอบการ พบว่า ธุรกิจกรณีศึกษาทำงานเชิงรุกโดยเปลี่ยนสิ่งแวดล้อมหลังจากศึกษาบริบทที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ 1) ขยายผลิตภัณฑ์ให้ครอบคลุมการใช้งานที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ทำให้สามารถเพิ่มจำนวนลูกค้า 2) เลือกลูกค้าเป้าหมายที่คู่แข่งให้ความสนใจน้อยทำให้สามารถลดการแข่งขัน และ 3) เปลี่ยนทัศนคติลูกค้าให้ตรงกับลักษณะสินค้าทำให้ไม่ต้องเปลี่ยนสินค้าตามสภาพสังคมการกระทำทั้ง 3 ข้อนี้ ก่อให้เกิดนวัตกรรมในการทำงานได้แก่ การสร้างสินค้าและบริการเสริม

สินค้าหลัก การตั้งราคาต่างจากวิธีการของกลุ่มคู่แข่ง การพัฒนาสินค้าภาพลักษณ์โบราณให้มีคุณภาพดี การนำไปใช้ในเชิงปฏิบัติ คือ SMEs สามารถใช้เป็นตัวอย่าง การนำไปใช้ในเชิงวิชาการ คือ ผลการวิจัยช่วยปิดช่องว่าง คือการขาดแคลนตัวอย่างจริงมาประกอบทฤษฎี สอดคล้องกับ กฤตชน วงศ์รัตน์ (2564) ที่ศึกษาการพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการมุ่งเน้นการเป็นผู้ประกอบการ และความสามารถทางนวัตกรรมธุรกิจที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงาน ของอุตสาหกรรมการผลิตจังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัย พบว่า 1) การมุ่งเน้นการเป็นผู้ประกอบการ ความสามารถทางนวัตกรรมธุรกิจ และผลการดำเนินงาน โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 2) การมุ่งเน้นการเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อผลการดำเนินงาน การมุ่งเน้นการเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลทางตรงต่อความสามารถทางนวัตกรรมธุรกิจและความสามารถทางนวัตกรรมธุรกิจมีอิทธิพลทางตรงต่อผลการดำเนินงาน และ 3) ผลการวิเคราะห์โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ตามสมมติฐานที่ได้กำหนดไว้ โดยดัชนีการตรวจสอบความกลมกลืนต่อไปนี้ $\chi^2 = 100.274$, $\chi^2 / df = 1.475$, GFI = 0.975, NFI = 0.953, CFI = 0.984, RMSEA = 0.031 มีความสอดคล้องที่เหมาะสมทุกค่า นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ สุธีรา อะทะวงษา และ สมบูรณ์วัลย์ สัตยารักษ์วิทย์ (2557) ที่ได้ศึกษาคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการและลักษณะของสถานประกอบการที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของจังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัย พบว่าตัวแปรทุกตัวมีอิทธิพลทางบวกต่อตัวแปรผล กล่าวคือ คุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลทางตรงต่อลักษณะของสถานประกอบการ และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อการเจริญเติบโตผ่านลักษณะของสถานประกอบการ นอกจากนี้ยังพบว่าลักษณะของสถานประกอบการมีอิทธิพลทางตรงต่อการเจริญเติบโตโดยมีลักษณะของสถานประกอบการที่สำคัญ ได้แก่ องค์การมีการทำงานเชิงรุก กลยุทธ์การตลาด และนวัตกรรมองค์การแสดงให้เห็นว่ายังผู้ประกอบการมีคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการมากขึ้นเท่าใดย่อมส่งผลให้การทำงานในสถาน

ประกอบการมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น ก่อให้เกิดการพัฒนาผลประกอบการและความเจริญเติบโตในที่สุด นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ ศศิตา นาคพันธุ์วงศ์ (2565) ที่ศึกษาความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างการมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการ ความสามารถทางการตลาด และการจัดการนวัตกรรมที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมในเขตภาคกลางตอนล่างของจังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัย พบว่า สภาพของผลการดำเนินงานของธุรกิจอยู่ในระดับมาก โดยด้านลูกค้ามีค่าสูงสุดซึ่งให้ความสำคัญกับลูกค้าเป็นหลักเพื่อตอบสนองความพึงพอใจในการใช้ผลิตภัณฑ์หรือบริการของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้บรรลุถึงเป้าหมายในการดำเนินงานทุกองค์ประกอบมีอิทธิพลเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และการวิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้าง พบว่า การมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจ (TE = 0.963) การมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลต่อความสามารถทางการตลาด (TE = 0.933) การมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลต่อการจัดการนวัตกรรม (TE = 0.932) ความสามารถทางการตลาดมีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจ (TE = 0.796) ความสามารถทางการตลาดมีอิทธิพลต่อการจัดการนวัตกรรม (TE = 0.605) และการจัดการนวัตกรรมมีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจ (TE = 0.473) สอดคล้องกับข้อสมมติฐานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สมมติฐาน 2 จึงได้รับการสนับสนุน แสดงว่า สถานประกอบการใดที่มีลักษณะของสถานประกอบการที่ดีเพิ่มขึ้นจะส่งผลให้วิสาหกิจเติบโตมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องมาจากการเติบโตของธุรกิจอาจต้องอาศัยระยะเวลาในการสร้างประสบการณ์ สร้างความเชื่อมั่นให้ได้รับการยอมรับจากบุคคลหลายกลุ่ม อาทิ ลูกค้า ผู้ถือหุ้น คู่ค้า สถาบันการเงิน ฯลฯ ตลอดจนการสั่งสมประสบการณ์และความเชี่ยวชาญในการดำเนินธุรกิจ เมื่อธุรกิจเจริญเติบโตมีขนาดใหญ่ขึ้น อันเนื่องมาจากมีจำนวนลูกค้า จำนวนการผลิต การจ้างงาน การขยายสาขา หรือมีการขยายการลงทุนไปในธุรกิจต่างๆ ซึ่งหากขาดประสิทธิภาพการบริหารจัดการที่ดีแล้วธุรกิจอาจมีความเสี่ยงที่ต้องเผชิญกับ

ความล้มเหลวในที่สุดก็จะประสบปัญหาการขาดทุน ดังนั้นการที่ธุรกิจเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่องสถานประกอบการอาจต้องอาศัยบุคลากรที่มีการทำงานเชิงรุก มีการวางแผนและดำเนินกลยุทธ์การตลาดให้สอดคล้องกับสภาพการณ์แข่งขันรวมทั้งการสร้างนวัตกรรมในสินค้าและบริการด้วยการพัฒนาสินค้าให้มีรูปแบบใหม่ตรงต่อความต้องการของลูกค้า เพื่อสร้างยอดขายและกำไรให้สถานประกอบการมีความเจริญเติบโตและมีความได้เปรียบในการแข่งขันสอดคล้องกับ สิริศักดิ์ พลสมมา และ เกศรา สุขเพชร (2563) ที่ได้ศึกษา ความสัมพันธ์ของคุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการต่อผลของการดำเนินกิจการของธุรกิจ การให้บริการเพื่อการท่องเที่ยวในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการธุรกิจให้บริการเพื่อการท่องเที่ยวขนาดกลางและขนาดย่อมที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของการดำเนินงานของกิจการ ได้แก่ คุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการ ด้านความกล้าเผชิญความเสี่ยงมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของการดำเนินงานของกิจการ ด้านการเงินระดับสูงซึ่ง ผู้ประกอบการส่วนใหญ่เห็นว่าการดำเนินธุรกิจที่มีความเสี่ยงสูงจะทำให้ได้รับผลตอบแทนที่สูง เช่นเดียวกับ คุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการด้านการสร้างนวัตกรรมมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของการดำเนินงานของกิจการด้านกระบวนการภายในในระดับสูงซึ่งผู้ประกอบการส่วนใหญ่เห็นว่าควรให้ความสำคัญกับการพัฒนานวัตกรรมเทคโนโลยีด้านการให้บริการให้เหนือคู่แข่งอยู่เสมอสอดคล้องกับคุณลักษณะความเป็น ผู้ประกอบการด้านการดำเนินกิจการเชิงรุกมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของการดำเนินงานของกิจการ ด้านการเงินระดับสูงซึ่งผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีความพยายามอย่างมากที่จะทำให้กิจการมีความเป็นผู้นำทางธุรกิจเหนือคู่แข่ง เนื่องจากการดำเนินกิจการเชิงรุกมีการติดตามและตรวจสอบรวมไปถึงการระบุแนวโน้ม ความต้องการของลูกค้าที่มีอยู่ในตลาดเดิม นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ สรญา โสมโสพน (2562) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะธุรกิจกับคุณลักษณะผู้ประกอบการด้านลักษณะสร้างสรรค์และนวัตกรรมของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมภาคการผลิตในจังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า เจ้าของธุรกิจขนาดกลางและขนาด

ย่อมภาคการผลิตในจังหวัดชลบุรี มีคุณลักษณะผู้ประกอบการด้านลักษณะสร้างสรรค์และนวัตกรรมระดับสูง ซึ่งผลการศึกษาสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลเจ้าของธุรกิจเพื่อพิจารณาความพร้อมของธุรกิจที่กำลังจะจัดตั้ง หรือนำไปเป็นแนวทางการพัฒนาเพิ่มโอกาสแห่งความสำเร็จสำหรับธุรกิจที่จัดตั้งแล้วได้รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการศึกษาที่ได้ไปใช้เป็น แนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการให้แก่เจ้าของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในจังหวัดชลบุรีต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยขอเสนอแนะที่เป็นแนวทางเสริมสร้างคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการมีผลทางตรงต่อลักษณะของสถานประกอบการ และมีผลทางอ้อมต่อการเจริญเติบโตของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมผ่านลักษณะของสถานประกอบการของจังหวัดขอนแก่น ดังนี้

1. ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จะต้องมีความวิสัยทัศน์ และมองเห็นโอกาสในความสำเร็จของธุรกิจ มีการนำเทคโนโลยีมาสร้างนวัตกรรมต่อยอดทางธุรกิจ เพื่อช่วยลดเวลา ลดต้นทุนการผลิต ลดการพึ่งพาแรงงานคนซึ่งมีค่าใช้จ่ายสูงในภาวะปัจจุบันที่ขาดแคลนแรงงาน การจัดการกระบวนการดำเนินงานอย่างเป็นขั้นตอน สะดวกในการควบคุมดูแลและตรวจสอบ ซึ่งจะช่วยเพิ่มขีดความสามารถแข่งขันจากการดำเนินธุรกิจให้สามารถอยู่รอดและเติบโตต่อไป

2. ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ควรมีการเข้าร่วมกิจกรรมการจัดฝึกอบรมสัมมนา ส่งเสริมการลงทุนโดยการนำเทคโนโลยีมาใช้เป็นเครื่องยนต์ ในการขับเคลื่อนธุรกิจโดยอาศัยการวิจัยและพัฒนาจากเครือข่ายความรู้ของหน่วยงานรัฐภายใต้แนวคิด “ประชารัฐ” ที่ผนึกกำลังเป็นเครือข่ายทางธุรกิจ สู่หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของการ “รู้จักเดิม รู้จักพอ และรู้จักปัน” โดยมุ่งเน้นแก้ปัญหารายกลุ่ม ผู้ประกอบการตามลักษณะเฉพาะทางธุรกิจ เช่น กลุ่มเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมเป้าหมาย รูปแบบการจัดทะเบียนธุรกิจ ลักษณะความเป็น

เจ้าของธุรกิจ จำนวนพนักงานในองค์กร ทำเลที่ตั้งของธุรกิจ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาที่พบว่า วิสาหกิจขนาดย่อมยังมีระดับการปฏิบัติในลักษณะของสถานประกอบการน้อยกว่าวิสาหกิจขนาดกลาง ด้านที่มีการปฏิบัติน้อย ได้แก่ การบริหารจัดการด้านเงินทุน การสร้างเครือข่ายของสถานประกอบการ กลยุทธ์ด้านการตลาด บุคลากรที่ดี และองค์การมีการทำงานเชิงรุก ดังนั้นหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องต้องส่งเสริมสนับสนุน และให้ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการในด้านดังกล่าว เพื่อพัฒนาการดำเนินงานในลักษณะของสถานประกอบการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า.(2566). ระบบคลังข้อมูลธุรกิจ. <https://shorturl.asia/xswGW>.
- กฤตชน วงศ์รัตน์. (2564). การพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการมุ่งเน้นการเป็นผู้ประกอบการ และความสามารถทางนวัตกรรมธุรกิจที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงาน ของอุตสาหกรรมการผลิต จังหวัดเพชรบุรี. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, 15(2), 27-39.
- ธีรารัตน์ วรพิเชฐ. (2563). การปฏิบัติเกี่ยวกับการทำงานเชิงรุกในการตลาดผู้ประกอบการ. *Journal of Business, Economics and Communications*, 15(3), 13-25.
- สิริศักดิ์ พลสิมมา และ เกศรา สุกเพชร. (2563). ความสัมพันธ์ของคุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการต่อผลของการดำเนินกิจการของธุรกิจ การให้บริการเพื่อการท่องเที่ยวในประเทศไทย. วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี, 14(3), 146-161.
- สุธีรา อะทะวงษา และ สมบูรณ์วัลย์ สัตยารักษ์วิทย์. (2557). คุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการ และลักษณะของสถานประกอบการที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของจังหวัดขอนแก่น. วารสารสุทธิปริทัศน์, 28(85), 61-79.
- สรญา โสมโสพิน. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะธุรกิจกับคุณลักษณะผู้ประกอบการด้านลักษณะสร้างสรรค์ และนวัตกรรมของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมภาคการผลิตในจังหวัดชลบุรี. วารสารสหศาสตร์ศรีปทุม ชลบุรี, 5(1), 46-55.
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2563). งานพัฒนาองค์ความรู้สำหรับ SME (Knowledge Center). <https://www.sme.go.th/th/>.
- ศศิตา นาคพันธุ์วงศ์. (2565). ความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างการมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการ ความสามารถทางการตลาดและการจัดการนวัตกรรมที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมในเขตภาคกลางตอนล่างของจังหวัดขอนแก่น. [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับสถานะทางกฎหมายของเช็คเชียร์เช็ค

Legal issues regarding the legal status of cashier's cheque

บุณทริกา โอทากานนท์ (Boonthariga Otaganonta) *

Received: July 8, 2024

Revised: July 20, 2024

Accepted: July 25, 2024

* Corresponding author, E-mail: boonthariga.ota@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาเปรียบเทียบ หลักเกณฑ์ นิยาม ความหมายของเช็คเชียร์เช็คของประเทศสหรัฐอเมริกา และหลักเกณฑ์ นิยาม ความหมายของเช็คเชียร์เช็คของประเทศไทย 2) วิเคราะห์ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการที่กฎหมายไม่ได้กำหนดให้เช็คเชียร์เช็คมีสถานะทางกฎหมายที่ชัดเจน 3) เสนอทางออกและหาแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาที่พบ เพื่อให้เช็คเชียร์เช็คมีสถานะทางกฎหมายที่ชัดเจน การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการวิจัยเอกสาร จากการศึกษากฎหมายพบว่า สำหรับกฎหมายไทยไม่มีการบัญญัติกฎหมายเป็นการเฉพาะว่าเช็คเชียร์เช็คเป็นเช็คประเภทหนึ่ง เหมือนกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นกฎหมายลายลักษณ์อักษรที่แตกต่างกับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยที่ต้องอาศัยการตีความตามกฎหมาย แนวคำพิพากษาศาลฎีกาว่าเป็นเช็ค

คำสำคัญ: เช็คเชียร์เช็ค; เช็ค

Abstract

The purposes of this research were to 1) study and compare the criteria, definition, and meaning of cashier's cheque in the United States and the criteria, definition, meaning of cashier's cheque in Thailand; 2) analyze problems that may

arise from the fact that the law does not specify that cashier's cheque has a clear legal status; and 3) propose solutions and find appropriate approaches to solve the problems found so that the cashier's cheque has a clear legal status. This research is a qualitative research by researching documents. The result was as follows: Thai law, there is no specific law stating that a cashier's cheque is a type of cheque like the law of the United States, which is a written law that is different from the Thai Civil and Commercial Code that relies on legal interpretation the Supreme Court's judgment that it is a cheque.

Keywords: Cashier's cheque; Cheque

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

คริสต์ศักราช 400 ถึง 1400 เหล่าพ่อค้าที่ทำการค้าระหว่างประเทศต่างใช้ตราสารที่เปลี่ยนมือได้เป็นเครื่องมือในทางการเงิน และการประกอบธุรกิจการค้าของตน ปัญหามากมายในเรื่องการขนส่งและเก็บรักษาทอง หรือเหรียญกษาปณ์ให้ปลอดภัยเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดวิธีปฏิบัติขึ้นใหม่ โดยพวกพ่อค้าจะฝากโลหะมีค่าของตนกับช่างทองผู้ซึ่งทำหน้าที่เป็นนายธนาคาร (banker) เพื่อหลีกเลี่ยงอันตรายจากการสูญหาย หรือการถูกโจรกรรม ในเวลาที่ต้องการเงินสำหรับใช้ชำระค่าสินค้าที่ซื้อ พ่อค้าเหล่านี้จะทำหนังสือคำสั่งจำหน่ายถึง "ธนาคาร" ดังกล่าว มอบให้แก่ผู้ขายหนังสือคำสั่งนี้รู้จักกันในชื่อ "ตั๋วแลกเงิน" (bill of exchange)

* นักวิจัยอิสระ

independent researcher

และในบางโอกาสก็มีการนำมาใช้แทนเงิน ต่อมาเหล่าพ่อค้าจึงต้องกำหนดกฎเกณฑ์ของพวกตนขึ้นมาเอง เพื่อควบคุมบังคับการใช้ตัวแลกเงินเหล่านี้ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ซึ่งเมื่อกาลเวลาผ่านไปกฎเกณฑ์เหล่านี้ก็ได้ “ศาลที่มีความเป็นธรรม” หรือ “ศาลท้องถิ่น” (King's Court) มาช่วยบังคับให้ และในที่สุดคำตัดสินของศาลเหล่านี้ก็ได้กลายมาเป็นกฎหมายชุดหนึ่งที่รู้จักกันในชื่อ *lex mercatoria* หรือ Law Merchant หรือ “กฎหมายพ่อค้า”

Law Merchant หรือ “กฎหมายพ่อค้า” นี้ ต่อมาในปี ค.ศ. 1882 ได้ถูกประมวลขึ้นเป็นพระราชบัญญัติตัวแลกเงิน ค.ศ. 1882 (Bill of Exchange Act of 1882) ในประเทศอังกฤษ และในปี ค.ศ. 1896 ก็ได้ถูก National Conference of Commissioners on Uniform State Laws ของประเทศสหรัฐอเมริกานำมาใช้เป็นหลักในการจัดทำกฎหมายเอกรูปว่าด้วยตราสารเปลี่ยนมือได้ (Uniform Negotiable Instrument Law) ขึ้นใช้ในประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งกฎหมายนี้ได้รับการยอมรับจากมลรัฐต่างๆ ในประเทศสหรัฐอเมริกาครบทุกมลรัฐในปี ค.ศ. 1920 และเป็นที่มาของลักษณะ 3 แห่งประมวลกฎหมายพาณิชย์เอกรูป (Uniform Commercial Code หรือ UCC) ของประเทศสหรัฐอเมริกาในปัจจุบัน แคชเชียร์เช็คเป็นตราสารที่วงการธนาคารไทยรับมาจากประเทศสหรัฐอเมริกา และนำมาใช้ในประเทศไทยภายใต้อิทธิพลของแนวความคิดทางกฎหมายตัวเงินของประเทศอังกฤษ ในระยะแรกจึงใช้แคชเชียร์เช็คอย่างสัญชาตญาณ โดยเรียกตราสารว่า แคชเชียร์ออร์เดอร์ (Cashier's Order) แต่ทั้งนี้เพราะในขณะนั้นวงการธนาคารของไทยได้ยึดถือตามระบบธนาคารประเทศอังกฤษซึ่งห้ามมิให้ธนาคารออกเช็คให้กับธนาคารที่ออกเช็คนั่นเอง ต่อมาภายหลังได้เห็นว่า กฎหมายลักษณะตัวเงินหาได้บัญญัติห้ามมิให้ธนาคารออกเช็คส่งจ่ายให้กับตนเองไม่ จึงได้มีการเปลี่ยนชื่อเรียกมาเป็น แคชเชียร์เช็คดังเช่นปัจจุบัน

แคชเชียร์เช็คมีลักษณะแตกต่างจากเช็คทั่วไป กล่าวคือ ธนาคารเป็นทั้งผู้ส่งจ่ายและธนาคารผู้จ่ายในเวลาเดียวกัน และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของประเทศไทย มาตรา 898 บัญญัติว่า “ตัวเงินมี 3 ประเภท คือ ตัวแลกเงิน ตัวสัญญาใช้เงิน และเช็ค” โดยไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะว่า แคชเชียร์เช็คเป็น

ตัวเงินประเภทใด การที่แคชเชียร์เช็ค มีคำว่า “เช็ค” ตามความหมายของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จึงทำให้เกิดปัญหาว่า แคชเชียร์เช็คมีสถานะทางกฎหมายเป็นเช็คหรือไม่ ซึ่งแตกต่างกับประมวลกฎหมายพาณิชย์เอกรูปของประเทศสหรัฐอเมริกา (Uniform Commercial Code หรือ UCC) ซึ่งบัญญัติว่า แคชเชียร์เช็ค คือ เช็คตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาเปรียบเทียบ หลักเกณฑ์ นิยาม ความหมายของแคชเชียร์เช็คของประเทศสหรัฐอเมริกา และหลักเกณฑ์ นิยาม ความหมายของแคชเชียร์เช็คของประเทศไทย
2. วิเคราะห์ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการที่กฎหมายไม่ได้กำหนดให้แคชเชียร์เช็คมีสถานะทางกฎหมายที่ชัดเจน
3. เสนอทางออกและหาแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาที่พบ เพื่อให้แคชเชียร์เช็คมีสถานะทางกฎหมายที่ชัดเจน

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาเรื่อง ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับสถานะทางกฎหมายของแคชเชียร์เช็ค มีขอบเขตการวิจัยที่สามารถแบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่

1. ขอบเขตของการวิจัยเฉพาะกรณี ดังนี้

1.1 สถานะของแคชเชียร์เช็คตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยตัวเงิน

1.2 วิเคราะห์สถานะทางกฎหมายของแคชเชียร์เช็คว่ามีรายการครบเป็นเช็คตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

2. ขอบเขตด้านระยะเวลาการวิจัย มีกรอบระยะเวลา 4 เดือน ตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2567 จนถึงเดือนเมษายน พ.ศ. 2567

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แคชเชียร์เช็คเป็นตราสารที่วงการธนาคารไทยรับมาจากประเทศสหรัฐอเมริกา ในระยะแรกจึงใช้แคชเชียร์เช็คอย่างสัญชาตญาณ โดยเรียกตราสารว่า “แคชเชียร์ออร์เดอร์” (Cashier's order) ต่อมาเห็นว่า

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะตัวเงินไม่ห้ามธนาคารออกเช็คสั่งจ่ายเอาจากตนเอง จึงได้เปลี่ยนมาใช้แคชเชียร์เช็คอย่างเช็ค โดยเรียกตราสารว่า “แคชเชียร์เช็ค” (Cashier's cheque)

แคชเชียร์เช็คมีลักษณะแตกต่างจากเช็คทั่วไป กล่าวคือ ธนาคารเป็นทั้งผู้สั่งจ่ายและธนาคารผู้จ่ายในเวลาเดียวกัน ในทางการธนาคารพาณิชย์ มีผู้ให้ความหมายของแคชเชียร์เช็คไว้ว่า เช็คสั่งจ่ายของธนาคาร (Cashier's Order หรือ Manager's cheque) คือ เช็คของธนาคารที่สั่งธนาคารตนเองให้จ่ายเงินจำนวนหนึ่งให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่ง การที่ธนาคารออก “เช็คสั่งจ่ายของธนาคาร” ก็เพื่อชำระค่าใช้จ่ายหรือการซื้อทรัพย์สินของธนาคาร เพื่อจ่ายให้ลูกค้าของธนาคาร เนื่องในการที่ธนาคารให้ลูกค้ากู้ยืม หรืออาจจะเนื่องจากลูกค้านำเช็ค หรือเงินสดของตนมาแลกกับเช็คสั่งจ่ายของธนาคาร โดยธนาคารจะคิดค่าธรรมเนียมในการออกเช็คสั่งจ่ายเอาจากลูกค้าเพียงเล็กน้อย (Guest, 1991; Megraph, 1979; Weber & Speidel, 1982; White, 1988)

จากความหมายดังกล่าว จะพบว่าในทางการธนาคารพาณิชย์ แคชเชียร์เช็คมีลักษณะ 3 ประการ ได้แก่ ประการแรกเป็นเช็ค ประการที่สองเช็คดังกล่าวธนาคารเป็นผู้สั่งจ่ายเอาจากตนเอง และประการที่สามเช็คดังกล่าวมีวัตถุประสงค์ในการออกเพื่อจ่ายค่าใช้จ่ายของธนาคาร ซื้อทรัพย์สิน จ่ายเงินกู้ให้ลูกค้า และแลกกับเช็ค หรือเงินสดของลูกค้า จะพบว่า ลักษณะของแคชเชียร์เช็คในทางกฎหมาย มีเพียงสองประการเท่านั้น ได้แก่ 1) เป็นเช็ค และ 2) เช็คดังกล่าวธนาคารเป็นผู้สั่งจ่ายเอาจากตนเอง

ลักษณะประการแรก ในด้านหลักการ แคชเชียร์เช็คมีรายการครบถ้วนตามที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 988 กำหนด อันได้แก่ 1) คำบอกชื่อว่าเป็นเช็ค 2) คำสั่งอันปราศจากเงื่อนไขให้ใช้เงินเป็นจำนวนแน่นอน 3) ชื่อหรือยี่ห้อและสำนักของธนาคาร 4) ชื่อหรือยี่ห้อของผู้รับเงินหรือคำจดแจ้งว่าให้ใช้เงินแก่ผู้ถือ 5) สถานที่ใช้เงิน 6) วันและสถานที่ออกเช็ค และ 7) ลายมือชื่อผู้สั่งจ่าย ดังนั้นแคชเชียร์เช็คจึงเป็นเช็ค จากลักษณะประการที่สอง แคชเชียร์เช็คเป็นเช็คซึ่งธนาคารสั่งตนเองให้ใช้เงินจำนวนหนึ่งเมื่อทวงถามให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่ง ธนาคารจึงเป็นทั้งผู้

สั่งจ่ายและธนาคารผู้จ่ายด้วยในเวลาเดียวกันตามมาตรา 987 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (Abhirat, 1998; Chayut, 2006; Chitti, 1995; Seni, 2007; Saowanee, 2016; Sahaton, 2024)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยเป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary research) กล่าวคือ ทำการค้นคว้ารวบรวมข้อมูลในเอกสารภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ ศึกษาจากตัวบทกฎหมายต่าง ๆ โดยกฎหมายไทยศึกษาจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา ศึกษาจาก ประมวลกฎหมายพาณิชย์เอกรูป (Uniform Commercial Code หรือ UCC) คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ประกาศ ระเบียบคำสั่ง ของหน่วยงานของรัฐ บทความวิชาการในวารสารกฎหมาย ผลงานวิจัยทางวิชาการที่สำคัญของสถาบันวิจัย หนังสือคำอธิบายกฎหมาย บทความในวารสาร วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ ข่าว ข้อมูลทางคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต ตลอดจนเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการศึกษา ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลที่มีอยู่อย่างกระจัดกระจายให้เป็นระบบมากขึ้น ทั้งนี้ เพื่อความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูล และสามารถก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดสำหรับใช้ในการศึกษาวิจัยเพื่อหาข้อสรุปและข้อเสนอแนะที่เหมาะสมต่อไป

ผลการวิจัย

ตามประมวลกฎหมายพาณิชย์เอกรูป (Uniform Commercial Code หรือ UCC) ของประเทศสหรัฐอเมริกา มีการบัญญัติว่า แคชเชียร์เช็คเป็นเช็คอย่างหนึ่งตามมาตรา 3-104 ได้กำหนดเงื่อนไขของการเป็นตราสารเปลี่ยนมือได้ หมายถึง คำมั่นปราศจากเงื่อนไข หรือการสั่งจ่ายเงินที่เป็นจำนวนแน่นอนโดยมีหรือไม่มีดอกเบี่ย หรือมีการชำระอย่างอื่นในสัญญา หรือในการสั่งจ่าย ดังนี้

(1) สามารถสั่งจ่ายเงินให้แก่ผู้รับเงิน หรือสั่งจ่ายภายในกำหนดเวลาที่ออก หรือมาอยู่ในความครอบครองของผู้ทรง

(2) จ่ายเมื่อ ทวงถาม หรือ จ่ายตามกำหนดเวลา

(3) เช็ค หมายถึง ตัวเงิน นอกเหนือจากร่างที่เกี่ยวกับเอกสารสามารถสั่งจ่ายเงินได้ตามสั่ง และสั่งจ่ายโดยธนาคาร หรือ Cashier's check หรือ Teller's check เอกสารนั้นแม้จะไม่เขียนว่าเป็นเช็ค แต่เขียนเป็นอย่างอื่นว่า คำสั่งจ่ายเงิน ก็ถือว่าเป็นเช็ค

แคชเชียร์เช็ค (Cashier's check) หมายถึง ตัวเงินที่ผู้ออกตัว หรือผู้ออกคำสั่งให้จ่ายเงิน และออกโดยธนาคาร หรือธนาคารสาขา และธนาคารรับรองการจ่ายเงิน และธนาคารจะเพิกถอนการรับรองไม่ได้ ซึ่งเมื่อประมวลเข้าด้วยกันแล้วก็จะให้ความหมายของเช็คว่า เช็ค คือ คำสั่งอันปราศจากเงื่อนไขเป็นลายลักษณ์อักษรที่ลงนามโดยผู้สั่งจ่าย สั่งให้ธนาคารจ่ายเงินเป็นจำนวนแน่นอน เมื่อทวงถามตามคำสั่งหรือให้แก่ผู้ถือ จากความหมายที่ประมวลได้ดังกล่าวจะเห็นได้ว่าตามหลักการของเช็ค ผู้สั่งจ่ายเช็คและธนาคารเป็นบุคคลคนเดียวกันได้ ตามประมวลกฎหมายพาณิชย์ เอกรูปของประเทศสหรัฐอเมริกา (Uniform Commercial Code หรือ UCC) แคชเชียร์เช็คมีสถานะทางกฎหมายเป็นเช็คซึ่งจัดเป็นตั๋วแลกเงินประเภทหนึ่ง แต่ความผูกพันของธนาคารผู้สั่งจ่ายแคชเชียร์เช็คจะแตกต่างไปจากปกติ โดยธนาคารผู้สั่งจ่ายแคชเชียร์เช็คจะต้องรับผิดชอบในฐานะผู้รับรอง ไม่ได้รับผิดชอบในฐานะผู้สั่งจ่าย กล่าวคือ จาก Uniform Commercial Code หรือ UCC อนุมาตรา 3-410 ว่าด้วยคำนิยามและผลของการรับรอง ข้อ (1) และ (2) ซึ่งมีความว่า

(1) การรับรอง คือ การที่ผู้สั่งจ่ายลงลายมือชื่อผูกพันตนที่จะจ่ายเงินตามตั๋วแลกเงินเมื่อไต่ยื่นให้ใช้เงิน การรับรองต้องเขียนลงในตั๋วแลกเงินนั้น และอาจมีแต่ลายมือชื่อของผู้จ่ายเพียงอย่างเดียวก็ได้ การรับรองมีผลเมื่อได้มีการส่งมอบตั๋วแลกเงินหรือมีการบอกกล่าวแล้ว

(2) ตั๋วแลกเงินอาจรับรองได้ แม้ว่าผู้สั่งจ่ายมิได้ลงนามหรือไม่สมบูรณ์ด้วยประการอื่น หรือล่วงกำหนดเวลาหรือขาดความเชื่อถือ

จากคำนิยาม (1) ประกอบ (2) ศาลสูงในคดี Wertz v. Richardson Heights Bank & Trust (Supreme Court of Texas, 1973) เห็นว่าการออกแคชเชียร์เช็คของธนาคารก็เป็นการรับรองด้วยเหมือนกัน เท่ากับเป็นสัญญาของธนาคารที่จะจ่ายเงินตามแคชเชียร์เช็ค

เมื่อไต่ยื่นให้ใช้เงิน หรืออีกนัยหนึ่งตามอนุมาตรานี้ แคชเชียร์เช็คได้ถูกรับรองการจ่ายเงินในขณะที่ออก

สำหรับกฎหมายไทยไม่มีการบัญญัติกฎหมายเป็นการเฉพาะว่าแคชเชียร์เช็คเป็นเช็คประเภทหนึ่งเหมือนกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นกฎหมายลายลักษณ์อักษรซึ่งแตกต่างกับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยที่ต้องอาศัยการตีความตามกฎหมาย แนวคำพิพากษาศาลฎีกาว่าเป็นเช็คพบว่าลักษณะแคชเชียร์เช็คในทางกฎหมายมีเพียงสองประการเท่านั้น ซึ่งได้แก่

ก) เป็นเช็ค และ

ข) เช็คดังกล่าวธนาคารเป็นผู้สั่งจ่ายเอาจากตนเอง

จากลักษณะประการแรก ในด้านหลักการ แคชเชียร์เช็คเป็นหนังสือตราสารซึ่งบุคคลคนหนึ่งสั่งธนาคารให้ใช้เงินจำนวนหนึ่งเมื่อทวงถามให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่งสอดคล้องกับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 987 และในด้านรูปแบบ แคชเชียร์เช็คมีรายการครบถ้วน 7 รายการในเช็คตามที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 988 กำหนดอันได้แก่ (1) คำบอกชื่อว่าเป็นเช็ค โดยประเพณีปฏิบัติทั่วไปของธนาคาร คำบอกชื่อว่าเป็นเช็คจะไปแทรกอยู่เพียงบรรทัดล่างในแถบแม่เหล็กที่ใช้ระบุ Cheque range หรือลำดับเลขที่เช็คเท่านั้น ในทางปฏิบัติจะไม่มีปัญหาในเรื่องรายการนี้ เนื่องจากในแบบพิมพ์เช็คที่ธนาคารมอบให้แก่ผู้สั่งจ่ายจะมีคำว่าเช็คอยู่ในแบบพิมพ์แล้วโดยใช้คำว่า “เช็คเลขที่” (2) คำสั่งอันปราศจากเงื่อนไขให้ใช้เงินเป็นจำนวนแน่นอน คือ ต้องมีการระบุจำนวนเงินที่แน่นอนตามเช็คไว้ กล่าวคือ ผู้เขียนสั่งจ่ายจะต้องระบุจำนวนเงินที่เป็นตัวเลขที่แน่นอนลงไปว่าเป็นเงินจำนวนเท่าใด ก็บาท ก็สตางค์ (3) ชื่อหรือยี่ห้อและสำนักของธนาคารและสำนักของธนาคารที่จะเป็นผู้จ่ายเงินตามเช็คนั้น หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า ธนาคารตามเช็ค ผู้สั่งจ่ายต้องระบุชื่อ หรือยี่ห้อธนาคาร (4) ชื่อหรือยี่ห้อของผู้รับเงินหรือคำจดแจ้งว่าให้ใช้เงินแก่ผู้ถือในการระบุตัวผู้รับเงิน ผู้สั่งจ่ายจะต้องระบุชื่อ หรือยี่ห้อของผู้รับเงินลงในแคชเชียร์เช็ค หรือคำจดแจ้งให้ใช้เงินแก่ผู้ถือลงในแคชเชียร์เช็ค (5) สถานที่ใช้เงิน หากขาดไปก็ไม่ทำให้ตราสารไม่สมบูรณ์เป็นเช็คแต่อย่างใด แต่ให้ถือเอาภูมิลำเนาของธนาคารที่มีหน้าที่จ่ายเงินเป็น

สถานที่ใช้เงิน (6) วันและสถานที่ออกเช็ค วันออกเช็ค คือ วันที่ส่งจ่ายระบุลงในเช็คว่าเป็นวันออกเช็ค ซึ่งหมายถึงวันที่ลงในเช็ค ส่วนสถานที่ออกเช็ค คือ สถานที่ที่ผู้ส่งจ่ายทำเช็คขึ้น แต่แบบฟอร์มเช็คของธนาคารไม่มีช่องให้ระบุ สถานที่ออกเช็ค ให้ถือว่าเช็คนั้นได้ออก ณ ภูมิลำเนาของผู้ส่งจ่าย (7) ลายมือชื่อผู้ส่งจ่าย กล่าวคือ ลายมือชื่อธนาคารผู้ส่งจ่ายแคชเชียร์เช็ค ดังนั้นแคชเชียร์เช็คจึงเป็นเช็ค จากลักษณะประการที่สอง แคชเชียร์เช็คเป็นเช็คซึ่งธนาคารสั่งตนเองให้ใช้เงินจำนวนหนึ่งเมื่อทวงถามให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่ง ธนาคารจึงเป็นทั้งผู้ส่งจ่ายและธนาคารผู้จ่ายด้วยในเวลาเดียวกัน

จากนิยามของเช็คในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 987 ที่บัญญัติว่า “อันว่าเช็คนั้น คือ หนังสือตราสารซึ่งบุคคลคนหนึ่ง เรียกว่า ผู้ส่งจ่าย สั่งธนาคารให้ใช้เงินจำนวนหนึ่งเมื่อทวงถามให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่ง หรือให้ใช้ตามคำสั่งของบุคคลอีกคนหนึ่ง อันเรียกว่าผู้รับเงิน” จะเห็นได้ว่ากฎหมายใช้คำว่า “ธนาคาร” เท่านั้น นิยามดังกล่าวจึงมีลักษณะไม่ชัดเจน กล่าวคือ จะห้ามมิให้ผู้ส่งจ่ายเช็คและธนาคารผู้จ่ายเป็นบุคคลคนเดียวกันหรือไม่ใช่ จะยอมรับให้ผู้ส่งจ่ายเช็คและธนาคารผู้จ่ายเป็นบุคคลคนเดียวกันหรือไม่ชัดเจน จึงต้องตีความตามกฎหมาย เห็นว่าผู้ส่งจ่ายเช็คและธนาคารผู้จ่ายเป็นบุคคลคนเดียวกันได้ เนื่องจากไม่มีกฎหมายห้ามไว้ อีกทั้งมาตรา 987 ซึ่งเป็นบทนิยามของเช็คกำหนดไว้แต่เพียงว่า เช็ค คือหนังสือตราสารซึ่งบุคคลคนหนึ่ง เรียกว่าผู้ส่งจ่ายสั่งธนาคารให้ใช้เงินจำนวนหนึ่งเมื่อทวงถามให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่ง อันเรียกว่า ผู้รับเงิน ซึ่งมาตรา 987 ดังกล่าวเพียงแต่บอกว่า ผู้ส่งจ่ายต้องเป็นบุคคลคนหนึ่ง ส่วนผู้รับเงินต้องเป็นบุคคลอีกคนหนึ่ง แต่ไม่ได้กล่าวว่าผู้จ่ายต้องเป็นธนาคารอีกคนหนึ่งด้วย ดังนั้นหากผู้ส่งจ่ายและผู้จ่ายเป็นคนเดียวกันก็จะได้ จากการตีความตามกฎหมาย เมื่อผู้ส่งจ่ายและธนาคารผู้จ่ายเป็นบุคคลคนเดียวกันได้ แคชเชียร์เช็คซึ่งเป็นตราสารที่มีลักษณะดังกล่าวจึงเป็นเช็คตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

คำพิพากษาฎีกาที่ 772/2526 เช็คพิพาทเป็น แคชเชียร์เช็คซึ่งธนาคารจำเลยเป็นผู้ส่งจ่าย หาใช้ผู้เคยคำสั่งจ่ายเช็คพิพาทมาเบิกเงินจำเลยไม่ ธนาคารจำเลยจึงอ้างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 991

(3) มายกเว้นความรับผิดชอบของตนต่อโจทก์ซึ่งเป็นผู้ทรงเช็คหาได้ไม่ ธนาคารจำเลยซึ่งเป็นผู้ส่งจ่ายเช็คพิพาทจึงต้องผูกพันเป็นลูกหนี้ชั้นต้นที่จะต้องจ่ายเงินตามเช็คให้แก่ผู้ทรง

คำพิพากษาฎีกาที่ 4540/2530 ธนาคารจำเลยออกแคชเชียร์เช็คสั่งให้ธนาคารโจทก์จ่ายเงินเข้าบัญชีของ ร. ซึ่งมีบัญชีดังกล่าวกับธนาคารโจทก์ การที่ธนาคารโจทก์นำเงินเข้าบัญชีของ ร. และ ร. เบิกเงินไปจากธนาคารโจทก์แล้ว เมื่อไม่มีลักษณะใดที่แสดงว่าเป็นการจ่ายเงินโดยไม่สุจริต ธนาคารจำเลยจะปฏิเสธการจ่ายเงินตามแคชเชียร์เช็คแก่โจทก์โดยอ้างว่าธนาคารโจทก์จะต้องนำแคชเชียร์เช็คไปเรียกกับเงินจากธนาคารจำเลยเสียก่อน จึงจะนำเงินเข้าบัญชีของ ร. ได้นั้นไม่ได้ เพราะเป็นข้ออ้างที่ขัดกับข้อความที่ปรากฏในแคชเชียร์เช็ค

คำพิพากษาฎีกาที่ 4531/2533 แคชเชียร์เช็คหรือแคชเชียร์ออร์เดอร์ เป็นตราสารที่มีสาระสำคัญครบถ้วนเป็นเช็คอันเป็นตัวเงินประเภทหนึ่งตามกฎหมาย แม้จะมีข้อความที่แสดงว่า จำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นธนาคารสั่งตนเองให้จ่ายเงินแก่ผู้รับเงิน ก็ได้ขัดกับลักษณะของเช็คตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 987

สรุปผล

แคชเชียร์เช็ค คือเช็คของธนาคารที่สั่งธนาคารตนเองให้จ่ายเงินจำนวนหนึ่งให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่ง การที่ธนาคารออก “เช็คสั่งจ่ายของธนาคาร” ก็เพื่อชำระค่าใช้จ่าย หรือการซื้อทรัพย์สินของธนาคาร เพื่อจ่ายให้ลูกค้าของธนาคาร เนื่องในการที่ธนาคารให้ลูกค้ากู้ยืมหรืออาจจะเนื่องจากลูกค้านำเช็ค หรือเงินสดของตนมาแลกกับเช็คสั่งจ่ายของธนาคาร โดยธนาคารจะคิดค่าธรรมเนียมในการออกเช็คสั่งจ่ายเอจากลูกค้าเพียงเล็กน้อย

จากความหมายดังกล่าว จะพบว่าในทางกรธนาคารพาณิชย์ แคชเชียร์เช็คมีลักษณะ 3 ประการ ได้แก่ ประการแรกเป็นเช็ค ประการที่สองเช็คดังกล่าวธนาคารเป็นผู้ส่งจ่ายเอจากตนเอง และประการที่สามเช็คดังกล่าวมีวัตถุประสงค์ในการออกเพื่อจ่ายค่าใช้จ่ายของธนาคาร ซื้อทรัพย์สิน จ่ายเงินกู้ให้ลูกค้า และแลกกับ

เช็ค หรือเงินสดของลูกค้า จะพบว่าลักษณะของเช็คเชียร์เช็คในทางกฎหมายมีเพียงสองประการเท่านั้น ซึ่งได้แก่

ก) เป็นเช็ค และ

ข) เช็คดังกล่าวธนาคารเป็นผู้สั่งจ่ายเอาจากตนเอง

จากลักษณะประการแรก ในด้านหลักการเช็คเชียร์เช็คเป็นหนังสือตราสารซึ่งบุคคลคนหนึ่งสั่งธนาคารให้ใช้เงินจำนวนหนึ่งเมื่อทวงถามให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่งสอดคล้องกับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 987 และในด้านรูปแบบ เช็คเชียร์เช็คมีรายการครบถ้วนตามที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 988 กำหนด อันได้แก่ คำบอกชื่อว่าเป็นเช็ค คำสั่งอันปราศจากเงื่อนไขให้ใช้เงินเป็นจำนวนแน่นอน ชื่อหรือยี่ห้อและสำนักของธนาคาร ชื่อหรือยี่ห้อของผู้รับเงินหรือคำจดแจ้งว่าให้ใช้เงินแก่ผู้ถือ สถานที่ใช้เงิน วันและสถานที่ออกเช็ค และลายมือชื่อผู้สั่งจ่าย ดังนั้นเช็คเชียร์เช็คจึงเป็นเช็ค จากลักษณะประการที่สอง เช็คเชียร์เช็คเป็นเช็คซึ่งธนาคารสั่งตนเองให้ใช้เงินจำนวนหนึ่งเมื่อทวงถามให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่ง ธนาคารจึงเป็นทั้งผู้สั่งจ่ายและธนาคารผู้จ่ายด้วยในเวลาเดียวกัน

อภิปรายผล

ประเทศไทยไม่มีกฎหมายว่าด้วยเช็คเชียร์เช็คเป็นการเฉพาะ เหมือนกับประมวลกฎหมายพาณิชย์ เอกรูป (Uniform Commercial Code หรือ UCC) ของประเทศสหรัฐอเมริกา จากการตีความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์พบว่าลักษณะเช็คเชียร์เช็คในทางกฎหมายมีเพียงสองประการเท่านั้น ซึ่งได้แก่

ก) เป็นเช็ค เพราะเช็คเชียร์เช็คมีรายการครบถ้วนตามที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 988 กำหนด อันได้แก่ คำบอกชื่อว่าเป็นเช็ค คำสั่งอันปราศจากเงื่อนไขให้ใช้เงินเป็นจำนวนแน่นอน ชื่อหรือยี่ห้อและสำนักของธนาคาร ชื่อหรือยี่ห้อของผู้รับเงินหรือคำจดแจ้งว่าให้ใช้เงินแก่ผู้ถือ สถานที่ใช้เงิน วันและสถานที่ออกเช็ค และลายมือชื่อผู้สั่งจ่าย และ

ข) เช็คดังกล่าวธนาคารเป็นผู้สั่งจ่ายเอาจากตนเองจากนิยามของเช็คในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 987 ที่บัญญัติว่า “อันว่าเช็คนั้นคือหนังสือตราสารซึ่งบุคคลคนหนึ่ง เรียกว่าผู้สั่งจ่ายสั่งธนาคารให้ใช้เงินจำนวนหนึ่งเมื่อทวงถามให้แก่บุคคล

อีกคนหนึ่ง หรือให้ใช้ตามคำสั่งของบุคคลอีกคนหนึ่ง อันเรียกว่าผู้รับเงิน” จะเห็นได้ว่ากฎหมายใช้คำว่า “ธนาคาร” เท่านั้น นิยามดังกล่าวจึงมีลักษณะไม่ชัดเจน กล่าวคือ จะห้ามมิให้ผู้สั่งจ่ายเช็คและธนาคารผู้จ่ายเป็นบุคคลคนเดียวกันหรือไม่ใช่ จะยอมรับให้ผู้สั่งจ่ายเช็คและธนาคารผู้จ่ายเป็นบุคคลคนเดียวกันหรือไม่ชัดเจน จึงต้องตีความตามกฎหมาย เห็นว่าผู้สั่งจ่ายเช็คและธนาคารผู้จ่ายเป็นบุคคลคนเดียวกันได้ เนื่องจากไม่มีกฎหมายห้ามไว้ เช็คเชียร์เช็คซึ่งเป็นตราสารที่มีลักษณะดังกล่าวจึงเป็นเช็คตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จากการศึกษพบว่า กฎหมายของประเทศไทยมีความแตกต่างกับกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา (Uniform Commercial Code หรือ UCC) ที่มีการบัญญัติกฎหมายเรื่องเช็คเชียร์เช็คเป็นการเฉพาะเป็นกฎหมายลายลักษณ์อักษร ซึ่งเป็น Model Law กฎหมายแม่แบบ ซึ่งเราต่างรู้ดีว่า Model Law นั้นถือได้ว่าเป็นกฎหมายแม่แบบที่ให้ประเทศต่าง ๆ นำไปใช้เป็นตัวอย่างในการร่างกฎหมาย เพื่อทำให้กฎหมายของแต่ละประเทศอยู่ในมาตรฐาน (Standard) ที่เท่ากัน เพื่อให้เกิดความ Harmonization ซึ่งแตกต่างกับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยที่ต้องอาศัยการตีความตามกฎหมายแนวคำพิพากษาศาลฎีกาข้างต้นว่าเป็นเช็ค (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 772/2526 คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4540/2530 และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4531/2533)

อย่างไรก็ตามด้วยเหตุที่เช็คเชียร์เช็คมีลักษณะเป็นเช็คประเภทหนึ่งซึ่งอยู่ภายใต้การควบคุมของธนาคารแห่งประเทศไทย ในฐานะที่ธนาคารกลางของประเทศนั้นมีหน้าที่จัดการดูแลเรื่องอุปทานเงิน (money supply) เพื่อรักษาเสถียรภาพของระบบธนาคารและเงินตราของประเทศ เพื่อพัฒนาระบบเศรษฐกิจต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำใช้

1.1 เชนนโยบาย

1) เสนอนโยบายให้มีการออกคำพิพากษาศาลฎีกา เพื่อให้สอดคล้องกับคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 772/2526 คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4540/2530 และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4531/2533

2) ให้คำนิยามที่ชัดเจนในทางเนื้อหาของเช็คเชียร์เช็ค

1.2 เจริญวิชาการ

บัญญัติกฎหมายเพื่อนำมาใช้บังคับกับสถานะทางกฎหมายของเช็คซึ่งขึ้นเป็นการเฉพาะโดยโดยออกเป็นพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลโดยออกเป็นพระราชบัญญัติกฎหมายลายลักษณ์อักษรให้ชัดเจนแน่นอน โดยไม่ต้องอาศัยการตีความตามกฎหมายหรือการตีความตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกา เหมือนกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา (Uniform Commercial Code หรือ UCC) ที่มีการบัญญัติกฎหมายเรื่องเช็คซึ่งขึ้นเป็นการเฉพาะเป็นกฎหมายลายลักษณ์อักษร ซึ่งเป็น Model law กฎหมายแม่แบบ ซึ่งเรารู้ดีว่า Model law นั้นถือได้ว่าเป็นกฎหมายแม่แบบที่ให้ประเทศต่างๆนำไปใช้เป็นตัวอย่างในการร่างกฎหมายเพื่อทำให้กฎหมายของแต่ละประเทศอยู่ในมาตรฐาน (Standard) ที่เท่ากัน เพื่อให้เกิดความ Harmonization

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 772/2526 คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4540/2530 และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4531/2533 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการออกเช็คซึ่งให้มีประสิทธิภาพและเป็นการพัฒนาธุรกิจตัวเงินให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- Abhirat, S. (1998). *The legal problems of cashier's cheque*. [Master of Law]. Thammasat University.
- Chayut, V. (2006). *The legal problems of the traveler's cheques*. [Master of Law]. Thammasat University.
- Chitti, T. (1995). *Civil and commercial law regarding current account and bill*. (16th ed.). Thammasat University Press.
- Guest, A.G. (1991). *chalmers and guest on bills of exchange, cheques and promissory notes*. (14th ed.). Sweet & Maxwell Press.
- Megraph, M. (1979). *Byles on bills of exchange*. (24th ed.). Sweet & Maxwell Press.
- Sahaton, R. (2024). *Explanation of bill law*. (2nd ed.). Winyuchon Press.

- Saowanee, U. (2016). *Explanation of the Civil and Commercial Code regarding bill*. (7th ed.). Thammasat University Press.
- Seni, P. (2007). *Explanation of the Civil and Commercial Code Book 3 regarding bill*. (3rd ed.). Nitibannakam Press.
- Supreme Court of Texas. (1973). *Wertz v. Richardson Heights Bank and Trust*. <https://shorturl.asia/F5rys>.
- Weber, Charles M., and Speidel, Richard E. (1982). *Commercial paper*. (3rd ed.). West Publishing Press.
- White, James J. (1988). *Uniform Commercial Code*. (3rd ed.). West Publishing Press.

การศึกษาเปรียบเทียบคุณสมบัติของผู้ไกล่เกลี่ยตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ย
ข้อพิพาท พ.ศ. 2562 โดยเฉพาะการไกล่เกลี่ย
โดยศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน

Comparative study of the qualifications of mediators according to the Dispute
Mediation Act B.E. 2562, especially mediation
by Public Sector Dispute Mediation Center

ป้อมฤดี กุมพันธ์ คริสตี้ (Pomrudee Kumpant Christie)¹ ศิริเพ็ญ จันทรนิยม (Siripen Junniyom)²

Received: October 18, 2024

Revised: November 20, 2024

Accepted: December 15, 2024

¹ Corresponding author, E-mail: pomkp1989@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎี ว่าด้วยเรื่องการไกล่เกลี่ย และผู้ไกล่เกลี่ย 2) ศึกษาหลักกฎหมายไทย และหลักกฎหมายต่างประเทศ ว่าด้วยเรื่องการไกล่เกลี่ย และผู้ไกล่เกลี่ย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการไกล่เกลี่ยของภาคประชาชน 3) วิเคราะห์ เปรียบเทียบคุณสมบัติของผู้ไกล่เกลี่ยระหว่างกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ 4) เพื่อหาข้อสรุปและเสนอแนะแนวทางการกำหนดคุณสมบัติของคณะทำงานของศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนที่เหมาะสม

ผลการวิจัย พบว่า คุณสมบัติเรื่องความเชี่ยวชาญทางกฎหมายนั้นถูกนำมาใช้กับผู้ไกล่เกลี่ยในบางรัฐบางประเทศเท่านั้น และผู้วิจัยก็เห็นว่าผู้ไกล่เกลี่ยที่ประสบความสำเร็จในการไกล่เกลี่ยไม่จำเป็นต้องเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญทางกฎหมาย ประกอบกับหลักสำคัญของการไกล่เกลี่ยประการหนึ่งคือหลักไม่พิจารณาความถูกผิดในข้อกฎหมาย ดังนั้นในการไกล่เกลี่ยจะไม่มีเปิดประเด็นที่ว่าใครเป็นผู้ก่อให้เกิดความเสียหาย หรือใครเป็นฝ่ายผิดใครเป็นฝ่ายถูก อีกทั้งประสบการณ์หรือความเชี่ยวชาญหลากหลายด้านของผู้ไกล่เกลี่ยจะส่งผลดีต่อคู่พิพาทและกระบวนการไกล่เกลี่ยมากกว่า แต่เพราะ

จากพันธกิจและการบังคับตามบันทึกข้อตกลงระดับข้อพิพาทของศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนที่มีความเชื่อมโยงกันกับข้อกฎหมายนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่คณะทำงานคนใดคนหนึ่งของศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนจะต้องมีความรู้ระดับดีหรือมีความเชี่ยวชาญทางกฎหมาย เพื่อคอยช่วยเหลือให้คำแนะนำและตรวจสอบกระบวนการไกล่เกลี่ยและบันทึกข้อตกลงระดับข้อพิพาท

ดังนั้นผู้ไกล่เกลี่ยไม่จำเป็นต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญทางกฎหมาย แต่ศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนจำเป็นต้องมีบุคคลผู้มีความรู้ดีหรือเชี่ยวชาญทางกฎหมายร่วมอยู่ด้วย

คำสำคัญ: ศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน, การไกล่เกลี่ย, ผู้ไกล่เกลี่ย

Abstract

This research aims to 1) study the background, concepts, theories on mediation and mediators. 2) study the principles of Thai law and foreign law on mediation and mediators, especially civil mediation, 3) analyze and compare the qualifications of mediators between Thai and foreign laws, 4) find conclusions and propose guidelines for

¹ นักวิชาการอิสระ

Independent Scholar

² อาจารย์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Instructor, Bangkok Thonburi University

determining the qualifications of the working group in the Public Sector Dispute Mediation Center.

The research concludes that the qualification of legal expertise is only used for mediators in some states and some countries. The researcher also saw that successful mediators do not necessarily have to be legal experts. In addition, one of the important principles of mediation is the principle of non-judgment of right and wrong in the law. Therefore, in mediation, there will be no issue of who caused the damage or who is wrong and who is right. In addition, the experience or expertise of the mediators in various fields will be more beneficial to the disputing parties and the mediation process. However, because the mission and enforcement of the Memorandum of Agreement for Dispute Settlement of the Public Sector Dispute Mediation Center are linked to the law, it is very important that one of the working groups in the Public Sector Dispute Mediation Center must have a good level of knowledge or legal expertise to assist, advise and monitor the mediation process and the Memorandum of Agreement for Dispute Settlement.

Therefore, the mediators do not have to be legal experts, but the Public Sector Dispute Mediation Center must have a person with good knowledge or legal expertise.

Keywords: Public sector dispute mediation center, Mediation, Mediators

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท (Mediation) ได้ถูกนำมาปรับใช้กับกระบวนการยุติธรรมของไทยเป็นเวลานาน ไม่ว่าจะเป็นการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องคดี หรือ การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทหลังฟ้องคดี แต่อย่างไรก็ดี ข้อพิพาททางแพ่งและทางอาญาก็ยังเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก จึงเป็นที่มาของการตราพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ.2562 เพื่อนำกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งซึ่งมีทุนทรัพย์ไม่มากนักและข้อพิพาท

ทางอาญาบางประเภทมากำหนดเป็นกฎหมายกลาง เพื่อให้หน่วยงานของรัฐ พนักงานสอบสวน หรือศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนใช้ในการยุติหรือระงับข้อพิพาทดังกล่าว โดยคำนึงถึงความยินยอมของคู่กรณีเป็นสำคัญ โดยกำหนดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ไกล่เกลี่ย และการขึ้นทะเบียนเป็นผู้ไกล่เกลี่ยเพื่อจัดระเบียบการประกอบอาชีพผู้ไกล่เกลี่ยและคุ้มครองประโยชน์ของคู่กรณีและบุคคลอื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับข้อพิพาท อันเป็นไปตามรัฐธรรมนูญมาตรา 26

เมื่อคู่กรณีได้มีข้อตกลงกันเป็นประการใด ผู้ไกล่เกลี่ยจะมีหน้าที่บันทึกข้อตกลงการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทหรือจัดให้มีการบันทึกข้อตกลงระงับข้อพิพาทนั้นไว้เป็นลายลักษณ์อักษร โดยให้คู่กรณีและผู้ไกล่เกลี่ยลงลายมือชื่อไว้ โดยบันทึกข้อตกลงอย่างน้อยต้องประกอบด้วย 1) ชื่อและที่อยู่ของคู่กรณี 2) ข้อพิพาทตามกฎหมาย 3) ความสมัครใจเข้าร่วมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท และ 4)สาระสำคัญของข้อตกลงอันเป็นผลของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เช่น การชดเชยเยียวยาความเสียหาย เงื่อนไขที่คู่กรณีต้องปฏิบัติหรืองดเว้นปฏิบัติ ระยะเวลาดำเนินการ หรือข้อตกลงไม่ติดใจที่จะรับการชดเชยเยียวยาความเสียหาย

กรณีการไกล่เกลี่ยเป็นผลจนเกิดเป็นข้อตกลงระงับข้อพิพาท คู่กรณีทั้งสองฝ่ายมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามข้อตกลงนั้น หากคู่กรณีฝ่ายที่ถูกเรียกร้องนั้นไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงระงับข้อพิพาท คู่กรณีฝ่ายที่เรียกร้องอาจยื่นคำร้องขอต่อศาลเพื่อให้บังคับตามข้อตกลงระงับข้อพิพาทได้ และให้ศาลมีคำสั่งบังคับตามข้อตกลงระงับข้อพิพาทนั้น โดยไม่ต้องฟ้องเป็นคดีใหม่

ดังนั้นผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องสามารถบันทึกหรือจัดให้มีการบันทึกข้อพิพาทตามกฎหมายได้ โดยจะต้องเข้าใจตัวบทกฎหมายและหลักกฎหมายที่ต้องนำมาปรับใช้เป็นอย่างดี ทั้งยังต้องมีความแม่นยำเกี่ยวกับประเภทข้อหาว่าเข้าหลักเกณฑ์ที่จะใช้วิธีการไกล่เกลี่ยเพื่อให้มีผลบังคับตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ย พ.ศ.2562 ได้หรือไม่ เพราะหากผู้ไกล่เกลี่ยขาดความเชี่ยวชาญ ขาดต้นอาจทำให้ผลการไกล่เกลี่ยที่เกิดขึ้นแล้ว ต้องเสียเปล่าอันจะกระทบต่อภาพลักษณ์ของผู้ไกล่เกลี่ย และภาพรวมของกระบวนการไกล่เกลี่ยทั้งหมด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของ

ศูนย์ไกลเกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน ที่กฎหมายให้จัดตั้งขึ้นได้โดยการรวมตัวกันของประชาชนจำนวน 5 คน ขึ้นทะเบียนกับกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ เพื่อดำเนินงานเกี่ยวกับการไกลเกลี่ยข้อพิพาท โดยหนึ่งในห้าคนจะต้องเป็นผู้ผ่านการอบรมและขึ้นทะเบียนเป็นผู้ไกลเกลี่ยตามพระราชบัญญัติการไกลเกลี่ย พ.ศ.2562 หมวด 5 และจากการศึกษาพบว่ากฎหมายมิได้กำหนดให้ประชาชนผู้จะขอขึ้นทะเบียนจัดตั้งศูนย์ไกลเกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนจะต้องมีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านกฎหมายแต่อย่างใด โดยกำหนดคุณสมบัติไว้เพียงว่า ต้องเป็นบุคคลธรรมดาผู้มีสัญชาติไทย บรรลุนิติภาวะ มีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ในเขตพื้นที่ขอขึ้นทะเบียน ไม่เป็นคนไร้ความสามารถ เสมือนไร้ความสามารถ หรือคนวิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ และไม่เป็นบุคคลล้มละลาย

ส่วนคุณสมบัติของตัวผู้ไกลเกลี่ยกฎหมายกำหนดไว้ว่า ผู้ขอขึ้นทะเบียนจะต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังนี้ คุณสมบัติ 1) ต้องผ่านการอบรมการไกลเกลี่ยข้อพิพาทตามหลักสูตรที่คณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ตามกฎหมายว่าด้วยการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติรับรอง 2) เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ อันจะเป็นประโยชน์แก่การไกลเกลี่ยข้อพิพาท ลักษณะต้องห้าม 1) ต้องไม่เคยรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ 2) ต้องไม่เป็นคนไร้ความสามารถ คนเสมือนไร้ความสามารถ หรือคนวิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ และ 3) ต้องไม่เคยถูกเพิกถอนการเป็นผู้ไกลเกลี่ยตามพระราชบัญญัตินี้ และยังไม่พ้นห้าปีนับถึงวันยื่นคำขอรับหนังสือรับรองการขึ้นทะเบียนเป็นผู้ไกลเกลี่ย ในคุณสมบัติข้อที่สองที่ว่า “เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ อันจะเป็นประโยชน์แก่การไกลเกลี่ยข้อพิพาท” ในการพิจารณาขึ้นทะเบียนให้เป็นผู้ไกลเกลี่ยนั้นนายทะเบียนจะพิจารณาต่อไปว่า ผู้ขอขึ้นทะเบียนมีประสบการณ์ปฏิบัติงานด้านการไกลเกลี่ยข้อพิพาทในหน่วยงานภาครัฐหรือภาคประชาชนที่ดำเนินการไกลเกลี่ยข้อพิพาทไม่น้อยกว่า 5 เรื่อง หรือเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ อันจะเป็นประโยชน์แก่การไกลเกลี่ยข้อพิพาทไม่น้อยกว่า 2 ปี

จากผลของพระราชบัญญัติการไกลเกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ส่งผลให้บันทึกข้อตกลงรองรับข้อพิพาทที่ถูกบันทึกหรือจัดให้มีการบันทึกโดยผู้ไกลเกลี่ยของศูนย์ไกลเกลี่ยภาคประชาชนมีความศักดิ์สิทธิ์อย่างยิ่ง มีผลคล้ายกับเป็นคำพิพากษาของศาลก็ว่าได้ แต่เมื่อพิจารณาเรื่องคุณสมบัติของผู้ขอขึ้นทะเบียนจัดตั้งศูนย์ไกลเกลี่ยก็ดี ผู้ไกลเกลี่ยก็ดี ศูนย์ไกลเกลี่ยภาคประชาชนอาจจัดตั้งขึ้นได้โดยไม่ต้องมีบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญทางกฎหมายเลย และเหตุนี้เองอาจทำให้บันทึกข้อตกลงของศูนย์ไกลเกลี่ยภาคประชาชนมีข้อบกพร่องจนใช้ไม่ได้ ผู้วิจัยจึงจัดทำวิจัยนี้ขึ้นเพื่อสนับสนุนสมมติฐานที่ว่า การจัดตั้งศูนย์ไกลเกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนที่ประกอบด้วยบุคคลผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านกฎหมาย จะส่งผลให้เกิดการตรวจทานทางกฎหมาย อันจะช่วยลดข้อผิดพลาดของกระบวนการไกลเกลี่ยและบันทึกข้อตกลงรองรับข้อพิพาท

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎี ว่าด้วยเรื่องการไกลเกลี่ย และผู้ไกลเกลี่ย
2. เพื่อศึกษาหลักกฎหมายไทย และหลักกฎหมายต่างประเทศ ว่าด้วยเรื่องการไกลเกลี่ย และผู้ไกลเกลี่ย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการไกลเกลี่ยของภาคประชาชน
3. เพื่อวิเคราะห์ เปรียบเทียบ คุณสมบัติของผู้ไกลเกลี่ยระหว่างกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ
4. เพื่อหาข้อสรุปและเสนอแนะแนวทางการกำหนดคุณสมบัติของคณะกรรมการศูนย์ไกลเกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน

ขอบเขตของการวิจัย

1. กฎหมายไทยเช่น พระราชบัญญัติการไกลเกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ.2562, พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ 32) พ.ศ.2563, ระเบียบศูนย์ไกลเกลี่ยข้อพิพาทสหราชอาณาจักรว่าด้วยการไกลเกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ.2547 และระเบียบกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพว่าด้วยการไกลเกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนของศูนย์ไกลเกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน พ.ศ.2562 เป็นต้น

2. กฎหมายต่างประเทศเช่น พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ย พ.ศ. 2560 ของสาธารณรัฐสิงคโปร์, อนุสัญญาสิงคโปร์ว่าด้วยพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ย พ.ศ. 2563 และระเบียบการบริหารศาลไคโดโฮ เป็นต้น

วิธีดำเนินการวิจัย

วิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) เป็นการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary research) เป็นหลัก โดยอาศัยข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) อาทิ ศักยภาพวรรณกรรมต่าง ๆ เช่น หนังสือ บทความทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ งานวิจัยตลอดจนสืบค้นข้อมูลจากฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ทั้งในประเทศและต่างประเทศ พร้อมนำข้อมูลที่ได้อาจจากการศึกษา มาวิเคราะห์เปรียบเทียบอย่างเป็นระบบ โดยจะศึกษาความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎีว่าด้วยเรื่องการไกล่เกลี่ย และผู้ไกล่เกลี่ย หลักกฎหมายไทยเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ย ผู้ไกล่เกลี่ย และการจัดตั้งศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน วิเคราะห์เปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ

ผลการวิจัย

การไกล่เกลี่ยเป็นวิธีการระงับข้อพิพาททางเลือกประเภทหนึ่งในกระบวนการยุติธรรมทางเลือก (Alternative justice) ซึ่งเป็นกระบวนการสร้างความเป็นธรรมทางสังคม โดยเปิดโอกาสให้หน่วยงาน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และชุมชน มีบทบาทร่วมกันในการกำหนดแนวทางและวิธีการในกระบวนการยุติธรรม กระบวนการยุติธรรมทางเลือกจึงเป็นการเพิ่มช่องทางให้ประชาชนสามารถเข้าถึงความยุติธรรม อันเป็นการเชื่อมโยงกลไกตามกฎหมายและวิถีชีวิตของประชาชนเข้าด้วยกัน เพื่อมุ่งสู่การสร้างสังคมแห่งความเป็นธรรมร่วมกัน

การไกล่เกลี่ยเป็นการระงับข้อพิพาทที่ขึ้นอยู่กับความสมัครใจของคู่พิพาททุกฝ่ายว่าประสงค์จะเข้าร่วมกระบวนการไกล่เกลี่ยหรือไม่ โดยจะมีการกำหนดบทบาทหน้าที่แก่คู่พิพาทที่ประสงค์จะเข้าร่วมไกล่เกลี่ย ซึ่งวิธีการไกล่เกลี่ยนั้นมีด้วยกันหลายวิธี ฉะนั้นการระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นเรื่องใดเรื่องหนึ่งจำเป็นต้องเลือกวิธีการไกล่เกลี่ยที่มีความเหมาะสมกับข้อพิพาทในเรื่องนั้นๆ เช่น การประเมินความขัดแย้ง (Conflict assessment) การประสานความขัดแย้ง (Facilitation) การเจรจาไกล่เกลี่ย

(Regulatory negotiation) หรือการหารือเชิงนโยบาย (Policy dialogues) เป็นต้น (นันทวันนัฟ ตั้งตรงจิตต์, 2555)

“การไกล่เกลี่ย” ความหมายตามพจนานุกรมฉบับบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 ให้ความหมายไว้ว่า พูดยาให้ปรองดองกัน พูดยาให้ตกลงกัน ลูบไล้ ทำให้เรียบร้อย ทำให้มีส่วนเสมอกัน เกลี่ยไถ่ก็ว่า ส่วนการไกล่เกลี่ยทางกฎหมาย (Mediation) หมายความว่าความถึงกระบวนการยุติธรรมหรือระงับข้อพิพาทด้วยความตกลงยินยอมของคู่ความเอง โดยที่มีบุคคลที่สามหรือผู้ไกล่เกลี่ย (Mediator) เป็นคนกลางคอยช่วยเหลือแนะนำ เสนอแนะแนวทางในการยุติข้อพิพาทให้คู่ความหาทางออกร่วมกัน บนพื้นฐานความพึงพอใจของทั้งสองฝ่าย และนอกจากนี้ยังมีการนิยามความหมายของการไกล่เกลี่ยไว้อีกหลายประการ ดังเช่น

พระมหาธรรมา ธมฺมहाโส (2556) ให้ความเห็นว่าการเจรจาไกล่เกลี่ย หมายความว่า การเข้าไปแทรก โดยในการไกล่เกลี่ยมีผู้ที่เป็นบุคคลที่สามเป็นคนกลาง และเป็นที่ยอมรับ โดยคนกลางไม่มีอำนาจหน้าที่ในการตัดสินในเรื่องข้อพิพาท แต่มีหน้าที่ที่จะต้องช่วยให้คู่กรณีซึ่งมีข้อถกเถียงขัดแย้งกันบรรลุข้อตกลงร่วมกัน ซึ่งเป็นข้อตกลงที่ทั้งสองฝ่ายสมัครใจที่จะปฏิบัติตาม

สรวิศ ลิ้มปรางษ์ (2555) กล่าวว่า กระบวนการไกล่เกลี่ย หมายความว่า การพูดคุยหรือปัญหาข้อพิพาทโดยมีตัวละครเข้ามาเกี่ยวข้องกับการพูดคุยหรือกันของคู่พิพาท ตัวละครตัวนี้เรียกว่าผู้ไกล่เกลี่ย (Mediator) เป็นผู้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหาข้อพิพาทแต่อย่างใด แต่เหตุที่เขามานั้นเนื่องจากได้รับการร้องขอให้เข้ามาช่วยคู่พิพาทในการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้ง

นักกฎหมายชาวญี่ปุ่น Hideo Tanaka ให้ความหมายของการไกล่เกลี่ยไว้ว่า การไกล่เกลี่ย เป็นกระบวนการซึ่งมีการตั้งคณะบุคคลหรือบุคคลโดยเปิดเผยและเป็นกลางโดยใช้ความพยายามแก้ไข ความขัดแย้งในทางแพ่ง ให้บรรลุถึงข้อตกลงที่เหมาะสม ซึ่งรูปแบบอาจแตกต่างจากการไกล่เกลี่ยอย่างไม่เป็นทางการระหว่างเพื่อนหรือโดยผู้นำในท้องถิ่น ส่วนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญานั้น หมายความว่า การเจรจาตกลงชดเชยค่าเสียหายกันระหว่างผู้กระทำความผิดกับผู้เสียหาย เพื่อยุติข้อพิพาทที่เกิดขึ้นและยุติ

การดำเนินคดีอาญาต่อไป เป็นการชดเชยโดยตรงให้แก่ผู้เสียหายทั้งด้านจิตใจ และด้านความเสียหายทางการเงิน โดยผู้เสียหายจะได้รับชดเชยอย่างรวดเร็วในจำนวนที่คู่ความตกลงร่วมกัน (ทิวากร พิมพ์ภูมิ, 2550)

ผู้วิจัยจึงสรุปว่าการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคือกระบวนการระงับข้อพิพาทที่มีบุคคลที่สามเข้ามาช่วยเหลือให้คู่ความเจรจาต่อรองกันได้สำเร็จ ซึ่งการไกล่เกลี่ยจะช่วยให้คู่ความบรรลุข้อตกลงร่วมกัน และจากนิยามความหมายต่างๆของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมีหลักสำคัญดังนี้

1. การไกล่เกลี่ยต้องเกิดจากความสมัครใจของคู่ความทั้งสองฝ่าย กล่าวคือ คู่ความต้องสมัครใจที่จะทำการไกล่เกลี่ยเพื่อหาข้อยุติร่วมกัน
2. การไกล่เกลี่ยต้องมีคนกลาง หรือผู้ไกล่เกลี่ย (Mediator) ให้ความช่วยเหลือในการเจรจา ต่อรองกันของคู่ความ เพื่อหาทางออกที่ดีที่สุดร่วมกัน
3. คนกลางหรือผู้ไกล่เกลี่ย (Mediator) ไม่มีอำนาจหรือหน้าที่ใดๆ ในประเด็นปัญหาข้อพิพาท

อาจกล่าวได้ว่าการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท (Mediation) เป็นแนวคิดที่พัฒนามาจากแนวคิดของการเจรจา (Negotiation) ซึ่งเป็นกระบวนการแก้ปัญหาที่ประกอบด้วยคนสองคนหรือมากกว่านั้น สมัครใจพูดคุยปรึกษาถึงความแตกต่างในเรื่องความคิดเห็นและพยายามที่จะบรรลุเป้าหมายร่วมกัน (วันชัย วัฒนศัพท์, 2550) อันเป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับ ทฤษฎีการแก้ปัญหา (Problem-solving theory) (ชัยสิทธิ์ ต้นเรืองศรี, 2553) กล่าวคือ ผู้เข้าร่วมเจรจาทุกคนต้องมีผลประโยชน์ร่วมกัน หมายถึงหากการเจรจาเป็นผลสำเร็จก็จะเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่ายที่เข้าร่วมเจรจา ภายใต้สภาพสังคมที่แตกต่าง ความขัดแย้ง การแก่งแย่งชิงดีกันในสังคม ทฤษฎีการแก้ปัญหานี้จึงได้ศึกษาและหาทางแก้ไข โดยคำนึงถึงประโยชน์ร่วมกันเป็นหลัก โดยมีหลักสำคัญ 5 ประการ คือ

1. แยกปัญหาความสัมพันธ์ส่วนตัวออกจากข้อขัดแย้ง และแก้ไขในแต่ละปัญหาแยกต่างหากออกจากกัน
2. เน้นความสำคัญของประโยชน์ได้เสียและความต้องการของคู่ความ มองข้ามความแตกต่างทางด้าน

ฐานะ หาทางประสานผลประโยชน์ของแต่ละฝ่ายให้ผืนึกเข้าเป็นประโยชน์ร่วมกัน

3. คิดหาทางเลือกหลายวิธีซึ่งคู่ความจะได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน

4. เข้าใจและแสวงหาทางเลือกที่ดีที่สุด

ธานินทร์ กรัยวิเชียร กล่าวไว้ว่า “ถ้าจะต้องเลือกระหว่างการฟ้องคดีกับการไม่ฟ้องคดี มีสุภาษิตจีนที่ว่า กินขี้หมาดีกว่าคำความในศาล” ทั้งนี้เป็นเพราะความล่าช้าในการดำเนินคดี หากบุคคลใดมีฐานะเป็นคู่ความในคดีแล้ว บุคคลนั้นจะต้องติดตามกระบวนการดำเนินคดีไปจนกว่าศาลจะมีคำพิพากษาในคดีนั้น ซึ่งเป็นการไม่สะดวกต่อการดำเนินชีวิต กระทั่งต่อการประกอบสัมมาอาชีพ ครอบครัว และชื่อเสียงเกียรติยศในสังคม อีกทั้งเป็นการสิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย (ภานุ รังสีหัทธ, 2555)

หลักการสำคัญของระบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในสมัยก่อนเวลาคนทะเลาะกัน มีทางออกอยู่สองทางคือ เจรจากันเองหรือฟ้องศาล โดยส่วนใหญ่จะเลือกวิธีฟ้องศาล เพราะการเจรานั้นทำได้ยาก ยิ่งเจรจายิ่งวุ่นวาย เพราะมนุษย์ทุกคนโดยพื้นฐานความคิด มักคิดว่าตนเองถูกเสมอ ดังคำกล่าวที่ว่า “โทษผู้อื่นมองไม่เห็นบุญเขา โทษของเรามองไม่เห็นแม่เส้นขน” ดังนั้นกระบวนการยุติธรรมจึงแก้ปัญหาโดยสร้างทางสายกลางขึ้นมา นั่นคือ การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท โดยมีหลักดังต่อไปนี้

1. หลักชี้แนะ เป็นหลักการแทรกแซงที่มีความเข้มข้น การไกล่เกลี่ยจะมีผู้ไกล่เกลี่ยคอยควบคุม และดำเนินการโน้มน้าวให้คู่ความเจรจากัน เปิดเผยความต้องการอันแท้จริงของตนเอง พร้อมทั้งเปิดใจรับฟังความต้องการของอีกฝ่าย โดยผู้ไกล่เกลี่ยจะคอยควบคุมเนื้อหาของการเจรจา เพื่อให้การเจรจาเกิดประโยชน์สูงสุด

2. หลักความสมัครใจที่แท้จริง สมัครใจหมายความว่า “การสมัครด้วยความเต็มใจ” คือ การกระทำใดๆ เพราะสมัครใจและเต็มใจที่จะทำ หลักความสมัครใจนี้ ถือเป็นหลักสำคัญของการไกล่เกลี่ย เพราะหากคู่ความไม่สมัครใจที่จะทำการไกล่เกลี่ย การไกล่เกลี่ยก็จะเกิดขึ้นไม่ได้ การไกล่เกลี่ยมิได้มีลักษณะบังคับ ดังนั้นคู่พิพาทอาจถอนตัวหรือยกเลิกการเจรจาเมื่อใดก็ได้ และความสมัครใจนี้

จะต้องเป็นความสมัครใจโดยแท้จริง กล่าวคือ คู่ความประสงค์จะทำการเจรจาเพื่อหาทางออกร่วมกันโดยแท้จริง มิใช่แค่เพียงมีความคิด ที่ว่าลองทำดูก็ไม่เสียหายอะไร เช่นนี้เรียกว่าสมัครใจแต่ไม่แท้จริง ยากที่จะสำเร็จ เพราะคู่ความที่ไม่สมัครใจโดยแท้จริงจะใช้ความต้องการของตนก่อกำแพงปิดกั้น ไม่ยอมเปิดใจยอมรับความต้องการของอีกฝ่ายหนึ่ง

3. หลักการยุติข้อพิพาทด้วยความพึงพอใจของคู่ความ “พอใจเท่าที่มี ยินดีเท่าที่ได้” ความพอใจหรือไม่พื่อนั้นย่อมเกิดจากตัวคู่ความเอง คู่ความจะเป็นผู้ตัดสินใจว่าข้อตกลงที่เกิดขึ้นจากการไกล่เกลี่ยนั้นตนเองพึงพอใจแล้วหรือยัง ซึ่งความพึงพอใจนี้จะนำไปสู่ข้อยุติที่แท้จริง ข้อตกลงใดที่ไม่ได้เกิดจากความพึงพอใจร่วมกันของคู่ความ ข้อตกลงนั้นอาจหาทางยุติไม่ได้ แม้ว่าการไกล่เกลี่ยจบลงและมีข้อยุติแล้ว หากข้อยุตินั้นมิได้เกิดจากความพอใจร่วมกันของคู่ความ ข้อยุตินั้นก็อาจไม่เป็นผล

การดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยทั่วไปนั้น คู่ความมีโอกาสตัดสินใจไม่เต็มที่เพราะปัจจัยหลายอย่าง เช่นการปรึกษาขอความเห็นจากทนายความ ความกดดันเมื่อต้องเผชิญหน้ากับคู่ความอีกฝ่ายในศาล หรือสภาวะตึงเครียดส่งผลให้คู่ความคิดถึงแต่วิธีการเอาชนะ เหล่านี้ทำให้โอกาสตัดสินใจ ของคู่ความน้อยลง และข้อยุติที่ได้อาจไม่ก่อให้เกิดความพึงพอใจแก่ตนเท่าที่ควร

4. หลักไม่พิจารณาความถูกผิดในข้อกฎหมายและต่างผ่นปรนให้แก่กัน ในการไกล่เกลี่ยจะไม่มี การเปิดประเด็นที่ว่า ใครเป็นผู้ก่อให้เกิดความเสียหาย หรือใครเป็นฝ่ายผิดใครเป็นฝ่ายถูกแต่หากจำเป็นก็จะกล่าวถึงเพื่อใช้ประกอบการเจรจา เพื่อให้รู้ที่มาที่ไปของการเจรจาเพียงเท่านั้น เพราะการเปิดประเด็นดังกล่าวเป็นการปลุกความรู้สึกโกรธแค้นของคู่ความ ทำให้ คู่ความไม่ยอมเจรจา การไกล่เกลี่ยก็จะไม่ประสบความสำเร็จ และในการไกล่เกลี่ยนั้นคู่ความจะต้องผ่นปรนแก่กัน รับฟังความคิดเห็นและความต้องการ ซึ่งกันและกัน หากความคิดเห็นหรือความต้องการไม่ตรงกันก็สมควรถอยออกคนละก้าว เว้นช่องว่าง ตรงนั้นไว้สำหรับใส่ความต้องการร่วมกัน (ชลิดา ศรีสง่า, 2552)

5. หลักการเป็นความลับ หลักการเป็นความลับของการไกล่เกลี่ยนั้นมีอยู่สองกรณีด้วยกันคือเป็น

ความลับโดยห้ามคู่ความนำข้อมูลที่เกิดขึ้นจากการไกล่เกลี่ยไปใช้เป็นประโยชน์ในการดำเนินคดีและการเป็นความลับ โดยห้ามผู้ไกล่เกลี่ยนำข้อมูลที่ได้จากคู่ความฝ่ายหนึ่งไปถ่ายทอดให้กับคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งรับรู้

กรณีที่คู่ความไม่สามารถตกลงกันจากการไกล่เกลี่ยและต่อมาได้มีการดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลต่อไป คู่ความที่เคยทำการไกล่เกลี่ยไม่อาจอ้างบันทึกการไกล่เกลี่ย หรือถ้อยคำใดๆ จากการไกล่เกลี่ยเป็นพยานหลักฐานยันตนได้ ในส่วนของผู้ไกล่เกลี่ยก็เช่นกันไม่อาจถูกเรียกไปเป็นพยานในคดี

กรณีที่สองการเป็นความลับโดยผู้ไกล่เกลี่ยมีหลักว่าผู้ไกล่เกลี่ยจะไม่นำข้อมูลที่ได้จากคู่ความฝ่ายหนึ่งไปถ่ายทอดให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งฟังในการไกล่เกลี่ยแต่ละครั้งคู่ความย่อมไว้วางใจในการเจรจาอย่างเปิดเผยกับผู้ไกล่เกลี่ยเพื่อให้ผู้ไกล่เกลี่ยเข้าใจความต้องการของตนอย่างชัดเจน ในบางครั้งอาจมีการเปิดเผยความลับของฝ่ายตน ดังนั้นจึงเป็นหลักจริยธรรมข้อหนึ่งที่ผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องพึงมี

เมื่อก้าวถึงคุณสมบัติของผู้ไกล่เกลี่ย คงเป็นการยากที่จะชี้ชัดลงไปว่าบุคคลใดสมควรเป็นผู้ไกล่เกลี่ย เพราะในความเป็นจริงเราทุกคนย่อมไม่สามารถที่จะมีคุณสมบัติที่ดีได้ครบถ้วน ยกตัวอย่างเช่น หากจะพูดว่าผู้ไกล่เกลี่ยที่มีประสบการณ์ชีวิตสูงย่อมทำการไกล่เกลี่ยได้ดีนั้น บางครั้งก็เป็นความคิดที่ไม่ถูกต้อง เพราะบุคคลเพียงคนเดียวย่อมไม่อาจที่จะเข้าถึงความคิดของผู้คนหลากหลาย ประเภท คงพูดได้แต่เพียงว่าคุณสมบัติดังกล่าวจะมีส่วนช่วยให้การไกล่เกลี่ยเป็นไปด้วยดีเท่านั้น กล่าวคือในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่มีอยู่มากมายย่อมมีข้อเท็จจริงที่แตกต่างกันไปในแต่ละเรื่อง ผู้ไกล่เกลี่ยคนหนึ่งอาจเข้าใจความคิดของคู่ความได้ดีในเรื่องพิพาทเรื่องหนึ่ง แต่อาจไม่สามารถเข้าใจได้ดีในเรื่องพิพาทอีกเรื่องหนึ่ง ดังนั้นเมื่อก้าวถึงคุณสมบัติหรือความสามารถของผู้ไกล่เกลี่ยคงพูดได้แต่ในลักษณะที่ว่า คุณสมบัติอย่างใดจะเป็นประโยชน์หรือช่วยให้การไกล่เกลี่ยดำเนินไปได้ด้วยดีเท่านั้น จึงพอสรุปได้ว่าผู้ไกล่เกลี่ยที่ดีควรมีคุณสมบัติ ดังนี้ (ชวน หลีกภัย, 2547)

- มีความเป็นกลางและรักษาความเป็นกลางได้อย่างสม่ำเสมอ

- รู้และมีความเข้าใจกฎหมาย
- เข้าใจในกระบวนการของการระงับข้อพิพาท
- มีความอดทน
- มีความชัดเจน
- มีทักษะในการติดต่อสื่อสาร
- มีความยืดหยุ่นสูง
- มีความรู้ในเนื้อหาที่พิพาท
- มีความสามารถในการรักษาความลับ
- มีความสามารถที่จะจัดการกับสิ่งที่ไม่แน่นอน
- มีความกระตือรือร้น
- มีความเมตตา
- เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ชีวิตมากมาย

ตามที่ได้กล่าวมาข้างต้นว่า การไกล่เกลี่ยเป็นกระบวนการสร้างความเป็นธรรมทางสังคม โดยเปิดโอกาสให้หน่วยงาน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และชุมชน มีบทบาทร่วมกันในการกำหนดแนวทางและวิธีการในกระบวนการยุติธรรม ดังนั้นในปี พ.ศ.2562 จึงมีการบังคับใช้พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 โดยหมวดที่ 5 ว่าด้วยเรื่องการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ภาคประชาชน โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน รวมตัวกันจัดตั้งเป็นศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนเพื่อดำเนินงานเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน อันเป็นการสอดคล้องกับหลักความรับผิดชอบร่วมกัน ที่ให้ความสำคัญกับประโยชน์สุขของประชาชน ผลสัมฤทธิ์ต่อการกิจของรัฐ ความมีประสิทธิภาพและคุณค่าในเชิงภารกิจของรัฐ ลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน และกระจายภารกิจและทรัพยากรแก่ท้องถิ่น (ณัฐภัสสร ธนาบรรพาศิษย์ และคณะ, 2563)

ทั้งนี้การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนจะทำได้ในกรณีดังนี้

1. ข้อพิพาททางแพ่ง ได้แก่

1.1 ข้อพิพาทเกี่ยวกับที่ดินที่ไม่ใช่ข้อพิพาทเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์

1.2 ข้อพิพาทระหว่างทายาทเกี่ยวกับทรัพย์สินมรดก

1.3 ข้อพิพาทอื่นตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา และ

1.4 ข้อพิพาทอื่นที่มีทุนทรัพย์ไม่เกินห้าแสนบาทหรือไม่เกินจำนวนตามที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกา

เว้นแต่ ข้อพิพาททางแพ่งเกี่ยวกับสิทธิแห่งสภาพบุคคล สิทธิในครอบครัว หรือกรรมสิทธิในอสังหาริมทรัพย์ จะไม่สามารถไกล่เกลี่ยโดยศูนย์ไกล่เกลี่ยภาคประชาชนได้

2. ข้อพิพาททางอาญา ได้แก่

2.1 ความผิดอันยอมความได้

2.2 ความผิดลหุโทษตามมาตรา 390 391 392 393 394 395 และ 397 แห่งประมวลกฎหมายอาญา และ

2.3 ความผิดลหุโทษอื่นที่ไม่กระทบต่อส่วนรวมตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

ศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน จัดตั้งขึ้นโดยประชาชนจำนวนไม่น้อยกว่า 5 คนรวมตัวกัน เพื่อดำเนินการเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน โดยยื่นคำขอขึ้นทะเบียนกับกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ผู้ยื่นคำขอต้องมีคุณสมบัติ ได้แก่

1. เป็นบุคคลธรรมดาที่มีสัญชาติไทย

2. เป็นบุคคลที่บรรลุนิติภาวะ และ

3. มีภูมิลำเนา หรือถิ่นที่อยู่ในเขตที่จะขอขึ้นทะเบียนศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน

เมื่อประชาชนรวมตัวกันแล้ว ข้างต้นให้ดำเนินการคัดเลือกกันเอง เพื่อทำหน้าที่เป็นคณะทำงานบริหารประจำศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เหนรัญญิก และเลขานุการ ทั้งนี้ ประธานควรมีคุณสมบัติเป็นผู้นำชุมชน ผู้นำท้องที่หรือท้องถิ่น หรือเป็นผู้นำภาคประชาสังคมที่ดำเนินการอันเป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยไม่แสวงหาผลประโยชน์ โดยมีผู้ผ่านการอบรมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตามหลักสูตรที่คณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ตามกฎหมายว่าด้วยการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติรับรองอย่างน้อย 1 คน ทั้งนี้คุณสมบัติของผู้ขอขึ้นทะเบียนเป็นผู้ไกล่เกลี่ยตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ.2562 กำหนดไว้เพียงว่า จะต้องเป็นผู้ผ่านการอบรมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตามหลักสูตรที่คณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ตามกฎหมายว่าด้วยการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรม

แห่งชาติรับรอง และ เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ด้านต่าง ๆ
อันจะเป็นประโยชน์ต่อการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

ดังนั้นการจัดตั้งศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท
ภาคประชาชนสามารถจัดตั้งขึ้นโดยประชาชนผู้มี
คุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามไม่น้อยกว่า 5 คน
และจะต้องมี 1 คน เป็นผู้ผ่านการอบรมการไกล่เกลี่ย
ข้อพิพาทตามหลักสูตรที่คณะกรรมการพัฒนาการ
บริหารงานยุติธรรมแห่งชาติรับรอง โดยเรื่องการมี
ความรู้ความเชี่ยวชาญด้านกฎหมายไม่ได้ถูกกำหนดไว้
ให้เป็นคุณสมบัติบังคับของผู้จะขอขึ้นทะเบียนเป็น
ผู้ไกล่เกลี่ยแต่อย่างใด ส่งผลให้ศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท
ภาคประชาชนอาจขาดบุคคลผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญ
ด้านกฎหมายร่วมอยู่ด้วย

เมื่อพิจารณาต่อไปถึงการบังคับตามบันทึก
ข้อตกลงรองรับข้อพิพาทที่จัดทำโดยศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อ
พิพาทภาคประชาชน หากกรณีที่ถูกร้องไม่ปฏิบัติตาม
ข้อตกลง คู่กรณีฝ่ายที่เรียกร้องอาจยื่นคำร้องขอต่อ
ศาลเพื่อให้บังคับตามข้อตกลงรองรับข้อพิพาทได้ โดยไม่
ต้องฟ้องเป็นคดีใหม่ และศาลจะต้องบังคับตามข้อตกลง
รองรับข้อพิพาทนั้น เว้นแต่

1. คู่กรณีเป็นผู้มีความบกพร่องเรื่องความ
สามารถขณะเข้าทำข้อตกลงรองรับข้อพิพาท
2. ข้อตกลงหรือมูลเหตุข้อพิพาทมีลักษณะ
ต้องห้ามขัดแย้งโดยกฎหมาย เป็นการพนันวิสัย หรือเป็น
การขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดี
ของประชาชน
3. ข้อตกลงเกิดจากกลฉ้อฉล บังคับ ขู่เข็ญ หรือ
กระทำโดยมิชอบด้วยประการใดๆ
4. มีเหตุบกพร่องเกี่ยวกับการตั้งผู้ไกล่เกลี่ยตาม
กฎหมาย

ยกตัวอย่างเช่นหากศูนย์ไกล่เกลี่ยขาดผู้มีความ
เชี่ยวชาญทางกฎหมายและทำบันทึกข้อตกลงอันมี
มูลเหตุลักษณะต้องห้ามขัดแย้งโดยกฎหมาย พนันวิสัย
หรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดี
ของประชาชน ศาลก็ไม่อาจมีคำสั่งบังคับตามข้อตกลง
รองรับข้อพิพาทนั้นได้ กระบวนการไกล่เกลี่ยที่ดำเนินมา
ก็เสียเปล่าไป ทำให้กระทบต่อภาพลักษณ์ของผู้ไกล่
เกลี่ยโดยรวมและลดทอนความน่าเชื่อถือของระบบ
การไกล่เกลี่ยในกระบวนการยุติธรรม

จากการศึกษาเรื่องคุณสมบัติของผู้ไกล่เกลี่ยใน
ต่างประเทศพบว่าโครงการรับรองสถาบันไกล่เกลี่ย
ระหว่างประเทศของสิงคโปร์ (Singapore International
Mediation Institute: SIMI) ภายใต้พระราชบัญญัติการ
ไกล่เกลี่ย พ.ศ.2560 (Mediation Act 2017) จะแบ่ง
ผู้ไกล่เกลี่ยเป็น 4 ระดับชั้น ตามประสบการณ์ของ
ผู้ไกล่เกลี่ย ได้แก่

ระดับที่ 1 ผู้ไกล่เกลี่ยมือใหม่ยังไม่เคยไกล่เกลี่ยหรือ
ไกล่เกลี่ยมาแล้วไม่ถึง 5 ครั้ง

ระดับที่ 2 ผู้ไกล่เกลี่ยที่เคยทำการไกล่เกลี่ยแบบ
เต็มรูปแบบมาแล้ว 5 ครั้ง

ระดับที่ 3 ผู้ไกล่เกลี่ยที่เคยทำการไกล่เกลี่ยแบบ
เต็มรูปแบบมาแล้ว 12 ครั้ง และ

ระดับที่ 4 ผู้ไกล่เกลี่ยที่เคยทำการไกล่เกลี่ยแบบ
เต็มรูปแบบมาแล้ว 20 ครั้ง (Singapore International
Mediation Institute, 2024)

การไกล่เกลี่ยแบบเต็มรูปแบบคือการไกล่เกลี่ยที่
คู่กรณีและผู้ไกล่เกลี่ยได้ผ่านกระบวนการและขั้นตอน
สำคัญของการไกล่เกลี่ยแล้ว โดยมีสมมติฐานว่าการไกล่
เกลี่ยที่กินเวลานาน 6 ชั่วโมงขึ้นไปถือเป็นการไกล่เกลี่ย
เต็มรูปแบบแล้ว(Singapore International Mediation
Institute, 2018) อย่างไรก็ตามผู้ไกล่เกลี่ยในสิงคโปร์ไม่
จำเป็นต้องเป็นนักกฎหมายหรือเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญทาง
กฎหมายเท่านั้น

แตกต่างจากผู้ไกล่เกลี่ยคดีแพ่งของรัฐไอดาโฮ
สหรัฐอเมริกา โดยกฎการบริหารศาลฎีกาไอดาโฮ พ.ศ.
2559 ข้อ 73 กำหนดว่า ผู้ดูแลศาลชั้นต้นแต่ละคน
จะต้องจัดทำรายชื่อผู้ไกล่เกลี่ยคดีที่ตรงตามคุณสมบัติ
ของกฎนี้ และบัญชีรายชื่อผู้ไกล่เกลี่ยจากองค์กรแก้ไข
ข้อพิพาทจะต้องตรงตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในกฎนี้ โดย
ผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องมีคุณสมบัติดังนี้

1. เป็นสมาชิกของสภานายความแห่งรัฐไอดาโฮ
2. ได้รับอนุญาตให้ประกอบอาชีพทนายความไม่
น้อยกว่า 5 ปี และ

3. เข้ารับการฝึกอบรมการไกล่เกลี่ยอย่างน้อย 40
ชั่วโมง และเพื่อให้บุคคลยังคงอยู่ในรายชื่อผู้ไกล่เกลี่ยที่
ผู้อำนวยการฝ่ายบริหารของศาลจัดทำไว้ ผู้ไกล่เกลี่ย
จะต้องส่งหลักฐานว่าผู้ไกล่เกลี่ยได้ผ่านการฝึกอบรม
หรือการศึกษาเพิ่มเติมอย่างน้อย 5 ชั่วโมงในช่วง 3 ปี
ก่อนหน้า ในหัวข้อใดหัวข้อหนึ่ง ได้แก่ การไกล่เกลี่ย,

การจัดการความขัดแย้ง, การเจรจา, การสื่อสารระหว่างบุคคล, การประนีประนอม, การระงับข้อพิพาท หรือการอำนวยความสะดวก (Clark et al., 2023)

อภิปรายผล

การศึกษาครั้งนี้พบว่า ศูนย์ไกลเกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน จัดตั้งขึ้นโดยการรวมตัวกันของประชาชนจำนวนไม่น้อยกว่า 5 คน โดยจะต้องมีคุณสมบัติ ได้แก่

1. เป็นบุคคลธรรมดาที่มีสัญชาติไทย
2. เป็นบุคคลที่บรรลุนิติภาวะ
3. มีภูมิลำเนา หรือถิ่นที่อยู่ในเขตที่จะขอขึ้นทะเบียนศูนย์ไกลเกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน และไม่มีลักษณะต้องห้าม ได้แก่

1. เป็นบุคคลล้มละลาย
2. เป็นบุคคลที่ศาลมีคำสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ หรือคนวิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ และ
3. เป็นผู้เคยรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

โดยหนึ่งในห้าคนจะต้องเป็นผู้ผ่านการอบรมการไกลเกลี่ยข้อพิพาทตามหลักสูตรที่คณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติตามกฎหมายว่าด้วยการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติรับรอง จึงสรุปได้ว่าคณะทำงานของศูนย์ไกลเกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนอาจไม่มีบุคคลใดเลยที่มีความเชี่ยวชาญทางกฎหมาย

แม้คุณสมบัติเรื่องความรู้ความเชี่ยวชาญทางกฎหมายนั้นไม่ได้เป็นข้อรับรองว่าบุคคลนั้นจะเป็นผู้ไกลเกลี่ยได้ดีกว่าผู้ไม่มีความเชี่ยวชาญทางกฎหมาย ผู้ไกลเกลี่ยที่มีประสบการณ์ด้านอื่นๆ ก็สามารถไกลเกลี่ยข้อพิพาทได้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และอาจทำได้ดีกว่าผู้มีความเชี่ยวชาญทางกฎหมาย แต่อย่างไรก็ดี เมื่อพันธกิจของศูนย์ไกลเกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนไม่ได้มีแค่การไกลเกลี่ย แต่ยังต้องส่งเสริมการรับรู้เกี่ยวกับการไกลเกลี่ยข้อพิพาท และการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและสิทธิมนุษยชน ประสานการดำเนินงานเกี่ยวกับการไกลเกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งและทางอาญาระหว่างหน่วยงานในพื้นที่เพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการไกลเกลี่ยข้อพิพาท จัดทำบันทึกข้อตกลงระงับ

ข้อพิพาทตามผลของการไกลเกลี่ย โดยต้องระบุข้อพิพาทตามกฎหมาย และจะต้องเข้าใจว่าข้อตกลงหรือมูลเหตุที่นำมาสู่ข้อตกลงนั้นไม่ต้องห้ามตามกฎหมายไม่พันวิสัย หรือไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน เพราะหากมีข้อผิดพลาดอาจส่งผลให้ศาลไม่อาจบังคับตามบันทึกข้อตกลงนั้นได้ หากกรณีฝ่ายที่ถูกเรียกร้องไม่ปฏิบัติตามข้อตกลง

เมื่อนำกรณีเรื่องคุณสมบัติของผู้ไกลเกลี่ยมาเทียบเคียงกับต่างประเทศ พบว่า คุณสมบัติเรื่องความเชี่ยวชาญทางกฎหมายนั้นถูกนำมาใช้กับผู้ไกลเกลี่ยในบางรัฐบางประเทศเท่านั้น และผู้วิจัยก็เห็นว่าผู้ไกลเกลี่ยที่ประสบความสำเร็จในการไกลเกลี่ยไม่จำเป็นต้องเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญทางกฎหมาย ประกอบกับผลการวิจัยยังพบว่า หลักสำคัญของการไกลเกลี่ยประการหนึ่งคือหลักไม่พิจารณาความถูกผิดในข้อกฎหมาย ดังนั้นในการไกลเกลี่ยจะไม่มีเปิดประเด็นที่ว่า ใครเป็นผู้ก่อให้เกิดความเสียหาย หรือใครเป็นฝ่ายผิดใครเป็นฝ่ายถูก เพราะการเปิดประเด็นดังกล่าวเป็นการปลุกความรู้สึกโกรธแค้นของคู่ความ ทำให้คู่ความไม่ยอมเจรจา การไกลเกลี่ยก็จะไม่ประสบความสำเร็จ

ทั้งนี้ประสบการณ์หรือความเชี่ยวชาญหลากหลายด้านจะส่งผลดีต่อคู่พิพาทและกระบวนการไกลเกลี่ยมากกว่า แต่เพราะจากพันธกิจและการบังคับตามบันทึกข้อตกลงของศูนย์ไกลเกลี่ยภาคประชาชนที่มีความเชื่อมโยงกันกับข้อกฎหมายนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่สมาชิกคนใดคนหนึ่งของศูนย์ไกลเกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนจะต้องมีความรู้ระดับดีหรือมีความเชี่ยวชาญทางกฎหมาย เพื่อคอยช่วยเหลือให้คำแนะนำและตรวจสอบกระบวนการไกลเกลี่ยและบันทึกข้อตกลงระงับข้อพิพาท เพื่อให้มั่นใจได้ว่า กระบวนการและบันทึกการไกลเกลี่ยถูกต้องสอดคล้องกับข้อกฎหมายและจะไม่เสียเปล่าภายหลัง

ดังนั้นผู้ไกลเกลี่ยไม่จำเป็นต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญทางกฎหมาย แต่ศูนย์ไกลเกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนจำเป็นต้องมีบุคคลผู้มีความรู้ดีหรือเชี่ยวชาญทางกฎหมายร่วมอยู่ด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. 1 หน่วยงานที่มีอำนาจควรจัดอบรมหลักสูตรกฎหมายเพื่อการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

1.2 ควรเพิ่มเติมกฎหมาย ในระเบียบกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพว่าด้วยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนของศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน พ.ศ.2562 มาตรา 14 จากเดิมที่ว่า...

“ข้อ 14 เมื่อประชาชนรวมตัวกันตามข้อ 13 แล้ว ให้ดำเนินการคัดเลือกกันเอง เพื่อทำหน้าที่เป็นคณะทำงานบริหารประจำศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เற்றுญิก และเลขานุการ ทั้งนี้ ประธานควรมีคุณสมบัติเป็นผู้นำชุมชน ผู้นำท้องที่หรือท้องถิ่นหรือเป็นผู้นำภาคประชาสังคมที่ดำเนินการอันเป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยไม่แสวงหาผลประโยชน์ โดยมีผู้ผ่านการอบรมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตามหลักสูตรที่คณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ตามกฎหมายว่าด้วยการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติรับรองอย่างน้อย 1 คน

ทั้งนี้ คณะทำงานอาจแต่งตั้งที่ปรึกษา คณะทำงานตามความเหมาะสม”

โดยเพิ่มเติมเป็นว่า...

“ข้อ 14 เมื่อประชาชนรวมตัวกันตามข้อ 13 แล้ว ให้ดำเนินการคัดเลือกกันเอง เพื่อทำหน้าที่เป็นคณะทำงานบริหารประจำศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เற்றுญิก และเลขานุการ ทั้งนี้ ประธานควรมีคุณสมบัติเป็นผู้นำชุมชน ผู้นำท้องที่หรือท้องถิ่นหรือเป็นผู้นำภาคประชาสังคมที่ดำเนินการอันเป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยไม่แสวงหาผลประโยชน์ โดยมีผู้ผ่านการอบรมหลักสูตรการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทอย่างน้อย 1 คน และ หลักสูตรกฎหมายเพื่อการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทอย่างน้อย 1 คน โดยจะต้องเป็นหลักสูตรที่คณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ตามกฎหมายว่าด้วยการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติรับรอง

ทั้งนี้ คณะทำงานอาจแต่งตั้งที่ปรึกษา คณะทำงานตามความเหมาะสม”

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาเกี่ยวกับศูนย์ไกล่เกลี่ยและผู้ไกล่เกลี่ยระหว่างประเทศ

เอกสารอ้างอิง

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ. (2567). คู่มืออบรมหลักสูตรการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562. สำนักกระจับ ข้อพิพาททางเลือก สภานายความ.

ชลัท ประเทืองรัตนะ. (2559). การไกล่เกลี่ยโดยคนกลาง: เส้นทางแห่งการสร้างความสำเร็จร่วมกัน. สถาบันพระปกเกล้า

ชลิตา ศรีสง่า. (2552). ข้อจำกัดของกฎหมายในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีแพ่งของศาลยุติธรรม. [วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ชวน หลีกภัย. (2547). วิธีระงับข้อพิพาทด้วยวิธีการไกล่เกลี่ย. กระทรวงยุติธรรม.

ชัยสิทธิ์ ดันเรืองศรี. (2553). ความต้องการของลูกหนี้รายย่อยของสถาบันการเงินในการให้ทนายความเข้ามาไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาทก่อนนำคดีขึ้นสู่ศาล: กรณีศึกษาของบริษัทบริหารสินทรัพย์กรุงเทพพาณิชย์ จำกัด. [สารนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ณัฐภัสสร ธนาบวรพาณิชย์ และคณะ. (2563). ภาวะผู้นำและบทบาทของผู้บริหารในองค์กรรัฐในยุคการเปลี่ยนแปลง.วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ, 2563, 9(1), 28-39.

ทิวากร พิมพ์ภูมิ. (2550). การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญาในอำนาจพนักงานสอบสวน. [การศึกษาระดับปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

นันทวันนัฟ ตั้งตรงจิตต์. (2555). คู่มือการระงับข้อพิพาทสำหรับประชาชน. โรงพิมพ์คัมปาย อิมเมจจิง.

พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส. (2556). พระพุทธเจ้าในฐานะนักเจรจาไกล่เกลี่ย. ดุลพาท สำนักงานศาลยุติธรรม, 60(1), 22.

พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ.2562.

(2562, 22 พฤษภาคม). ราชกิจจานุเบกษา.

เล่ม 136 ตอนที่ 67 ก 22 หน้า 1-21.

ภาณุ รังสีสหัส. (2555). การจัดการความขัดแย้งกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เรื่องการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท. (พิมพ์ครั้งที่ 3). ธนาเพรส.

ระเบียบกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพว่าด้วยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน พ.ศ. 2562. (2562, 3 ธันวาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 136 ตอนพิเศษ 297ง หน้า 3-17.

วันชัย วัฒนศัพท์ และคณะ. (2550). คู่มือเพิ่มพลังความสามารถกระบวนการจัดการข้อพิพาท. (พิมพ์ครั้งที่ 2). ศิริภณธ์ออฟเซต.

สรวิศ ลิ้มปรางษ์. (2555). การจัดการความขัดแย้งกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท. สำนักกระบวนข้อพิพาทสำนักงานศาลยุติธรรม.

Clark, Merlyn W. et al., (2023). *Mediation ethics: governing laws, rules and standards; mediator liability /immunity; ethical dilemmas and practical problems*. Idaho's mediation ethics. <https://shorturl.asia/bwgfd>.

The Singapore International Mediation Institute. (2018). *Guidelines for the determination of mediation case experience (full-scale and hours)*. <https://shorturl.asia/FYZ5L>.

The Singapore International Mediation Institute. (2024). *About the SIMI credentialing*. <https://shorturl.asia/ya9p5>.

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมกับการบริหารสถานศึกษากลุ่มกรุงเทพเหนือ สังกัดกรุงเทพมหานคร

Ethical leadership and administration of educational institutions in the North Bangkok Group, Bangkok Metropolitan Administration

อติทยา หอศิลป์ (Atitya Hosin)¹ นิษฐ์วดี จิรโรจน์ภิญโญ (Nitwadee Jirarotephinyo)²

Received: July 8, 2024

Revised: July 25, 2024

Accepted: July 31, 2024

¹ Corresponding author, E-mail: atita1986@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางจริยธรรมของผู้บริหารกับการบริหารงานของผู้บริหารในสถานศึกษากลุ่มกรุงเทพเหนือ กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ครูในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพเหนือ จำนวน 338 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient)

ผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมและการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มกรุงเทพเหนือ สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดและมีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับปานกลาง ($r = 0.519$) เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์เป็นรายด้าน พบว่า คู่ที่มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูงคือ ด้านจริยธรรมต่อการจัดการกับการบริหารงานบุคคล

($r = 0.977$) รองลงมา คือ ด้านจริยธรรมต่อเพื่อนร่วมงานกับการบริหารงานวิชาการ ($r = 0.889$) ด้านจริยธรรมต่อตนเองกับการบริหารงานวิชาการ ($r = 0.842$) และคู่ที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุด คือ ด้านจริยธรรมต่อเพื่อนร่วมงานกับการบริหารงานบุคคล ($r = 0.212$) ตามลำดับ

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ, จริยธรรม, การบริหารสถานศึกษา

Abstract

This research aimed to study the level of opinions on the relationship between ethical leadership of administrators and the administration of administrators in educational institutions in the North Bangkok group, Bangkok. The sample group used in this research included 338 teachers in schools under Bangkok. The research instrument was a questionnaire divided into 3 parts, with a rating scale of 5 levels: the most, a lot moderate, a little, and the least. Statistics used to analyze data include frequency, percentage, mean, standard deviation and analysis of Pearson's product moment correlation coefficient.

The research results found that ethical leadership and management of educational

¹ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

M.Ed. Student, Bangkok Thonburi University

² อาจารย์ที่ปรึกษา มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Advisor, Bangkok Thonburi University

institution administrators North Bangkok Group under Bangkok overall, it is at the highest level, and there is a moderate relationship ($r = 0.519$). When considering the relationship on a side-by-side basis, It was found that couples with a high level of relationship were ethics towards the organization and personnel management ($r = 0.977$), followed by ethics towards co-worker and academic administration ($r = 0.889$), ethics towards oneself and academic administration ($r = 0.842$), and the pair it has the lowest relationship. Ethics towards co-workers and personnel management ($r = 0.212$), respectively.

Keywords: Leadership, Ethics, Educational institution administration

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการที่กำหนดให้ต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดการเรียนการสอนให้ผสมผสานสาระความรู้ต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน โดยเฉพาะการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้แก่เยาวชน ปัจจุบันสังคมมีการแข่งขันสูง มีการแก่งแย่งทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างจำกัด ประชาชนมีจำนวนมากขึ้นสภาพเศรษฐกิจฝืดเคืองความหลากหลายของวัฒนธรรมต่างชาติและนวัตกรรมอยู่ในสภาพที่ก้าวกระโดดทำให้พ่อแม่ต้องแข่งขันกันประกอบอาชีพจึงไม่มีเวลาที่จะเลี้ยงดูบุตรหลาน เด็กบางคนถูกผู้ปกครองทอดทิ้งเพื่อไปทำงานต่างถิ่นหรือถูกเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยจึงทำให้เด็กมีปัญหาทั้งสุขภาพจิต สุขภาพกาย การเรียน โดยเฉพาะด้านคุณธรรมจริยธรรม เห็นได้ว่าทั้งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และผู้ที่รับผิดชอบการจัดการศึกษานั้นมีความปรารถนาดีในการจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนดี เรียนเก่ง มีความรู้คู่คุณธรรมสักเท่าใดก็ยังไม่ทำให้ผู้เรียน

มีคุณธรรมจริยธรรมและบรรลุจุดประสงค์เท่าที่ควรได้ สิ่งที่สำคัญที่สุดที่จะทำให้ผู้เรียนมีความรู้คู่คุณธรรมและจริยธรรมคือ “ครู” ครูนอกจากจะสอนเก่ง มีใบประกอบวิชาชีพ และมีความรู้แล้ว ต้องมีคุณธรรมจริยธรรมเป็นแบบอย่างที่ดี ความเป็นครูสูง (เฉษฐาวัลย์ ปลั่งใจ, 2561, น.1)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) กลยุทธ์การพัฒนา กลยุทธ์ที่ 1 คนไทยทุกช่วงวัยได้รับการพัฒนาในทุกมิติ พัฒนาผู้อยู่ในช่วงวัยการศึกษาในระดับพื้นฐานให้มีความตระหนักรู้ในตนเองมีทักษะดิจิทัลและมีสมรรถนะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ การดำรงชีวิตและการทำงาน โดยการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง รวมถึงการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ค่านิยมไทยให้สอดคล้อง เหมาะสมกับบริบทในปัจจุบัน เพื่อให้เป็นพื้นฐานของสังคมไทยและเป็น “ซอฟต์แวร์” ในการสื่อสารภาพลักษณ์ของประเทศไทยและนำเสนอความเป็นไทยสู่สากล(สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี, 2560, น.127)

บทบาทของสถาบันต่างๆ ที่มีต่อความสำเร็จในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของประเทศ ได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา สถาบันการศึกษา บทบาทของรัฐ การมีส่วนร่วมของชุมชน องค์กรเครือข่าย ปรัชญา/ความเชื่อ/อุดมการณ์ ผู้นำ/บุคคลที่เป็นศูนย์รวมแห่งศรัทธา ประวัติศาสตร์/ประสบการณ์ในอดีต สื่อมวลชนและสื่อต่างๆ เป็นต้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมกับการบริหารสถานศึกษากลุ่มกรุงเทพเหนือ สังกัดกรุงเทพมหานคร อีกทั้งเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษา หน่วยงานต้นสังกัด องค์กรภายนอก และผู้ที่สนใจสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมให้สูงขึ้น (กันยมาศ ชูจีน และคณะ, 2562, น.23) ทั้งนี้ พระครูปลัดธรรมจริยวัฒน์ สาคร ชิตงูโร และสัมฤทธิ์ กางเพ็ง (2557, น.137) ที่ได้นำเสนอกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีในรูปแบบของโมเดลลิสรผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม 3 องค์ประกอบ คือ 1)จริยธรรมต่อตนเอง 2) จริยธรรมต่อเพื่อนร่วมงาน และ 3) จริยธรรมต่อองค์กร

ภาวะผู้นำที่ดี (Good leadership) หรือผู้นำที่มีคุณธรรมจริยธรรมไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารหรือผู้นำทุกระดับทั้งภาครัฐและเอกชนย่อมส่งผลให้เกิดการปกครองที่ดีหรือการจัดการที่ดีมีคุณธรรม โดยชุดิมารักษ์บางแหลม (2559, น.168) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษาเป็นภารกิจที่สำคัญอย่างยิ่งของผู้บริหารสถานศึกษาในทุกระดับโดยเฉพาะในยุคของการเปลี่ยนแปลงของโลกและสภาวะการแข่งขันปัจจุบัน ประกอบกับผู้คนมีคุณธรรมจริยธรรมลดลงไม่เห็นความสำคัญของคุณธรรมจริยธรรม ไม่ยึดมั่นในคุณธรรม ไม่ประพฤติตามจริยธรรมทำให้สังคมเกิดวิกฤตจึงส่งผลกระทบต่อการบริหาร บุคลากร หน่วยงาน และองค์การ บุคลากรที่มีคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อรับใช้สังคม จึงมีความจำเป็นที่ต้องมีผู้บริหารและผู้นำทางการศึกษาที่มีความเข้าใจ ตระหนักถึงภาวะผู้นำและมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึง “ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม”

นอกจากนี้เมื่อต้องเผชิญกับประเด็นปัญหาจริยธรรมในสถานศึกษาด้วยแล้วสามารถแสดงออกถึงการตัดสินใจและใช้เหตุผลทางจริยธรรมได้อย่างเหมาะสมกับสภาพการณ์นั้นซึ่งจะสามารถนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จได้ ภารกิจและหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์เพื่อบริหารงานทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป รวมทั้งการตัดสินใจ วินิจฉัยสั่งการเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติของบุคลากร พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของผู้บริหารมีความสำคัญต่อการบริหารองค์กรเป็นอย่างมาก ต้องสร้างศรัทธา การยอมรับนับถือ และเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาและคนในสังคม การบริหารงานนอกจากมีหลักการในการทำงาน โดยยึดหลักกฎหมายระเบียบคำสั่ง และวัฒนธรรมของสังคมนั้นๆ ความสำเร็จของการบริหารต้องมีความรู้คู่คุณธรรม โดยเฉพาะสถานศึกษาจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องรับผิดชอบการพัฒนาหน่วยงานให้มีมาตรฐานสูงขึ้น แต่การที่จะพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของได้นั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ที่จะประสานและขับเคลื่อนระบบการพัฒนาองค์กรให้ก้าวหน้า ด้วยการนำพาบุคลากรให้ร่วมมือกันปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มศักยภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็น

ที่จะต้องมีคุณลักษณะที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพ(ธีระ รุญเจริญ, 2553, น.130)

ดังกรณีตัวอย่าง ผู้อำนวยการสถานศึกษาแห่งหนึ่งในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มีพฤติการณ์เบิกถอนเงินโครงการอาหารกลางวันของนักเรียน และเงินอุดหนุนที่ได้รับจัดสรรตามโครงการเรียนฟรีไปใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตัว โดยในงบประมาณ พ.ศ. 2553 โรงเรียนได้รับจัดสรรเงินงบประมาณเพื่ออุดหนุนโครงการอาหารกลางวันสำหรับนักเรียนจาก อบต. เป็นจำนวน 72,000 บาท ภายหลังผู้อำนวยการได้ถอนเงินออกจากบัญชีอย่างต่อเนื่องเป็นเงินจำนวน 103,097 บาท ซึ่งทำให้มีผลกระทบต่อการจัดอาหารกลางวันให้กับนักเรียน จากเดิมโรงเรียนเคยจัดอาหารกลางวันให้นักเรียนครบ 5 วันทำการ แต่ภายหลังที่ผู้อำนวยการได้ทำการเบิกถอนเงินออกจากบัญชีไป ปรากฏว่าโรงเรียนได้จัดทำอาหารกลางวันให้นักเรียนรับประทานเพียงสัปดาห์ละ 2-3 วันเท่านั้น โดยไม่มีพยานหลักฐานว่าผู้อำนวยการนำเงินที่เบิกถอนออกมาลงรายการในระบบบัญชีการเงิน และไม่มีเอกสารหลักฐานเกี่ยวกับการเงินให้ตรวจสอบ รวมทั้งการเบิกถอนเงินออกจากบัญชีเงินอุดหนุนโครงการอาหารกลางวัน ภายหลังที่ตนได้รับคำสั่งให้ย้ายไปดำรงตำแหน่งที่โรงเรียนอื่นแล้ว นอกจากนั้นยังมีการฉ้อโกงเกี่ยวกับเงินอุดหนุนที่ได้รับจากจัดสรรตามโครงการเรียนฟรี 15 ปี เพิ่มเติมเป็นเงิน 115,448 บาท ผู้อำนวยการสถานศึกษารายดังกล่าวยังได้เบิกถอนเงินออกมาอย่างต่อเนื่อง เป็นจำนวน 115,076 บาท โดยไม่นำมาลงระบบบัญชีการเงินของโรงเรียนเช่นกัน แต่มีหลักฐานว่าได้นำเงินไปใช้ตามวัตถุประสงค์ของทางราชการเกี่ยวกับโครงการเรียนฟรี 15 ปี ในการจัดซื้อวัสดุการศึกษา จำนวน 56,158 บาท แต่ไม่ได้ดำเนินการตามระเบียบว่าด้วยการพัสดุ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนความผิดวินัยอย่างร้ายแรง แล้วปรากฏว่าผู้อำนวยการสถานศึกษารายดังกล่าว กระทำความผิดจริง จึงได้เสนอเรื่องให้ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา พิจารณาลงโทษทางวินัยแก่ผู้อำนวยการสถานศึกษารายนี้ ซึ่ง อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา พิจารณาแล้ว มีมติให้ลงโทษไล่ออกจากราชการ เนื่องจากกระทำผิดวินัยตามมาตรา 84 วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและ

บุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 กรณีปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยมิชอบ เพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้รับประโยชน์ที่มิควรได้ เป็นการทุจริตต่อหน้าที่ราชการ ถือเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง และให้รายงานต่อ ก.ค.ศ. เพื่อทราบ ซึ่ง อ.ก.ค.ศ. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยและการออกจากราชการ (ซึ่งทำการแทน ก.ค.ศ.) พิจารณาแล้วมีมติรับทราบคำสั่งไล่ออกจากราชการ (เผยแพร่ทางหนังสือพิมพ์มติชน ฉบับวันจันทร์ที่ 3 ตุลาคม 2559)

ดังนั้นผู้บริหารในองค์กรโดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษา จึงเป็นความหวังของการเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านจริยธรรมแก่สังคมทั้งใน และนอกสถานศึกษา เพราะผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นหัวหน้า(Figurehead) คือเป็นทั้งหัว และหน้าตาของสถานศึกษาที่สังคมเฝ้ามองอยู่เสมอ เมื่อผู้บริหารสถานศึกษา มีความรู้ความสามารถ และมีจริยธรรมสูง คุ้ย่อมรักและศรัทธาทุ่มเทกำลังใจและกำลังใจในการทำงานให้โรงเรียนประสบความสำเร็จ โรงเรียนสามารถผลิตนักเรียนที่มีคุณภาพ มีความรู้ความสามารถ เป็นเด็กดี มีความสุข มีคุณธรรมจริยธรรม และสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ส่วนนอกสถานศึกษาผู้บริหารคือ สัญลักษณ์ของสถานศึกษา ชุมชนและผู้ปกครอง หากผู้บริหารสถานศึกษาเป็นเป็นผู้นำที่มีจริยธรรมแล้ว ย่อมได้รับความไว้วางใจและการสนับสนุนจากชุมชน เมื่อชุมชนและผู้ได้บังคับบัญชาเกิดความเชื่อมั่นและศรัทธาต่อผู้บริหาร การทำงานก็จะบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรได้อย่างรวดเร็ว เกิดการทำงานเป็นทีม แต่ในทางตรงกันข้ามถ้าผู้บริหารไม่มีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมแล้ว ความเชื่อถือ ความศรัทธา ก็จะเสื่อมลงไป เมื่อชุมชนและผู้ได้บังคับบัญชาหมดความศรัทธาแล้วก็ไม่เกิดความร่วมมือในการทำงาน ขาดการทำงานเป็นทีม วิสัยทัศน์ขององค์กรที่ตั้งไว้ก็อาจจะไม่บรรลุวัตถุประสงค์ไปได้ ดังนั้นพฤติกรรมภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารย่อมส่งผลต่อคุณภาพครู และคุณภาพผู้เรียนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (สุรัตน์ ไชยชมภู, 2557)

สำนักงานศึกษากรุงเทพมหานคร ดูแลรับผิดชอบการจัดการศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพเหนือ จำนวน 7 เขต โดยมีวิสัยทัศน์เป็นองค์กรที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

อย่างมีคุณภาพ ยั่งยืน สู่เมืองหลวงการศึกษา ในการบริหารจัดการศึกษาจึงเป็นกระบวนการอย่างหนึ่ง ที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างประสิทธิภาพของสถานศึกษาในสังกัดและตามกลยุทธ์ที่ 2 มุ่งปลูกฝังคุณธรรมความสำนึกในความเป็นไทย ศรัทธาและยึดมั่นการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมกับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาและการบริหารงานของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา รวมไปถึงสามารถนำไปกำหนดนโยบายการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับทิศทางการบริหารที่มุ่งเน้นความสามารถในการบริหารร่วมกับการจัดการศึกษาให้ผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้คู่คุณธรรม และเหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มกรุงเทพเหนือ สังกัดกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มกรุงเทพเหนือ สังกัดกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางจริยธรรมของผู้บริหารกับการบริหารงานของผู้บริหารในสถานศึกษา กลุ่มกรุงเทพเหนือ สังกัดกรุงเทพมหานคร

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยได้ศึกษาและนำกรอบแนวคิดภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของพระครูปลัดธรรมจริยวัฒน์ สาคร ชิตงุโร และสัมฤทธิ์ กางเพ็ง (2557, น.137) ที่ได้สังเคราะห์แนวคิดจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้นำเสนอกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีในรูปแบบของโมเดลลิสเรลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่

- 1) จริยธรรมต่อตนเอง
- 2) จริยธรรมต่อเพื่อนร่วมงาน
- 3) จริยธรรมต่อองค์กร

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ครูในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่ม
กรุงเทพเหนือ จำนวน 7 เขต จำนวน 2,199 คน
(รายงานสถิติการศึกษา ปีการศึกษา 2566 โรงเรียน
สังกัดกรุงเทพมหานคร)

กลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัย

ครูในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่ม
กรุงเทพเหนือจำนวน 7 เขต โดยการเปิดตารางของ
Yamane (1973, p.1088) และทำการสุ่มอย่างง่าย
(Simple random sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น
จำนวน 338 คน

3. ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม
ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ตามแนวคิดพระครูปลัด ธรรมจริยวัฒน์ (สาคร ชิตงุโร) และสัมฤทธิ์ กาง เพ็ง (2557, น. 137) 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1.จริยธรรมต่อตนเอง 2.จริยธรรมต่อเพื่อน ร่วมงาน 3. จริยธรรมต่อองค์กร	ความคิดเห็นของ ครูผู้สอนที่มีต่อการ บริหารงานของผู้บริหาร สถานศึกษา 1.การบริหารงานบุคคล 2.การบริหารงาน วิชาการ 3.การบริหารงาน งบประมาณ 4.การบริหารงานทั่วไป

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมครั้งนี้เป็น
แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไป
ของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ
(Check list) จำแนกตาม อายุ ระดับ การศึกษา
และประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับ
ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา
กลุ่มกรุงเทพเหนือ โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating
scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย
และน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับ
การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มกรุงเทพ
เหนือ โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร มีลักษณะเป็น
แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ คือ
มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัย
ที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร
สถานศึกษาและการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา
แล้วกำหนดเป็นกรอบปัจจัยให้ครอบคลุมเนื้อหาตาม
วัตถุประสงค์ของการวิจัยและนิยามศัพท์เฉพาะที่กำหนด
สำหรับเป็นแนวทางในการสร้างข้อคำถาม

2. ศึกษารูปแบบและวิธีสร้างแบบสอบถาม
แล้วดำเนินการสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมตาม
กรอบปัจจัยที่กำหนดไว้ในข้อ แล้วนำมาปรึกษาอาจารย์
ที่ปรึกษา เพื่อขอข้อเสนอแนะ

3. หาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content
validity) โดยการนำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3
ท่านตรวจสอบความถูกต้องและความครอบคลุมของ
เนื้อหาตลอดจนการใช้ถ้อยคำของข้อคำถามแต่ละข้อ
แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับ
วัตถุประสงค์ (Index of item objective congruence:
IOC) ซึ่งข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50-1 จึงถือว่า
มีความเที่ยงตรงใช้ได้ สามารถนำไปเป็นข้อคำถามได้
ตามวัตถุประสงค์

4. หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการนำ
แบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของ
ผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทดลองใช้ (try-out) กับประชากรที่
ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาหาค่า
สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีการของ
Cronbach (1974) และเกณฑ์พิจารณาความเชื่อมั่น
ของแบบสอบถาม ควรมีค่ามากกว่า 0.7 ขึ้นไป
ถึงจะผ่านเกณฑ์

5. ปรับปรุงแบบสอบถามให้เป็นฉบับสมบูรณ์
สำหรับนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริงต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

- 1. ขอหนังสือนำเพื่อขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล
- 2. ดำเนินการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง สำหรับสถานศึกษาที่สามารถดำเนินการได้ ส่วนสถานศึกษาที่ติดขัดด้วยข้อจำกัดด้านความพร้อมด้านเวลาของผู้วิจัย หรือเป็นสถานศึกษาที่การคมนาคมไม่สะดวก ผู้วิจัยใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยการให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามออนไลน์ผ่านทาง Google form เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามส่งแบบสอบถามกลับคืนผู้วิจัยได้สะดวก และรวดเร็ว

การวิเคราะห์ข้อมูล

- 1. วิเคราะห์สถานภาพและข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามโดยคำนวณหาความถี่ (frequency: f) และร้อยละ (Percentage)
- 2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมกับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
- 3. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาและการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มกรุงเทพมหานคร โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson product-moment correlation coefficient)

ผลการวิจัย

- 1. ผลการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาการปฏิบัติงาน และขนาดสถานศึกษา มีรายละเอียดดังตาราง 1

ตาราง 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. อายุ		
20-30 ปี	112	33.14
31-40 ปี	178	52.66
41-50 ปี	37	10.95
50 ปีขึ้นไป	11	3.25
รวม	338	100.00
2. ระดับการศึกษา		
ปริญญาตรี	196	57.99
สูงกว่าปริญญาตรี	142	42.01
รวม	338	100.00
3. ระยะเวลาการปฏิบัติงาน		
ต่ำกว่า 5 ปี	83	24.56
ตั้งแต่ 5 – 10 ปี	136	40.23
10 ปีขึ้นไป	119	35.21
รวม	338	100.00
4. ขนาดสถานศึกษา		
ขนาดเล็ก		
ขนาดกลาง	72	21.30
ขนาดใหญ่	139	41.12
	127	37.58
รวม	338	100.00

จากตาราง 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 338 คน อายุ 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 52.66 อายุ 20-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 33.14 อายุ 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 10.95 อายุ 50 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 3.25 ระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 57.99 สูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 42.01 ระยะเวลาการปฏิบัติงาน ตั้งแต่ 5-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 40.23 10 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 35.21 ต่ำกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 24.56 ขนาดสถานศึกษาขนาดใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 37.58 ขนาดกลาง คิดเป็นร้อยละ 24.78 และขนาดเล็ก คิดเป็นร้อยละ 21.30 ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร มีรายละเอียดดังตาราง 2

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มกรุงเทพเหนือ สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมและรายด้าน

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ของผู้บริหาร สถานศึกษา	ความคิดเห็น		
	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ
1. จริยธรรมต่อตนเอง	4.72	0.12	มากที่สุด
2. จริยธรรมต่อ เพื่อนร่วมงาน	4.60	0.13	มากที่สุด
3. จริยธรรม ต่อองค์กร	4.91	0.10	มากที่สุด
รวม	4.74	0.01	มากที่สุด

จากตาราง 2 พบว่าภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มกรุงเทพเหนือ สังกัดกรุงเทพมหานคร ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.74$, S.D.=0.01) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมต่อองค์กรมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.91$, S.D.=0.10) รองลงมา คือ จริยธรรมต่อตนเอง ($\bar{X} = 4.72$, S.D. = 0.12) และจริยธรรมต่อเพื่อนร่วมงานมีค่าน้อยที่สุด ($\bar{X} = 4.58$, S.D.= 0.13) ตามลำดับ

3. ผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มกรุงเทพเหนือ สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม และรายด้านแสดงดังตาราง 3

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มกรุงเทพเหนือสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมและรายด้าน

การบริหารงาน ของผู้บริหาร สถานศึกษา	ความคิดเห็น		
	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ
1. การบริหารงาน วิชาการ	4.92	0.08	มากที่สุด
2. การบริหารงาน บุคคล	4.64	0.15	มากที่สุด
3. การบริหารงาน งบประมาณ	4.96	0.05	มากที่สุด
4. การบริหารงาน ทั่วไป	4.86	0.12	มากที่สุด
รวม	4.85	0.04	มากที่สุด

จากตาราง 3 พบว่าการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มกรุงเทพเหนือ สังกัดกรุงเทพมหานคร ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.85$, S.D. = 0.04) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษามากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การบริหารงานงบประมาณ ($\bar{X} = 4.96$, S.D. = 0.05) รองลงมาคือการบริหารงานวิชาการ ($\bar{X} = 4.92$, S.D. = 0.08) การบริหารงานทั่วไป ($\bar{X} = 4.86$, S.D. = 0.12) และการบริหารงานบุคคล มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 4.64$, S.D.=0.15) ตามลำดับ

4. ผลการศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมกับการบริหารสถานศึกษา แสดงไว้ในตาราง 4

ตาราง 4 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมกับการบริหารสถานศึกษา

ภาวะผู้นำเชิง จริยธรรม ของผู้บริหาร สถานศึกษา	การบริหารสถานศึกษา				
	งาน วิชาการ	งาน บุคคล	งานงบ ประมาณ	งาน ทั่วไป	รวม
ต่อตนเอง	.842**	.548**	.543**	.643**	.651**
ต่อเพื่อนร่วมงาน	.889**	.282**	.212**	.422**	.392**
ต่อองค์กร	.333**	.977**	.796**	.714**	.892**
รวม	.883**	.374**	.282**	.560**	.519**

จากตาราง 4 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมกับการบริหารสถานศึกษากลุ่มกรุงเทพเหนือ สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมมีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับปานกลาง ($r = 0.519$) โดยคู่ที่มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูงคือ ด้านจริยธรรมต่อองค์กรกับการบริหารงานบุคคล ($r = 0.977$) รองลงมาคือ ด้านจริยธรรมต่อเพื่อนร่วมงานกับการบริหารงานวิชาการ ($r = 0.889$) ด้านจริยธรรมต่อตนเองกับการบริหารงานวิชาการ ($r = 0.842$) และคู่ที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุดคือ ด้านจริยธรรมต่อเพื่อนร่วมงานกับการบริหารงานบุคคล ($r = 0.212$) ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมกับการบริหารสถานศึกษา กลุ่มกรุงเทพเหนือ สังกัดกรุงเทพมหานครตามความคิดเห็นของครู สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. ภาวะผู้นำทางจริยธรรมของผู้บริหารในสถานศึกษา กลุ่มกรุงเทพเหนือ กรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของครู

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มกรุงเทพเหนือ สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในการจัดการศึกษา เป็นแกนนำเป็นตัวอย่าง การที่ผู้บริหารนำคุณธรรม จริยธรรม มาเป็นหลักในการบริหารทั้งกับตนเอง องค์การ หรือเพื่อนร่วมงาน อันเป็นเครื่องบ่งชี้ว่าเป็นผู้บริหารที่สมบูรณ์ ย่อมทำให้บุคลากร ครู นักเรียน หรือผู้ที่ได้ร่วมงานเกิดแรงจูงใจ ร่วมมือ เกิดการยอมรับ เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งจะสามารถนำพาองค์กรให้พัฒนาก้าวหน้าไปข้างหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควบคู่กับการมีคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภวรรณตรี บุญเลี้ยง (2566) ที่ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อโรงเรียนแห่งความสุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 ผลการวิจัย พบว่าระดับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความไว้วางใจ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความยุติธรรม และผลการศึกษาของ ชุติดา ศิริมาตยาพันธุ์ (2565) เรื่องภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 ผลการวิจัย พบว่าภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านค่านิยมทางจริยธรรม ด้านความรับผิดชอบ ด้านความซื่อสัตย์ ด้านจิตสาธารณะ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความยุติธรรม

2. การบริหารงานของผู้บริหารในสถานศึกษา กลุ่มกรุงเทพเหนือ กรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของครู

การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มกรุงเทพเหนือ สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของครูโดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ และกรอบการศึกษา เป็นผู้มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลและลึกซึ้งตลอดจนมีความรู้ความสามารถที่จะก้าวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ของชุมชน ของสังคมและของโลก พัฒนาสถานศึกษาให้ผู้เรียนมีคุณภาพ ช่วยเหลือเกื้อกูลผู้ร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชา มีจิตใจที่พร้อมจะเป็น “ผู้ให้” กระทำตนให้เป็นตัวอย่างที่ดีในด้านการมีคุณธรรม จริยธรรม ย่อมจะนำไปสู่ความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สุนิสา สงัดศรี (2556) ได้ศึกษาเรื่องทักษะการบริหารงานของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารโดยรวมอยู่ในระดับมาก ประสิทธิผลของโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารจำแนกตามสถานภาพตำแหน่งประสบการณ์ในการทำงานโดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจำแนกตามขนาดของโรงเรียนโดยรวมไม่แตกต่างกันและผลการศึกษาของพระมหา รัศมิ์ บุญชัย (2565) ที่ศึกษาเรื่องการบริหารสถานศึกษาตามหลักสัปปริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภูเขต 2 ผลการวิจัยพบว่าการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา หนองบัวลำภูเขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน สามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ ด้านการบริหารงานทั่วไป ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานวิชาการ และด้านการบริหารงานบุคคล ตามลำดับ

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางจริยธรรมของผู้บริหารกับการบริหารงานของผู้บริหารในสถานศึกษา กลุ่มกรุงเทพเหนือ กรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของครู

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมกับการบริหารสถานศึกษากลุ่มกรุงเทพเหนือ สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมมีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษามีความประพฤติที่เหมาะสมตามบรรทัดฐานของสังคม มีพื้นฐานการนำหลักจริยธรรมมาเป็นเครื่องประพฤติปฏิบัติ ส่งผลให้ผู้ตามเกิดการเปลี่ยนแปลงมาตรฐานและพฤติกรรมทางจริยธรรมของตนเองด้วย เพราะผู้บริหารเป็นแบบอย่าง เป็นผู้นำที่ดี รู้จักใช้ปัญญาในการแก้ปัญหาและโดยนำหลักจริยธรรมมาเป็นเครื่องมือแก้ปัญหาชีวิตและแก้ปัญหาสังคมได้ และเมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ โดยเรียงลำดับความสัมพันธ์จากมากไปน้อย ได้แก่คู่ที่มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูงคือ ด้านจริยธรรมต่อองค์การกับการบริหารงานบุคคล รองลงมาคือ ด้านจริยธรรมต่อเพื่อนร่วมงานกับการบริหารงานวิชาการ และด้านจริยธรรมต่อตนเองกับการบริหารงานวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พรหมพิริยะ พนาสนธิ์ (2562) ที่ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรมของผู้บริหารกับการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเชิงเทราในอำเภอเมืองฯ จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรมผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารของโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเชิงเทราในอำเภอเมืองฯ จังหวัดฉะเชิงเทราอยู่ในระดับสูงทางบวกที่ระดับนัยสำคัญ .01 และผลการศึกษาของ ปณณวัฒน์ สนเล็ก (2566) ที่ศึกษาเรื่องคุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่าคุณธรรม จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 4.00$) เมื่อพิจารณาเป็น

รายด้าน พบว่า ด้านที่ผู้บริหารมีพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมระดับดีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความตั้งมั่นอยู่ในความยุติธรรมและให้ความเสมอภาคต่อได้บังคับบัญชา ($\bar{X} = 4.40$) รองลงมา คือ ด้านความมีเมตตา กรุณายึดพรหมวิหาร 4 และหลักธรรมทางศาสนา ($\bar{X} = 4.23$) ด้านความหมั่นศึกษาหาความรู้อยู่เสมอเพื่อให้เป็นผู้ที่ทันสมัย ($\bar{X} = 4.16$) ด้านความมุ่งมั่นทำงานเพื่อความเจริญก้าวหน้าของหน่วยงานที่ตนรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.13$) ด้านความไม่ใช้กลวิธีหรืออิทธิพลเพื่อหาผลประโยชน์ส่วนตัว ($\bar{X} = 4.05$) ด้านความซื่อสัตย์ ($\bar{X} = 4.00$) และด้านความพึงรับผิดชอบทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้นในหน่วยงาน ไม่ปิดความรับผิดชอบไปให้ผู้อื่น ($\bar{X} = 3.97$) ส่วนด้านที่ผู้บริหารมีพฤติกรรมคุณธรรม จริยธรรมระดับดี ค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านความไม่สร้างความเดือดร้อนแก่ตนเองและผู้อื่น ($\bar{X} = 3.93$)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1.1 จากการวิจัยพบว่า พบว่าภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มกรุงเทพเหนือ สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าจริยธรรมต่อเพื่อนร่วมงานมีค่าน้อยกว่าด้านอื่น ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดให้มีกิจกรรมประสานสัมพันธ์และสร้างความเข้าใจอันดีต่อเพื่อนร่วมงาน ผู้ใต้บังคับบัญชารับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ และนำมาปรับปรุงงานให้ก้าวหน้า

1.2 จากการวิจัยพบว่า การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มกรุงเทพเหนือ สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าการบริหารงานบุคคลมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมและสวัสดิการเพื่อสร้างขวัญกำลังใจ สร้างแรงจูงใจในความก้าวหน้าของสายงาน มีความสามัคคี เรียนรู้ซึ่งกันและกัน

1.3 จากการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำทางจริยธรรมของผู้บริหารกับการบริหารงานของผู้บริหารในสถานศึกษา กลุ่มกรุงเทพเหนือ กรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของครู โดยรวมมีความสัมพันธ์กันอยู่

ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่พบว่า ด้านจริยธรรมต่อเพื่อนร่วมงานกับการบริหารงานบุคคล มีความสัมพันธ์กันต่ำสุด ผู้บริหารควรส่งเสริมความรู้ความสามารถของครูและบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาตนเอง และมุ่งทำเพื่อส่วนรวม เปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรเสนอแนวทางการประเมินผล การปฏิบัติงาน ร่วมกันแสดงความคิดเห็น จัดทำแผนพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ด้วยวิธีการที่หลากหลาย เพื่อประโยชน์ของสถานศึกษาและนักเรียนต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมกับการบริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาอื่น เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาพัฒนาการศึกษาในพื้นที่นั้น ๆ ต่อไป

2.2 ควรมีการศึกษาเพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบอื่น ๆ ถึงปัจจัยที่มีผลต่อภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมกับการบริหารสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กันยมาส ชูจีน, และคนอื่น ๆ. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 21(2), 20-33.
- กลุ่มแผนงานและสารสนเทศ ส่วนนโยบายและแผนการศึกษา สำนักยุทธศาสตร์การศึกษา. (2566). *รายงานสถิติการศึกษา ปีการศึกษา 2566 โรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร. สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร.*
- เจษฎาวลัย ปลงใจ. (2561). จริยธรรมกับความเป็นครู. *วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ มจร วิทยาเขตแพร่*, 4(1), 113-123.
- ชุติดา ศิริมาตยาพันธุ์. (2565). ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1. *วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*. 11 (43), 161-171.

ชุติดา รักษาบางแหลม. (2559). การวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม และประเด็นปัญหาจริยธรรมในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข. [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ธีระ ฤกษ์เจริญ. (2553). *ความเป็นมืออาชีพในการจัดการศึกษาและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 3. เอ็กซ์เปอร์เนท.

ปิ่นณวัฒน์ สนเล็ก. (2563). คุณธรรม จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 กรุงเทพมหานคร. *วารสารสินิธร*, 24(2), 100-111.

พรหมพิริยะ พนาสนธิ์. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรมของผู้บริหารกับการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเชิงเทราในอำเภอเมืองฯ จังหวัดฉะเชิงเทรา. *วารสารบัณฑิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย*, 20(2), 360-375.

พระครูปลัดธรรมจริยวัฒน์ และสัมฤทธิ์ กางเพ็ง. (2557). *ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม แนวคิด ทฤษฎี และการวิจัย*. ห้างหุ้นส่วนจำกัด อภิชาติการพิมพ์.

พระมหาธกัฏฐ์ บุญชัย. (2565). การบริหารสถานศึกษาตามหลักสัปปริสธรรมของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภูเขต 2. *วารสารศรีล้านช้างปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง จังหวัดเลย*, 8 (1), 47-60.

ภรรณตรี บุญเลี้ยง. (2566). ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อโรงเรียนแห่งความสุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2. *วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 12(45), 196-204.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

(2566). *สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสาม พ.ศ. 2566-2570*. สำนักนายกรัฐมนตรี.

สุนิสา สัจตศรี. (2566). ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด เขต 1. *วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 11 (41), 285-294.

สุรัตน์ ไชยชมภู. (2557). ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในการบริหารสถานศึกษา. *วารสารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา*. 8 (2), 1-15.

หนังสือพิมพ์มติชน. (2599). ผู้อำนวยการโรงเรียนกระทำผิดวินัยเกี่ยวกับการเงินและบัญชี.

https://www.matichon.co.th/local/news_3801832

Yamane, Taro. (1973). *Statistics: an introductory analysis*. Harper & Row.

การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ วิชาการออกแบบและเทคโนโลยี
ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

The effect of 5E inquiry-based learning on academic achievement
and analytical ability in design and technology
of mathayom 5 students

อุดมทรัพย์ เทียงธรรม (Udomsap Thiangtume)¹ จันทร์ ดิยะวงศ์ (Chan Tiyawong)²

Received: November 24, 2024

Revised: December 10, 2024

Accepted: December 15, 2024

¹ Corresponding author, E-mail: udomsapthiangtume@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 5E วิชาการออกแบบและเทคโนโลยี ก่อนเรียนและหลังเรียน และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนกับเกณฑ์ 75% 2) เปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการคิดวิเคราะห์ หลังเรียนกับคะแนนเกณฑ์ 75% รูปแบบการวิจัยเป็นแบบ One-group pretest posttest กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/2 จำนวน 23 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนสมเด็จพระธีรญาณมุนี จัตุรัสถาภิรักษ์ จังหวัดนครราชสีมา สุ่มเลือกแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) จากประชากร 57 คน ที่เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/1 จำนวน 34 คน และ 5/2 จำนวน 23 คน โรงเรียนสมเด็จพระธีรญาณมุนี จัตุรัสถาภิรักษ์ จังหวัดนครราชสีมา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย

1) แผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E วิชาการออกแบบและเทคโนโลยี ที่ผ่านการประเมินความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญ 5 คน มีความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.48) และ 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง โครงงานคอมพิวเตอร์ 3 มิติ ปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.80 ถึง 1.00 จากผู้เชี่ยวชาญ 5 คน มีค่าความยาก (P) ตั้งแต่ 0.44 ถึง 0.71 ค่าอำนาจจำแนกของ (B) ตั้งแต่ 0.26 ถึง 0.71 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับโดยวิธีของ Lovett เท่ากับ 0.90 3) แบบประเมินความสามารถในการคิดวิเคราะห์ มีความเหมาะสมระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.48) ค่าความเที่ยงทั้งฉบับโดยวิธีของแอลฟาครอนบัค เท่ากับ 0.71 ค่าสถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และ สถิติทดสอบ t (t-test)

ผลการวิจัย พบว่า

1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 5E วิชาการออกแบบและเทคโนโลยี หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์กำหนด 75% อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

¹ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัย

นครราชสีมา

M.Ed. Student, Nakornratchasima College

² อาจารย์ที่ปรึกษา วิทยาลัยนครราชสีมา

Advisor, Nakornratchasima College

2) คะแนนความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 5E วิชาการออกแบบและเทคโนโลยี สูงกว่าคะแนนเกณฑ์กำหนด 75% อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01.

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, ความสามารถในการคิดวิเคราะห์

Abstract

This research aimed to 1) compare the learning achievement of Mathayom 5 students by organizing 5E inquiry-based learning in Design and Technology before and after learning and compare the learning achievement after learning with the 75% criterion, 2) compare the analytical thinking ability scores after learning with the 75% criterion. The research design was a One-group pretest posttest. The sample group was 23 Mathayom 5/2 students, the second semester of the 2023 academic year, Somdejpratheerayanmunee School, Taku Subdistrict, PakThongChai District, Nakhon Ratchasima Province. Cluster random sampling from a population of 57 people, consisting of 34 Mathayom 5/1 students and 23 Mathayom 5/2 students, Somdejpratheerayanmunee School, Taku Subdistrict, Pak Thong Chai District, Nakhon Ratchasima Province. The research instruments used consisted of 1) 5E inquiry-based learning management plan in Design and Technology. The appropriateness assessment by 5 experts was found to be appropriate ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.48). 2) Achievement test on the subject of 3D lamp project, 4-choice multiple choice, 30 questions, with IOC values from 0.80 to 1.00 from 5 experts, with difficulty values (P) from 0.44 to 0.71, discrimination power (B) from 0.26 to 0.71, and the reliability of the whole version by Lovett's method of 0.90. 3) An assessment of analytical thinking ability, the

appropriateness is very high ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.48). The reliability of the whole version by Cronbach's alpha method is 0.71. The statistics used are mean ($\bar{X}$), standard deviation (S.D.), and t-test.

The results of the research found that:

1) The learning achievement of Mathayom 5 students using the 5E inquiry-based learning management in the subject of design and technology after studying was significantly higher than before studying at a statistical level of .01, and the learning achievement after studying was significantly higher than the 75% provided criterion at a statistical level of .01.

2) The analytical thinking ability scores of Mathayom 5 students using the 5E inquiry-based learning management in the subject of design and technology were significantly higher than the 75% provided criterion at a statistical level of .01.

Keywords: 5E inquiry-based learning, Learning achievement, Analytical thinking ability

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันประเทศไทยอยู่ในยุคไทยแลนด์ 4.0 มีการขับเคลื่อนประเทศด้วยเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม เพื่อนำพาประเทศไทยไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน การก้าวเข้าสู่ยุคไทยแลนด์ 4.0 ของประเทศไทย ก่อให้เกิดผลกระทบในทุกๆ ภาคส่วน มีการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน ในส่วนของภาคการจัดการศึกษาจำเป็นต้องมีการปฏิรูปกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน เพื่อพัฒนาพลเมืองให้ตอบสนองต่อนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ได้ เนื่องจากการศึกษาในยุคไทยแลนด์ 4.0 ไม่ใช่เป็นเพียงการให้ความรู้ระหว่างครูผู้สอนกับผู้เรียนเท่านั้น นอกจากนี้ความรู้ที่ผู้เรียนจะได้รับแล้ว ผู้เรียนยังจะต้องได้รับการพัฒนาทักษะที่สำคัญในการดำรงชีวิตด้วย (พาสนา จุลรัตน์, 2561) การจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งสอนให้ผู้เรียนสามารถนำองค์ความรู้มาบูรณาการเชิงสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนานวัตกรรม

ต่างๆ ให้ตอบสนองต่อความต้องการของสังคมได้ ซึ่งเมื่อศึกษาข้อมูลในเรื่องดังกล่าวจะพบว่า การจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 สามารถตอบสนองการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามกระแสสังคมโลกและศตวรรษที่ 21 ได้เป็นอย่างดี (กุลิสรา จิตระขุณยานิช, 2562) ดังนั้นการปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอน จึงถือเป็นหัวใจสำคัญที่จะช่วยพัฒนาให้คนไทยในยุคไทยแลนด์ 4.0 เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในศตวรรษที่ 21 สามารถก้าวข้ามและก้าวผ่านปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่ในปัจจุบันได้ (กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา, 2560)

การเรียนการสอนในห้องเรียนเป็นวิธีการที่ใช้กันมานาน มีเทคนิคการสอนมากมายที่เป็นประโยชน์แก่ผู้เรียน ไม่ว่าจะเป็นการบรรยาย อภิปราย สาธิต หรือวิธีการอื่นๆ แต่อย่างไรก็ตาม การเรียนการสอนในห้องเรียนที่มีผู้เรียนจำนวนมากก็เป็นการยากที่จะให้ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ทันกัน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาไว้ว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญอย่างที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพโดยต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542)

จากการศึกษาผลการจัดการเรียนการสอนวิชาการออกแบบและเทคโนโลยีระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ทำให้ทราบปัญหาโดยภาพรวม คือ ผู้เรียนขาดทักษะที่สำคัญต่อการคิดเชิงออกแบบเพื่อการแก้ปัญหาที่ประกอบด้วย การวิเคราะห์ปัญหา การรวบรวมข้อมูล การออกแบบแนวความคิด การเขียนผังงาน ซึ่งส่งผลกระทบต่อขั้นตอนการคิดเชิงออกแบบเพื่อการแก้ปัญหาที่เป็นหัวใจสำคัญในการคิดออกแบบการแก้ปัญหา ผู้เรียนจะต้องทำการวิเคราะห์ปัญหาเพื่อหาสิ่งที่โจทย์ต้องการข้อมูลวิธีการดำเนินการ จากนั้นทำการเขียนผังงานเพื่อแก้ปัญหา นำไปสู่การสร้างชิ้นงาน การทดสอบชิ้นงาน และจัดทำเอกสารประกอบเป็นขั้นตอนสุดท้าย ซึ่งจะมีรูปแบบการสอนหนึ่งที่เน้นการค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ นำมาสรุป

อภิปรายกับเพื่อนในกลุ่มที่ละความสามารถ สร้างชิ้นงาน แล้วนำไปเสนอผลการสร้างชิ้นที่หน้าชั้นเรียน โดยมี 5 ขั้นตอนของการเรียนการสอน ที่เรียกว่าการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ประกอบไปด้วย 1) ขั้นสร้างความสนใจ (Engagement) 2) ขั้นสำรวจและค้นหา (Exploration) 3) ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป (Explanation) 4) ขั้นขยายความรู้ (Elaboration) และ 5) ขั้นประเมินความรู้ (Evaluation) (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2546) การสอนนี้จะทำให้ผู้เรียนเกิดความคิด และลงมือเสาะแสวงหาความรู้ เพื่อนำมาประมวลหาคำตอบหรือข้อสรุปด้วยตนเอง ทำชิ้นงานโดยครูผู้สอนเป็นผู้ช่วยอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ในด้านต่างๆ ให้แก่ผู้เรียน เช่น ในด้านการสืบค้นหาแหล่งความรู้ ในการค้นคว้าการศึกษาข้อมูล การวิเคราะห์ การสรุปข้อมูล การอภิปรายโต้แย้งทางวิชาการ และการทำงานร่วมกับผู้อื่น (ทิตนา แหมมณี, 2553)

ผู้วิจัยเห็นว่รูปแบบการสอนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E น่าจะช่วยให้นักเรียนมีคะแนนในการเรียนในรายวิชาการออกแบบและเทคโนโลยีสูงขึ้น และเกิดการคิดวิเคราะห์ ซึ่งรูปแบบการสอนเน้นการคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น ที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตราที่ 24 การจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้ดำเนินการ เช่น ข้อ 2 ผูกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา และข้อ 3 จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 5E วิชาการออกแบบและเทคโนโลยี ก่อนเรียนและหลังเรียน และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนกับเกณฑ์ 75%
2. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการคิดวิเคราะห์ หลังเรียนกับคะแนนเกณฑ์ 75%

ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นลักษณะการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental research) โดยมีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสมเด็จพระธีรญาณมุนี ตำบลตะคุ อำเภอ ปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา ที่กำลังเรียนวิชาการ ออกแบบและเทคโนโลยี ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 2 ห้อง ทั้งหมด 58 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 5 โรงเรียนสมเด็จพระธีรญาณมุนี ตำบลตะคุ อำเภอ ปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา ที่กำลังเรียนวิชาการ ออกแบบและเทคโนโลยี ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 23 คน โดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling)

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น คือ การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E

2.2 ตัวแปรตาม คือ

2.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.2.2 ความสามารถในการคิดวิเคราะห์

3. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

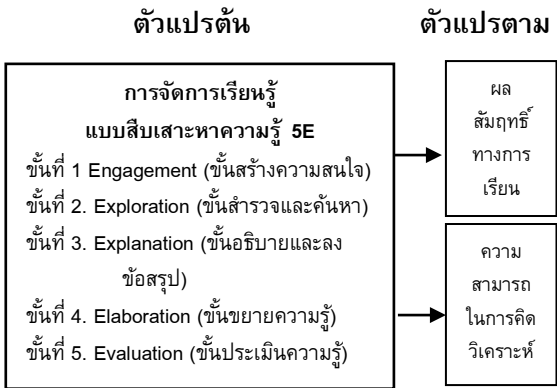
เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ เรื่อง โครงการ โคมไฟรูปทรง 3 มิติ รายวิชา เทคโนโลยี (การออกแบบ และเทคโนโลยี) กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้น พื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560)

4. ระยะเวลาในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้เวลา 1 ภาคเรียน คือภาค เรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โดยมีการแบ่งการ ศึกษาวิจัย เป็น 15 ชั่วโมง

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหา ความรู้ 5E ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สามารถแสดงได้ ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 5E วิชาการออกแบบและเทคโนโลยี หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 5E วิชาการออกแบบและเทคโนโลยี หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ 75%
3. คะแนนการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 5E วิชาการออกแบบและเทคโนโลยี หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ 75%

วิธีดำเนินการวิจัย

แบบ One-group pretest posttest design

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) เรื่อง โครงการโคมไฟรูปทรง 3 มิติ วิชาการออกแบบและเทคโนโลยี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ผ่านการประเมินความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.48) ของผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ซึ่งอยู่ในระดับมาก
2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องโครงการโคมไฟรูปทรง 3 มิติ ก่อนเรียนและหลังเรียน

แบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.80 ถึง 1 จากผู้เชี่ยวชาญ 5 คน มีค่าความยาก (P) ตั้งแต่ 0.44 ถึง 0.71 ค่าอำนาจจำแนก (B) ตั้งแต่ 0.13 ถึง 0.71 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับโดยวิธี ของ Lovett เท่ากับ 0.90

3. แบบประเมินความสามารถในการคิดวิเคราะห์ มีค่าความเที่ยงทั้งฉบับโดยวิธีของแอลฟา-ครอนบัค เท่ากับ 0.71

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ทำหนังสือจากวิทยาลัยนครราชสีมานำส่งถึงผู้อำนวยการโรงเรียนสมเด็จพระธีรญาณมุนีเพื่อเก็บข้อมูลในการทำวิจัย

2. ทำหนังสือแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญ 5 คน จากวิทยาลัยนครราชสีมา เพื่อประเมินคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

3. ทำการทดลองใช้เครื่องมือการทำวิจัยกับกลุ่มทดลองใช้ (Try-out) เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือต่างๆ

4. วิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ โดยผู้เชี่ยวชาญที่เป็นค่า IOC ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแผนการจัดการเรียนรู้ และแบบประเมินการคิดวิเคราะห์ วิเคราะห์รายข้อ ค่าความยาก P และค่าอำนาจจำแนก B และความเชื่อมั่นแบบทดสอบโดยวิธีของ Lovett และแบบประเมินความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของอัลฟาครอนบาค

5. เมื่อคุณภาพของเครื่องมือทุกอย่างผ่านเกณฑ์แล้ว จึงนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง โดยสอบก่อนเรียนและใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5E ที่มีการเรียนรู้ 5 ขั้น สอบหลังเรียนและประเมินความสามารถในการคิดวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 5E วิชาการออกแบบและเทคโนโลยี ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้ t-test

2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 5E วิชาการออกแบบและเทคโนโลยี หลังเรียนกับเกณฑ์ 75% โดยใช้ t-test

3. เปรียบเทียบคะแนนการคิดวิเคราะห์กับคะแนนเกณฑ์ 75% ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 5E วิชาการออกแบบและเทคโนโลยี โดยใช้ t-test

ผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 5E วิชาการออกแบบและเทคโนโลยี ก่อนเรียนและหลังเรียน สามารถแสดงได้ดังตาราง 1

ตาราง 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 5E วิชาการออกแบบและเทคโนโลยี ก่อนเรียนและหลังเรียน

คะแนน	n	คะแนน	$\bar{X}$	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	23	30	7.09	1.53	41.11**	.00
หลังเรียน	23	30	25.96	1.85		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01, $t (.01,22) = 2.51$

จากตาราง 1 พบว่า การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 5E วิชาการออกแบบและเทคโนโลยี มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.09 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.53 และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 25.96 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.85 เมื่อทดสอบความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้สูตรค่าที (t-test) พบว่า ค่า t เท่ากับ 41.11 เมื่อเทียบกับตารางพบว่าสูงกว่า t ตาราง (2.51) จึงสรุปว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 5E วิชาการออกแบบและเทคโนโลยี มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 5E วิชาการออกแบบ

และเทคโนโลยี หลังเรียนกับเกณฑ์ 75% สามารถแสดง
ได้ดังตาราง 2

ตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยการจัดการเรียนการสอน
แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E วิชาการออกแบบและเทคโนโลยี
หลังเรียนกับเกณฑ์ 75% ของคะแนนเต็ม

คะแนน	n	คะแนน เต็ม	คะแนน เกณฑ์	$\bar{x}$	S.D.	t	p
หลังเรียน	23	30	22.5	25.96	1.85	8.981**	0.00

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01, $t(.01,22) = 2.51$

จากตาราง 2 พบว่า การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนหลังเรียนกับเกณฑ์ 75% ที่เรียนโดยใช้
การจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 5E
มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 25.96 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ
1.85 เมื่อทดสอบความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียน โดยใช้สูตรค่าที (t-test) พบว่า ค่า t เท่ากับ
8.981 เมื่อเทียบกับ t ตาราง (2.51) พบว่า ค่า t คำนวน
จากสูตรสูงกว่าค่า t ตาราง ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
โดยการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 5E
วิชาการออกแบบและเทคโนโลยี สูงกว่าเกณฑ์กำหนด
ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่ง
เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2

3. ผลการเปรียบเทียบคะแนนความสามารถ
ในการคิดวิเคราะห์ หลังเรียนกับคะแนนเกณฑ์ 75%
สามารถแสดงได้ดังตาราง 3 ต่อไปนี้

ตาราง 3 ผลการเปรียบเทียบคะแนนการคิดวิเคราะห์
กับ คะแนน เกณฑ์ 75 % ของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยการจัดการเรียนการสอน
แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E วิชาการออกแบบและเทคโนโลยี

คะแนน	n	คะแนน เต็ม	คะแนน เกณฑ์	$\bar{x}$	S.D.	t	p
หลังเรียน	23	12	9	11.04	1.02	9.59**	.00

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01, $t(.01, 22) = 2.51$

จากตาราง 3 พบว่า การเปรียบเทียบคะแนนการ
คิดวิเคราะห์กับเกณฑ์ 75% ที่เรียนโดยใช้การจัดการ

เรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 5E มีค่าเฉลี่ย
เท่ากับ 11.04 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.02
เมื่อทดสอบความแตกต่างของคะแนนการคิดวิเคราะห์
กับคะแนนเกณฑ์กำหนด 75% โดยใช้สูตรค่าที
(t-test) พบว่า ค่า t เท่ากับ 9.59 เมื่อเทียบกับ t ตาราง
(2.51) พบว่า ค่า t คำนวนจากสูตรสูงกว่าค่า t ตาราง
ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าคะแนนการคิดวิเคราะห์กับคะแนน
เกณฑ์กำหนด 75% ทางกรเรียนของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยการจัดการเรียนการสอนแบบ
สืบเสาะหาความรู้ 5E วิชาการออกแบบและเทคโนโลยี
สูงกว่าเกณฑ์ 75% อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
.01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 3

อภิปรายผล

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสูงกว่า
เกณฑ์ 75% ที่กำหนดไว้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ที่ระดับ .01 เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะนักเรียนกลุ่ม
ตัวอย่าง หรือนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้อันที่มี
ประโยชน์และมีประสิทธิภาพ โดยการจัดการเรียนรู้นี้
เป็นการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E
ที่มีขั้นตอนการสอน 5 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 Engagement
(ขั้นสร้างความสนใจ) คือ ทบทวนความรู้เดิมโดยการ
ใช้สื่อประกอบ และใช้ในการตอบคำถามโดยใช้ความรู้
พื้นฐาน และแบบฝึกเดิม ขั้นที่ 2 Exploration
(ขั้นสำรวจและค้นหา) คือ นักเรียนสืบค้นข้อมูล
เกี่ยวกับ “ โคมไฟรูปทรง 3 มิติ” จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ
ขั้นที่ 3 Explanation (ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป) คือ ครู
อธิบายเพิ่มเติมจากสิ่งที่นักเรียนสรุปค้นคว้าม่า ขั้นที่ 4
Elaboration (ขั้นขยายความรู้) คือ ให้นักเรียนแต่ละ
กลุ่มสร้างชิ้นงาน ในการทำโครงงาน โคมไฟรูปทรง
3 มิติ และนำเสนอหน้าชั้นเรียน โดยมีนักเรียนกลุ่มอื่น
และอาจารย์ผู้สอนเป็นผู้วิพากษ์จุดเด่นจุดด้อย ขั้นที่ 5
Evaluation (ขั้นประเมินความรู้) คือ ประเมินผลการทำ
โครงงาน โคมไฟรูปทรง 3 มิติ ของทุกกลุ่ม
และนักเรียนสอบวัดผลหลังเรียน การจัดการเรียนรู้
แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ได้มีการสังเคราะห์จาก
รูปแบบการสอนแบบร่วมมือ (Slavin,1990) ที่มี
หลักการดังนี้ 1) เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหา
สาระต่างๆด้วยตนเองและสามารถพัฒนาได้ตาม

ศักยภาพของตนเอง 2) เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนและผู้สอน รวมทั้งผู้เรียนและผู้เรียนด้วยกัน 3) เพื่อเกิดการร่วมมือและความช่วยเหลือระหว่างเพื่อนด้วยกันในกลุ่ม 4) เพื่อเกิดการพัฒนาทักษะทางสังคมต่างๆ จึงส่งผลทำให้คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสูงกว่าเกณฑ์กำหนด 75% อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อีกด้วย การสอนแบบสืบเสาะ 5E นอกจากจะสังเคราะห์จากการเรียนแบบร่วมมือแล้ว ยังได้แนวคิดจาก การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิด (Open approach) ที่มี 4 ขั้นตอน ตามแนวคิดของไมตรี อินทร์ประสิทธิ์ (2561) ดังนี้ 1) การนำเสนอปัญหาปลายเปิด 2) การเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียน 3) การอภิปรายทั้งชั้นและการเปรียบเทียบ และ 4) การสรุปโดยเชื่อมโยงแนวคิดของนักเรียนในชั้นเรียนที่เกิดขึ้นสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการแบบเปิด เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ มีกระบวนการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นการนำเสนอปัญหา ขั้นการเรียนรู้และแก้ปัญหาด้วยตนเอง ขั้นอภิปรายผล และขั้นสรุปและเชื่อมโยงของพงศ์พิชญ์ เข้าปาน (2562) ที่นำไปใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 แล้วเกิดประสิทธิภาพเท่ากับ 75.05/75.44 ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยะนันท์ ชีรานวัฒน์ (2554) ซึ่งวิจัยกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E จำนวน 32 คน ปรากฏว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และยังสอดคล้องกับสุภาพร พรไตร (2557) ที่ศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องชีวิตกับสิ่งแวดล้อม ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 30 คน พบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และยังมีผลวิจัยเหมือนกับ วรณพร สารัง และอิทธิวัตร ศรีสมบัติ (2557) ที่ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 33 คน โรงเรียนสุรพนธ์วิทยา พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และในส่วนของงานวิจัยของต่างประเทศ ผลการวิจัยครั้งนี้ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Christopher et.al. (2009) ที่ทำการศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอน ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการให้เหตุผลและการสร้างข้อโต้แย้งของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยการเปรียบเทียบนักเรียน 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่เรียนด้วยวิธีการเรียนแบบปกติ กับกลุ่มที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการเรียนการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ Tajari & Haghani (2013) ได้ทำการศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ที่มีต่อการพัฒนาการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 แบ่งนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองที่เรียนรู้ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E และกลุ่มควบคุมที่เรียนรู้แบบทั่วไป ผลพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการพัฒนาการคิดวิเคราะห์สูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการเรียนการสอนแบบทั่วไปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และยังมีผลวิจัยเหมือนกับ Musheno & Lawson (1999) ที่ศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้ด้วยวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5E และการสอนแบบปกติในเรื่องความเข้าใจโมเดลทางวิทยาศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 9 – 10 จำนวน 123 คน ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกฎวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5E มีความเข้าใจโมเดลทางวิทยาศาสตร์สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. คะแนนความสามารถในการคิดวิเคราะห์สูงกว่าคะแนนเกณฑ์ 75% ที่กำหนดไว้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของ พุทธิพงษ์ ศุภมัสต์อังกูร (2559) ที่ได้พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดวิเคราะห์เรื่องภัยพิบัติทางธรรมชาติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบ

สืบเสาะหาความรู้ 5E กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/3 จำนวน 43 คน โรงเรียนสมุทรปราการ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์อยู่ในระดับสูง และยังสามารถเชื่อมโยงกับงานวิจัยของอนุตรา อินทสอน และดุจดือน ไชยพิชิต (2563) ที่พัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับเทคนิค TAI ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/5 โรงเรียนนวมราชวิทยา ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 39 คน มีผลว่า นักเรียนมีคะแนนความสามารถในการคิดวิเคราะห์เฉลี่ยเท่ากับ 32.12 คิดเป็นร้อยละ 80.32 และมีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 87.17 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และยังมีผลเหมือนกับงานวิจัยของธนาวุฒิ ลาตวงษ์ (2561) ที่ได้ศึกษาความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องแสง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับเทคนิค KWDL นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนศรีราชา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 2 ห้องเรียน มีห้องปกติ และห้องทดลอง พบว่า ความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับเทคนิค KWDL หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับเทคนิค KWDL สูงกว่าการจัดการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และยังสามารถเชื่อมโยงกับ อาดีเกื้อ บำโล (2561) ที่ทำการศึกษาค้นคว้าผลการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เรื่องการสืบพันธุ์ของพืช ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านปะแต ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559

จำนวน 32 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1.1 ผู้สอนควรมีบทบาทเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือ และพยายามให้ผู้เรียนได้ฝึกกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม และฝึกการคิด รวมทั้งการฝึกทำใบงานหลังการจัดการเรียนรู้ กรณีนักเรียนบางคนยังทำไม่ได้ควรควรให้คำแนะนำ เพื่อเป็นการทบทวนบทเรียนเพื่อเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับผู้เรียน

1.2 ผู้สอนต้องเตรียมการที่ชัดเจนในการสื่อสารกับผู้เรียน ให้มีความเข้าใจที่ตรงกัน และดูแลเอาใจใส่ ในกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างใกล้ชิด

1.3 ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรวางแผนการสอนเพื่อความเหมาะสมในด้านของเวลา และด้านของเนื้อหาเพื่อที่นักเรียนจะได้เรียนครบทุกเนื้อหา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาตัวแปรตามด้านอื่น เช่น กระบวนการกลุ่ม ทักษะกระบวนการต่างๆ ความซื่อสัตย์ และความรับผิดชอบ

2.2 ควรเปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้แบบ 5E กับวิธีสอนแบบปกติ

เอกสารอ้างอิง

- กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา. (2560). *พิมพ์เขียว Thailand 4.0 โมเดล ขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ความมั่งคั่ง มั่นคง และยั่งยืน*. กองฯ.
- กุลิสรา จิตธัญญาวณิช. (2562). *การจัดการเรียนรู้*. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตนา แคมมณี. (2553). *ศาสตร์การสอนองค์ความรู้ เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 13. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนาวุฒิ ลาตวงษ์. (2561). *การศึกษาความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องแสงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหา*

- ความรู้ (5E) ร่วมกับเทคนิค KWDL. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ปิยะนันท์ ธีรานุวัฒน์. (2554). การพัฒนาผลการเรียนรู้และความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เรื่องประเด็นสำคัญทางประวัติศาสตร์ไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้. *Veridian E-Journal, Silpakorn University (Humanities, Social Sciences and arts)*, 5(2), 322-336.
- พงศ์พิชญ์ เข้าป่าน. (2562). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้การสอนโดยใช้วิธีการแบบเปิด (Open approach) เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เรื่องดาวฤกษ์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- พาสนา จุลรัตน์. (2561). การจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนในยุค Thailand 4.0. *Veridian E-Journal, Silpakorn University (Humanities, Social Sciences and arts)*, 11(2), 2363-2380.
- พุทธิพงษ์ ศุภมัสต์อุ้งกูร. (2559). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดวิเคราะห์เรื่องภัยพิบัติทางธรรมชาติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ (5E). *Veridian E-Journal, Silpakorn University (Humanities, Social Sciences and arts)*, 9(1), 1349-1365.
- ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์. (2561). การศึกษาชั้นเรียนด้วยวิธีการแบบเปิด: PLC ภาคปฏิบัติจริงในโรงเรียน (Open approach Lesson Study: An Authentic PLC Practice in School). *เอกสารประกอบการอบรมเรื่องกิจกรรมเปิดชั้นเรียนระดับชาติ ครั้งที่ 12: 24-25 มีนาคม 2561; ขอนแก่น*.
- วรรณพร สารัง และอิทธิวัตร ศรีสมบัติ. (2557). ผลการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E เรื่องพัฒนาการของอาเซียน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2546). *การจัดสาระการเรียนรู้ กลุ่มวิทยาศาสตร์ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542*. โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. บริษัท พริกหวานกราฟฟิก จำกัด.
- สุภาพร พรไตร. (2557). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาวิทยาศาสตร์ที่เน้นการคิดวิเคราะห์. *วารสารหน่วยวิจัยวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้*, 5(1), 11-20.
- อนุตรา อินทสอน และดุจเดือน ไชยพิชิต. (2563). การพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหา 5 ขั้น(5E) ร่วมกับเทคนิค TAI ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 6(7), 142-159.
- อาติเกาะห์ บาโจ. (2561). ผลการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดวิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้การสืบพันธุ์ของพืชของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. *การประชุมวิชาการระดับชาติ การเรียนรู้เชิงรุก ครั้งที่ 6*. มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์.
- Campbell, D. T. & Stanley, J. C. (1969). *Experimental and quasi-experimental designs for research*. Rand McNally & Company.

- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing*. (5thed.). Harper Collins Publishers.
- Christopher, D. W. et al. (2009). *The relative effects and equity of inquiry-based and commonplace science teaching on students' knowledge, reasoning, and argumentation*. <https://shorturl.asia/R8ID4>.
- Musheno, B. V. & Lawson, A. E. (1999). Effects of learning cycle and traditional text on comprehension of concepts by students at differing reasoning levels. *Journal of Research Science Teaching*, 36(1), 23-37.
- Slavin, R. E. (1995). *Cooperative learning: theory, research and practice*. (2nd ed.). Allyn and Bacon.
- Tajari, Tayebah, & Haghani, Fariba. (2013). Comparison of effectiveness of synectics teaching methods with lecture about educational progress and creativity in social studies lesson in Iran at 2010. *Journal of Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 28(2011), 451–454.

คำแนะนำสำหรับการส่งบทความตีพิมพ์

นโยบายและวัตถุประสงค์

วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพเป็นวารสารที่พิมพ์เผยแพร่ผลงานวิชาการของคณาจารย์ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาทั้งในและนอกสถาบัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นเวทีเผยแพร่งานวิจัย และบทความทางวิชาการของนักศึกษา คณาจารย์ และนักวิจัย รวมทั้งกระตุ้น ส่งเสริม สนับสนุน ให้นักศึกษา อาจารย์ และนักวิจัย พัฒนาการความรู้ในสาขาต่างๆ อีกทั้งยังเป็นสื่อกลางในการศึกษา ค้นคว้า และเป็นแหล่งวิทยาการความรู้ด้านต่างๆ อันเป็นการเปิดโลกกว้างทางการเรียนรู้ โดยกำหนดเผยแพร่ปีละ 2 ฉบับ คือ

ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม – มิถุนายน

(วันสุดท้ายของการรับบทความ วันที่ 31 ตุลาคม ของทุกปี)

ฉบับที่ 2 เดือน กรกฎาคม – ธันวาคม

(วันสุดท้ายของการรับบทความ วันที่ 30 เมษายน ของทุกปี)

บทความที่ส่งมาเผยแพร่ ต้องเป็นบทความใหม่ ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร รายงาน หรือสิ่งพิมพ์อื่นใดมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการพิจารณาของวารสารอื่น ทุกบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารนี้ ได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับบทความที่ได้รับการตีพิมพ์

ประเภทผลงานที่ตีพิมพ์

1. งานวิจัย (Research Papers) เป็นผลงานจากการค้นคว้าทดลองหรือวิจัยทางวิชาการที่ผู้เขียนหรือกลุ่มผู้เขียนได้ค้นคว้าวิจัยด้วยตัวเอง
2. บทความวิชาการ (Articles) ซึ่งอาจแยกเป็นบทความปริทัศน์ (Review Articles) และบทความเทคนิค (Technical Articles) ซึ่งเรียบเรียงจากการตรวจสอบเอกสารวิชาการในสาขานั้นๆ
3. บทความอื่นๆ ที่คณะผู้จัดทำเห็นสมควร เช่นงานแปล รวมถึงจดหมายถึงบรรณาธิการ (Letters to Editor)

การเตรียมต้นฉบับ

ผลงานวิชาการที่รับพิจารณาตีพิมพ์ ต้องพิมพ์บนกระดาษขนาด A4 พิมพ์หน้าเดียว เว้นขอบซ้าย 1.25 นิ้วและขอบขวา 1 นิ้ว ความยาวไม่เกิน 15 หน้า ตัวอักษร BrowalliaUPC หรือ Browallia New ขนาด 14 point จำนวน 1 ชุด และควรแนบไฟล์ข้อมูลที่บันทึกลงแผ่นซีดี (CD-ROM) พิมพ์ด้วยโปรแกรม Microsoft Word หรือโปรแกรมที่นิยมใช้กันโดยทั่วไป โดยมีส่วนประกอบ ดังนี้

1. ใบสมัครขอส่งบทความลงตีพิมพ์ จำนวน 1 ชุด

2. บทความที่เป็นบทความวิจัย ต้องมีองค์ประกอบเรียงตามลำดับ ดังนี้

2.1 บทคัดย่อ (Abstract) ให้เขียนนำหน้าตัวเรื่อง เป็นการสรุปสาระสำคัญของเรื่อง โดยเฉพาะวัตถุประสงค์ วิธีการและผลสรุป ไม่ควรเกิน 250 คำ หรือร้อยละ 3 ของตัวเรื่อง และให้ระบุคำสำคัญ (Key word) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษท้ายบทคัดย่อ จำนวนไม่เกิน 3 คำ และไม่ควรใช้คำย่อในบทคัดย่อสำหรับบทความที่ต้นฉบับเป็นภาษาอังกฤษ ต้องส่งบทคัดย่อภาษาไทยด้วย

2.2 บทนำ ครอบคลุมความสำคัญ และที่มาของปัญหาการวิจัย วัตถุประสงค์ของการวิจัย กรอบแนวคิดในการวิจัย

2.3 วิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ การเก็บรวบรวมข้อมูล วิธีการดำเนินการทดลอง

2.4 สรุปและอภิปรายผล

2.5 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.6 กรณีมีรูปภาพ และกราฟ กรุณาแยกออกจากเนื้อเรื่อง บันทึกเป็นไฟล์ที่มีนามสกุล JPEGs หรือ Tiffs เท่านั้น ถ้าเป็นภาพถ่ายกรุณาส่งภาพต้นฉบับ จะไม่รับภาพประกอบบทความที่เป็นการถ่ายสำเนาจากต้นฉบับและภาพสแกน เนื่องจากจะมีผลต่อคุณภาพในการพิมพ์ และจะลงภาพสีเมื่อจำเป็น เช่น แสดงสีของดอกไม้ เป็นต้น ในกรณีที่เปลี่ยนรูปถ่ายให้ขาวดำโดยใช้หมึกสีดำที่มีเส้นคมชัด หมายเลขรูปภาพ และกราฟ ให้เป็นเลขอารบิก คำบรรยายและรายละเอียดต่างๆ ให้ใช้ตัวอักษร BrowalliaUPC หรือ Browallia New ขนาด 14 point ตัวบาง และอยู่ด้านล่างกึ่งกลางของรูปภาพและกราฟ

2.7 การพิมพ์ตาราง กรุณาแยกออกจากเนื้อเรื่อง หมายเลขตารางให้เป็นเลขอารบิก คำบรรยายรายละเอียดต่างๆ ให้ใช้ตัวอักษร BrowalliaUPC หรือ Browallia New ขนาด 14 point ตัวบาง อยู่ด้านบนชิดซ้ายของตาราง

2.8 การอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูลในเนื้อเรื่อง ให้อ้างอิงในส่วนเนื้อเรื่องแบบนาม-ปี (Author – date on text citation) โดยระบุชื่อผู้แต่ง และปีที่พิมพ์ไว้ข้างหลังข้อความที่ต้องการอ้างอิง รวมทั้งให้มีการอ้างอิงท้ายเล่ม (Reference citation) โดยรวบรวมรายการเอกสารทั้งหมดที่ผู้เขียนอ้างอิงที่ปรากฏเฉพาะในบทความเท่านั้น และจัดเรียงตามลำดับอักษรชื่อผู้แต่ง

หมายเหตุ: นักศึกษาที่ส่งบทความวิจัยที่เป็นวิทยานิพนธ์ หรือสารนิพนธ์ จะต้องมีคำรับรองจากประธาน หรือ กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์หลักให้พิจารณาลงพิมพ์เผยแพร่

การติดต่อในการจัดส่งบทความ

1. ทางไปรษณีย์: บรรณาธิการ วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ 6/999 ซ.พหลโยธิน 52 ถ.พหลโยธิน แขวงคลองถนน เขตสายไหม กทม.10220
2. ทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์: nbu.journal@northbkk.ac.th หรือ nbu.journal@gmail.com
3. ทางโทรศัพท์ สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย 0-2972-7200 ต่อ 502-503
4. ผู้สนใจส่งบทความให้ดาวน์โหลดแบบฟอร์ม และใบสมัครได้ที่ <http://www.northbkk.ac.th/journal/>
5. การชำระค่าพิจารณาบทความ ให้โอนเงินเข้าบัญชี ออมทรัพย์ ธนาคารกรุงเทพ สาขาสะพานไหม-ดอนเมือง เลขที่ 134-5567-992 ชื่อบัญชี “มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ 2”

ใบสมัครส่งบทความลงตีพิมพ์ วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
(การกรอกใบสมัครโปรดใช้วิธีการพิมพ์)

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย):
.....

ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ):
.....

ผู้เขียน (ชื่อที่ 1)

ชื่อ- สกุล:
ตำแหน่งและที่อยู่ของหน่วยงาน:
.....

โทรศัพท์ โทรสาร E-mail

ผู้เขียน (ชื่อที่ 2)

ชื่อ- สกุล:
ตำแหน่งและที่อยู่ของหน่วยงาน:
.....

โทรศัพท์ โทรสาร E-mail

ผู้เขียน (ชื่อที่ 3)

ชื่อ- สกุล:
ตำแหน่งและที่อยู่ของหน่วยงาน:
.....

โทรศัพท์ โทรสาร E-mail

ประเภทบทความที่นำเสนอ

- ☐ บทความวิชาการ (Academic article)
☐ บทความวิจัย (Research article)
☐ บทวิจารณ์หนังสือ (Book review)
☐ บทความปริทัศน์ (Review article)

คำรับรองจากผู้เขียน

“ข้าพเจ้าและผู้เขียนร่วม (ถ้ามี) ขอรับรองว่า บทความที่เสนอมานี้ยังไม่เคยได้รับการตีพิมพ์และไม่ได้อยู่ระหว่างกระบวนการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งตีพิมพ์อื่นใด ข้าพเจ้าและผู้เขียนร่วมยอมรับหลักเกณฑ์การพิจารณาต้นฉบับ ทั้งยินยอมให้กองบรรณาธิการมีสิทธิ์พิจารณาและตรวจแก้ต้นฉบับได้ตามที่เห็นสมควร พร้อมนี้ขอมอบลิขสิทธิ์บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ให้แก่มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ กรณีมีการฟ้องร้องเรื่องการละเมิดลิขสิทธิ์เกี่ยวกับภาพ กราฟ ข้อความส่วนใดส่วนหนึ่ง และ/หรือข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความ ให้เป็นความรับผิดชอบของข้าพเจ้าและผู้เขียนร่วมแต่เพียงฝ่ายเดียว”

.....ลายมือชื่อ
(.....)
วันที่ เดือน พ.ศ.

แบบรับรองการพิจารณาบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

วันที่

เรียน บรรณาธิการวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

ตามที่ข้าพเจ้า นาย/นาง/นางสาว
นักศึกษาระดับ หลักสูตร
ขอส่งบทความวิจัยเรื่อง.....
.....
.....

โดยมี เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก มาเพื่อขอ
พิจารณาตีพิมพ์ในวารสารวิชาการของมหาวิทยาลัย ทั้งนี้ ข้าพเจ้าขอรับรองว่าไม่ได้ ส่งบทความวิจัยเรื่อง
เดียวกันนี้ไปลงตีพิมพ์ในวารสารฉบับอื่น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ลงชื่อ
(.....)
นักศึกษา

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักของนักศึกษาตามรายชื่อข้างต้นจริง และได้
พิจารณาบทความดังกล่าวแล้ว เห็นสมควรให้ลงพิมพ์ในวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ ได้

ลงชื่อ
(.....)
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

วันที่ เดือน พ.ศ.

■ Contents

บทควาามวิชาการ

1	● การจัดการวางแผนการตลาดเชิงกลยุทธ์ธุรกิจแปรรูปข้าว จังหวัดอุบลราชธานี	■ กานต์ วัฒนะประทีป ■ สภาวดี สมศรี ■ ทิพย์สุดา หมั่นหาญ
11	● บทบาทพระสงฆ์กับการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต	■ พระมหาไชยา ปญญาคโม
19	● การทดสอบภายหลังการวิเคราะห์ความแปรปรวน	■ อุทัยวรรณ สายพัฒนา

บทควาามวิจัย

32	● การพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบจากหัวเพื่อเพิ่มศักยภาพทางการตลาดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงเกษตรสร้างสรรค์สมหวังที่วังยาง ตำบลวังยาง อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี	■ เกื้อจิตร ชีระกาญจน์ ■ จริญญา ปานเจริญ ■ สุกัญญา สิงห์ด้อย
42	● ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการขับซึ่รถจักรยานยนต์ปลอดภัยของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ	■ เจษฎากร อังกุลพัฒนาสุข ■ ภัทรา วายาจุต
58	● ภาวะผู้นำคัจฉาจิตของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูสหวิทยาเขตนมินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2	■ เทวธิดา ฉลาดเจน ■ ระติกรณ์ นิยมะจันทร์
70	● การศึกษาส่วนประสมการตลาด 7P ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการเสริมความงามของกลุ่มผู้บริโภคในแต่ละเจนเนอเรชั่น (Generation XYZ)	■ เพียรใจ โพธิ์ถาวร ■ พรทิพย์ ดันติวิเศษศักดิ์
83	● รูปแบบการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน เพื่อเสริมสร้างคุณภาพผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศในวิชาชีพอุตสาหกรรม	■ จรัสพงษ์ เลหาประดิษฐ์สกุล ■ เสาวณีย์ ลิกขาบณิต ■ ขวัญหญิง ศรีประเสริฐภาพ
93	● การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT (Learning Together) เรื่องทรงกลมที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและกระบวนการการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	■ จันทร ดิยะวงศ์
104	● รูปแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษาในภาคเหนือของประเทศไทย	■ ชุตินันท์ อังอำนวยพงศ์ ■ นิษฐวดี จิรโรจน์ภิญโญ ■ สถาพร พงษ์พิบูล
118	● คุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการและลักษณะของสถานประกอบการที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของจังหวัดขอนแก่น	■ นิศารวรรณ ไพบูลย์พรพงศ์
128	● ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับสถานะทางกฎหมายของแคชเชียร์เช็ค	■ บุญทริกา โอทกานนท์
135	● การศึกษาเปรียบเทียบคุณสมบัติของผู้ใกล้ชิดตามพระราชบัญญัติการใกล้ชิดข้อพิพาท พ.ศ. 2562 โดยเฉพาะการใกล้ชิดโดยศูนย์ใกล้ชิดข้อพิพาทภาคประชาชน	■ ป้อมฤดี กุมพันธ์ คริสต์ ■ ศิริเพ็ญ จันทรนิม
146	● ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมกับการบริหารสถานศึกษากลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร	■ อติยา หอศิลป์ ■ นิษฐวดี จิรโรจน์ภิญโญ
157	● การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ วิชาการออกแบบและเทคโนโลยีของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5	■ อุดมทรัพย์ เทียงธรรม ■ จันทร ดิยะวงศ์

มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
NORTH BANGKOK UNIVERSITY

- วิทยาเขตสะพานใหม่ 6/999 ซ.พหลโยธิน 52 ถ.พหลโยธิน แขวงคลองถนน เขตสายไหม กรุงเทพฯ 10220 Tel. 0-2972-7200 Fax. 0-2972-7751
- วิทยาเขตรังสิต 59 ถ.รังสิต-นครนายก (คลอง 3) อ.ธัญบุรี จ.ปทุมธานี 12130 Tel. 0-2533-1000 Fax. 0-2533-1020
- ศูนย์การศึกษานนทบุรี 49/178 หมู่ 8 ถ.รัตนวิเศษ ต.บางกระสอ อ.เมืองนนทบุรี จ.นนทบุรี 11000 Tel. 0-2589-1133 ต่อ 534 Fax. 0-2589-5808

